T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (MEDENİ USUL VE İCRA-İFLÂS HUKUKU)
ANABİLİM DALI

BORÇLUNUN KAMBİYO HUKUKU BAKIMINDAN ŞİKÂYETİ

Yüksek Lisans Tezi

Aybüke BASIM

Ankara- 2017

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (MEDENİ USUL VE İCRA-İFLÂS HUKUKU)
ANABİLİM DALI

BORÇLUNUN KAMBİYO HUKUKU BAKIMINDAN ŞİKÂYETİ

Yüksek Lisans Tezi

Aybüke BASIM

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Emel HANAĞASI

Ankara- 2017

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (MEDENİ USUL VE İCRA-İFLÂS HUKUKU)
ANABİLİM DALI

BORÇLUNUN KAMBİYO HUKUKU BAKIMINDAN ŞİKÂYETİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Emel HANAĞASI

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof. Dr. Ramazan Arslan	.....
Prof. Dr. Sema Tasdinar Ayvaz	.....
Yrd. Doç. Dr. Emel Hanağası	.....

Tez Sınavı Tarihi: ..20.06.2017.....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (23/06/2017)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

Aybüke Basın

İmzası

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I

KISALTMALAR VIII

GİRİŞ 1

§ 1. KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ HACİZ YOLUNA GENEL BİR BAKIŞ 4

I. TAKİP TALEBİ 6

II. ÖDEME EMRİ 10

A. Borçluya Ödeme Emri Gönderilme Koşulları 10

B. Ödeme Emrinin İçeriği 12

§ 2. ŞİKÂYETİN AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ 14

I. AMACI 14

II. HUKUKİ NİTELİĞİ 16

A. İCRA DAİRESİ İŞLEMLERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ 16

1. Yargısal İşlem Niteliği Bakımından Değerlendirme 16

2. İdari İşlem Niteliği Bakımından Değerlendireme 21

3. Görüşümüz 24

B. ŞİKÂYETİN HUKUKİ NİTELİĞİ 27

1. Dava Niteliği Bakımından Değerlendirme 27

2. İdari Yol Niteliği Bakımından Değerlendirme 35

3. Kanun Yolu Niteliği Bakımından Değerlendirme 40

4. Görüşümüz 45

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ HACİZ YOLU İLE TAKİPTE ÖZEL ŞİKÂYET SEBEPLERİ

§ 3. TAKİBİN DAYANAĞI SENEDİN KAMBİYO SENEDİ NİTELİĞİNDE OLMAMASI 46

I. POLİÇENİN UNSURLARI 49

A. ZORUNLU UNSURLAR 49

1. "Poliçe" Kelimesi 51

2. Kayıtsız Şartsız Belli Bir Bedelin Havalesi 54

3. Muhatabın Adı ve Soyadı 58

4. Lehtarın Adı ve Soyadı 60

5. Düzenlenme (Keşide) Tarihi 61

6. Düzenleyenin (Keşidecinin) İmzası 62

B. ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR 64

1. Düzenlenme (Keşide) Yeri 64

2. Ödeme Yeri 65

II. BONONUN UNSURLARI 66

A. ZORUNLU UNSURLAR 66

1. "Bono" veya "Emre Yazılı Senet" Kelimesi 66

2. Kayıtsız Şartsız Belli Bir Bedelin Ödenmesi Vaadi 67

3. Lehtarın Adı ve Soyadı 68

4. Düzenleme (Keşide) Tarihi 69

5. Düzenleyenin (Keşidecinin) İmzası 70

B. ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR 73

1. Düzenleme (Keşide) Yeri 73
2. Ödeme Yeri 74
III. ÇEKİN UNSURLARI 75
A. ZORUNLU UNSURLAR 78
1. "Çek" Kelimesi 78
2. Kayıtsız Şartsız Belli Bir Bedelin Havalesi 78
3. Ödeyecek Kişinin (Muhatabın) Ticaret Unvanı 79
4. Banka Tarafından Verilen Seri Numarası 81
5. Karekod 82
6. Düzenleyenin (Keşidecinin) İmzası 84
7. Düzenleme (Keşide) Tarihi 85
B. ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR 88
1. Düzenleme (Keşide) Yeri 88
2. Ödeme Yeri 90
§ 4. ALACAKLININ TAKİP HAKKINA SAHİP OLMAMASI 92
I. TAKİP HAKKINA SAHİP OLANLAR 93
A. LEHTAR 93
B. SENEDİN HAMİLİ 93
1. Temlik Cirosuyla Hamilin Durumu 94
2. Tahsil Cirosuyla Hamilin Durumu 105
3. Rehin Cirosu İle Hamilin Durumu 110
C. SENET BEDELİNİ ÖDEMİŞ CİRANTA 114

D. SENET BEDELİNİ ÖDEMİŞ AVALİST 117

E. BONO VE POLİÇELERDE ARAYA GİRME SURETİYLE ÖDEMİŞ KİŞİ 120

II. TAKİP HAKKI SAHİPLİĞİNE İLİŞKİN ÖZEL SORUNLAR 124

§ 5. TAKİP TALEBİNE EKLENMESİ ZORUNLU OLAN BELGELERİN EKLENMEMESİ 126

I. SENEDİN ASLI VE BORÇLU ADEDİ KADAR ONAYLI ÖRNEĞİNİN TAKİP TALEBİNE EKLENMEMESİ 126

II. PROTESTO EVRAKININ TAKİP TALEBİNE EKLENMEMESİ 130

§ 6. KAMBİYO SENEDİNİN VADESİNİN GELMEMİŞ OLMASI 136

I. POLİÇEDE VADE 140

A. Görüldüğünde Ödenecek Poliçeler 141

B. Görüldükten Belli Bir Süre Sonra Ödenecek Poliçeler 142

C. Düzenleme (Keşide) Tarihinden Belli Bir Süre Sonra Ödenecek Poliçeler..... 142

D. Belirli Bir Günde Ödenecek Poliçeler 143

II. BONODA VADE 143

III. ÇEKTE VADE 147

A. Çekin Görüldüğünde Ödeneceği Kuralı 147

B. İleri Düzenlenme Tarihli Çek 148

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİKÂYETE İLİŞKİN YARGILAMA USULÜ VE SONUÇLARI

§ 7. ŞİKÂYETTE TARAFLAR 151

I. ŞİKÂYET EDEN 151

II. ŞİKÂYETTE KARŞI TARAF 158

§ 8. ŞİKÂYETE BAŞVURU 164

I. İCRA MAHKEMESİNE ŞİKÂYET 165

II. ŞİKÂYET SÜRESİ. 168

III. ŞİKÂYETİN İLERİ SÜRÜLÜŞ ŞEKLİ VE İÇERİĞİ 175

IV. ŞİKÂYETE BAŞVURULMASININ TAKİBE ETKİSİ 182

§ 9. ŞİKÂYET BAŞVURUSU ÜZERİNE YAPILACAK İNCELEME 184

I. GENEL OLARAK ŞİKÂYET BAŞVURUSUNUN İNCELENMESİ USULÜ 184

A. Şikâyetin Duruşmalı İncelenmesi 187

B. Şikâyetin Dosya Üzerinden İncelenmesi 190

II. KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ TAKİPTE ŞİKÂYETİN İNCELENMESİ USULÜNÜN GÖSTERDİĞİ ÖZELLİKLER 192

§ 10. ŞİKÂYET BAŞVURUSUNUN KARARA BAĞLANMASI VE SONUÇLARI 196

I. ŞİKÂYETİN REDDİ 197

II. ŞİKÂYETİN KABULÜ 199

III. ŞİKÂYETİN KONUSUZ KALMASI VE TARAF USUL İŞLEMLERİ İLE SONA ERDİRİLMESİ 201

§ 11. ŞİKÂYET ÜZERİNE VERİLEBİLECEK KARARLARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI 204

I. BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN GÖREVE BAŞLAMASINDAN ÖNCE VERİLEN KARARLARA BAKIMINDAN KANUN YOLLARI 205

A. Temyiz 205

B. Karar Düzeltme 212

C. Kanun Yararına Temyiz 212

II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN GÖREVE BAŞLAMASINDAN SONRA VERİLEN KARARLAR BAKIMINDAN KANUN YOLLARI 215

A. İstinaf 215

B. Temyiz 220

C. Kanun Yararına Temyiz 222

SONUÇ 224

KAYNAKÇA 228

ÖZET 235

ABSTRACT 236

KISALTMALAR

ABD : Ankara Barosu Dergisi

AY : 1982 Anayasası

AYMK : Anayasa Mahkemesi Kararı

B. : Basım

b. : bent

BATİDER : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

c. : Cümle

Corpus : Corpus Web Mevzuat ve İçtihat Programı

Çek K. : Çek Kanunu

DEÜHFD : Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

dn. : Dipnot

E-Uyar : E-Uyar Online İçtihat Programı

HD. : Hukuk Dairesi

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUMK : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İBD : İstanbul Barosu Dergisi

İİK : İcra ve İflas Kanunu

İİKY : İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği

İÜHFM : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

KİBB : Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

LegalBank : Legal Bank Elektronik Hukuk Bankası

m. : Madde

MMTD : Millet Meclisi Tutanak Dergisi

Niz. : Nizamname

RG. : Resmi Gazete

s. : Sayfa

S. : Sayı

T. : Tarih

TBBD : Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TMK : Türk Medeni Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

vb. : ve benzeri

vd. : ve devamı

VUK : Vergi Usul Kanunu

Y. : Yıl

YGHK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

YİBK : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı

YİİD : Yargıtay İcra ve İflas Dairesi

YKD : Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Bir senedin kambiyo senedi niteliğinde olması, o senedin sadece kıymetli evrak hukuku bakımından değil; belli hallerde, diğer hukuk dalları bakımından da incelenmesi hususunu beraberinde getirmektedir. Bunun nedeni, kambiyo senetlerine ilişkin pek çok hükmün sair hukuk dallarına ilişkin kanuni düzenlemelerde yer almasıdır. Bu bağlamda, kambiyo senetlerine ilişkin bazı hükümlerin, kambiyo senetlerine özgü özel bir takip yolunun düzenlendiği İcra ve İflas Kanunu'nda yer aldığı görülmektedir.

Kanun koyucu alacağı kambiyo senedine bağlı alacaklının alacağına kavuşması bakımından genel anlamda takipten daha hızlı bir şekilde cereyan edecek özel bir takip yolu daha öngörmüştür ki; bu takip yolu kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip (İİK m. 168-170/b) ve kambiyo senetlerine özgü iflâs yoluyla takip (İİK m. 171-176) şeklinde somutlaşmaktadır. Çalışma konumuz olan borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti de, bu takiplerden kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte ortaya çıkabilecek özel şikâyet nedenlerini ifade etmektedir.

Şikâyet, en genel anlamıyla icra dairelerinin icra ve iflâs hukukuna aykırı olan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş bir başvuru yolunu ifade etmektedir. Kanun koyucu, İİK'nun 16 ve devamı maddelerinde genel olarak şikâyeti düzenlemekten başka, İİK'nun 168/1 b.3 ve 170/a maddelerinde kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından özel bir şikâyet yolu öngörmüştür. Her iki şikâyetin birbirinden farklı anlamları içerdiğinin somut olarak belirlenebilmesi adına genel anlamda şikâyetin ve kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin genel olarak tanımlanması gerekmektedir.

Bu bağlamda, genel anlamda şikâyetin, icra dairelerinin, kanuna aykırı olan veya somut olaya uygun düşmeyen işlemlerinin iptali veya düzeltilmesi veya yerine getirilmeyen veya sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesi için başvurulan bir yolu; kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin ise, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip üzerine icra dairesinin, takip konusu senedin kambiyo senedi olduğuna, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip yapma yetkisinin olduğuna, senedin aslının ve varsa protesto evrakının icra dairesine verildiğine ve senedin vadesinin geldiğine ilişkin hatalı tespitine bağlı olarak borçlu aleyhine bu takip yoluna ilişkin bir ödeme emri göndermesi işlemine karşı başvurulan bir yolu ifade ettiğinin belirtilmesi gerekmektedir.

Çalışmamız bakımından inceleme konusu yapılacak olan şikâyet, İİK'nun 16 ve devamı maddelerinde öngörülen genel anlamda şikâyet değil, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından öngörülen özel şikâyettir. Bununla birlikte, belli durumlarda genel anlamda şikâyete ilişkin bazı hükümlerin, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyet bakımından da uygulanma alanı bulması dolayısıyla çalışmamızda zaman zaman bu hükümlere de yer verilecektir. Ancak bu durum, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin, genel anlamda şikâyetten bağımsız olarak başlı başına özel bir şikâyet halini oluşturduğu hususuna halel getirmemektedir.

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte özel şikâyet sebepleri, takip dayanağı senedin kambiyo senedi niteliğinde olmaması, alacaklının takip hakkına sahip olmaması, takip talebine eklenmesi zorunlu olan belgelerin eklenmemesi ve kambiyo senedinin vadesinin gelmemiş olması şeklinde sayılmaktadır. Somut bir takip bakımından bu özel şikâyet nedenlerinin tespit edilebilmesi, Türk Ticaret Kanunu'nun

kambiyo senetlerine ilişkin hükümlerinin ayrıntılı bir biçimde incelenmesine bağlıdır. Çalışmamızın temel amacı da, TTK'nun kambiyo senetlerine ilişkin hükümleri ışığında, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyeti, şikâyete başvurulmasından şikâyet incelemesi sonucunda icra mahkemesi tarafından verilen kararın kesinleşmesi sürecine kadar incelemektir. Zira, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetine yol açabilecek özel şikâyet nedenlerinin tespiti ve şikâyet usulünün incelenmesi, takip hukukunun temel amacını oluşturan alacaklının alacağına bir an önce kavuşması amacına da bir yönüyle hizmet etmektedir.

Çalışmamızın giriş bölümünde, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinden önceki aşamayı oluşturması bakımından önem arz ettiğinden, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip; takip talebi ve ödeme emri bağlamında incelendikten sonra, şikâyetin amacı ve hukuki niteliği üzerinde durulacaktır. Birinci bölümde, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte özel şikâyet sebepleri, takibin dayanağı senedin kambiyo senedi niteliğinde olmaması, alacaklının takip hakkına sahip olmaması, takip talebine eklenmesi zorunlu olan belgelerin eklenmemesi, kambiyo senedinin vadesinin gelmemiş olması başlıkları altında incelenecektir. İkinci bölümde ise, şikâyete ilişkin yargılama usulü ve sonuçları; taraflar, başvuru usulü, başvurunun incelenmesi, başvurunun karara bağlanması ve bu karara karşı kanun yolları hususları bakımından ele alınacaktır.

§ 1. KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ HACİZ YOLUNA GENEL BİR BAKIŞ

Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip, takip hukukunun maddi hukukun tanıdığı hakları sağlamaya yönelik amacının[1] bir göstergesi olarak, kambiyo senetlerinin niteliğine uygun bir şekilde, İcra ve İflas Kanunu'nda ayrıca düzenlenmiştir. Temel amacı para alacaklarının daha çabuk bir şekilde tahsil edilmesi olan ilamsız icra yolu ile uyumlu olarak Kanun'da böyle bir takip yolunun ayrıca düzenlenmiş olması; kambiyo senetlerinin tedavül yeteneği, ödeme aracı olması, illeten mücerret niteliği ve ticaret hayatının çabukluk ihtiyacı ile ilişkilendirilmektedir[2].

Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu, ilamsız icraya dahil olup, onun bir çeşidini oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu, bir özel ilamsız icra yoludur[3]. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe başvurulabilmesi için alacağın bir mahkeme ilamı ile tespit edilmesine gerek bulunmaması bu hususun bir göstergesidir[4].

---

[1] **Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet:** İcra ve İflas Hukuku, 11.B., Ankara 2013, s. 414.

[2] **Helvacı, Mehmet:** Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, (İÜHFM, Y. 2013, C. LXXI, S. 2, s. 165-191)**,** s. 165; **Gürdoğan, Burhan:** İcra Hukuku Dersleri, Ankara 1970, 47.

[3] Bununla birlikte, İcra ve İflas Kanunu'nda 1965 yılında 538 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte ilamların icrasına ilişkin hükümlerden geniş ölçüde yararlanılmış olduğu görülmektedir (**Üstündağ, Saim:** İcra Hukukunun Esasları, 7. B., İstanbul 2000**,** s. 456).

[4] **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema:** İcra ve İflas Hukuku, 2. B., Ankara 2016, s. 120.

Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takibe başvurulabilmesi için alacaklının alacağının mutlaka bir kambiyo senedine bağlı olması gerekmektedir[5]. Kambiyo senetleri, Türk Ticaret Kanunu'nun kıymetli evraka ayrılan Üçüncü Kitabı'nın Dördüncü Kısmı'nda düzenlenmiş olup, poliçe, çek ve emre yazılı senet veya bono için kullanılan ortak bir terimi ifade etmektedir. Aynı şekilde, İİK'nun 167. maddesinin 1. fıkrasında, "alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senede müstenit olan alacaklı" ifadesi kullanmak suretiyle bu husus ayrıca vurgulanmıştır. Dolayısıyla, alacaklının elinde böyle bir kambiyo senedi yoksa veya senet kambiyo senedi niteliğinde değilse alacaklının kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapabilmesi mümkün değildir.

Alacağı için elinde kambiyo senedi bulunan bir alacaklının mutlaka kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla, alacaklının kambiyo senedine bağlı alacağı için genel haciz yoluna veya borçlunun iflâsa tabi olması halinde genel iflâs yoluna da başvurabilmesi mümkündür[6]. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin alacaklı lehine olarak genel haciz veya iflâs yoluyla takipten farklı hükümler içermesi karşısında alacaklının bu hükümlerin himayesinden feragat edebilmesi mümkündür[7].

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip, rehinle temin edilmiş alacaklar bakımından da özellik arz etmektedir. Kambiyo senetlerine bağlı alacağın rehinle

---

[5] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 348; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 415; **Kuru, Baki:** İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B., Ankara 2013, s. 761; **Üstündağ,** s. 452; **Yıldırım, Mehmet Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis:** İcra Hukuku, 5. B., İstanbul 2012, s. 275.

[6] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 348; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 415; **Kuru,** El Kitabı, s. 761; **Yıldırım/Deren-Yıldırım,** s. 275; **Karslı, Abdurrahim:** İcra ve İflas Hukuku, 3. B., İstanbul 2014, s. 367.

[7] **Üstündağ,** s. 452.

temin edilmiş olması halinde, alacaklının öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurma zorunluluğu yoktur[8]. Dolayısıyla, alacağı rehinle temin edilmiş bir alacaklı, bu alacağı için aynı zamanda kambiyo senedi almışsa doğrudan doğruya kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapabilir (İİK m. 45/3; İİK m. 167/1). Bu hususun bir sonucu olarak, böyle bir alacaklının, tahsilde tekerrür olamamak şartıyla, aynı anda gerek rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe gerekse de kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe başvurabilmesi de mümkündür[9].

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip prosedürü içinde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetten önceki aşamayı oluşturan takip talebi ve ödeme emrinin ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

I. TAKİP TALEBİ

Kambiyo senetlerine özgü takip talebinde bulunulması ve takip talebinin içeriği genel haciz yoluyla aynıdır. Takip talebi yetkili icra dairesine yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda[10] yapılır. Takip talebi ile, kambiyo senedine dayanan

---

[8] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 348; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 415; **Kuru,** El Kitabı, s. 761; **Gürdoğan,** s. 47; **Karslı,** s. 367.

[9] *"İİK.'nun 45. maddesine göre, rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflâsa tâbi şahıslardan olsa bile, alacaklı yalnız rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapabilir. Poliçe, emre muharrer senet ve çekler hakkındaki 167. maddesinin hükmü saklıdır. Bir dosyada, ipoteğin paraya çevrilmesi, yoluyla takip yapılırken, aynı borç için verilmiş, emre muharrer senetlere dayanılarak takip yapılması tahsilde tekerrüre meydan vermemek koşulu ile mümkündür ve İİK.'nun 45. maddesine uygundur. Kollektif Şirket ortaklarından Yılmaz Ergün'ün iflâs etmiş olmasının da bu olayla ilgisi olmadığı gibi etkisi de yoktur. Merci hakimliğinin bu yönleri gerekçe yaparak itirazın kaldırılması isteğini reddetmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 27.12.1990, E. 6713, K. 13822: E-Uyar).

[10] Takip talebinin elektronik ortamda yapılabilmesi hususu, 6352 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. Aynı hususa, İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nin 16. maddesinin 4. fıkrasında da işaret edilmiş olup,

alacağın tabi olduğu zamanaşımı kesilmektedir (TTK m. 750, TTK m. 778, TTK m. 818/1-p). Zamanaşımı kesilince, süresi aynı olan yeni bir zamanaşımı işlemeye başlamaktadır (TTK m. 751/2, TTK m. 778, TTK m. 818/1-p).

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından yetkili icra dairesi, genel haciz yoluyla takipteki gibidir. Dolayısıyla, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki yetki hükümleri (HMK m. 5-19), kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından da kıyasen uygulanacaktır (İİK m. 50/1). Bu durumda, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından genel yetkili icra dairesi, borçlunun yerleşim yerindeki icra dairesi (HMK m. 6) veya borcun ifa edileceği yer icra dairesidir (HMK m. 10). Bununla birlikte, alacaklının takibini, kambiyo senedindeki borcun ödeneceği yer ve senedin düzenleme yeri icra dairesinde de yapabilmesi mümkündür[11].

Yetkili icra dairesinin tayininde, kambiyo senetlerinden doğan alacakların aranılacak alacak olması da önem taşımaktadır. Bu hususun bir sonucu olarak, kambiyo senedine bağlı alacaklar için Türk Borçlar Kanunu'nun 89/1. maddesinin 1. bendi uygulanmayacak ve alacaklı, TBK'nun 89/1-b. 1, HMK'nun 10 ve İİK'nun 50. maddesi uyarınca kendi yerleşim yerinde değil, borçlunun yerleşim yerinde kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapabilecektir[12]. Kambiyo senetlerinde yetki şartının bulunması halinde, bu şartın geçerli olup olmadığı HMK'nun 17. maddesi ile birlikte değerlendirilmek suretiyle belirlenmelidir[13]. Bu bağlamda, yetki şartı ancak

---

elektronik ortamda takip başlatılması halinde, takip talebinin alacaklı veya vekili tarafından usulüne uygun bir biçimde güvenli elektronik imza ile imzalanması gerekmektedir.

[11] **Karslı,** s. 369; **Kuru,** El Kitabı, s. 762.

[12] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 349; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 418; **Helvacı,** s. 168; **Kuru,** El Kitabı, s. 762.

[13] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 418; **Karslı,** s. 368.

tacirler veya kamu tüzel kişileri arasında yapıldığı takdirde geçerli olacaktır[14]. Ayrıca, kambiyo senetlerindeki yetki şartı, tacir olmak kaydıyla, senedi daha sonra ciro yoluyla devralan hamiller bakımından da geçerlidir[15].

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip talebi, genel haciz yolundaki esaslara uygun olarak doldurulur. Dolayısıyla takip talebi, İİK'nun 58. maddesindeki kayıtları içermelidir. Ayrıca takip talebine, takip konusu kambiyo senedinin cinsinin, tarihinin ve numarasının da yazılması gerekmektedir[16]. Bu bağlamda, kambiyo senetlerine özgü takip talebinin içermesi gereken kayıtlar,

-Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı; alacaklı veya vekili adına ödemenin yapılacağı banka adı ile hesap bilgileri; varsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası; şöhret ve yerleşim yeri; alacaklı yabancı memlekette oturuyorsa Türkiye'de göstereceği yerleşim yeri[17],

---

[14] *"(...) somut olayın değerlendirilmesinde; takip dayanağı bonoda tarafların tacir olduklarına dair bir ibare bulunmadığı gibi, alacaklı tarafından borçlunun tacir olduğuna ilişkin bir belge de sunulmadığı görülmektedir. Bu nedenle HMK'nun 17. maddesi uyarınca bonoda öngörülen yetki şartı geçersizdir. O halde mahkemece, borçlunun yetkiye itirazın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 17.02.2015, E. 2014/28108, K. 2015/3052: E-Uyar). Buna karşılık Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, HMK yürürlüğe girmeden önceki tarihte düzenlenen kambiyo senetlerindeki yetki şartını taraflar tacir veya kamu tüzel kişisi olmasa dahi geçerli kabul etmiştir (12. HD., T. 11.06.2012, E. 4672, K. 20024: **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 418, dn. 413).

[15] **Karslı,** s. 368-369.

[16] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 349; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 419; **Karslı,** s. 370.

[17] Yerleşim yeri gösterilemediği takdirde, icra dairesinin bulunduğu yer yerleşim yeri sayılır (İİK m. 58/2 b. 1).

-Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı, alacaklı tarafından biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yeri[18],

-Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi,

-Kambiyo senedinin cinsi, tarihi ve numarası,

-Kambiyo senedine özgü haciz yoluyla takibin seçildiği şeklindedir.

İİK'nun 58. maddesinde sayılan kayıtları içeren takip talebine, alacaklının takip talebinde belirttiği kambiyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar alacaklı tarafından onaylı örneğini takip talebine eklemesi zorunludur (İİK m. 167/2; İİKY m. 21/1-c). Bununla birlikte, takip konusu senedin çek olduğu ve kısmi ödeme yapıldığı takdirde, muhatap banka çekin aslını saklayarak çekin onaylı fotokopisini çek hamiline vereceğinden, çek hamilinin bu fotokopi ile takip yapabilmesi mümkündür (Çek K. m. 3/6). Takip talebine eklenmesi gereken belgeler bakımından senedin aslı ve borçlu adedi kadar onaylı örneğinin yanı sıra, alacaklının borçluya karşı talepte bulunabilmek için ödememe protestosu çekmesi gereken hallerde ödememe protestosunun da takip talebine eklenmesi gerekmektedir[19]. Zira, böyle bir durumda kambiyo senedi protesto evrakı ile bir bütün oluşturmakta ve icra müdürü de bu

[18] Takibin bir terekeye karşı yapılması halinde, kendilerine tebligat yapılacak mirasçıların adı, soyadı, biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yerlerinin de takip talebinde gösterilmesi gerekmektedir (İİK m. 58/2 b. 2).

[19] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420; **Helvacı,** s. 173; **Kuru,** El Kitabı, s. 762.

bütünden alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkına sahip olup olmadığını tespit etmektedir[20].

II. ÖDEME EMRİ

A. Borçluya Ödeme Emri Gönderilme Koşulları

Takip talebi ile birlikte kendisine verilen kambiyo senedinin aslını ve varsa protesto evrakını alan icra müdürü, takip talebinin İİK'nun 58. maddesindeki kanuni unsurları taşıyıp taşımadığını incelemelidir. Bunun yanı sıra icra müdürü bu takip yoluna özgü olarak, takip konusu alacağın dayandığı senedin kambiyo senedi niteliğinde olup olmadığını, kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediğini ve alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkı olup olmadığını da incelemek zorundadır[21].

İcra müdürünün inceleme konusu yaptığı bu hususlar, aynı zamanda borçluya ödeme emri gönderilmesi koşullarını da oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, icra müdürünün kambiyo senetlerine özgü ödeme emri düzenleyip borçluya göndermesi, takip konusu alacağın dayandığı senedin kambiyo senedi niteliğinde olmasına, kambiyo senedinin vadesinin gelmesine ve alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkına sahip olmasına bağlıdır.

İcra müdürü tarafından re'sen araştırılan bu hususlar, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte özel şikâyet sebeplerini oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, icra müdürü, somut takip bakımından bu hususların söz konusu olmamasına rağmen, borçlu aleyhine ödeme emri düzenleyip göndermişse, borçlunun bu ödeme emrine

[20] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420.

[21] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 352; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420; **Kuru,** El Kitabı, s. 775; **Kuru,** El Kitabı, s. 775; **Karslı,** s. 373.

karşı şikâyet hakkı mevcuttur. Bu şikâyet sebepleri ilerleyen başlıklarda ayrıntılı bir biçimde ele alınacak olup, şu aşamada kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyete yol açan işlemin, icra müdürünün borçlu aleyhine bu takibe ilişkin ödeme emri düzenleyip göndermesi işlemi olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.

Borçluya ödeme emri gönderilmesi koşularının gerçekleşmesi halinde icra müdürü, borçluya hemen kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna ilişkin bir ödeme emri (Örnek No: 10) gönderir[22] (İİK m. 168/1). Ancak bu düzenlemeye rağmen, uygulamada ödeme emri hemen düzenlenmediği görülmektedir. Bu durum ödeme emrinin geçersizliğine yol açmamakla birlikte, icra memurunun sorumluluğuna gidilebilmesi mümkündür[23].

Buna karşılık, söz konusu şartların oluşmaması halinde icra müdürünün ne şekilde hareket edeceğine ilişkin doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, böyle bir durumda icra müdürü takip talebini reddetmelidir[24]. Bu halde, alacaklının ret kararını öğrenmesi tarihinden itibaren yedi gün içinde genel hükümler dahilinde şikâyet yoluna başvurabilmesi mümkündür[25]. Diğer bir görüşe göre, böyle bir durumda icra müdürünün bu takip talebini genel haciz yoluna özgü bir takip talebi olarak kabul edebilmesi ve borçluya bu yola ilişkin bir ödeme emri göndermesi mümkündür[26]. Bu görüş, icra müdürünün takip talebi ile bağlı olduğundan bahisle

[22] Buna karşılık, genel haciz yoluyla takipte ödeme emri takip talebinden itibaren üç gün içinde tebliğ edilir (İİK m. 61/1).

[23] **Karslı,** s. 373, dn. 1141.

[24] **Kuru,** El Kitabı, s. 775; **Karslı,** s. 374; **Muşul, Timuçin**: İcra ve İflas Hukuku, 4. B., Ankara 2010, s. 961; **Postacıoğlu, İlhan E./Altay, Sümer:** İcra Hukuku Esasları, 5. B., İstanbul 2010, s. 837.

[25] **Karslı,** s. 373.

[26] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 352.

alacaklının başlatılmasını açıkça istemediği bir takip yoluna ilişkin ödeme emri göndermemesi gerektiği gerekçesi ile eleştirilmiştir[27].

B. Ödeme Emrinin İçeriği

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna ilişkin ödeme emri de genel haciz yolunda olduğu gibi iki nüsha olarak düzenlenir. Nüshalardan biri borçluya gönderilir, diğeri ise icra dosyasına konulur (İİK m. 168/2; İİK m. 60/3). Takibin birden fazla borçluya karşı yapılması halinde ise, ödeme emrinin her bir borçluya ayrı ayrı gönderilmesi gerekmektedir[28]. Ödeme emrine, kambiyo senedi ve varsa protesto evrakının onaylı bir örneği de eklenmelidir (İİK m. 168/1). Ödeme emrine, takibin yapıldığı icra dairesinin ismi ve icra dosyası numarası yazılır ve ödeme emri icra müdürü tarafından imza edilir[29].

Alacaklının talep etmesi halinde, kendisine ödeme emrinin onaylı bir nüshası verilir. Bu nüsha hiçbir harca veya resme tabi olmamakta (İİK m. 168/2; İİK. m. 60/3) ve alacaklının elinde bulunan nüsha ile borçluya gönderilen ödeme emri arasında fark bulunması halinde, borçludaki ödeme emri muteber sayılmaktadır (İİK m. 168/2; İİK. m. 60/2).

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna ilişkin ödeme emrinde bulunması gereken hususlar, genel haciz yoluna ilişkin ödeme emrinden (İİK m. 60) farklıdır. Bu ödeme emri, takip talebinde yer alan alacaklıya, borçluya ve takip konusu alacağa ilişkin kayıtlar ve ihtar kısmı olmak üzere iki bölümden oluşmakta ve aşağıda belirtilen hususları içermelidir (İİK m. 168/1; İİKY m. 32):

---

[27] **Muşul,** İcra, s. 961.

[28] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 423.

[29] **Kuru,** El Kitabı, s. 777.

1. Alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere, takip talebine yazılması lazım gelen kayıtlar,

2. Borcun ve takip masraflarının on gün içinde ödeme emrinde yazılı olan icra dairesine ait banka hesabına ödenmesi ihtarı,

3. Takibin dayanağı olan senet kambiyo senedi niteliğini taşımıyorsa, borçlunun beş gün içinde icra mahkemesine şikâyet etmesi gerektiği,

4. Borçlu, takibin dayanağı olan kambiyo senedindeki imzanın kendisine ait olmadığı iddiasında ise, bu iddiasını beş gün içinde açıkça bir dilekçe ile icra mahkemesine bildirmesi, aksi takdirde kambiyo senedindeki imzanın bu takip bakımından kendisine ait sayılacağı ve imzasını haksız yere inkar ederse sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkum edileceği ve icra mahkemesinden itirazının kabulüne dair bir karar getirmediği takdirde cebri icraya devam olunacağı ihtarı,

5. Borçlunun, borçlu olmadığı veya borcun itfa edildiği veya ertelendiği veya alacağın zamanaşımına uğradığı veya yetki itirazını sebepleri ile birlikte beş gün içinde icra mahkemesine bir dilekçe ile bildirerek icra mahkemesinden itirazın kabulüne dair bir karar getirmediği takdirde cebri icraya devam olunacağı ihtarı,

6. İtiraz edilmediği ve borç ödenmediği takdirde on gün içinde, 74. maddeye göre, itiraz edilip de reddedildiği takdirde ise üç gün içinde 75. maddeye göre mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik edileceği, mal beyanında bulunmaz veya gerçeğe aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılacağı ihtarı.

Ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlunun bu ödeme emrine karşı çeşitli ihtimallere göre davranması mümkündür. İlk olarak borçlu, bu ödeme emrine karşı

koymayabilir. Bu ihtimalde, borçlunun ödeme emrinin tebliğinden itibaren on gün gün içinde borcu ödeme zorunluluğu söz konusudur. Borcun bu süre içinde ödenmemesi halinde ise, alacaklının ödeme emrine karşı koyulmaması nedeniyle kesinleşmiş olan icra takibi dayanarak borçlunun mallarının haczedilmesini talep edebilme yetkisi bulunmaktadır (İİK m. 78 vd.).

§ 2. ŞİKÂYETİN AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin amacı genel anlamda şikâyetten farklı olup bu husus aşağıda incelenecektir. Buna karşılık, hukuki nitelik bağlamında, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin, genel anlamda şikâyetten herhangi bir farklılığı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, şikâyetin hukuki niteliğinin tespit edilmesinin, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte özel şikâyet sebeplerinin anlaşılması bakımından önem taşıdığı da açıktır. Dolayısıyla, bu başlık altında öncelikle kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin amacı ortaya konulacak ve en nihayetinde şikâyetin hukuki niteliği tespit edilmeye çalışılacaktır.

I. AMACI

Şikâyet kısaca, icra dairelerinin icra ve iflâs hukukuna aykırı olan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş bir başvuru yoludur[30].

[30] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 73; Tanımlar için bkz. **Berkin, Necmeddin M.:** Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980, s. 393; **Ansay, Sabri Şakir:** Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. B., Ankara 1960, s. 29; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 126; **Pekcanıtez, Hakan:** İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, s. 35; **Blumenstein, Ernst:** Handbuch des Schweizerischen Schuldbetreibungsrechtes, Bern 1911, s. 73; **Yıldırım/Deren-Yıldırım,** s. 30; **Gürdoğan,** s. 8; **Postacıoğlu/Altay**, s. 57; **Kuru,** El Kitabı, s. 103; **Kuru, Baki:** İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, 1. B., Ankara 2016, s. 63; **Karslı,** s. 77; **Muşul,** s. 171; **Muşul, Timuçin:** İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, s. 51; **Üstündağ,** s. 55; **Nötzli, Peter:** Die analoge Anwendung zivilprozessualer Normen auf das Beschwerdeverfahren nach SchKG: unter besonderer Berücksichtigung des Kantons Zürich, Zürich 1980, s. 3.

Dolayısıyla, şikâyetin en temel amacının icra dairelerinin icra ve iflâs hukukuna aykırı olarak gerçekleştirdikleri işlemlerinin tespit edilmesi ve şikâyet in konusuna göre işlemin düzeltilmesi, iptali veya işlemin söz konusu olduğu takibin iptal edilmesi amaçlanmaktadır. Ancak kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyet bakımından bu amaç daha farklı bir anlam kazanmaktadır. Zira, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte, takibin daha kolay ve daha çabuk ilerlemesi en nihayetinde alacaklının alacağına daha hızlı bir biçimde kavuşması amaçlanmaktadır. Bu amaç karşısında, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetle, borçlunun gerek sebep gerek süre bakımından özel şikâyet sebepleri ileri sürmek suretiyle takibe karşı koyma imkanını elde edebilmesi amaçlanmıştır.

Bu noktada, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin amacı dışında kalan hususların da incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, şikâyetin amacı, hukuki uyuşmazlıkları ve hukuka aykırılık iddialarını karara bağlanması değildir. Dolayısıyla, şikâyet incelemesi sonucunda kambiyo senedine bağlı olan takip konusu alacağın hüküm altına alınması söz konusu olmamaktadır.

Aynı şekilde, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memurunun kusurlu olup olmadığının tespit edilmesi de şikâyetin amacı bağlamında değerlendirilemez. Başka bir deyişle, şikâyet e konu teşkil eden hususların değerlendirilmesinde; şikâyet edenin zararının yanı sıra icra müdürünün kusurunun, kasıtlı veya ihmali hareketinin yahut hareketsizliğinin herhangi bir önemi bulunmamaktadır[31].

[31] **Ansay,** s. 31; **Blumenstein,** s. 76.

Ayrıca şikâyete, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memurunun görevini ihlal ettiğinden bahisle idareye karşı açılacak davalar bakımından tespit hükmü oluşturması amacıyla da başvurulamaz[32].

II. HUKUKİ NİTELİĞİ

Şikâyetin hukuki niteliğine ilişkin olarak İİK'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, şikâyetin hukuki niteliğinin tespiti gerek doktrin gerekse de uygulama tarafından yapılmaktadır. Şikâyetin hukuki niteliğine ilişkin olarak doktrinde görüş birliği olmayıp, bu hususta çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Söz konusu görüşler şikâyetin bir *"dava"*, *"idari bir yol"* veya *"kanun yolu (medeni usul hukukuna özgü bir kanun yolu – icra ve iflâs hukukuna özgü bir kanun yolu)"* olduğu noktasında toplanmaktadır. Bu görüşlerin temelinde, şikâyet konusu icra dairesi işlemlerinin hukuki niteliğinin belirlenmesi yatmaktadır. Zira, şikâyetin konusu en nihayetinde bir icra dairesi işlemidir. Bu nedenle, incelememizde öncelikle icra dairesi işlemlerin hukuki niteliği belirlenmeye çalışılacaktır. Daha sonra, şikâyetin hukuki niteliğinin doktrin tarafından ortaya atılan görüşler uyarınca değerlendirilmesine geçilecek ve en nihayetinde konuya ilişkin görüşümüz belirtilecektir.

A. İCRA DAİRESİ İŞLEMLERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Yargısal İşlem Niteliği Bakımından Değerlendirme

İcra dairesi işlemlerinin hukuki niteliğinin tespit edilmesinde, yargısal işlem niteliği bakımından değerlendirmeye geçilmeden önce, yargısal faaliyet kavramından ne anlaşılması gerektiğinin belirtilmesi önem taşır.

Anayasa'nın 9. maddesi uyarınca yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, yargısal faaliyeti

[32] **Pekcanıtez,** s. 8.

gerçekleştiren yegane organ bağımsız mahkemelerdir. Yargısal faaliyetin tanımlanması bağlamında, şekli (organik) ve maddi olmak üzere iki ölçüt geliştirilmiştir. Bu ölçütler, yargısal faaliyetin başlangıcının belirlenebilmesi adına önemlidir[33].

Şekli ölçüte göre yargısal faaliyet, faaliyeti ifa eden kişi veya organ temel alınmak suretiyle geniş anlamda ele alınmış olup yargı organlarının tüm faaliyetlerini karşılamaktadır[34]. Yargı organı kavramı mahkemeleri karşıladığından[35] bu ölçüt uyarınca mahkemelerin her türlü faaliyeti yargısal faaliyet olarak kabul edilmektedir[36]. Yargısal faaliyet kavramının tanımlanmasında mahkemeleri esas alan bu ölçüt, bu kavramı aydınlatmak açısından yeterli olmayıp[37], olsa olsa bir başlangıç noktası oluşturabilir[38]. Zira, mahkemelerin yazı işleri faaliyetlerinin yürütülmesi veya personelin yönetimi gibi bir takım idari faaliyetleri de bulunmaktadır[39]. Bu noktadan hareketle, mahkeme niteliğini haiz olmayan icra ve iflâs organlarının gerçekleştirdiği işlemlerin şekli ölçüt bakımından yargısal bir faaliyet olarak değerlendirilemeyeceği açıktır.

---

[33] **Kuru, Baki:** Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 1. B., İstanbul 2015, s. 1.

[34] **Gözler, Kemal/Kaplan, Gürsel:** İdare Hukuku Dersleri, 18. B., Bursa 2016, s. 18.

[35] Yargı organları Anayasa'nın Üçüncü Kısmının Üçüncü Bölümünde düzenlenmiş yüksek mahkemeler ve bunlara tabi ilk derece mahkemelerinden oluşmaktadır (**Gözler/Kaplan**, s. 19).

[36] **Kuru,** Usul, s. 1; **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema:** Medeni Usul Hukuku, 2. B., Ankara 2016, s. 65; **Tanrıver, Süha:** Medeni Usul Hukuku-Cilt I, Ankara 2016, s. 75; **Pekcanıtez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya:** Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, 15. B., İstanbul 2017, s. 78; **Gözler/Kaplan,** s. 19; **Gözler, Kemal:** Devletin Genel Teorisi, s. 314; **Günday, Metin:** İdare Hukuku, 10. B., Ankara 2011, s. 12.

[37] **Kuru,** Usul, s. 1.

[38] **Tanrıver,** s. 75.

[39] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 65; **Tanrıver,** s. 75.

Maddi ölçüte göre yargısal faaliyet, faaliyeti yürüten organın kim olduğuna bakılarak değil, faaliyetin içeriğine bakılarak tanımlanır[40]. Böyle bir tanım, mahkemelerin her türlü faaliyetinin yargısal faaliyet kapsamında değerlendirilmesi suretiyle genişletilmesinin önüne geçmektedir[41]. Bu noktadan hareketle, maddi ölçüt uyarınca yargısal faaliyetin, hukuki uyuşmazlıkları çözme faaliyeti olarak tanımlanabilmesi mümkündür[42].

Doktrinde yargısal faaliyet, şekli ve maddi ölçütün birlikte kullanılması suretiyle tanımlanmaktadır. Bu bağlamda yargısal faaliyet, bağımsız ve tarafsız mahkemelerce hukuki uyuşmazlıkların veya hukuka aykırılık iddialarının, yargısal usuller izlenerek, objektif hukukun uygulanması suretiyle kesin hüküm teşkil edecek bir biçimde çözümlenmesi ve karara bağlanmasıdır[43]. Dolayısıyla, yargısal faaliyet şekli unsuru da içine alacak şekilde, hukuki uyuşmazlıkları çözme faaliyeti olarak tanımlanabilmekte; buna bağlı olarak da hukuki uyuşmazlıkların çözümlenmesine ilişkin olmayan bir faaliyetin hiçbir zaman yargısal faaliyet olarak nitelendirilemeyeceği kabul edilmektedir[44]. Ancak, bu tanıma medeni yargılama çerçevesinden bakıldığında, içeriğinin sadece çekişmeli yargı işlerinden oluştuğunu; çekişmesiz yargı işlerini ise kapsam dışında tuttuğunu görebilmemiz mümkündür[45]. Zira, hukuki uyuşmazlık ile kesin bir biçimde çözümleme ve karara bağlama kavramları çekişmesiz yargıya yabancı kavramlardır. Dolayısıyla, çekişmesiz yargıyı da kapsayacak şekilde, şekli ve maddi ölçüt birlikte ele alınmak suretiyle yargısal

[40] **Gözler,** s. 310.

[41] **Gözler/Kaplan,** s. 18.

[42] **Gözler,** s. 310, 312.

[43] **Günday,** s. 11; **Gözler/Kaplan,** s. 18; **Kuru,** Usul, s. 1; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** s. 65.

[44] **Gözler,** s. 313; **Gözler/Kaplan,** s. 20.

[45] **Tanrıver,** s. 76.

faaliyetin yeniden tanımlanması gerekmektedir[46]. Bu çerçevede yargısal faaliyet, objektif hukukun, bağımsız ve tarafsız yargı organları tarafından, yargısal usullere uyularak, somut bir olaya veya ilişkiye uygulanması şeklinde tanımlanabilir[47].

İcra dairesi işlemlerinin yargısal faaliyet içerisinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği bakımından ilk olarak, hukuki uyuşmazlık veya hukuka aykırılık iddialarının karara bağlanması hususu incelenmelidir. İcra daireleri cebri icranın alacaklı yararına ilerlemesi amacına hizmet etmektedirler. Örneğin, icra dairesinin ödeme emri düzenleyip göndermesi işlemi, alacaklıyı borçlunun malvarlığından alacağını alması yolundaki amacına yaklaştırmaktadır[48]. Buna karşılık icra dairesi, alacağın esasına ilişkin bir yargılama yetkisine sahip değildir[49]. Bu husus, yargılama yetkisinin ancak bağımsız mahkemelerce kullanılmasının bir sonucudur (AY m. 9). Dolayısıyla, icra daireleri takip hukuku bakımından uyuşmazlık çözen bir mercii olmamakta, işlemleri de yargısal faaliyet içerisinde değerlendirilmemektedir[50].

Yargısal faaliyetin, yargılama usullerine uyularak gerçekleştirilmesi özelliği, icra dairesi işlemleri bakımından söz konusu değildir[51]. Zira, bir işlemin yargısal faaliyet kapsamında değerlendirilebilmesi için, bir usule uyularak, iki tarafın iddia ve savunmasına imkan verilerek yapılması gerekmektedir[52]. Buna karşılık, icra dairesi,

---

[46] **Tanrıver,** s. 76.

[47] **Tanrıver,** s. 76; **Arslan, Ramazan/Tanrıver, Süha:** Yargı Örgütü Hukuku Ders Kitabı, Genişletilmiş, Tümüyle Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. B., Ankara 2001, s. 35.

[48] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 107.

[49] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 51.

[50] **Pekcanıtez,** s. 18.

[51] **Pekcanıtez,** s. 18; **Berkin, Necmeddin M.:** İcra Hukuku Dersleri, 2. B., İstanbul 1969, s. 19; **Postacıoğlu/Altay,** s. 33.

[52] **Berkin,** İcra Hukuku Dersleri, s. 19.

işlemini gerçekleştirirken sadece alacaklının talebiyle hareket etmekte ve borçluya savunma hakkı verilmemektedir[53].

İİK'nun 10. maddesi uyarınca düzenlenen icra müdürü ve müstahdemlerinin kendilerinin ve yakınlarının işlerini görme yasağının, hakimin yasaklılığı (HMK m. 34) ve reddi (HMK m. 36) hususuyla benzerlik göstermesi icra müdürünün faaliyetinin yargısal faaliyet çerçevesinde değerlendirilmesine yol açmamaktadır[54]. Bu benzerlik, icra müdürünün nispi bağımsızlığının ve alacaklı ile borçlunun birbirine karşıt çıkarlarını bağdaştırmak düşüncesinden ileri gelmektedir[55].

Yargısal faaliyet, hukuki uyuşmazlıkları ve hukuka aykırılık iddialarını kesin bir biçimde; başka bir deyişle, aksinin artık iddia edilemeyeceği bir biçimde çözümleyen ve karara bağlayan devlet fonksiyonudur[56]. Yargısal faaliyetin bu yönünün, icra dairesi işlemleri bakımından da söz konusu olup olmayacağı idarenin yapmış olduğu işlemi geri alabilmesi, kaldırabilmesi, değiştirebilmesi veya düzeltilebilmesi hususuyla açıklanmaktadır[57]. Ancak, böyle bir çıkarım yapabilmek adına icra dairesi işleminin idari işlem niteliğini haiz olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira, bu değerlendirme sonucunda icra dairesinin işlemini idari işlem olarak kabul ettiğimiz takdirde, işlemini geri alabilmesi, kaldırabilmesi, değiştirebilmesi veya düzeltilebilmesi söz konusu olacak; bu noktadan hareketle de, icra dairesi işlemlerinin kesin hüküm teşkil etmediğini söyleyebilmemiz mümkün olacaktır.

---

[53] **Berkin,** İcra Hukuku Dersleri, s. 19; **Pekcanıtez,** s. 18.

[54] **Postacıoğlu/Altay,** s. 32.

[55] **Postacıoğlu/Altay,** s. 31.

[56] **Gözler/Kaplan,** s. 12.

[57] **Pekcanıtez,** s. 19; **Postacıoğlu/Altay,** s. 33.

Son olarak, icra dairesi işlemlerinin çekişmesiz yargı faaliyeti kapsamına girip girmeyeceğinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu hususta, çekişmesiz yargı faaliyetini gerçekleştirecek olan süjenin tayin edilmesi önem taşımaktadır. Kural olarak, çekişmesiz yargı faaliyeti bağımsız mahkemelerce gerçekleştirilmektedir[58]. Zira, kanun koyucu HMK m. 383 ve 384'te çekişmesiz yargı işleri bakımından görevli ve yetkili "mahkemeyi" düzenlemiştir[59]. Dolayısıyla, mahkeme niteliğini haiz olmayan icra dairesinin çekişmesiz yargı organı olarak nitelendirilmesi ve buna bağlı olarak işlemlerinin de çekişmesiz yargı faaliyeti çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir[60].

2. İdari İşlem Niteliği Bakımından Değerlendireme

İcra dairesi işlemlerinin hukuki niteliğinin tespit edilmesinde, idari işlem niteliği bakımından değerlendirmeye geçilmeden önce, idari işlem kavramından ne anlaşılması gerektiğinin belirtilmesi önem taşır.

Genel olarak idari işlem, idare fonksiyonun yerine getirilmesi amacıyla yapılan, idarenin tek yanlı veya karşı tarafın kabulüne bağlı olarak hukuki sonuç doğurmaya yönelik irade açıklaması şeklinde ifade edilebilir[61]. İdari işlem irade açıklaması ve hukuki sonuç unsurlarını içermesinden ötürü hukuki işlem niteliğini haiz olmakla birlikte, bu hukuki işleme idari işlem niteliğini veren husus, işlemin kamu

[58] **Kuru, Baki:** Nizasız Kaza, Ankara 1961, s. 127.

[59] Buna karşılık, HMK m. 385/3 uyarınca bazı çekişmesiz yargı işlerinin mahkemeler dışındaki resmi makamlara (örneğin noter) bırakılması da mümkündür. Böyle bir durumda dahi, çekişmesiz yargı işlerinin mahkemelerce icra edilmesi aşamasında işlerlik kazanan yargısal usullerin bireylere sağladığı hukuki güvenceler korunmakta ve ilgililerin mahkemeye başvuru hakları saklı kalmaktadır (**Tanrıver,** s. 117-118).

[60] **Pekcanıtez,** s. 16; Buna karşılık ÜSTÜNDAĞ, icra dairesinin belli hallerde (sıra cetvelinin tanzimi, arttırma vb.) çekişmesiz yargı faaliyetinde de bulunduğunu belirtmektedir (**Üstündağ,** s. 40).

[61] **Gözler/Kaplan,** s. 263. **Günday,** s. 121.

gücü ayrıcalığıdır. Başka bir deyişle, idari işlemler kamu yararı amacı uyarınca, kamu gücüne dayanılarak gerçekleştirilen işlemlerdir[62]. Bu noktada, idari işlemin, hukuki sonuç doğurmaya yönelik, kamu gücü ayrıcalığına dayanan irade açıklaması olarak tanımlanması mümkündür[63].

İdarenin tek yanlı irade açıklamasıyla gerçekleştirilen idari işlemler ilgililerin rıza ve muvafakatı aranmaksızın onların hukuki durumu üzerinde etki yapmakta; başka bir deyişle, ilgililer bakımından yeni bir hukuki durum yaratılmakta, ilgililerin mevcut hukuki durumları değiştirilmekte veya ortadan kaldırılmaktadır. Dolayısıyla, idare tek yanlı olarak açıkladığı irade ile belli hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Bu husus, idari kararların, kaynağını kamu gücünden alan icrailik özelliği ile açıklanmaktadır. İcrailik ile işlemin hukuki etkisi kastedilmektedir[64]. İdari kararların icrailiği, özel hukuktaki irade serbestisi ve iradelerin eşitliği ilkelerinin aksini ifade etmektedir[65]. Bununla birlikte her idari işlem, icrai değildir[66]. Dolayısıyla, icrai olmayan işlemler idare tarafından gerçekleştirilmekle birlikte herhangi bir hukuki etki yani hukuki sonuç doğurmazlar.

İdari işlemlerin icrailiğinin yanı sıra re'sen icra edilebilirlik niteliğinin de belirtilmesi gerekmektedir. Zira, bu iki nitelik birbirinden farklı, ancak birbiriyle bağlantılı hususları ifade etmektedir. Bilindiği üzere, idari işlemin icrai niteliğinin sonucu olarak ilgilinin hukuki durumuna ilişkin belli sonuçlar doğmaktadır. Ancak bu sonuçlar sadece hukuk aleminde ortaya çıkmaktadır. Bu sonuçların maddi alemde de

---

[62] **Günday,** s. 121.

[63] **Gözler/Kaplan,** s. 265.

[64] **Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil:** Türk İdare Hukuku, 7. B., Ankara 2016, s. 383.

[65] **Gözler/Kaplan,** s. 279; **Günday,** s. 124.

[66] **Günday,** s. 124.

gerçekleşebilmesi için çoğu kez idarenin harekete geçmesi, başka bir deyişle icrai bir kararın, idarece re'sen icrası gerekmektedir[67]. Dolayısıyla, icrailik kararın oluşmasına; re'sen icrailik ise kararın uygulanmasına ilişkin olmaktadır[68].

İcra dairesi işlemlerinin, idari nitelikte olup olmadığı hususunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. İcra dairesi işlemlerinin yargısal değil, idari nitelikte olduğu görüşünde olan BERKİN, bu görüşünü icra memurunun bir usule riayet ederek borçluyu dinlemeden, onun delillerini incelemeden sadece alacaklının talebiyle hareket etmesine dayandırmıştır[69].

PEKCANITEZ'e göre, icra dairesi işlemleri idare hukuku alanında sonuç doğurmamakla birlikte, maddi açıdan idari nitelikte olduğundan, bu işlemlerin idari işlem olarak nitelendirilmesi mümkündür[70].

UMAR, icra dairesinin yalnız idari nitelikte işlemler yaptığı görüşünde olup, söz konusu işlemler hakkında idare hukuku esaslarının uygulanması şeklinde bir düşünce biçimi oluşmaması nedeniyle, bu işlemlere ilişkin doktrinde, adli veya adli-idari işlem şeklinde nitelendirme yapıldığını belirtmektedir[71].

POSTACIOĞLU/ALTAY, icra takip işlemlerinin, idari işlemlerde olduğu gibi, yenilik doğurucu (inşai) nitelikte olduğunu belirtmekle birlikte, alacaklı ve borçlunun birbirine zıt çıkarlarının ortak bir noktada bağdaştırılması noktasında icra memurunun

[67] **Günday,** s. 125.

[68] **Gözler/Kaplan,** s. 281.

[69] **Berkin,** İcra Hukuku Dersleri, s. 19; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 35

[70] **Pekcanıtez,** s. 20.

[71] **Umar, Bilge:** İcra Ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi Ve Genel Teorisi, İzmir 1973, s. 42.

idare ajanlarından daha farklı bir konumda olması gerektiğini ve fonksiyonlarının adli faaliyet kapsamına girdiğini belirtmiştir[72].

ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ'a göre, icra dairesi, icra mahkemesi hakiminin daimi gözetimi ve denetimi altında olmakla birlikte, bağımsız olarak işlem yapma görev ve yetkisine sahip olduğundan tipik bir idari organ değildir[73]. Ayrıca, icra daireleri daha çok adli denebilecek bir alanda faaliyet gösterdiklerinden, icra memurlarının Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında adli memur, işlemlerinin ise adli işlem olarak nitelendirilmesi gerekmektedir[74]. Buna karşılık UMAR'a göre, Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesinin 1. fıkrasındaki düzenleme, adli işlem şeklinde ayrı bir kategoriyi beraberinde getirmemekte; kanun koyucu adli işlem ibaresini kullanırken adalet teşkilatına bağlı kişilerce yapılan her çeşit işlemi ve yargısal işlemleri kastetmektedir[75].

ÜSTÜNDAĞ, icra memurunun gerek yargısal gerek idari faaliyetlerde bulunduğunu, hatta sıra cetvelinin tanzimi, arttırma vb. işlemler bakımından çekişmesiz yargı faaliyetini de gerçekleştirdiğini belirtmektedir[76].

3. Görüşümüz

İcra dairesi işlemlerinin, yargısal faaliyet içerisinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği noktasında, hukuki uyuşmazlık veya hukuka aykırılık iddialarının karara bağlanması hususu önem taşımaktadır. Kanaatimizce, icra

---

[72] **Postacıoğlu/Altay,** s. 32. Buna karşılık, POSTACIOĞLU/ALTAY, icra memurunun faaliyetinin yargısal olup olmadığını değerlendirdiği noktada, icra memuru işleminin niteliğine ilişkin "adli-idari" işlem ibaresini kullanmış ve bundan sonraki açıklamalarını bu nitelendirme uyarınca yapmıştır.

[73] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 50-51.

[74] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 51.

[75] **Umar,** s. 43.

[76] **Üstündağ,** s. 40.

dairelerinin, cebri icranın alacaklı yararına ilerlemesi amacı bağlamında gerçekleştirdikleri işlemlerinde, hukuki uyuşmazlık veya hukuka aykırılık iddialarının incelenip karara bağlanması hususuna rastlanmadığından, icra dairesi işlemlerini yargısal faaliyet olarak nitelendirebilmemiz mümkün değildir.

İcra dairesi işlemlerinin idari faaliyet içerisinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği noktasında ise, bir hukuki işleme idari işlem niteliği veren belli başlı özelliklerin icra dairesi işlemleri bakımından da söz konusu olup olmayacağına bakılmalıdır.

İcra dairelerinin işlemleri de idari işlemler gibi tek yanlı ve icrailik niteliğini haizdir. Zira, icra memurları borçluyu dinlemeden veya onun delillerini incelemeden sadece alacaklının talebiyle hareket etmek suretiyle, tek yanlı işlemler gerçekleştirmektedir[77]. Örneğin, icra memuru tarafından, İİK m. 83 uyarınca gerçekleştirilen ücret haczinin yapılıp yapılamayacağı yahut haczedilecek miktar hususunda takip borçlusunun rızası veya muvafakatı aranmamaktadır. Aynı husus, kambiyo hukukuna özgü takibe ilişkin ödeme emri gönderilmesi bakımından da söz konusu olup; burada işlemi gerçekleştiren icra memuru takip bakımından belli hususların (İİK m. 168/1) gerçekleştiğini gördüğü takdirde takip borçlusunun rızasını aramaksızın ödeme emri gönderecektir.

İcra memurlarının yapmış oldukları işlemlerin icrai niteliğinin yanı sıra re'sen icra edilebilmeleri de mümkündür. Zira, ücret haczi örneğinde borçlunun ücretinin İİK m. 83'deki hususlar gözetilerek haczedilmesi, işlemin hukuk dünyasındaki etkisinin; buna bağlı olarak kişinin ücretinden haczedilen miktar kadar kesinti yapılması ise maddi dünyadaki etkisinin başka bir deyişle işlemin re'sen icra edilebilirliğinin

[77] **Berkin,** İcra Hukuku Dersleri, s. 19; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 34;

göstergesidir. Sonuç olarak, icra memurları işlemlerini, kamu gücünün sahibi olarak, tek yanlı ve dışa karşı tesiri haiz olacak şekilde yapmaktadırlar[78].

İdari kararlar hukuka uygun kabul edilmekte; bunun sonucunda ilgililer üzerinde hukuka uygun olduklarına dair herhangi bir yargı kararına ihtiyaç olmaksızın doğrudan etki göstermektedirler[79]. Bu husus, idari kararların hukuka uygunluk karinesinden yararlanmaları ile açıklanmaktadır. İdari kararların hukuka uygunluk karinesinden yararlanmaları aynı zamanda icrai nitelikte olmalarından kaynaklanmaktadır[80].

Bilindiği üzere idari kararlar kesin hüküm gücüne sahip olmadığından ilgililerce bu işlemlerin hukuka aykırı olduğu ileri sürülebilmektedir[81]. Böyle bir durumda dahi hukuka uygunluk karinesinin sonucu olarak[82], idari kararların icrailiği devam etmektedir. Başka bir deyişle, idari işleme karşı dava açılması, kural olarak o işlemin uygulanmasını durdurmamaktadır[83]. Zira, aksi takdirde idare iş yapamaz hale gelir. Dolayısıyla, hukuka aykırılığın ileri sürülmediği yahut ileri sürülmekle birlikte işlemin iptal edilmediği hallerde, idari işlemlerin ilgililer üzerinde etki ve sonuçlarını doğurması söz konusu olmaktadır. Buna karşılık, kanun tarafından öngörülen bazı istisnai hallerde veya yürütmeyi durdurma kararı verildiği takdirde idari işlemin uygulanması durdurulmuş olacaktır[84].

---

[78] **Üstündağ,** s. 56.

[79] **Günday,** s. 125; **Gözler/Kaplan,** s. 283.

[80] **Günday,** s. 125.

[81] **Günday,** s. 126.

[82] **Gözler/Kaplan,** s. 284; **Günday,** s. 126.

[83] **Gözler/Kaplan,** s. 283.

[84] **Gözler/Kaplan,** s. 284; **Günday,** s. 126.

İcra memurunun yapmış olduğu işlemlerin takip hukuku bakımından sonuç doğurabilmesi de herhangi bir yargı kararının varlığına bağlı değildir. Örneğin, icra memurunun değerli bir taşınmazın satış ilanının gazete ile yapılmamasını takdir etmesi, herhangi bir yargısal denetime tabi tutulmaksızın, hukuk aleminde sonuçlar doğurmaktadır.

İdari işlemlerde olduğu gibi icra memuru işlemlerinin hukuka aykırılığının ileri sürülmesi, söz konusu işlemin icrasını İİK m. 22 uyarınca kendiliğinden durdurmaz. Bununla birlikte, idari işlemlerdeki yürütmeyi durdurma prosedürüne benzer bir şekilde icra mahkemesi, hukuka aykırılık incelemesi sonuçlanana kadar icranın durmasını gerekli gördüğü takdirde talep üzerine veya kendiliğinden icranın geri bırakılmasına karar verebilmektedir.

Sonuç olarak, icra dairesi işlemlerinin yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı yargısal faaliyet çerçevesinde değerlendirilememesi ve bir hukuki işleme idari işlem niteliği veren belli başlı özelliklerin icra dairesi işlemleri bakımından söz konusu olması dolayısıyla, kanaatimizce icra dairesi işlemlerinin idari işlem olarak nitelendirilebilmesi mümkündür.

B. ŞİKÂYETİN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Dava Niteliği Bakımından Değerlendirme

Şikâyet, şekli açıdan medeni usul hukuku anlamında dava ile benzerlik göstermektedir. Şikâyette de belli davalarda olduğu gibi basit yargılama usulü uyarınca inceleme yapılmaktadır. Ancak söz konusu benzerlik, şikâyetin medeni usul hukuku bakımından dava olduğu şeklinde bir çıkarım yapmamız için yeterli değildir. Zira, İİK m. 16/1'de şikâyet tanımlanırken, *"kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere"* ifadesinin kullanılması da bu hususu doğrular

niteliktedir[85]. Buna karşılık uygulamada, mahkemeye yapılan başvuruların neredeyse tümünü davaya benzetme alışkanlığı oluştuğundan, şikâyetin dava gibi incelendiği görülmektedir. Bu durum, yanlış hukuki nitelendirmeleri, yanlış yargılamaları ve yanlış sonuçları beraberinde getirmektedir[86].

Ayrıca bu noktada, şikâyet incelemesine konu edilecek icra dairesi işleminin hukuki niteliği de önem taşımaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, icra dairesi işlemleri idari işlem niteliğinde olduğundan, bu işlemlere karşı başvurulan şikâyetin özel hukuk uyuşmazlıklarını konu alan dava kapsamında değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir[87].

Bu hususların yanı sıra, dava kavramının içeriği ve söz konusu içeriğin şikâyetle uyumlu olup olmaması bakımından da bir değerlendirilme yapılması gerekmektedir.

Dava, bir başkası tarafından sübjektif hakkı ihlal edilen veya tehlikeye sokulan veya kendisinden haksız bir talepte bulunulan kişinin, mahkemeden hukuki koruma talep etmesi şeklinde tanımlanmaktadır[88]. Bu tanımdan da anlaşılabileceği üzere, dava kavramının esasını, ihlal edilen veya tehlikeye sokulan sübjektif bir hak oluşturmakta ve mahkeme aracılığı ile, bu hakkın tesis edilmesi talep edilmektedir. Buna karşılık, şikâyette maddi hukukun tanıdığı sübjektif bir hakkın ileri sürülmesi söz konusu

---

[85] PEKCANITEZ'e göre, bu ifadenin kullanılması kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olup, şikâyet yoluna başvurulmasının dava açılmasının mümkün olmadığı hallerde öngörülmesi sebepsiz değildir (**Pekcanıtez,** s. 24).

[86] **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 924.

[87] **Uyar, Talih:** İcra Hukukunda Şikâyetin Hukuki Niteliği Ve Konusu (İİK m. 16), [Yargı Dünyası Dergisi, Y. 2004 (Ocak), S. 97, s. 9-17], s. 9; **Pekcanıtez,** s. 20.

[88] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 239; **Pekcanıtez Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet:** Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 2. B., Ankara 2014, s. 241; **Kuru,** Usul, s. 91; **Tanrıver,** s. 449; **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 923.

değildir. Şikâyet kavramına temel özelliğini veren husus, sübjektif bir hakkın ihlali olmayıp; icra dairesinin hukuka aykırı bir işlem gerçekleştirmesi[89] ve bu işlemin iptali veya düzeltilmesinin talep edilmesidir[90].

Davada, davacı ve davalı olmak üzere iki taraf bulunmaktadır. Mahkemeden hukuki koruma isteyen kimseye davacı; davacının sübjektif hakkını ihlal eden veya tehlikeye sokan veya davacıdan haksız bir talepte bulunan kimseye davalı adı verilmektedir[91]. Buna karşılık, şikâyette davacı ve davalı taraf yoktur. Şikâyette taraflar, şikâyet eden ve şikâyet olunan (karşı taraf) şeklindedir. Bu husus, şikâyet edenin gerek şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesine gerek işlem lehine olan kimseye karşı herhangi bir talepte bulunmamasından kaynaklanmaktadır[92].

Dava dilekçesinde davacı veya davalı olarak gösterilen kişiler şeklen o davanın tarafları olmakla birlikte, dava konusu hakkın esası hakkında karar verilebilmesi bu kişilerin o davada gerçekten davacı ve davalı sıfatına sahip olmalarına bağlıdır. Aksi takdirde dava, sıfat yokluğundan esastan reddedilir. Bu durum, davada taraf sıfatı (husumet) kavramıyla açıklanmaktadır[93]. Buna karşılık, şikâyette böyle bir durum söz konusu değildir. Aynı şekilde Yargıtay, davanın aksine, şikâyette tarafların yanlış gösterilmesi veya hiç gösterilmemesinin şikâyetin taraf sıfatı (husumet) nedeniyle

---

[89] "*Şikâyette bir hakkın mevcut olup olmadığı ya da ihlal edilip edilmediği üzerinde durulmaz. Sadece yapılmış olan ve hatalı olduğu ileri sürülen işlemin hukuka uygun olup olmadığı araştırılır."* (12. HD., T. 14.4.2009 E. 28001, K. 8018: E-Uyar).

[90] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 73.

[91] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 239; **Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet:** Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 2. B., Ankara 2014, s. 241; **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 924.

[92] **Pekcanıtez,** s. 21.

[93] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 257.

esastan reddine yol açmayacağını belirtmektedir[94]. Ancak Yargıtay, bu hususu ortaya koymakla birlikte, şikâyette belli kişilerin taraf olarak gösterilemeyeceğini; aksi takdirde, şikâyetin husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir. Örneğin Yargıtay'ın, haczedilmezlik şikâyeti bakımından emekli maaşının yatırıldığı 3. kişi konumundaki bankanın taraf olarak gösterilemeyeceği[95] veya borçlu koca adına kadının meskeniyet şikâyetinde bulunamayacağı[96] yönünde kararları mevcuttur.

Dava, genel olarak ona temel özelliğini veren sübjektif hakkın tespiti ile sonuçlandırılır. Bu hususun en tipik örneğini tespit davaları oluşturmaktadır. Eda davalarında ise, dava konusu sübjektif hakkın tespitinin yanı sıra; bir işin yapılması, bir şeyin verilmesi veya bir şeyin yapılmaması şeklinde bir edaya mahkumiyetin de talep edilmesi söz konusudur. İnşai davanın temelinde de sübjektif hak yatmaktadır.

---

[94] Örnek olarak bkz. *"(...) şikâyetin dava niteliği bulunmadığından şikâyet dilekçesinde ilgililerin yanlış gösterilmesinin veya hiç gösterilmemesinin yapılan şikâyetin husumet yokluğu sebebi ile reddini gerektirmez. Bunun yargılama aşamasında tamamlattırılması mümkündür.* (12. HD., T. 31.10.2006, E. 16835 K. 20303: KİBB).

[95] *"Borçlu tarafından yapılan haczedilmezlik şikâyetinin yasal hasmı icra takibinin alacaklısı olup, 3.kişi Ziraat Bankası AŞ. şikâyette hasım olarak gösterilemez. Şikâyet dilekçesinde icra takibinin alacaklısı olmayan ve bu nedenle pasif husumeti bulunmayan 3.kişi Ziraat Bankası AŞ. nin hasım gösterilmiş olması haczedilmezlik şikâyetinin reddini gerektirmez ise de adı geçen açısından husumet yokluğu nedeniyle ret kararı verilmesi zorunludur. O halde mahkemece yalnızca icra takibi alacaklısı açısından hüküm kurularak, 3.kişi Ziraat Bankası AŞ. yönünden şikâyetin pasif husumet yokluğu nedeniyle reddi yerine adı geçeni de kapsar şekilde şikâyetin kabulü isabetsizdir."* (12. HD., T. 21.04.2011, E. 2010/26013, K. 2011/7426: E-Uyar)

[96] "*İ.İ.K'nun 82/12. maddesinden faydalanma hakkı sadece icra takip borçlusuna aittir. Somut olayda, şikâyetçinin lehine taşınmaz üzerine aile konutu şerhi verilmiş bulunması, takipte taraf olmayan şikâyetçinin bu hakka dayanarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunmasına, İ.İ.K'nun 82/12. maddesi imkan tanımamaktadır. O halde, haczedilmezlik şikâyetinin aktif dava ehliyetsizliği nedeniyle reddi yerine işin esasına girilerek yazılı gerekçeyle kabulü yönünde hüküm kurulması isabetsizdir."* (12. HD., T. 16.02.2010, E. 2009/21405, K. 3267: E-Uyar).

İnşai davada davacı, sübjektif hak niteliğini haiz inşai hakkını kullanmak suretiyle mahkemeden, bir hukuki durumun değiştirilmesine, kaldırılmasına veya yeni bir hukuki durumun yaratılmasına karar verilmesini ister. Dolayısıyla, hangi dava çeşidi olursa olsun, temelinde sübjektif bir hak bulunmakta, somut olaya göre bu hakkın gerçekten var olup olmadığı veya ihlal edilip edilmediği maddi hukuk açısından incelenmektedir.

Şikâyette ise, icra dairesi işleminin hukuka aykırılığı ileri sürülür ve bırakılır. Şikâyet eden, eda davalarında olduğu gibi, takibin karşı tarafının herhangi bir edaya mahkum edilmesini talep edemez. Başka bir deyişle, şikâyetin kabulü halinde icra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin veya işlem lehine olan kimsenin bir şeye mahkum edilmesine karar veremez. Şikâyetin kabulü halinde, şikâyet sebebine göre şikâyet konusu işlemin bozulması, düzeltilmesi veya işlemin yapılmasının emredilmesi söz konusu olmaktadır.

Şikâyet bakımından tespiti talep edilen husus, sübjektif bir hak olmayıp, şikâyet konusu işlemin hukuka aykırılığıdır. Şikâyet üzerine icra mahkemesi, takip konusu uyuşmazlığı (örneğin takibin konusunu oluşturan kambiyo hukuku ilişkisi) maddi hukuk açısından incelemesi ve buna bağlı olarak haklılık tespiti yapabilmesi mümkün değildir.

Davada karşı tarafın savunmasının alınarak karar verilmesi, HMK m. 27'de düzenlenen hukuki dinlenilme hakkının açıklama ve ispat hakkı unsuru bakımından esastır. Açıklama ve ispat hakkı ile, tarafların yargılama ile ilgili açıklamada bulunma, bu çerçevede iddia ve savunmalarını ileri sürme ve bunları ispat etme hakkına sahip olmaları kastedilmektedir[97]. Bu hak dolayısıyla, tarafların kendi iddia ve

[97] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 231.

savunmalarını ortaya koymaları ve bunları ispat etmeleri halinde gerçek tam olarak ortaya çıkabilecektir. Zira, ilk bakışta haklı görülen bir talebin, diğer tarafın iddia veya savunmalarını açıklaması ile haklı olmadığının anlaşılabilmesi mümkündür[98]. Ancak, şikâyet incelemesi bakımından bu hak sınırlı veya sıkı şekil şartlarına bağlanmış şekilde kullanılmaktadır. Bu durum, İİK'nun 18. maddesi uyarınca kendisine tanınan takdir hakkı dolayısıyla icra mahkemesinin şikâyet incelemesini duruşmalı olarak gerçekleştirmek zorunluluğunun bulunmamasından kaynaklanmaktadır[99].

En nihayetinde, gerek icra dairesi işlemlerinin idari niteliği gerek şikâyet ve dava kavramlarının içerdikleri anlamların yukarıda belirtilen nedenlerle birbirinden farklı olması dolayısıyla şikâyetin medeni usul hukuku anlamında dava olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Aynı şekilde, doktrinde de şikâyetin medeni usul hukuku anlamında dava niteliğinde olmadığı kabul edilmektedir[100].

Yargıtay da, şikâyetin dava niteliğinde olmadığı görüşündedir. Ancak Yargıtay, bu görüşünü herhangi bir gerekçeye dayandırmamış olup, yalnızca bu görüşün sonucu mahiyetinde değerlendirilebilecek belli hususlara işaret etmiştir. Bu hususlar, özellikle şikâyet dilekçesinin dava dilekçesi niteliğinde olmaması[101] ve yukarıda da belirtildiği üzere şikâyet dilekçesinde ilgililerin yanlış gösterilmesi veya

---

[98] **Özekes, Muhammet:** Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003, s. 107.

[99] **Özekes,** Hukuki Dinlenilme, s. 235.

[100] **Kuru,** El Kitabı, s. 103; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 73; **Pekcanıtez,** s. 25; **Uyar,** Şikâyetin Niteliği, s. 9; **Arslan, Ramazan:** İcra-İflas Hukukunda İhale Ve İhalenin Feshi, Ankara 1984, s. 191; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 126; **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 924; **Muşul,** Şikâyet, s. 53.

[101] *"Şikâyet, şekli açıdan davaya çok benzemekle beraber teknik anlamda bir dava değildir. Şikâyet dilekçesi de HUMK.nun 179. maddesindeki dava dilekçesi niteliğinde sayılamaz. Takip hukuku açısından ihalenin feshi isteminin değerlendirilebilmesi için tam paydaşların katılımını sağlamak üzere şikâyetçiye süre vermek yerine şikâyet dilekçesinin reddi isabetsizdir."* (12. HD. T. 23.3.1998, E. 2697, K. 3400: E-Uyar).

hiç gösterilmemesinin şikâyetin taraf sıfatı (husumet) yönünden reddini gerektirmeyeceği noktasında toplanmıştır. Ayrıca, davanın aksine, şikâyet sonucunda verilen kararların, tarafların yanı sıra ilgililer açısından da bağlayıcı olması[102] ve maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi[103] de Yargıtayca şikâyetin dava niteliğine haiz olmamasının sonuçları arasında sayılmıştır.

Bu hususlara karşılık Yargıtay, yalnız davalar için düzenlenmiş olan gider avansına (HMK m. 120) ilişkin hükümlerin şikâyet bakımından uygulanması yönünde kararlar vermiştir[104]. Yargıtay bu kararlarında, gider avansını dava niteliğini haiz olmayan şikâyet bakımından da bir dava şartı olarak nazara almış ve somut olaya ilişkin incelemesini bu şekilde gerçekleştirmiştir.

Bilindiği üzere HMK'nun 322. maddesi uyarınca, HMK ve diğer ilgili kanunlarda basit yargılama usulü hakkında hüküm bulunmayan hallerde yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümlerin (HMK m. 118 vd.) uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu bağlamda, icra mahkemelerinde basit yargılama usulünün uygulanması nedeniyle şikâyet incelemesi bakımından da gider avansı yatırılması gerektiği şeklinde bir çıkarım yapılabilmesi ilk bakışta mümkün olabilmektedir. Buna karşılık, bizim de katıldığımız görüşe göre doktrinde, icra mahkemesinde görülen ve dava niteliğinde

[102] 12. HD., T. 14.4.2009, E.28001, K. 8018: E-Uyar.

[103] 12. HD., T. 21.04.2011 E. 26013, K.7426: E-Uyar.

[104] Örnek olarak bkz. *"Somut olaya bakıldığında, mahkemece, yukarıdaki maddeler uyarınca tamamlanması gereken gider avansı için 01.11.2011 günlü duruşmada, borçlu vekiline iki haftalık kesin süre verildiği, gider avansının 30.11.2011 tarihinde iki haftalık kesin süre geçtikten sonra mahkeme veznesine yatırıldığı ve 20.12.2011 günlü duruşmada da şikâyetin usul yönünden reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. O halde mahkemece, hüküm anında dava şartının yerine getirildiği gözetilerek işin esasının incelenmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olduğu gibi (...)"* (12. HD., T. 12.6.2012, E. 3721, K. 20134: E-Uyar).

olmayan taleplerin incelenmesinde gider avansı yatırma zorunluluğunun geçerli olmaması gerektiği savunulmaktadır[105].

Bu hususu şikâyet bakımından ayrıca tartışan KURU, şikâyetin bir dava olmadığından bahisle gider avansına ilişkin hükümlerin şikâyet bakımından uygulanmayacağı; bu konuda Tebligat Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanabileceği görüşündedir[106]. Bu bağlamda, şikâyet eden, şikâyet dilekçesinin karşı tarafa tebliği giderini ve şikâyetin duruşmalı incelenmesine karar verilirse duruşma davetiyesi giderini[107] peşin olarak öder (Tebligat Kanunu m. 34/2 yollamasıyla m.5). Aynı husus, Yargıtay'ın bazı kararlarındaki karşı oyda da savunulmuştur[108]. Bununla birlikte KURU, şikâyet edene, icra mahkemesince

---

[105] **Kuru,** El Kitabı, s. 104; **Özbek, Mustafa:** Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansı, 2. B., Ankara 2016, s. 80.

[106] **Kuru,** El Kitabı, s. 104; aynı yönde bkz. **Özbek,** s. 80.

[107] Bu hususa ilişkin olarak, PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, duruşma yapılmayan dosya üzerinden karar verilebilecek şikâyet hakkında şikâyet edenden gider avansı alınmasına gerek olmadığını belirtmiştir (**Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 140). Aynı husus, Yargıtay'ın bir kararına da konu olmuştur: *"Şikâyetçinin Sulh Hukuk Mahkemesine başvurusu satış memurluğunca düzenlenen tevzii tablosuna yönelik şikâyet olup başvuru bu haliyle İİK.nun 4/son maddesi göndermesiyle aynı kanunun 16. maddesine dayalıdır. Şikâyet İcra ve İflas Hukukuna özgü bir kanun yolu olup, dava olmadığından Medeni Usul Hukukunda düzenlenen davaya ilişkin kurallar şikâyetler hakkında uygun düştüğü ölçüde uygulanır. İİK.nun 18. maddesi uyarınca şikâyet hakkında duruşma açılması zorunlu olmadığından duruşma açılmasına yasal zorunluluk olmayan hallerde HMK.nun gider avansına ilişkin hükümleri şikâyet hakkında uygulanmaz. Bu nedenle mahkemece şikâyetin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken şikâyet müessesesine uygun düşmeyecek şekilde 'davanın, dava şartı yokluğu nedeniyle reddine' şeklinde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 19.03.2013, E. 2621, K. 10370: E-Uyar).

[108] Örneğin, 12. Hukuk Dairesi'nin, 02.04.2015 tarihli kararının karşı oy yazısı için bkz. *"Bu konuda Tebligat Kanunu'nun 5 ve 34/II. madde hükümleri uygulanmalıdır. Şöyle ki; şikâyet eden, şikâyet dilekçesinin karşı tarafa tebliği giderini, şikâyetin duruşmalı incelenmesine karar verilirse, duruşma davetiyesi giderini peşin ödemek durumundadır. Aksi halde şikâyetçi şikâyetinden vazgeçmiş sayılır. Somut olayda şikâyetçiler ihalenin feshi isteminde bulunmuş olup, mahkemece gider avansının yatırılmadığı, HMK 115/2'ye göre bu eksikliğin giderilmesi için muhtıra yazılıp postaya verilecek kadar*

HMK'nun 120. maddesi uyarınca gider avansının yatırılması için iki haftalık kesin süre verilmesi halinde, herhangi bir yorum uyuşmazlığından zarar görülmemesi adına, gider avansının yatırılmasını, ancak daha sonra icra mahkemesinin kesin süre verme kararının kanuna aykırı olduğundan bahisle kanun yolu konusu yapılmasını tavsiye etmektedir[109].

2. İdari Yol Niteliği Bakımından Değerlendirme

Bir hukuki işlemin idari işlem niteliğinde olması halinde, söz konusu işlem idare hukukuna tabi olmakta ve bu işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıklara da idari yargıda bakılmaktadır[110]. Bu hususlar hukuki bir işlemin idari olup olmadığının belirlenmesi bakımından herhangi bir ölçüt oluşturmamakta; idari niteliği haiz olduğu tespit edilen işlemlere bağlanan sonuçları ifade etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, idari niteliği haiz icra memuru işlemlerine karşı gidilebilecek şikâyetin, idari bir yol olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin incelenmesi gerekmektedir.

İsviçre hukukunda, icra ve iflâs daireleri ile icra tetkik mercii arasındaki altlık-üstlük ilişkisi uyarınca şikâyet, idari bir yoldur[111]. Buna karşılık, Türk hukukunda, icra dairesi icra mahkemesi hakiminin gözetimi ve denetimi altında olsa da, hiyerarşik bir yapılanma içerisinde bir işlem gerçekleştirmemektedir. Başka bir deyişle, icra dairesi

---

dahi masrafın dosyada bulunmaması nedeniyle şikâyetçiye süre verilmeden anılan kanun hükmü uyarınca evrak üzerinde davanın usulden reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. Yukarıda belirtilen ilke ve kurallar ve fıkra uyarınca şikâyet niteliğinde olan ihalenin feshinde HMK'nun gider avansına ilişkin hükümler uygulanamayacağından İİK'nun 134/2. fıkrası uyarınca duruşma açılarak şikâyetin esasının incelenip sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken usulden red kararı verilmesi isabetsiz olup, kararın bu gerekçe ile bozulması düşüncesindeyim." (12. HD., T. 02.04.2015, E. 4853, K. 8399: E-Uyar).

[109] **Kuru,** El Kitabı, s. 104.

[110] **Gözler/Kaplan,** s. 265.

[111] **Nötzli,** s. 5-7.

bağımsız olarak işlem yapma görev ve yetkisine sahiptir[112]. İcra dairesi kanun, tüzük ve yönetmeliklerin kendisine vermiş oldukları görevleri kural olarak icra mahkemesine danışmadan, doğrudan doğruya kendisi yapar[113]. Dolayısıyla, icra dairesinin herhangi bir işlemi gerçekleştirmeden önce, aydınlatıcı nitelikte bilgi almak üzere icra mahkemesine başvurabilmesi mümkün değildir[114].

Şikâyetin idari bir yol olarak değerlendirilmesinde, icra memuru işlemlerinin niteliğinin yanı sıra, idari yargılama usulü bakımından işlerlik kazanan iptal davalarının da (İYUK m. 2/1-a) rolü büyüktür. Zira, hukuka aykırı idari bir işlemin, idari yargı yerlerince iptal edilmesini ve bu yolla idarenin hukuka bağlı kalmasını amaçlayan iptal davası[115] ile icra dairelerinin icra ve iflâs hukukuna aykırı olan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilen şikâyet yolu konu ve amaç bakımından benzerlik göstermektedir. Ancak bu benzerlik, şikâyetin idari bir yol olduğu hususunda tek başına belirleyici bir ölçüt oluşturmamakta; konunun özellikle de iptal davasının temel özellikleri bakımından incelenmesi gerekmektedir[116].

---

[112] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 50.

[113] **Kuru,** İcra, s. 51.

[114] *"İcra tetkik mercii, mütalâa mercii değildir. Kanunun belirttiği haller dışında, icra memurluğu, «bir işlemin nasıl yapılacağı» hakkında icra tetkik merciinden karar istemesi ve bu isteğin kabul görmesi caiz değildir. Takip veya ihtiyati haciz safhasında vuku bulan istekler hakkında icra memurluğu ya da taraflardan birinin başvurusu üzerine merci gerekli kararı verir."* (12. HD., T. 23.10.1987, E.14719, K. 10629: E-Uyar).

[115] **Gözübüyük, A. Şeref:** Yönetsel Yargı, 32. B., Ankara 2012, s. 135; **Çağlayan, Ramazan:** İdari Yargılama Hukuku, 8. B., Ankara 2016, s. 412.

[116] İdare hukuku alanında ihlal edilmiş bir hakkın yerine getirilmesi veya uğranılan bir zararın giderilmesinin talep edildiği tam yargı davaları bakımından böyle bir inceleme yapılmasına gerek yoktur. Zira tam yargı davaları, medeni usul hukuku bakımından eda davalarıyla benzerlik gösterdiğinden şikâyetle herhangi bir benzerliği yoktur (**Pekcanıtez,** s. 31).

İYUK m. 2/1-a uyarınca iptal davası, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar şeklinde tanımlanmaktadır. İptal davasının konusunu idari işlemler oluşturmaktadır[117]. İptal davasının konusunu oluşturabilecek idari işlemler bakımından icrailiğin de söz konusu olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, icrai olmayan idari işlemlerin, kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem niteliğini haiz olmamalarından dolayı idari yargı bakımından iptal davasına konu teşkil etmeleri mümkün değildir[118].

İptal davasında olduğu gibi, şikâyetin konusunu da idari işlemler oluşturmaktadır. Ayrıca, şikâyet konusu işlem icra memurunun usulüne uygun bir talep veya somut bir sorun karşısındaki davranış biçimini ifade etmesi yönüyle icrailik niteliğini de haizdir. Zira, icra müdürünün bir sorun hakkında yalnız görüşünü bildirmiş olması, bilgi vermesi veya ileride icra edeceği işlemleri açıklaması kişilerin hukuki durumuna belirli ve somut bir biçimde etki etmediğinden ve bağlayıcı da olmadığından şikâyetin konusunu oluşturmamaktadır[119].

İptal davasının açılabilmesi davacının menfaatinin ihlal edilmiş olmasına bağlıdır. Menfaat ihlali, dava konusu işlem ile davacı arasında var olan ve yeterli kabul edilen bir bağlantıyı ifade etmektedir[120]. Menfaat ihlalinin, şikâyet bakımından hukuki yarar kavramı ile açıklanabilmesi mümkündür. Zira, icra memurunun bir işleminin iptal edilmesi veya düzeltilmesinde hukuki yararı bulunan herkes şikâyette bulunabilir. Başka bir deyişle, şikâyete başvuru bakımından şikâyet edenin hukuki yararının

[117] **Gözübüyük,** s. 139; **Çağlayan,** s. 413.

[118] **Gözler/Kaplan,** s. 280-281.

[119] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 83; **Pekcanıtez,** s. 45.

[120] **Çağlayan,** s. 413.

bulunması şarttır. Bir işlemin, doğrudan doğruya kişinin kendi hukuki durumuna ilişkin olması ve ona zarar vermesi halinde, o kişinin şikâyet konusu işlemin iptal edilmesinde veya düzeltilmesinde hukuki yararının olduğu kabul edilmektedir[121].

İptal davasının kabulü sonucunda verilen iptal kararından, yalnız davacı değil, iptal edilen idari işlemle ilgili olanlar da yararlanmaktadır[122]. Aynı husus şikâyetin kabulü halinde de geçerlidir. Zira şikâyetin kabulü kararı, gerek şikâyet eden gerekse de diğer bütün ilgililer hakkında hüküm ifade etmektedir[123].

Ancak, konu ve amaç bakımından benzerliklerine karşılık, iptal davası belli yönleriyle şikâyetten ayrılmaktadır. İlk olarak, iptal davası bakımından talep edilen dava konusu idari işlemin iptal edilmesidir[124]. Başka bir deyişle, iptal davası ile, idari işlemin tümünün ya da bir bölümünün iptal edilmesi sağlanmaktadır. Bunun sonucunda, idari yargı merciinin, iptal ettiği idari kararın yerine hukuka uygun olanını alması mümkün değildir[125]. Buna karşılık, şikâyet sonucunda verilecek karar, icra memurunca yapılan işlemin iptali olabileceği gibi düzeltilmesi de olabilmektedir[126]. Böyle bir durum söz konusu olduğu takdirde icra mahkemesi, işlemi düzeltilmek üzere icra dairesine yollamamakta; icra dairesi yerine geçerek işlemi bizzat düzeltmektedir[127].

---

[121] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 75-76. **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** İcra, s. 130.

[122] **Gözübüyük,** s. 137; **Çağlayan,** s. 414.

[123] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 83.

[124] **Gözübüyük,** s. 137; **Çağlayan,** s. 413.

[125] **Gözübüyük,** s. 137.

[126] **Pekcanıtez,** s. 32.

[127] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 83.

İkinci olarak, icra daireleri özel hukuka ilişkin, malvarlığı ve kişi varlığı alanında sonuç doğuran bazı işlemler yapmaktadır[128]. Başka bir deyişle, icra dairesinin işlemleri idari nitelikte olmakla birlikte adli sahaya ilişkin olduğundan bu işlemlere karşı başvurulacak yol, idari bir yol değildir. Zira, idari davalar idarenin salt idare hukuku alanında gerçekleştirdiği tasarruflardan doğan davaları ifade etmektedir[129].

Son olarak, icra dairesi işlemlerine karşı, adli yargı alanında özel görevli mahkeme olan icra mahkemelerine başvurulmaktadır. Buna karşılık, iptal davalarının idari yargı kolu içinde yer aldığı açıktır. Şikâyet konusu işlem idari nitelikte olmasına karşılık, şikâyeti inceleyecek olan icra mahkemesi idari yargı içinde yer almamaktadır. İdari yargının görev alanının belirlenmesi bakımından getirilen kamu gücü, kamu hizmeti gibi belli kıstasların yanı sıra, idari yargının görev alanına giren ve girmeyen konular olmak üzere ikili bir ayrım yapılmıştır[130]. Bu ayrım uyarınca, idari işlemlerin denetiminin idari yargının görev alanına girmesi temel ilke olmakla birlikte, bazı idari işlemlerin denetimi adli yargının görev alanına girmektedir. İdari niteliği haiz olan bir işlemin hukuka uygunluğunun adli yargı bakımından denetlendiği şikâyetin de, idari işlemlerden kaynaklanan bazı uyuşmazlıkların idari yargının görev alanı dışına çıkartılıp adli yargının görevine sokulduğu durumlara benzetilebilmesi mümkündür. İdari yargılama hukukunda, bu hususun en tipik örneğini idari para cezaları oluşturmaktadır[131]. Örneğin Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca

[128] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 51.

[129] **Çağlayan,** s. 407.

[130] **Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut:** İdare Hukuku-İdari Yargılama Hukuku, C.2, 4. B., Ankara 2010, s. 213.

[131] **Gözübüyük/Tan,** s. 157.

sürücü belgesine ilişkin kuralların ihlal edilmesi halinde tatbik edilecek para cezalarının, yargısal denetiminin adli yargıda yapılacağı içtihat edilmiştir[132].

3. Kanun Yolu Niteliği Bakımından Değerlendirme

Medeni usul hukuku bakımından yargılamanın iki temel amacı bulunmaktadır. Bu amaçlar, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve toplum içinde hukuksal barış ve güvenliğin sağlanmasıdır[133]. Mahkemelerin de önlerine gelen hukuki uyuşmazlıkları bu amaçlar doğrultusunda karara bağlamaları esastır. Bununla birlikte, mahkemelerin vermiş oldukları kararlar belli nedenlerle hatalı veya eksik olabilmektedir. Zira, uyuşmazlıkları çözümleyen hakim de bir insandır ve hata yapabilmesi yahut yanılabilmesi mümkündür[134]. Böyle bir ihtimalde, uyuşmazlıkların çözümlenebilmesi için öngörülen kuralların niteliği veya hakimin yeteneği de önem taşımamaktadır[135]. Bununla birlikte, hakimin vermiş olduğu kararın gerçekten doğru olmasına karşılık varılan sonuç kendisi için kısmen veya tamamen tatmin edici olmayan taraf bir yanlışlık yapıldığı düşüncesinde olabilir. Her iki durumda da, mahkeme kararlarındaki yanlışlığın veya eksikliğin giderilebilmesi için belli yolların (yöntem-metot) geliştirilmesi zorunludur[136]. Kanun yolu kavramı da bu zorunluluktan ortaya çıkmıştır. Kanun yolu, en genel anlamıyla, mahkemelerin vermiş oldukları kararların yeniden incelenerek, gözden geçirilmesini ve değerlendirilmesini sağlamak üzere, davanın

---

[132] **Çağlayan,** s. 140.

[133] **Arslan, Ramazan:** Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi (İade-i Muhakeme), Ankara 1977, s. 4.

[134] **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 2150.

[135] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 6-7.

[136] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 7.

taraflarına tanınan başvuru olanağı olarak tanımlanabilir[137]. Bu tanımdan da anlaşılabileceği üzere, kanun yolu hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir[138]. Kanun yolu kontrolü kendiliğinden değil; ancak davanın taraflarından birinin başvurusu üzerine yapılmaktadır. Bu husus, medeni usul hukukunda tarafların özel hukuka ilişkin haklarının söz konusu olmasından ve buna bağlı olarak HMK'nun 24. maddesinde düzenlenen tasarruf ilkesinden kaynaklanmaktadır[139].

Kanun yolunun en temel amacı, mahkeme kararlarının hukuka uygunluğunun denetlenmesi ve varsa eksik ve hataların giderilmesi yoluyla taraf menfaatlerinin gözetilmesidir. Buna ek olarak, kanun yolunun öngörülmesi hususunda devletin menfaati de söz konusudur[140]. Zira, mahkemelerin vermiş oldukları kararların yeniden incelenerek gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi hukuk politikası bakımından hükümlerin doğruluğunun garantisi[141] ve buna bağlı olarak yargı erkine olan güvenin sağlanmasına hizmet etmektedir[142]. Ayrıca kanun yolu, mahkemelerin daha dikkatli ve doğru karar verebilmelerini sağlayan bir tür baskıyı ifade ettiğinden, hukuk uygulamasındaki çelişki ve aykırılıkların kaldırılması suretiyle içtihat birliğinin sağlanması amacını da gözetmektedir[143].

---

[137] Kanun yoluna ilişkin başka tanımlar için bkz. **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 8; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 576; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 505; **Kuru,** Usul, s. 524; **Bilge, Necip:** Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme, Ankara 1973, s. 3; **Yılmaz, Ejder:** Hukuk Davalarında Yasayollarına Başvuru Hakkı Ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu, (TBBD, Y. 1988, S.1, s. 131-155), s. 131.

[138] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, Usul,** s. 576.

[139] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 506.

[140] **Akil, Cenk:** İstinaf Kavramı, Ankara 2010, s. 39-40.

[141] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 505.

[142] **Akil,** s. 40.

[143] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 505-506; **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 2151-2152.

Şikâyet, icra dairesi tarafından gerçekleştirilen işlemlerin icra mahkemesince yeniden gözden geçirilmesi ve işlemin hukuka aykırılığının tespiti halinde iptal edilmesini veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş bir başvuru yolunu ifade ettiğinden ilk bakışta medeni usul hukuku anlamında kanun yolu içerisinde değerlendirilebilir. Ancak, sadece amaç bakımından benzerlikleri itibariyle ilk bakışta böyle bir yargıya varılması hukuk mantığı bakımından hatalıdır. Dolayısıyla, kanun yolu kavramının tanımlanması ve bu kavramın içerdiği unsurların şikâyet bakımından gerçekleşip gerçekleşmediğinin daha ayrıntılı bir biçimde irdelenmesi gerekmektedir.

Çeşitli ayrımlara tabi tutulmakla birlikte kanun yolu, geniş anlamda kanun yolu ve dar ve teknik anlamda kanun yolu ayrımından hareket edilmek suretiyle tanımlanmaktadır. Geniş anlamda kanun yolu, aralarındaki uyuşmazlığı dava şeklinde mahkeme önüne getiren taraflara kanun tarafından tanınan ve bu dava ile ilgili olarak mahkemece verilen her türlü yargısal kararlarının, bir üst derece yargı merciince gözden geçirilmesini, denetlenmesini ve gerekiyorsa yeniden yargılama yapılıp karar verilmesini sağlayan bir olanaktır[144]. Tanımdan da anlaşılabileceği üzere, mahkemelerin vermiş oldukları her türlü yargısal karar geniş anlamda yargının konusunu oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, yargılamaya son veren ve hakimin davadan elini çekmesi sonucunu doğuran nihai kararların[145] yanı sıra, yargılamaya son vermeyen, aksine onu yürütmeye, ilerletmeye yarayan ara kararlar[146] da geniş anlamda kanun yolunun konusunu oluşturmaktadır[147].

[144] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 8; **Bilge,** s. 3.

[145] **Kuru,** Usul, s. 345.

[146] **Kuru,** Usul, s. 346.

[147] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 8.

Buna karşılık, medeni usul hukukumuzda, mahkemelerin ara kararlarına karşı ancak dava sonunda verilen nihai kararlarla birlikte kanun yoluna başvurulabilmesi söz konusu olduğundan, kanun yolu kavramının dar ve teknik anlamda kanun yolu olarak anlaşılması gerekmektedir[148]. Bu nedenle, dar ve teknik anlamda kanun yolu, kanun yolu konusu yapılacak mahkeme kararlarının niteliği bakımından geniş anlamda kanun yolundan ayrılmaktadır[149].

Dolayısıyla, hukuki bir yolun kanun yolu olup olmadığının değerlendirilmesinde dar ve teknik anlamda kanun yolu kavramı esas alınmalıdır. Dar ve teknik anlamda kanun yolu, mahkemelerin dosyadan el çekmesine yol açan nihai kararlarının bir üst derece yargı mercii tarafından gözden geçirilmesini sağlayan bir yoldur[150]. Dar ve teknik anlamda kanun yolundan söz edilebilmesi için aktarıcı etki ve erteleyici etki şeklinde nitelendirilebilecek iki farklı unsurun bir arada bulunması gerekmektedir[151]. Aktarıcı etki, başvurulan yolun uyuşmazlığı bir üst derece yargı yerine aktarmasını ifade etmektedir[152]. Erteleyici etki ise, başvurulan yolun kararın şekli anlamda kesinleşmesini önleyecek nitelikte olmasını ifade etmektedir[153].

---

[148] **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 507.

[149] Aksi yönde bkz. **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 8-9. ARSLAN'a göre, geniş anlamda ve dar ve teknik anlamda kanun yolu şeklinde yapılan ayrımın, aleyhine kanun yoluna başvurulacak kararın ara karar veya nihai karar olmasına göre değil; kanun yolunun kabul edilmesindeki amaca göre belirlenmesi gerekmektedir.

[150] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 9; **Bilge,** s. 3-4; **Akil,** s. 35.

[151] Türk hukukunda, dar ve teknik anlamda kanun yolunun bu iki unsuru bir arada taşıması gerektiğine ilişkin görüş birliği bulunmamaktadır (**Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 10; **Bilge,** s. 8).

[152] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 9; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 507; **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 2158; **Akil,** s. 36-37.

[153] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 9-10; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 507; **Pekcanıtez/Özekes/Akkan/Taş Korkmaz,** s. 2158; **Akil,** s. 36-37.

Dar ve teknik anlamda kanun yolu kavramının içeriği uyarınca şikâyetin medeni usul hukuku bakımından bir kanun yolu teşkil ettiğini söylemek güçtür[154]. Zira, dar ve teknik anlamda kanun yolunun mahkemeler tarafından verilen nihai kararları konu almasına karşılık şikâyetin konusunu, mahkeme niteliğini haiz olmayan icra dairesinin, yargısal olmayan bir işlemi oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, şikâyete esas teşkil eden husus yargısal bir karar olmayıp; icra memurunca gerçekleştirilen işlemlerdir[155].

Bu noktada, dar ve teknik anlamda kanun yolu teşkil etmeyen başvuru yolları için kaynağını Alman hukukundan alan hukuksal çare kavramının da incelenmesi gerekmektedir. Geniş anlamda hukuksal çare, bir hakkın gerçekleşmesi için başvurulan her türlü usuli araç olup; dar anlamda hukuksal çare ise, yargısal kararların iptalini sağlayan her türlü olanağı içeren bir üst kavramı ifade etmektedir[156]. Hukuksal çare kavramının içerdiği anlam itibariyle doktrindeki bazı yazarlarımız, şikâyetin hukuksal bir çare olduğu görüşündedirler[157]. Bununla birlikte, şikâyeti icra-iflâs hukukunda kendine özgü bir kanun yolu olarak nitelendiren yazarlarımız da mevcuttur[158].

---

[154] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 73; **Kuru,** El Kitabı, s. 103.

[155] **Pekcanıtez,** s. 33-34. Buna karşılık, YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM'a göre, şikâyet, geniş anlamda bir kanun yolu olup, gerek İsviçre'de gerek Türkiye'de icra mahkemesinin karar vermesi halinde erteleyici etkiye, işin bir üst merciiye intikali bakımından ise aktarıcı etkiye sahiptir (**Yıldırım/Deren-Yıldırım,** s. 31).

[156] **Lothar'dan** aktaran **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 39, dn. 7.

[157] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 73; **Pekcanıtez,** s. 34-35; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 126.

[158] **Kuru,** El Kitabı, s. 103; **Kuru,** İcra, s. 63; **Karslı,** s. 77; **Muşul,** Şikâyet, s. 53; **Üstündağ,** s. 55.

4. Görüşümüz

Şikâyetin hukuki niteliğine daha önceki başlıklarda yapılan değerlendirmeler göz önüne alındığında şu hususları ifade edebilmemiz mümkündür:

İlk olarak, şikâyetin yargılama usulü bakımından dava ile benzerliği, medeni usul hukuku anlamında bir dava teşkil ettiği anlamına gelmemektedir. Bunun yanı sıra, şikâyetin konusunu oluşturan işlemin idari nitelikte olmasına karşılık, bu işleme karşı gidilecek yol, idari bir yol teşkil etmemektedir. Zira, idari işlemlere karşı gidilebilecek en tipik yolu teşkil eden iptal davasının, şikâyet ile gösterdiği benzerlik de konu ve amaçtan öte gidememektedir.

Son olarak, hukuki bir başvuru yolunun kanun yolu olarak nitelendirilmesi, kanun yollarına ilişkin özellikleri taşımasına bağlıdır. Buna karşılık, şikâyetin temelinde yargısal bir karar değil, icra dairesince gerçekleştirilen bir işlem yattığından şikâyetin bir kanun yolu olarak değerlendirilebilmesi mümkün görünmemektedir. Kanaatimizce, bu husus aynı zamanda şikâyetin hukuksal çare bağlamında değerlendirilmesine yol açmaktadır. Zira, kanun yolu kapsamında değerlendirilemeyecek hukuki bir başvuru yolunun ondan daha geniş bir anlamı ifade eden hukuksal çare kavramı içerisinde değerlendirilmesi makuldür.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ HACİZ YOLU İLE TAKİPTE ÖZEL ŞİKÂYET SEBEPLERİ

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte özel şikâyet sebepleri, takibin dayanağı senedin kambiyo senedi niteliğinde olmaması, alacaklının takip hakkına sahip olmaması ve kambiyo senedinin vadesinin gelmemiş olmasıdır. Söz konusu sebepler bu başlık altında ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

Ancak, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından özel şikâyet sebebi teşkil etmemekle birlikte, takip talebine eklenmesi zorunlu olan belgelerin eklenmemesi hususunun da bu başlık altında değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bakış açısına temel olan gerekçe şu şekilde ifade edilebilir: Bilindiği üzere, kambiyo senedine özgü haciz yoluyla takipte takip talebine, kambiyo senedinin aslının, borçlu adedi kadar onaylı örneğinin ve varsa protesto evrakının eklenmesi zorunludur. Bu zorunluluk, genel haciz yolundan farklı olarak, sadece kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından öngörülmüştür. Zira genel haciz yolunda, alacak bir belgeye dayanmakta ise, belgenin aslının takip talebine eklenmesi zorunlu değildir (İİK m. 58/3). Ayrıca bu zorunluluk, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkının bulunup bulunmadığının tespit edilmesi bakımından da önem taşımaktadır.

§ 3. TAKİBİN DAYANAĞI SENEDİN KAMBİYO SENEDİ NİTELİĞİNDE OLMAMASI

Kambiyo senetleri, Türk Ticaret Kanunu'nun kıymetli evraka ayrılan Üçüncü Kitabının Dördüncü kısmında (TTK m. 670-823) düzenlenmiştir. Bu hükümler

uyarınca kambiyo senetleri, poliçe, bono ve çek için kullanılan ortak bir terimi ifade etmektedir[159].

Kambiyo senetleri, taşıdıkları ortak özelliklerden yola çıkmak suretiyle; alacak hakkını içeren, müteselsil borçluluk esasının benimsendiği, mücerret (soyut), kamu güvenine mahzar, sıkı şekil şartlarına ve *numerus clausus* ilkesine tâbi olan kanunen emre yazılı senetler olarak tanımlanabilir[160].

Bu özelliklerinin yanı sıra kambiyo senetleri, takip hukuku bakımından da özel bir yer işgal etmektedir. Zira, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe başvurulabilmesi, İİK'nun 167. maddesinin 1. fıkrasında, "Alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senete müstenit olan alacaklı" şeklinde açıkça ifade edildiği üzere, alacağın kambiyo senedine bağlı olmasından geçmektedir. Bir senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olup olmadığı ise, senedin poliçe, bono veya çek olmasına göre TTK'nda öngörülen[161] zorunlu şekil şartlarını taşıyıp taşımadığına göre

---

[159] Poliçe, düzenleyen, muhatap ve lehtar arasında gerçekleşen üç taraflı bir havale ilişkisini ifade etmektedir. Bu havale ilişkisi uyarınca, poliçe düzenleyen tarafından muhatap üzerine düzenlenir ve lehtara verilir. Bono ise, düzenleyen ve lehtar arasında gerçekleşen iki taraflı soyut borç ikrarı ilişkisidir. Soyut borç ikrarı, bononun düzenleyen tarafından lehtara verilmesi suretiyle gerçekleştirilmiş olmaktadır. Nihayet çek, düzenleyen, muhatap ve lehtar arasında gerçekleşen üç taraflı bir havale ilişkisini ifade etmektedir. Çek, düzenleyen tarafından muhatap üzerine düzenlenir ve lehtara verilir (**Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan:** Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 7. B'dan 10. (Tıpkı) B., İstanbul 2015**,** s. 92; **Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan:** Kıymetli Evrak Hukuku, 6. B., Bursa 2016, s. 69).

[160] Kambiyo senetlerinin özelliklerine, çalışmamızın ilerleyen kısımlarında, konumuz bakımından önem arz ettiği ölçüde değinilecektir. Bu özelliklere ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. **Öztan, Fırat:** Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 18. B., Ankara 2013, s. 72 vd.; **Pulaşlı, Hasan:** Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Genişletilmiş Ve Gözden Geçirilmiş 4. B., Ankara 2015, s. 112 vd.; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 92 vd.; **Karayalçın, Yaşar:** Ticaret Hukuku-Ticari Senetler, 4. B., Ankara 1970, s. 54 vd.; **Bilgili/Demirkapı,** s. 56 vd.

[161] Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 241/1. maddesinde, vergi mükelleflerinin düzenledikleri poliçe veya bonoların, TTK'nda öngörülen zorunlu şekil şartlarına ek olarak, "müteselsil seri ve sıra

belirlenmektedir. Kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takipler bakımından takip konusu alacağın dayanağı senedin kambiyo senedi niteliğinde olup olmadığı ise, icra müdürü tarafından incelenir. İcra müdürünün bu takip yoluna ilişkin ödeme emri göndermesi, takip konusu senedin kambiyo senedi olduğunu tespit etmesine bağlıdır. İcra müdürünün bu tespitini, mutlaka senedin aslını esas almak suretiyle yapması gerekmektedir[162]. Bu bağlamda, icra müdürünün senedin niteliğine ilişkin incelemesi şekli (biçimsel) bir inceleme ile sınırlıdır. Zira, icra müdüründen senedin niteliğine ilişkin kapsamlı, maddi hukuka ilişkin bir inceleme yapması beklenemez. Hatta, icra müdürünün maddi hukuka ilişkin bir sebebin varlığını tespit etmesi halinde dahi, ödeme emri göndermekten kaçınması mümkün değildir[163].

---

numarasını" ve "alacaklı ve borçlunun adını, adresini, bağlı olduğu vergi dairesini ve hesap numarasını" içermesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenleme karşısında, vergi mükellefleri tarafından düzenlenen ve TTK'nda öngörülen zorunlu şekil şartlarını taşıyan poliçe veya bonoların, VUK mükerrer m. 241/1'de öngörülen hususları taşımaması halinde kambiyo senedi niteliğine haiz olup olmayacağı sorusu akla gelmektedir. Doktrinde bu soru, VUK mükerrer m. 241/1 bakımından güdülen amacın, TTK'nda poliçe ve bono bakımından öngörülen zorunlu şekil şartları ile güdülen amaçtan farklı olmasından bahisle olumlu cevaplandırılmaktadır. Başka bir deyişle, TTK bakımından öngörülen zorunlu şekil şartlarını içermekle birlikte, VUK mükerrer m. 241'deki şekil şartlarına uygun olarak düzenlenmemiş poliçe veya bonoya dayanarak İİK m. 167 uyarınca kambiyo senetlerine özgü takip yapılabilmesi mümkündür (**Moroğlu, Erdoğan:** Bono Ve Poliçelerde Yeni Şekil Koşullarının Hukuki Anlamı, Makaleler, 1. B., İstanbul 2010, s. 194-195).

[162] *"Mahkemece takip dayanağı bono aslının incelenmesinde; lehtarın ve tanzim tarihinin mevcut olduğu ve kambiyo senedi vasfında olduğunun belirlenerek zapta geçirildiği belirlenmiştir. İcra mahkemesince, takip dayanağı bononun kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığının bono aslı esas alınarak belirlenmesi gerekirken, ne zaman çekildiği anlaşılamayan senet fotokopisinde lehtarın ve tanzim tarihinin bulunmayışı sonuca etkili değildir. ... O halde mahkemece, yazılı gerekçe ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi doğru görülmemiş ve alacaklının temyiz itirazlarının kabulüyle, kararın bozulması gerekmiştir."* [12. HD., T. 16.03.2015, E. 32074, K. 5851: **Eriş, Gönen:** Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak (Poliçe-Bono-Çek-Makbuz Senedi-Varant), 2. B., Ankara 2016, s. 308].

[163] **Helvacı,** s. 167-168.

İcra müdürünün senedin niteliğine ilişkin tespitinin kanuna aykırı olması halinde, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyet söz konusu olabilmektedir. Daha açık bir ifadeyle, borçlunun kambiyo senetlerine özgü takip bakımından kendisine gönderilen ödeme emrine karşı, takip konusu senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığından bahisle beş gün içinde icra mahkemesi nezdinde şikâyet yoluna başvurabilmesi mümkündür (İİK m. 168/3). Borçlunun kambiyo senetlerinin niteliğine ilişkin şikâyetini daha ayrıntılı inceleyebilmek adına, bir senede kambiyo senedi niteliğini veren unsurların poliçe, bono ve çek bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, poliçe, bono ve çekin zorunlu ve alternatif zorunlu unsurları aşağıda ayrıntılı bir biçimde incelenecektir. Bu inceleme yapılırken, poliçe ve bono bakımından zorunlu bir unsur teşkil eden vade unsuru kapsam dışında bırakılmıştır. Zira kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediği hususu, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından başlı başına özel bir şikâyet nedeni oluşturduğundan, bu husus "Kambiyo Senedinin Vadesinin Gelmemiş Olması" başlığı altında ayrıca incelenecektir.

I. POLİÇENİN UNSURLARI

A. ZORUNLU UNSURLAR

Poliçenin, zorunlu ve alternatif zorunlu unsurları TTK'nun 671. maddesinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, poliçenin tüm unsurları doldurulmadan tedavüle çıkarılması da mümkün olup, TTK m. 680 uyarınca böyle bir poliçe, açık poliçe olarak adlandırılmaktadır. Bu noktadan hareketle, açık poliçe düzenlenmesi senedin geçersizliğine yol açmamakta ve kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte borçlunun, sırf bu hususu ileri sürmek suretiyle takibi iptal ettirebilmesi mümkün

olmamaktadır[164]. Bu nedenle, açık poliçenin de konumuz bakımından önem arz ettiği açıktır. Dolayısıyla, poliçenin zorunlu ve alternatif zorunlu unsurlarını incelemeye geçemeden açık poliçe hakkında birtakım bilgiler verilmesi gerekmektedir[165].

Açık poliçeye ilişkin şu hususlar önem taşımaktadır: Açık poliçedeki eksiklikler tamamlanmadıkça ortada geçerli bir poliçe olmamakta buna karşılık söz konusu eksiklikler giderildiği takdirde poliçe, başlangıçtan itibaren eksiksiz bir poliçe olarak kabul edilmektedir[166]. Ayrıca, poliçede eksik olan unsurları, lehtarın yanı sıra, cirantaların veya son hamilin de doldurabilmesi mümkündür[167]. Eksik kısımların tamamlanmamış olması halinde ise, açık poliçeye dayanılarak İİK m. 167 uyarınca hak talep edilmesi söz konusu olmayacaktır[168].

Açık poliçe düzenlenmesi halinde, düzenleyen ile lehtar arasında poliçenin dayanağını oluşturan kambiyo sözleşmesinin yanı sıra bir de anlaşma bulunmakta; lehtarın bu anlaşma hükümleri uyarınca poliçeyi doldurması gerekmektedir[169]. Poliçenin anlaşmaya aykırı olarak doldurulması halinde, bu hususun lehtara karşı ileri

---

[164] *"Alıcı firma ticari alışverişe giderken, satıcı firmaya açık kambiyo senedi vermekte, satıcı halde senedin tarihsiz şekilde ihdasının mümkün olduğu görüşü kabul edildiğinden borçlu ortağın bu yöne ilişkin itirazının reddiyle takibin devamına karar verilmesi gerekirken kararda yazılı düşüncelerle, «senet tarihinin sonradan yazıldığı ve bu sebeple takip konusu senedin bono niteliğinde bulunmadığından» bahisle itirazın kabulü ile takibin iptaline karar verilmesi isabetsiz, bu nedenle bozmaya uyulması gerekirken evvelki kararda direnilmesi usul ve kanuna aykırı olduğundan temyiz olunan merci kararının (bozulması) gerekir."* (YHGK., T. 7.6.1974, E. 12-112, K. 663: E-Uyar).

[165] Açık poliçenin düzenlendiği TTK'nun 680. maddesi, TTK m. 778/2'nin yollamasıyla bonolar; TTK m. 818/1-c yollamasıyla çekler bakımından da geçerlidir. Başka bir deyişle, açık bono veya açık çek düzenlenebilmesi de mümkündür. Dolayısıyla, açıklamalarımız açık poliçe üzerinden yapılacak olup; tekrara düşmemek adına açık bono ve açık çek ayrıca inceleme konusu yapılmayacaktır.

[166] **Öztan,** s. 92.

[167] **Bilgili/Demirkapı,** s. 83.

[168] **Can, Mertol:** Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Kitabı), Ankara 2012, s. 82.

[169] **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 146.

sürülebilmesi mümkündür[170]. Buna karşılık, anlaşmaya aykırı olarak doldurulan poliçenin tedavül etmesi halinde, bu husus ancak belli şartlar dahilinde senedin hamiline karşı ileri sürülebilmektedir[171]. Bu hususun ileri sürülebilmesi hamilin senedi kötü niyetli iktisabına veya iktisabında ağır kusurlu olmasına bağlıdır (TTK m. 680/son cümle). Dolayısıyla, anlaşmaya aykırı doldurulmuş poliçeyi elinde bulunduran hamilin yetkili hamil sayılabilmesi için, senedi iyi niyetle iktisap etmiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde, takibin İİK m. 170/a uyarınca iptal edilmesi gündeme gelebilmektedir[172].

1. "Poliçe" Kelimesi

Poliçe kelimesinin senet içerisinde, senet hangi dilde düzenlenmişse o dildeki (örneğin: İngilizcede *"bill of exchange"*, Fransızcada *"lettre de change"* veya

[170] **Bilgili/Demirkapı,** s. 83. HMK m 201 uyarınca, senedin anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğunun yazılı bir belgeyle kanıtlanması gerekmektedir [**Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 147; **Can,** s. 82; aynı yönde bkz. 12. HD., T. 22.12.2009, E. 17131, K. 25737: **Kuru,** El Kitabı, s. 758].

[171] **Öztan,** s. 93.

[172] **Erol, A. Nevzat:** Takip Hukukunda Kambiyo Senetleri, Ankara 1971, s. 255; *"Davacı vekili, «davalının yakınlarına yapılan alışveriş için açık hesaba karşılık verilen açık bononun, açık hesap kapatılmasına rağmen iade edilmeyerek alacaklı hanesine davalı adı yazılarak takibe konulduğunu» iddia ederek «borçlu olmadıklarının tespiti ile takibin iptaline karar verilmesini» talep ve dava etmiştir. (...) Mahkemece «davanın reddine» karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. TTK'nun 690. maddesi yollaması ile bonolarda da uygulanması gereken yasanın 592. maddesinde tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bir kambiyo senedinin işleme konulurken tamamlanmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, bononun lehtar hanesi açık bırakılarak bir başkasına tevdii mümkündür. Bu hal senedin, kambiyo senedi olma vasfını etkilemez, «senedin anlaşmaya aykırı biçimde doldurulduğunu ve davalının senedi kötüniyetle ya da ağır kusurlu olarak devraldığını» ispat külfeti kendisinde olan davacı borçlunun kanıtlaması gerekir. Somut olayda, davacı yanca yukarda açıklanan hususlar kanıtlanamadığından, mahkemece yazılı şekilde davanın reddinde bir isabetsizlik bulunmadığından (...) hükmün onanmasına..."* (19. HD., T. 4.10.2002, E. 8099, K. 6364: E-Uyar).

"traite", İtalyancada *"cambiale"* gibi) karşılığı ile yer alması zorunludur[173] (TTK m. 671/1-a) . Ancak poliçenin Almanca olarak düzenlenmesinin, senette poliçenin karşılığı olarak yer alan *"Wechsel"* kelimesi bakımından ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Her ne kadar Almanca karşılıkları[174] birbirlerinden farklı olsa da, uygulamada Almanca düzenlenen poliçe ve bonoların her ikisinin de *"Wechsel"* kelimesini içermesinin; poliçe veya bononun kambiyo senedi niteliğine halel getirip getirmeyeceğinin belirlenmesi gerekmektedir[175]. Zira, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından bu husus gerek icra müdürü gerekse de borçlunun tutumu bakımından önem taşımaktadır.

İlk olarak, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte icra müdürünün İİK m. 168/1 uyarınca yapacağı inceleme sonucunda senedin sadece *"Wechsel"* kelimesini içerdiğinden bahisle ödeme emri göndermemesinin başka bir deyişle takip talebini reddetmesinin mümkün olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda, icra müdürünün takip talebini sırf bu sebepten ötürü reddetmemesi gerektiği, senedin poliçe bakımından TTK m. 671'de sayılan unsurları; bono bakımından ise TTK m. 776'da sayılan unsurları içerip içermediğini kontrol etmesi ve unsurların tamam olması halinde ödeme emri düzenleyip göndermesi gerektiği savunulmuştur[176].

---

[173] **Öztan,** s. 82; **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal:** Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. B., İstanbul 2013. s. 140; **Karayalçın,** s. 102; **Domaniç, Hayri:** Kıymetli Evrak Hukuku, Genişletilmiş 2. B., İstanbul 1975, s. 140; **Karahan, Sami/Arı, Zekeriya/Bozgeyik, Hayri/Saraç, Tahir/Ünal, Mücahit:** Kıymetli Evrak Hukuku, 3. B., Konya 2015, s. 171; **Pulaşlı,** s. 127; **Can,** s. 64.

[174] Poliçe kelimesinin Almanca karşılığını *"gezogener Wechsel"* veya *"der gezogene Wechsel"* oluştururken, bono kelimesinin Almanca karşılığını *"eigener Wechsel"* veya *"der eigene Wechsel"* oluşturmaktadır.

[175] **Kuru, Baki:** Almanca Düzenlenmiş Poliçe Veya Bono'ya Dayanarak Türkiye'de İlamsız İcra Takibi Yapılması, (Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 613-617), s. 615-616.

[176] **Kuru,** Almanca Düzenlenmiş Poliçe, s. 617. Bununla birlikte KARAYALÇIN, Wechsel kelimesini içeren senedin poliçe veya bono olup olmadığının tayininde "ödeyiniz" ve "ödeyeceğim" kelimelerinin

İkinci olarak, borçlunun ödeme emrine karşı, takip konusu senedin sadece *"Wechsel"* kelimesini içermesinden bahisle İİK m. 168/3 uyarınca şikâyete başvurması halinde, takibin iptaline karar verilemeyeceğinin de tartışılması gerekmektedir. Şikâyet üzerinde icra mahkemesinin, sadece bu sebepten ötürü takibin iptaline karar vermemesi gerektiği, senedi poliçe veya bononun zorunlu unsurları bakımından da incelemesi gerekmektedir[177]. Dolayısıyla takibin iptaline karar verilebilmesi ancak senedin poliçe veya bononun zorunlu unsurlarını içermemesi halinde söz konusu olmaktadır.

Senet metninin birkaç dilde kaleme alınması halinde, metnin sonundaki "ödeyiniz" kelimesi hangi dilde ise, poliçe kelimesinin de o dilde yazılmış olması gerekmektedir[178]. Senedin başka bir dilde kaleme alınması, senedin yazıldığı dile ait ülkenin kanunlarına tâbi olacağı anlamına gelmemekte; TTK m. 767/1 gereğince senet imzalandığı ülkenin kanunlarına tâbi olmaktadır[179].

Poliçe kelimesinin senedin başlığında yer alması halinde de bu zorunlu şekil şartının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususunda doktrinde görüş ayrılıkları mevcuttur. Bir görüşe göre, başlık senet metninin bir parçası olduğundan poliçe kelimesinin sadece senedin başlığında yer alması yeterlidir[180]. Buna karşılık,

---

önemli bir rol oynadığını belirtmiş olup; senedin "ödeyiniz" kelimesini içermesi halinde poliçe, "ödeyeceğim" kelimesini içermesi halinde ise bono olduğu görüşündedir (**Karayalçın,** s. 103, dn. 4). Kanaatimizce de bu görüş, bonoda borcun bizzat yüklenilmesi esasının benimsenmesi karşında yerinde bir görüştür.

[177] **Kuru,** Almanca Düzenlenmiş Poliçe, s. 617.

[178] **Öztan,** s. 82; **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 171; **Bilgili/Demirkapı,** s. 128.

[179] **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 171.

[180] **Bozer, Ali/Göle, Celal:** Kıymetli Evrak Hukuku, 6. B., Ankara 2017, s. 70.

doktrindeki yaygın görüşe göre, poliçe kelimesi Kanun gereği[181] senedin üstünde başlık halinde konamaz[182]. Başka bir deyişle, poliçe kelimesinin ödeme emrinin verildiği cümlede yani metin içinde bulunması gerekmektedir[183]. Metin, senetteki lehtara veya senedin son hamiline belirli bir meblağın ödenmesi yönündeki irade beyanının muntazam bir cümle ile ifadesi olup[184] şayet, poliçe kelimesinin senet metninin başlığına yazılabileceği kabul edilecek olursa, alelade bir havalenin üzerine bu kelimenin sonradan yazılması suretiyle senede poliçe niteliği verilebilmesi tehlikesi ile karşı karşıya kalınabilecektir[185].

Poliçe için öngörülen bütün zorunlu unsurları taşımakla birlikte sadece poliçe kelimesini ihtiva etmeyen senet TTK m. 826 gereği emre yazılı havale sayılmaktadır. Bu hususun takip hukuku bakımından en önemli sonucunu, emre yazılı havaleye İİK'nun kambiyo senetlerine ilişkin özel takip usulleri hükümlerinin (İİK m. 167-176) uygulanamamasıdır[186].

2. Kayıtsız Şartsız Belli Bir Bedelin Havalesi

Poliçe, belirli (muayyen) bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi içermelidir. İlk olarak poliçede bedelin belirli (muayyen) olması başka bir deyişle, ödenecek bedelin senet üzerinden açıkça anlaşılabilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, ödenecek bedelin hesapla bulunabilecek, senet dışında bir takım

[181] **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 171; **İmregün, Oğuz:** Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1998, s. 39.

[182] **Poroy/Tekinalp,** s. 140; **Karayalçın,** s. 103; **Pulaşlı,** s. 127; **Bilgili/Demirkapı**, s. 128.

[183] **Öztan,** s. 82.

[184] **Poroy/Tekinalp,** s. 140; **Domaniç,** s. 141.

[185] **Karayalçın,** s. 103;.

[186] **Pulaşlı,** s. 128.

belgelerle belirlenebilecek yahut alternatifli bir biçimde belirtilecek olması halinde poliçe geçersiz sayılacaktır[187].

Senetteki bedelin belirli (muayyen) olması zorunluluğunun faiz şartı konulması bakımından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Kural olarak poliçede faiz şartı yazılması yasak olup söz konusu kuralın belli istisnaları vardır. Bu istisnaların belirlenebilmesi adına poliçedeki vade çeşitlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Senet bedelinin belirli (muayyen) olması zorunluluğu, görüldüğünde veya görüldüğünden belli bir süre sonra ödenecek poliçelerde faiz şartı konulmasını engellememektedir (TTK m. 675). Başka bir deyişle, görüldüğünde veya görüldüğünden belli bir süre sonra ödenecek vadeli poliçelerde, faiz oranının poliçede gösterilmiş olması kaydıyla[188] faiz şartı konulabilmekte ve bu durum da senet bedelinin belirli (muayyen) olması zorunluluğuna herhangi bir aykırılık yaratmamaktadır. Buna karşılık, belli bir günde ödenecek poliçe veya keşide tarihinden belli bir süre sonra ödenecek poliçelerde faizin önceden hesaplanıp bedele eklenmesi mümkündür[189]. Dolayısıyla, bu poliçeler bakımından faiz şartı söz konusu olamamakta ve poliçeye yazılmış faiz şartı geçersiz olmaktadır (TTK m.675/1).

---

[187] **Poroy/Tekinalp,** s. 143; **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 174.

[188] TTK m. 675/2'de faiz oranının poliçede gösterilmesi gerektiği, aksi takdirde faiz şartının yazılmamış sayılacağı düzenlenmiştir. Buna karşılık, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un 1. maddesi, *"Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır"* şeklinde düzenlenmiş olup, faiz ödenmesi gereken hallerde kapital faizinin talep edilmesi yeterlidir. Başka bir deyişle, kapital faizi oranı öngörülmese dahi faiz şartı yazılmamış sayılmayacak ve yasal faiz oranı uygulanacaktır. Dolayısıyla, TTK m. 675/2 düzenlemesiyle Kanuni Faiz Ve Temerrüt İlişkin Kanun'un 1. maddesi uyumlu değildir (**Bozer/Göle**, s. 73).

[189] **Öztan,** s. 83; **Bozer/Göle,** s. 73; **Pulaşlı,** s. 130.

İkinci olarak, poliçenin nakden ödenmesi zorunludur olup, söz konusu şekil şartının düzenlendiği TTK m. 671/1-a'daki "bedel" kelimesi ile poliçe ile sadece nakdi bir ödeme yapılabileceği ifade edilmektedir[190]. Başka bir deyişle, poliçede ödeme misli bir eşya yahut herhangi bir kıymetli evrakın verilmesi suretiyle gerçekleştirilemez[191].

Son olarak, havalenin ifadesi yönünden herhangi bir şekil şartı bulunmamakla (örneğin: ödeyiniz[192]) birlikte, havalenin mutlak surette kayıtsız ve şartsız olması gerekmektedir[193]. Kanun gereği konulabilecek kayıtlar hariç olmak üzere poliçeye kayıt konulması yahut geciktirici veya bozucu bir şart konulması halinde senet poliçe niteliğini haiz olmayacaktır.

---

[190] **Bozer/Göle,** s. 73; **Poroy/Tekinalp,** s. 142.

[191] **Kınacıoğlu, Naci:** Kıymetli Evrak Hukuku, 5. B., Ankara 1999, s. 106.

[192] **Öztan,** s. 82; **Pulaşlı,** s. 128; **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 171. Buna karşılık BOZER/GÖLE'ye göre, "ödeyiniz" kelimesi yerine "tediye ediniz" şeklinde başka bir kelime kullanılması halinde senedin havale niteliği eksik olduğundan, poliçe sayılmaması gerekmektedir (**Bozer/Göle,** s. 73). Aynı şekilde, KINACIOĞLU'NA göre, "ödeyeceğim" şeklindeki bir ifade ödeme emrinin eksikliği sebebiyle poliçenin geçersizliğine yol açmaktadır (**Kınacıoğlu,** s. 105).

[193] Kural bu olmakla birlikte bazı kayıtların poliçe üzerine yazılması halinde senet poliçe niteliğini kaybetmemektedir. Örneğin, poliçenin kabul edilmemesinden dolayı düzenleyenin, poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden dolayı da ilk hamil olan lehtar ve cirantaların sorumlu olamayacaklarına dair kayıtların poliçede belirtilmesine kanun koyucu tarafından izin verilmiştir (**Bozer/Göle,** s. 74-75**; Poroy/Tekinalp,** s. 142). Yargıtay'ın, hisselerin devri nedeniyle hisse bedellerinin ödenmesi için düzenlenen poliçe üzerinde, poliçe düzenleme nedeninin "hisse devri karşılığı" şeklinde ifade edilmesinin poliçeyi şarta bağlı hale getirmeyeceğine ilişkin kararı için bkz. "*Takip dayanağı poliçede yazılı «hisse devri karşılığı» ibaresi bir şart içermemekte olup, devredilen hisselerin bedeli karşılığı poliçenin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu durum itibariyle poliçenin tahsili herhangi bir koşula bağlanmadığından kambiyo senedini etkileyecek bir durum söz konusu değildir.* Kaldı ki, poliçenin düzenlenmesinden önce hisselerin borçlulara devredildiği dosya içerisine ibraz edilen protokol başlıklı ve takip konusu poliçeye de açıkça atıfta bulunulan belgeden de anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle, borçluların itirazının reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü isabetsizdir." (12. HD., T. 20.1.1998, E. 4826, K. 173: **Ekici, Akın/Durukanoğlu, Nihayet:** Türk Hukukunda Ve Dış Ticarette Poliçe, İstanbul 2013, s. 32-33).

Havale edilen bedelin belli bir para cinsinden kesin bir rakam ve para birimi ile senet metninde ifade edilmesi gerekmektedir[194]. Havale edilen bedelin senet metninin dışında yer alması halinde, bedelin ayrıca imzalanması gerekmektedir[195].

Poliçede bedelin TBK m. 99 gereğince Türk Lirası cinsinden ifade edilmesi doğal olmakla birlikte bu durum, bedelin yabancı para ile ifade edilemeyeceği anlamına gelmemelidir. Zira, senet metninde yazı ile olan kısmında onaylanmış olmak kaydıyla, takip dayanağı senet doldurulurken, ödemenin Türk Lirası cinsinden olacağına ilişkin matbu ifadenin çizilerek yabancı paranın yazılması da mümkündür. Dolayısıyla, böyle bir senedin HMK m. 207 uyarınca geçersiz olması söz konusu değildir[196].

Bedelin yabancı para birimi ile ifade edilmesi halinde aynen ödeme şartı da konulmamış ise borçlu TTK m. 711/1 gereğince ödemeyi yabancı parayla yahut yabancı parayı katsayı vazifesi olarak kullanmak suretiyle ülke parasıyla yapabilecektir. Ayrıca TTK m. 711/4 gereğince poliçedeki bedelin düzenleme ve ödeme yerlerindeki aynı adlı fakat farklı değerli yabancı para ile ifade edilmesi halinde, bedel olarak ödeme yerindeki paranın esas alınması gerekmektedir.

Ödenecek para miktarı, genellikle hem rakamla hem de yazıyla ifade edilmektedir. Söz konusu miktarlar arasında farklılık olması halinde ise poliçe geçerliliğini koruyacak ve bunlardan herhangi birinde tahrifat yapılmaması şartıyla yazıyla ifade edilen miktar esas alınacaktır (TTK m.676/1). Buna karşılık sadece

---

[194] **Öztan,** s. 82; **Bozer/Göle,** s. 71; aksi yönde bkz. **Kınacıoğlu,** s. 106.

[195] **Poroy/Tekinalp,** s. 143; **Pulaşlı,** s. 129.

[196] 12. HD., T. 05.12.2000, E. 18436, K. 19130: **Kaçak, Nazif:** Açıklamalı Ve İçtihatlı Son Değişiklerle İcra Ve İflas Kanunu Uygulamasında Şikâyet, Ankara 2004, s. 289.

rakam yahut sadece yazı kullanıldığı hallerde de poliçe geçerliliğini koruyacak ve en az miktar esas alınacaktır (TTK m.676/2).

3. Muhatabın Adı ve Soyadı

Poliçedeki bedeli kimin ödeyeceğinin kesin bir şekilde senetten anlaşılabilmesi, muhatabın açık bir şekilde belirtilmesine yani adının yazılmasına bağlıdır[197]. Bununla birlikte, muhatabın adının senet metninde bulunması zorunlu olmayıp, senedin üst tarafına ve uygulamada sıkça rastlandığı üzere senedin alt tarafına yazılması da mümkündür[198].

Kanunda her ne kadar addan bahsedilmiş olsa da asıl amaç muhatabın teşhis edilebilmesidir[199]. Dolayısıyla, bu amaç gözetilmek suretiyle gerçek kişilerde müstear adların kullanılması da mümkündür[200]. Poliçede muhatabın gerçek ve/veya tüzel kişi olabilmesi mümkündür[201]. Muhatabın gerçek kişi olması halinde adı ve soyadının, tüzel kişi olması halinde unvanının poliçede gösterilmesi gerekmektedir[202]. Senette bedeli ödeyecek kişi olarak tüzel kişiliği bulunmayan toplulukların gösterilmesi halinde, bu topluluklar muhatap sıfatını taşımayacağından böyle senetler de poliçe sayılmaz[203].

Muhatabın belirtilmemesi poliçenin geçersizliği sonucunu doğuracak ve söz konusu geçersizliği muhatabın kabul beyanı dahi ortadan kaldıramayacaktır.

---

[197] **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 177.

[198] **Karayalçın,** s. 107; **Poroy/Tekinalp,** s. 144; **Bozer/Göle**, s. 77.

[199] **Pulaşlı,** s. 130.

[200] **Poroy/Tekinalp,** s. 144.

[201] **Öztan,** s. 83.

[202] **Bozer/Göle,** s. 77; **Poroy/Tekinalp,** s. 144.

[203] **Poroy/Tekinalp,** s. 144.

Poliçede birden fazla muhatap gösterilmesi mümkün olmakla birlikte, her bir muhatabın poliçeyi ayrı ayrı kabul etmesi gerekmektedir[204]. Ancak bu husus, alternatifli muhatap gösterilebileceği anlamına da gelmemektedir[205]. Poliçeyi ayrı ayrı kabul etmeleri halinde her bir muhatap hamile karşı müteselsil sorumlu olur (TTK m. 724/1). Muhataplardan birinin poliçeyi kabul etmemesi halinde ise hamilin rücu etme hakkı vardır.

Mevcut olmayan (hayali) muhatap belirtilmesi senedin geçerliliğine etki etmez; önemli olan hukuki görünüşün korunması uyarınca poliçenin şeklen tamam olmasıdır[206]. Zira, TTK m. 677 gereğince muhatabın imzasının hayali olması, imzaların bağlayıcılığı ilkesi gereğince diğer imzaların geçerliliğini ortadan kaldırmaz. Ayrıca, muhatabın hayali olduğu anlaşılırsa hamilin düzenleyene ve diğer sorumlulara başvuru hakkı da saklıdır[207].

Poliçenin bizzat düzenleyen üzerine çekilebilmesi mümkündür (TTK m. 673/1). Başka bir deyişle, düzenleyen bizzat kendisini muhatap göstermek suretiyle, kendi üzerine poliçe çekebilmektedir[208]. Böyle bir poliçe, bono gibidir[209]. Poliçenin düzenleyicinin üzerine çekilebilmesi bir anlamda düzenleyicinin kendine ödeme emri vermesi olup, düzenleyen bunu kredi sağlamak adına yapmaktadır[210]. Aynı şekilde, lehtarın muhatap olarak gösterilmesinde de herhangi bir engel bulunmamaktadır[211].

---

[204] **Karayalçın,** s. 107.

[205] **Pulaşlı,** s. 131; **Öztan,** s. 83.

[206] **Öztan,** s. 83; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 104.

[207] **Karayalçın,** s. 107; **Poroy/Tekinalp,** s. 144.

[208] **Pulaşlı,** s. 131.

[209] **Karayalçın,** s. 107; **Pulaşlı,** s. 131.

[210] **Poroy/Tekinalp,** s. 145.

[211] **Öztan,** s. 83.

4. Lehtarın Adı ve Soyadı

Senet kime veya kimin emrine ödenecekse onun yani lehtarın ad ve soyadının senette gösterilmesi zorunludur (TTK m. 671/1-f). Bu zorunluluk uyarınca, hamile yazılı bir poliçe düzenlenmesi mümkün değildir[212]. Bununla birlikte poliçenin beyaz ciro[213] ile devri mümkün olduğundan beyaz ciro ve zilyetliğin geçirilmesiyle devredilen poliçe hakkında hamiline yazılı senet hükümlerinin uygulanacağı açıktır[214].

Mevcut olmayan, hayali bir lehtarın belirtilmesi senedin geçerliliğine etki etmez[215]. Dolayısıyla, lehtar olarak senette herhangi bir isim bulunması dahi yeterlidir[216]. Lehtar, gerçek ve/veya tüzel kişi olmalı başka bir deyişle, lehtarın senette bir kişi olarak gösterilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, senette lehtar olarak, bir topluluk, işletme veya tüzel kişiliği olmayan adi şirket adının gösterilmesi halinde senet poliçe niteliğini haiz olmayacaktır[217].

Lehtarın gerçek kişi olması halinde adı ve soyadının, tüzel kişi olması halinde adının, tüzel kişi tacir olması halinde ise ticaret unvanının poliçede gösterilmesiyle TTK m.671/1-f'de öngörülen şart gerçekleşmiş olacaktır[218].

Birden fazla lehtar gösterilmesi mümkündür[219]. Böyle bir durumda lehtarlar müşterek alacaklı konumunda olduklarından alacağın tamamını birlikte talep

---

[212] **Öztan**, s. 84; **Bozer/Göle,** s. 78.

[213] Beyaz ciro kavramından ne anlaşılması gerektiğine, ileride "Alacaklının Takip Hakkına Sahip Olmaması" başlığı altında ayrıntılı bir biçimde değinilecektir.

[214] **Bozer/Göle,** s. 78.

[215] **Öztan,** s. 84.

[216] **Poroy/Tekinalp,** s. 151.

[217] **Bozer/Göle,** s. 78.

[218] **Bozer/Göle,** s. 77.

[219] **Öztan,** s. 84; **Pulaşlı**, s. 132.

etmelidirler (TBK m.169). Ayrıca, lehtarlar ortak imzalarıyla poliçeyi ciro ettikleri takdirde, müteselsil sorumlu hale gelmektedirler[220].

Düzenleyenin kendisini lehtar olarak gösterebilmesi mümkündür[221]. Aynı şekilde, muhatabın, lehtar olarak gösterilmesinde de herhangi bir engel bulunmamaktadır[222].

5. Düzenlenme (Keşide) Tarihi

TTK'nun 671/1-g maddesi uyarınca, poliçede düzenleme tarihinin gösterilmiş olması gerekmektedir. Düzenleme tarihi, düzenleyenin ehliyetinin ve vadenin belirlenmesi bakımından yol göstericidir[223]. Düzenleme tarihi; gün, ay ve yıl şeklinde yazılmak suretiyle belli ve açık olmalıdır. Zira, "Şeker Bayramı", "Kurban Bayramının ilk günü" şeklindeki ibarelerin düzenleme tarihi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir[224]. Dolayısıyla, düzenleme tarihi bakımından önemli olan belli ve mümkün bir tarihin gün, ay ve yıl olarak gösterilmesi olup, bu tarihin gerçeğe uygun olmaması senedin geçersizliğine yol açmamaktadır[225].

---

[220] **Öztan,** s. 84; **Karayalçın,** s. 109; **Bozer/Göle,** s. 78; **Pulaşlı,** s. 132.

[221] **Pulaşlı,** s. 132; **Öztan,** s. 84; **Poroy/Tekinalp,** s. 152.

[222] **Pulaşlı,** s. 132; **Öztan,** s. 84; **Poroy/Tekinalp,** s. 152; aksi yönde bkz. **Arslanlı, Halil:** Ticari Senet Dersleri, 3. B., İstanbul 1954, s. 65.

[223] **Öztan,** s. 85; **Pulaşlı,** s. 135; **Bahtiyar, Mehmet:** Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Keşide Tarihi Ve İmkansızlığı, (BATİDER, Y. 1999 (Haziran), C. XX, S. 1, s. 41-53), s. 44-45.

[224] **Öztan,** s. 85. Ancak bu ibarelerin tarihin tespiti bakımından yeterli olması halinde, kabul edilebilmesi mümkündür (**Poroy/Tekinalp,** s. 153).

[225] **Öztan,** s. 85; **İmregün,** s. 50; **Bahtiyar,** s. 42. Buna karşılık POROY/TEKİNALP'e göre, senetten doğan hakların kullanılması anında düzenleme tarihinin gerçeğe uygun olmamasının bir fark yaratmaması haline özgü olarak senedin geçersiz olmayacağının kabul edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, düzenleme tarihinin gerçeğe uygun olmaması senedin geçersizliğine yol açmaktadır (**Poroy/Tekinalp,** s. 153).

Düzenleme tarihinin, ciro tarihinden sonraki bir güne karşılık gelmesi halinde senet geçersiz olmaktadır[226]. Aynı husus, düzenleme tarihinin, vade tarihinden sonraki bir tarih olması halinde de geçerlidir[227]. Ancak, senedin düzenleme tarihi ile vade tarihinin aynı olması, bu husus içerisinde değerlendirilemez[228]. Zira, bir borcun senede bağlandığı gün muaccel olmasını engelleyen bir durum yoktur[229].

6. Düzenleyenin (Keşidecinin) İmzası

Poliçede muhatap ve lehtarın aksine düzenleyenin ad ve soyadının yazılması zorunlu bir unsur değildir. Buna karşılık, senette düzenleyenin imzasının bulunması zorunlu olup, bu husus TTK m.671/1-h uyarınca bir geçerlilik şartıdır. Zira, düzenleyenin imzasının senede konulmasıyla düzenleyenin irade beyanının tamamlanmış olmakta ve bu beyan düzenleyeni ödeme borcu altına sokmaktadır[230].

---

[226] **Karayalçın,** s. 110; **Bahtiyar,** s. 44; *"Takip konusu senetlerde ilk ciro 7.12.1988 tarihini taşımaktadır. İtirazlara konu edilen 3 adet senedin tanzim tarihi 10.5.1989-20.6.1989-15.2.1989 dur. Bu durumda senetlerin ilk ciro tarihinde tanzim tarihinin olmadığı adi senet niteliğinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Kıymetli evrak niteliğinde olmayan bu senetlerin devri ancak temlik hükümlerine göre yapılabilir. Beyaz ciro ile senetten doğan hakkın devri mümkün değildir. BK'nun 163. maddesine göre tahriri şekilde yapılmış olmadıkça alacağın temliki mümkün olmaz. Takip yapanın takip hakkı olmadığı gözönünde tutularak diğer 3 senet hakkında da takibin iptaline karar verilmek gerekirken itirazın red olunması isabetsizdir."* (12.HD., T. 21.11.1990, E. 4784, K. 11865: KİİB).

[227] **Karayalçın,** s. 110; **İmregün,** s. 50.

[228] "*Somut olayda ise; takip dayanağı senedin düzenlenme tarihi 08.03.2014 olup, vade tarihinin de 08.03.2014 olduğu, yani düzenleme tarihi ile vade tarihinin aynı olduğu görülmektedir. Ancak bu durum, vade tarihinin, tanzim tarihinden önceki bir tarihi taşıdığı şeklinde TTK'nun 703. maddesine göre yorumlanamaz. Aynı gün içerisinde kambiyo senedinin düzenlenmesi ve ödeme gününün de aynı gün olarak kararlaştırılması mümkündür. Bu durumda anılan bononun kambiyo vasfını haiz olmadığından söz edilemez."* (12. HD., T. 17.11.2015, E. 18506, K. 28564: E-Uyar).

[229] **Bahtiyar,** s. 44.

[230] **Öztan,** s. 84.

Düzenleyenin imzası, senet metnini kapsayacak şekilde poliçenin alt kısmında bulunmalıdır[231].

Düzenleyenin imzası şartı, imzanın düzenleyenin gerçek ismi ile atılmış olması şeklinde yorumlanmamalıdır. Başka bir deyişle, senette düzenleyenin olduğu anlaşılan bir imzanın bulunması halinde söz konusu geçerlilik şartı gerçekleşmiş olmaktadır[232].

TTK m. 756/1 uyarınca, düzenleyenin imzasının el yazısıyla atılmış olması gerekmektedir. El ile atılan imza yerine, mekanik herhangi bir araç veya elle yapılan veya onaylanmış bir işaret veya resmi bir şahadetname kullanılamaz (TTK m. 756/2). Bu düzenleme uyarınca, el yazısıyla imza atma imkanından yoksun bulunan engelli kişilerin poliçe düzenleyebilmeleri mümkün değildir. Ancak, bu kişiler adına yetkili temsilcilerinin poliçe düzenleyebilmeleri mümkündür[233].

Bununla birlikte, düzenleyenin imzasının güvenli elektronik imza şeklinde atılıp atılamayacağı hususu da önem taşımaktadır. Bu hususa ilişkin tartışmalar, TTK m. 1526/1 ile giderilmiş olup bu maddeye göre poliçelerin güvenli elektronik imza ile düzenlenemeyeceği hatta kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemlerin de güvenli elektronik imza ile yapılamayacağı öngörülmüştür[234].

Senedin birden fazla kişi tarafından imzalanması durumunda tereddüt söz konusu ise, bu kimseleri keşideci ve onun lehine aval verenler şeklinde değil müşterek keşideciler şeklinde kabul etmek gerekmektedir[235].

---

[231] **Bozer/Göle,** s. 81; **Pulaşlı,** s. 132.

[232] **Öztan,** s. 84.

[233] **Bozer/Göle,** s. 82.

[234] **Bozer/Göle,** s. 83.

[235] **Öztan,** s. 84.

B. ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR

1. Düzenlenme (Keşide) Yeri

Poliçede düzenleme yerinin gösterilmesi gerekmektedir (TTK m. 671/1-g). Bununla birlikte, poliçenin gerçekten düzenleme yeri olarak gösterilen yerde düzenlenmiş olup olmasının geçerliliği açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır[236]. Poliçede düzenleme yeri belirtilmediği takdirde, düzenleyenin ad ve soyadı yanında yazılı olan yer düzenleme yeri olarak kabul edilmektedir (TTK m. 672/4). Bu husus, düzenleme yeri bakımından kanun koyucunun alternatifli bir yol izlediğinin göstergesidir[237]. Dolayısıyla, düzenleme yerini içermeyen ve düzenleyenin ad ve soyadının yanında herhangi bir yer adı yazılmayan senedin poliçe niteliğinde olmadığı açıktır[238]. Düzenleme yeri olarak birden fazla yer gösterilmesi halinde de aynı husus geçerli olmaktadır[239].

Poliçede düzenleme yeri olarak, belli ve mümkün bir yerin gösterilmesi gerekmektedir[240]. Düzenleme yeri mülki bir birliğin (idari birim) ismi olmalıdır[241].

---

[236] **İmregün,** s. 50; **Arslanlı,** s. 67.

[237] **Öztan,** s. 85.

[238] **Pulaşlı,** s. 136; **Öztan,** s. 85; **Arslanlı,** s. 66.

[239] **Poroy/Tekinalp,** s. 154; **Pulaşlı,** s. 136.

[240] **Öztan,** s. 85.

[241] **Öztan,** s. 85; **Pulaşlı,** s. 136: *"... tanzim yeri olarak "Kozlu Güven Pastanesi" yazılı olduğu görülmüştür. HGK'nun 02.10.1996 günlü 1996/12590 sayılı kararında belirtildiği üzere tanzim yeri olarak, idari birim adının yazılması yeterli ve zorunludur. Yukarıda belirtildiği üzere yasaya uygun yazılmış idari birim gösterilmediğinden anılan belge kambiyo senedi niteliğini taşımaz. Bu husus mahkemece re'sen gözetilir. Bu durumda da alacaklı bu belgeye dayanarak kambiyo yolu ile takip yapamaz. Mahkemece yukarıda açıklanan nedenlerle takibin iptaline karar verilmesi gerekirken işin esasının incelenerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 08.03.2007, E. 385, K. 4258: E-Uyar).

Düzenleme yerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek biçimde açık ve anlaşılır olması halinde kısaltmış olarak yazılabilmesi mümkündür[242].

2. Ödeme Yeri

TTK m. 671/1-e uyarınca, poliçede ödeme yerinin gösterilmiş olması gerekmektedir. Bu husus, poliçe borcunun, aranılacak bir borç olmasından kaynaklanmaktadır[243]. Ödeme yeri olarak, sadece bir yer isminin gösterilmiş olması söz konusu şartın gerçekleşmesi bakımından yeterlidir. Dolayısıyla, ödeme yeri olarak bir yer ismi gösterilmekle birlikte, posta adresi gösterilmemişse senet geçersiz olmamaktadır[244]. Ödeme yeri olarak gösterilen yer, gerçekte mevcut olan bir yer olmalıdır[245]. Ödeme yeri olarak gösterilen yer adından (örneğin Ereğli) birden fazla bulunması halinde (örneğin Konya Ereğli, Zonguldak Ereğli) ödeme yeri belirsizliği nedeniyle poliçe geçersiz olmaktadır[246].

Ödeme yerinin gösterilmemesi halinde, muhatabın adı yanında yazılı olan yer ödeme yeri sayılmaktadır (TTK m. 672/3). Bu husus, ödeme yerinin alternatif zorunlu bir unsur olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, gerek ödeme yeri gerekse de muhatabın adının yanında yazılı bir yer bulunmadığı takdirde senet geçersiz olacaktır[247].

TTK m. 674 uyarınca, poliçe üçüncü bir kişinin nezdinde, muhatabın yerleşim yerinde veya başka bir yerde ödenmek üzere düzenlenebilir. Başka bir deyişle, adresli ve yerleşim yerli poliçe düzenlenebilmesi mümkündür. Muhatabın poliçeyi kabul

---

[242] **Poroy/Tekinalp,** s. 153-154; **Pulaşlı,** s. 136.

[243] **Öztan,** s. 86.

[244] **Arslanlı,** s. 61; **Öztan,** s. 86; **Poroy/Tekinalp,** s. 149.

[245] **Öztan,** s. 86.

[246] **Pulaşlı,** s. 137.

[247] **Öztan,** s. 86.

ederken ödeme yeri olarak kendi yerleşim yerini değil de aynı yerde başka bir adresi göstermesi halinde, adresli poliçe söz konusu olmaktadır[248]. Yerleşim yerli poliçe ise, poliçenin düzenlenmesi sırasında düzenleyenin ödeme yeri olarak muhatabın yerleşim yerinden başka bir yerin, yani "muhatabın yerleşim yerinin bulunduğu mülki birlikten başka bir mülki birliğin[249]" ödeme yeri olarak gösterildiği poliçedir[250].

II. BONONUN UNSURLARI

A. ZORUNLU UNSURLAR

1. "Bono" veya "Emre Yazılı Senet" Kelimesi

Bono veya emre yazılı senet, senet metninde bono veya emre yazılı senet kelimesini ve senet Türkçe'den başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono veya emre yazılı senet karşılığı olarak kullanılan kelimeyi içermelidir[251] (TTK m. 776/1-a). Bu kelimelerin senet metninde yer alması metnin senetteki irade beyanını içeren cümleyi ifade etmesinden kaynaklanmaktadır[252]. Söz konusu unsura ilişkin olarak, poliçede yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

---

[248] **Pulaşlı,** s. 137; **Poroy/Tekinalp,** s. 150.

[249] **Öztan,** s. 86.

[250] **Poroy/Tekinalp,** s. 150-151.

[251] Aynı yönde bkz. "*Takibe konu senet incelendiğinde 'bono' veya 'emre muharrer senet' kelimelerini içermediği görüldüğünden, bu senedin bono olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. İİK'nun 170/a maddesi gereğine 'takibin iptaline' karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile 'şikâyetin reddine' karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 27.12.2005, E. 22094, K. 26196: E-Uyar); ayrıca bkz. "*Somut olayda dayanak senet, 'muharrer senet' ifadesi yer almakta ise de, 'emre' kelimesini içermediğinden bono vasfında değildir. O halde mahkemece, İİK'nın 170/a maddesi uyarınca, şikâyetin kabulü gerekirken yazılı gerekçeyle istemin reddi isabetsizdir."* (12.HD., T. 07.07.2011, E. 33301, K. 14549: **Çoşkun, Mahmut:** Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Güncellenmiş 5. B., Ankara 2016, s. 3552- 3553).

[252] **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 131.

2. Kayıtsız Şartsız Belli Bir Bedelin Ödenmesi Vaadi

TTK m. 776/1-b uyarınca bono, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadini içermelidir. Poliçeden farklı olarak bonoda, belli bir borcun bizzat yüklenilmesi söz konusu olmaktadır[253].

Ödeme vaadinin belli bir bedele ilişkin olması gerekmektedir[254]. Ödeme vaadinin, kayıt veya şarta bağlanması mümkün değildir; aksi takdirde, bono kıymetli evrak niteliğini yitirecektir[255].

Bu hususa ilişkin olarak poliçede yapılan açıklamalar bono bakımından da geçerlidir (TTK m. 778/2-b; TTK m. 675; TTK m. 778/2-c; TTK m. 676).

---

[253] **Öztan,** s. 219.

[254] *"Merci kararında da yer verilen 28.7.1941 tarih ve 32/28 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında da açıklandığı gibi altın para herhangi bir mal hükmünde olup, muayyen bir bedel olarak kabulü mümkün değildir. (...) Senet bedelinin altın para veya belli gramda altın olarak düzenlenmesi halinde dahi 688/2. madde koşullarını taşımayacağı cihetle bono vasfı bulunmadığından İİK'nun 170/a madde hükmü gereğince takibin iptaline karar vermek gerekirken aksine düşüncelerle yazılı şekilde istemin reddi isabetsizdir."* (12. HD., T. 15.11.1999, E. 11073, K. 14219: YKD, Y. 2000/2, s. 235).

[255] *"İcra mahkemesince «takip dayanağı bononun arka yüzünde yazılı sözcüklerden bononun şarta bağlı olarak düzenlendiği» sonucuna varılarak «takibin iptaline» karar verilmiştir. Bu durumda dayanak belgenin TTK'nun 688/2. maddesinde öngörülen (kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedeli ödemek vaadini) taşımadığı nedeniyle anılan hükmün kurulduğu ve kararın dayanağının İİK'nun 170/a maddesi olduğu anlaşılmaktadır."* (12 HD. T. 25.09.2006, E.14042, K.17271: E-Uyar). Buna karşılık Yargıtay, bonoda yazılı olan ve sadece "teminat" şeklindeki ibarenin tek başına dayanak belgenin kayıtsız ve şartsız belli bir bedelin ödenmesi vaadini içeren niteliğini etkilemeyeceğine karar vermiştir (12. HD., T. 25.03.2005, E. 4464, K. 6337: **Süphandağ, Yavuz:** İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar, 6. B., Ankara 2010, s. 682). Aynı şekilde bono üzerine *"bu senet bir başkasına ciro edilemez, teminat olarak verilemez"* şeklinde bir ibarenin yazılması, o bononun şarta bağlı olarak düzenlendiğinden bahisle kambiyo senedi niteliğinde olmadığı sonucunu doğurmaz. Bu konuda bkz. 12.HD., T. 24.5.2007, E. 7949, K. 10754: **Eriş,** s. 337.

3. Lehtarın Adı Ve Soyadı

TTK m. 776/1-e uyarınca bono, kime veya kimin emrine ödenecek ise onun başka bir deyişle lehtarın adını içermelidir. Bu hükümden de anlaşıldığı üzere, bononun hamiline düzenlenmesi mümkün değildir; aksi takdirde, senedin bono olarak kabulüne imkan yoktur. Ayrıca lehtarın, ad ve soyadının senet metninde yer alması zorunlu olmayıp, bononun ön yüzünde veya başka bir yerinde de bulunması mümkündür[256].

Lehtar, tüzel kişi ise ticaret unvanının bonoda gösterilmesi şarttır. Buna karşılık, ticaret unvanı eksik olarak belirtilmesine rağmen, lehtarın tüzel kişiliğinin bulunduğu ciro şerhinden açıkça anlaşılıyorsa, TTK m. 776/1-e'de belirtilen şartın gerçekleşmiş olduğu kabul edilmelidir. Aksi takdirde, lehtar kısmı eksik olan bonoyu bu haliyle görüp imzalayan keşidecinin kambiyo hukuku bakımından şikâyete başvurması, TMK m. 2 bakımından hakkın kötüye kullanılması teşkil etmektedir[257].

Senette lehtar olarak gösterilen kişinin isminin çizilip, başka bir kişinin isminin lehtar olarak yazılması halinde, bu değişiklik düzenleyen tarafından onaylanmasına bağlıdır. Bu husus Yargıtay tarafından, bir kimsenin kendi emrine bono düzenleyebilmesinin mümkün olmayacağına ilişkin kural çerçevesinde tartışılmıştır. Somut olayda, lehtar yerine düzenleyenin adı yazılmış, daha sonra bu ad çizilerek yerine başka bir ad yazılmış ancak bu değişiklik düzenleyen tarafından onaylanmamıştır. Böyle bir durumda, senette lehtar olarak hala düzenleyen

---

[256] *"Bu durumda nizalı senedin aslı celbedilerek incelenmeli, ön yüzünde davalının adı ve soyadı yazılı ise ortada geçerli bir bono bulunduğu ve davacıların dava dışı bir şahsa bono tutarını ödedikleri yolundaki iddialarının bononun hamili olan davalıya karşı ileri sürülemeyeceği gerekçesiyle dava reddedilmelidir."* (11. HD., T. 28.2.1991, E. 9542, K. 1355: İzmir Barosu Dergisi, Y. 1993/1, s. 129).

[257] YHGK., T. 14.3.2001, E. 11-199, K. 244: E-Uyar.

gözüktüğünden ve düzenleyen kişinin de kendi emrine bono düzenlemesi mümkün olmadığından söz konusu senet bono olarak kabul edilemez ve kambiyo hukuku uyarınca takip konusu yapılamaz[258].

Bir kimsenin kendi emrine bono düzenlemesi mümkün değildir. Bu husus, poliçeye yollama yapan TTK m. 778 hükmünün, düzenleyenin emrine poliçe düzenlenebileceğini öngören TTK m. 673'e yollama yapmamasından kaynaklanmaktadır. Zira, kişinin kendine ödeme emri verip bunu da kabul etmesi mantık dışıdır[259]. Ayrıca, üçüncü bir kişi hesabına da bono düzenlenemez[260].

4. Düzenlenme (Keşide) Tarihi

TTK m. 776/1-f uyarınca, bonoda düzenlenme tarihinin gösterilmiş olması gerekmektedir. Düzenleme tarihi, senetten doğan hak ve taleplerin kullanılması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşılık, düzenleme tarihinin gerçeğe uygun olması zorunlu değildir. Başka bir deyişle, düzenlendiği tarihten önceki veya sonraki bir tarihi taşıyan bono geçerli olup, kambiyo hukuku uyarınca takip yapılmasına da herhangi bir engel bulunmamaktadır[261].

---

[258] 12 HD., T. 20.01.2010, E. 18786, K. 1172: E-Uyar.

[259] **Pulaşlı,** s. 232; "*Bir kimse poliçelerde olduğu gibi kendi emrine bono tanzim edemez. Bir başka anlatımla bonoyu tanzim eden, kendisini lehtar göstererek boyu düzenleyemez. Zira, poliçedeki keşideci ile bonodaki keşideci aynı konumda olmayıp; poliçede kabul eden muhatap, bonodaki keşideci durumundadır. Eğer böyle bir şeyi mutlaka istiyorsa, bu hususu poliçe düzenlemek sureti ile gerçekleştirebilir. Bu durumda, takip dayanağı belge, bono niteliğinde olmadığından, alacaklının anılan senede dayanarak takip yapması mümkün değildir. O halde mahkemece takibin iptaline karar verilmek gerekirken, yazılı gerekçe ile itirazın reddi isabetsizdir."* (12. HD., T. 12.12.2006, E. 20729, K. 23555: **Oskay, Mustafa/Koçak, Coşkun/Deynekli, Adnan/Doğan, Ayhan:** İİK Şerhi, 3. Cilt, Ankara 2007, s. 4291).

[260] **Öztan,** s. 220; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 136.

[261] 12. HD., T. 18.04.2016, E. 7965, K. 11337: E-Uyar.

TTK m. 778/1-f'nin yaptığı yollama uyarınca açık bono düzenlenebilmesi mümkün olduğundan, düzenleme tarihinin senet tedavüle çıkarılırken yazılması söz konusu olabilmektedir. Ancak, düzenleme tarihinin senedin tedavüle çıkarılmasından sonra yazılması halinde senet geçersizdir[262].

5. Düzenleyenin (Keşidecinin) İmzası

TTK m. 776/1-g uyarınca, bonoda düzenleyenin imzasının bulunması gerekmektedir. Zira, TTK m. 779/1 uyarınca, bononun asıl borçlusu düzenleyen olup; düzenleyen, kabul eden muhatap gibi sorumludur. Buna karşılık, bonoda cirantanın imzasının bulunmaması, senedin kambiyo senedi niteliğini etkilememekte; sadece ciro işlemi sakatlanmaktadır. Zira, cirantanın imzası TTK m. 776'da sayılan unsurlar içerisinde yer almamaktadır. Buna karşılık, POSTACIOĞLU/ALTAY'a göre, ciranta sıfatıyla takip edilen kişiye yüklenebilecek bir imzanın bulunmaması hususunun örnekseme yoluyla şikâyet nedeni sayılması ve icra mahkemesince kendiliğinden dikkate alınabilmesi uygun olmaktadır[263].

İmzanın el yazısıyla atılmış olması gerekmekte; mekanik bir araç veya elle yapılan veya onaylanmış bir işaret veya resmi bir şahadetname kullanılmamaktadır (TTK m. 778/1-i; TTK m. 756/1,2). Buna karşılık, imzanın el yazısıyla olmasına ilişkin zorunluluğun birden fazla borçlusu bulunan bonolarda, tüm bono borçluları

---

[262] *"Senet 20.6.1980 tarihinde bankaya tahsil için verilmiştir. Senedin tanzim tarihi 15.8.1980 olduğuna göre tanzim tarihinin tedavüle çıkarıldıktan sonra atıldığı anlaşılmıştır. Kambiyo senetlerine mahsus özel yol ile yapılan takibin iptali gerekir."* (12. HD., T. 18.3.1981, E. 869, K. 2560: E-Uyar); aynı yönde bkz. *"Kambiyo senedindeki metin yazıları ile tarihi, değişik yazı ve mürekkeple yazılmış olması onun vasfına ve geçerliliğine etkili değildir. Meğerki, tanzim tarihinin senet tedavüle çıktıktan sonra konulmuş olduğu ispat edilmiş olsun (TTK m. 592)."* (YİİD, T. 24.10.1969, E. 9477, K. 9839: **Özcengiz, Nezir M.:** Tetkik Mercii, Ankara 1975, s. 96).

[263] **Postacıoğlu/Altay**, s. 847.

bakımından geçerli olup olmadığı gerek doktrin gerekse de uygulama bakımından tartışma konusu yapılmıştır. Başka bir deyişle, borçlularından birinin imzası yerine mührünü koyduğu senedin, diğer borçluların imzalarına rağmen bono niteliğini haiz olup olmadığının belirlenmesi en nihayetinde bu hususun İİK m. 168/3 anlamından şikâyet sebebi teşkil edip etmeyeceği bakımından da önem taşımaktadır.

Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay Ticaret Dairesi 28.04.1967 tarihli kararında[264], *"Kambiyo senetlerinde hak tamamen senette tecessüm ettiğinden bir hakkın aynı senette hem kambiyo senedi hem de adi senet olarak iki türlü tecessüm etmesine imkan yoktur ve borçlular arasında da teselsül hükmü cari bulunmaktadır"* diyerek böyle bir senedin bono olarak kabul edilemeyeceğine hükmetmiştir.

Her ne kadar, tüm borçluların senede imza yerine mühür koymuş olmaları halinde, senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığı hususunda herhangi bir şüphe bulunmasa da somut durumda diğer borçluların senedi imzalamış oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, somut durumun -TTK m. 756/2'ye aykırılık teşkil edeceği açık olmakla birlikte- aynı zamanda imzaların istiklali (bağımsızlığı) ilkesi açısından da yorumlanması ve bu şekilde bir sonuca ulaşılması daha doğru olacaktır[265]. Zira bir senet, senetle ilgililerin durumuna göre adi senet, resmi senet veya kıymetli evrak statüsüne tabi olabilmektedir[266].

---

[264] YTD, T. 28.4.1967, E. 1487, K. 1789: BATİDER, C. IV, S. 3, s. 563; aksi yönde bkz. 12. HD., T. 31.12.1984, E. 10529, K. 13792; 12. HD., T. 27.3.1984, E. 1131, K. 3638; 12. HD., T. 21.1.1982, E. 26, K. 267: **Uyar, Talih:** Kambiyo Senetlerine İlişkin Özel Takip Yoluna Konu Olabilecek Senetler, [Yargıtay Dergisi, Y. 1990 (Ocak-Nisan), C. 16, S. 1-2, s. 126-152], s. 134, dn. 54.

[265] **Moroğlu, Erdoğan:** Bonoda İmza, Makaleler I, 3. Tıpkı B., İstanbul 2006, s. 42; **Muşul,** İcra, s. 986.

[266] **Karayalçın,** s. 52, dn. 32.

TTK m. 677'de, bir poliçenin, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını veya imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içermesi halinde, diğer imzaların geçerliliğinin bundan etkilenmeyeceği[267] düzenlenmiştir[268]. Dolayısıyla senede mühür koyan borçlunun kambiyo taahhüdünün TTK m. 756/2 ve en nihayetinde TTK m. 776/1-g'ye aykırılık nedeniyle geçersiz olması, senede imza koyan diğer borçluların kambiyo taahhütlerini etkilememekte ve senet bu borçlular bakımından bono niteliğini haiz bulunmaktadır[269]. Başka bir deyişle, senede imza koyan bono borçlularına karşı yapılacak kambiyo hukukuna özgü takipler bakımından takip konusu senedin kambiyo senedi olmadığına ilişkin şikâyetin ileri sürülebilmesi mümkün değildir.

Son olarak, düzenleyenin adının ve soyadının yazılmış olması imza yerine geçmemektedir[270]. Buna karşılık, imzanın varlığı halinde ad ve soyadın yazılmamış

---

[267] Aynı yönde bkz. *"Ayrıca TTK. 690. maddesinin göndermesiyle bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı kanunun 589. maddesi gereğince ve imzaların bağımsızlığı nedeniyle keşideci imzasının ona ait bulunmamasının, borçlu cirantayı sorumluluktan kurtarmayacağı düşünülmeksizin, yazılı gerekçeyle takibin iptali isabetsizdir."* (12. HD., T. 14.4.1998, E. 3470, K. 4066: E-Uyar).

[268] Her ne kadar TTK m. 677 hükmünde, sadece imzalardan söz edilmiş olsa da, mühür ve parmak izi söz konusu olan hallerde bu hükmün uygulanmayacağı şeklindeki bir çıkarım, kambiyo senetlerini ticari hayatın gereklerine daha elverişli hale getirme amacıyla bağdaşmamaktadır (**Moroğlu,** Bonoda İmza, s. 43).

[269] **Moroğlu,** Bonoda İmza, s. 43; **Uyar,** Takip Yoluna Konu Olabilecek Senetler, s. 134; **Muşul,** İcra, s. 986-987; **Karayalçın,** s. 52, dn. 32.

[270] *"Ancak 13.01.2007 tarihli 576 YTL. bedelli protesto koşulu gerçekleşmiş borçlu adı ve soyadı olmadığından bahisle itiraz ve şikâyete konu edilmiş bono yönünden TTK. 668. maddesi düzenlemesine göre keşideci imzası bono vasfı için yeterli olup, tanzim edenin ad ve soyadı zorunlu bir unsur sayılmadığından yazılı gerekçe ile takibin iptali isabetsizdir."* (12. HD., T. 04.11.2008, E. 15756, K. 19192: **Çoşkun,** s. 3619). Bununla birlikte, ad ve soyadın el yazısıyla yazılmış olması halinde, bunun imza olarak kabul edilebilmesi mümkündür (**Pulaşlı,** s. 233).

olması, senedin bono niteliğine etki etmemektedir[271]. En nihayetinde, poliçede düzenleyenin imzası bakımından söylenilenler burada da geçerlidir.

B. ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR

1. Düzenleme (Keşide) Yeri

TTK m. 776/1-e uyarınca bonoda düzenleme yerinin de gösterilmiş olması gerekmektedir. Düzenleme yeri olarak idari birim[272] (kent, ilçe, köy, bucak) adının yazılması yeterli olup, ayrıca adres gösterilmesi zorunlu değildir[273]. Senette düzenleme yeri gösterilmediği takdirde, TTK m. 77/4 uyarınca bono düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlemiş sayılmaktadır[274]. Bu husus, bonoda düzenleme yerinin alternatif zorunlu unsur kapsamında değerlendirilmesine yol açmaktadır. Buna

---

[271] **Öztan,** s. 220; 12. HD., T. 08.05.2007, E. 6929, K. 9376: **Süphandağ,** s. 667.

[272] *"Takip konusu bonoda tanzim yeri bulunmadığı gibi, keşidecinin ad ve soyadı yanında yazılı bir idari birim adı da bulunmamaktadır. Mahalle adı gösterilmiş ise de mülki taksimatta belirli olan bir veya ilçe adı belirtilmemiştir. Bu itibarla tanzim yeri gösterilmediğinden bononun unsuru eksik olup kambiyo senetlerine özgü yolla takip yapılamaz."* (12. HD., T. 30.03.2010, E. 26191, K. 7581: **Çoşkun,** s. 3630).

[273] *"Köy mahalli idareler ayrımına göre bir birim olup senette gösterilmesi halinde TTK 688/6. maddesinde belirtilen tanzim yerinin varlığının kabulü gerekir. Bononun diğer unsurlarının da mevcudiyeti karşısında bu yöndeki itirazın reddi ile sair itirazların incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 14.6.2001, E. 9746, K. 10652: **Süphandağ,** s. 646).

[274] Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay, düzenleme tarihinin yanında ve altında yazılı olan yerin düzenleme yeri olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir. Yüksek mahkemenin bu yönde verdiği bir karar şu şekildedir: *"Bononun unsurları TTK'nun 688. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca inceleme yapıldığında, dayanak bonoların düzenleme tarihlerinin yanında ve altında yazılı bulunan 'Kadıköy' ibaresinin TTK'nun 688. maddesinin 6. bendinde geçen "Senedin tanzim edildiği gün ve yer" unsurunu karşılayan bir ibare olduğunun kabulü gerektiğinden (...)"* (11. HD., T. 17.9.2009, E. 8988, K. 9498: Yargı Dünyası Dergisi, Y. 2009 (Kasım), S. 167, s. 136 vd.).

karşılık, düzenleme yerinin ve düzenleyenin adının yanında bir yer isminin bulunmadığı senetler bono hükmünde değildir[275].

Düzenleme yerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek biçimde açık ve anlaşılır olması halinde kısaltmış olarak yazılabilmesi mümkündür[276]. Düzenleme yeri, senedi düzenleyen bakımından zorunlu bir unsurdur. Zira, senette düzenleyen lehine aval veren kimsenin adresinin bulunması söz konusu unsurun gerçekleştiği anlamına gelmemekte ve senet bono olarak geçerlilik kazanmamaktadır[277].

2. Ödeme Yeri

TTK m. 776/1-d uyarınca, bono ödeme yerini de içermelidir. Ancak, ödeme yeri zorunlu bir şekil şartı teşkil etmemektedir. Zira, TTK m. 777/3 bu hususun bir göstergesi olup, bonoda ödeme yerinin gösterilmemesi halinde senedin düzenlendiği yer ödeme yeri olarak kabul edilecektir. Düzenleme yeri de gösterilmemişse, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yer düzenleme yeri sayılmaktadır (TTK m. 777/4). Buna karşılık, söz konusu alternatiflerin hiçbirini içermeyen bono, şeklen eksik olacağından hükümsüzdür[278].

Ayrıca, TTK m. 778/2'deki yollama uyarıca adresli veya yerleşim yerli bono düzenlenmesi mümkündür (TTK m. 697).

---

[275] *"Somut olayda; takibe dayanak yapılan bonoda tanzim yerinin yazılı olmadığı, senedi düzenleyenin ismi yanında da idari birim adı olarak bir yerin belirtilmediği görülmektedir. O halde mahkemece, İİK'nun 170/a-2. maddesi uyarınca bu husus re'sen gözetilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 08.04.2014, E. 7644, K. 10229: E-Uyar).

[276] *"Somut olayda, takip konusu senette keşide yeri ayrıca yazılı değil ise de, tanzim eden şirket adı ve kaşesi yanında geçen İST. sözcüğünün İstanbul ilini ifade ettiği açık olup bunun geçerli bir düzenleme yeri olarak kabulü gerekir."* (12. HD., T. 06.06.2013, E. 17822, K. 21128: E-Uyar).

[277] 12. HD., T. 11.04.2016, E. 33020, K. 10589: E-Uyar.

[278] **Öztan,** s. 221; **Pulaşlı,** s. 234; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 136.

III. ÇEKİN UNSURLARI

Çek, TTK'nun kambiyo senetlerine ayrılan Üçüncü Kitabının Dördüncü Kısmında 780-823. maddeleri ile, 5941 sayılı Çek Kanunu ve bu Kanun uyarınca çıkarılan tebliğlerle düzenlenmiştir. Çekin hangi unsurları içermesi gerektiği ise, TTK'nun 780. maddesinde belirtilmiştir.

Çekin unsurlarının daha iyi anlaşılabilmesi adına, öncelikle çek düzenlenebilmesinin ön şartlarını oluşturan çek anlaşması ve karşılık hususlarına ve çekin şekline ilişkin Çek K.'ndaki özel düzenlemelere değinilecek; daha sonrasında ise, çekin unsurları TTK'nun 780. maddesi çerçevesinde ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

İlk olarak, çek düzenlenebilmesinin ön şartları bakımından şu hususların belirtilmesi önem taşımaktadır: Çekin düzenlenebilmesi için muhatabın elinde düzenleyenin emrine tahsis edilmiş bir karşılığın ve düzenleyenin bu karşılık üzerinde çek düzenlemek suretiyle tasarruf hakkını haiz olacağına dair muhatapla düzenleyen arasında açık veya zımni bir anlaşmanın bulunması gerekmektedir (TTK m. 783/1). Çekin karşılığının bulunması, çek hesabında doğrudan düzenleyenin yatırdığı veya havale yoluyla bankaya gelen bir miktar paranın bulunması yahut bu hesap için banka tarafından düzenleyen lehine açılan bir miktar kredinin olması anlamına gelmektedir[279]. Karşılık, çek anlaşmasının asli edimlerinden birini oluşturmaktadır. Zira çek anlaşmasıyla muhatap, kendi üzerine çekilen çeki ödeme yükümlülüğü altına girerken; düzenleyen, çek için muhatap nezdinde yeterli karşılığı bulundurma yükümlülüğü altına girmektedir.

[279] **Öztan,** s. 254; **Pulaşlı,** s. 300; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 234.

Her ne kadar çek düzenlenmesi, karşılık ve çek anlaşmasının varlığına bağlı olsa da anılan maddenin ikinci cümlesinde bu hususlara uyulmayarak düzenlenen senedin de çek olarak geçerliliğini koruyacağı düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, TTK bakımından çekin zorunlu unsurlarını içeren bir senet, karşılığı bulunmasa veya çek anlaşması yapılmasa dahi, çek olarak geçerlidir[280]. Dolayısıyla, karşılık ve çek anlaşması çekin zorunlu unsurları içerisinde değerlendirilemez.

Düzenleyen ve muhatap arasındaki çek anlaşmasından kaynaklanan ilişki kambiyo hukuku ile ilgili değildir[281]. Taraflar arasındaki sorumluluk, sözleşme ilişkisinden kaynaklanmakta ve bu ilişkiden doğan alacak dava veya genel haciz yolu ile takip edilmelidir[282]. Dolayısıyla, çek bedelini ödeyen muhatabın, düzenleyene başvururken kambiyo senetlerine özgü takipte bulunması mümkün değildir[283].

Çekin şekline ilişkin ise, şu hususların belirtilmesi önem taşımaktadır: Çek K.'nun 2/5. maddesi uyarınca çek defterlerinin ve içindeki çek yapraklarının bankalar tarafından bastırılması gerekmektedir. Çek defterlerinin ve içindeki çek yapraklarının basımında göz önüne alınması gereken esaslar ise, 2010/2 sayılı "Çek Defterlerinin Baskı Şekline Ve Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ" ile düzenlenmiştir.

---

[280] **Öztan,** s. 253; **Pulaşlı,** s. 300.

[281] **Öztan,** s. 255; **Pulaşlı,** s. 301.

[282] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 236; **Uyar, Talih:** Kambiyo Senetlerine İlişkin Takiplerde Takip Talebinin İçeriği (İİK m. 167), (ABD, Y.66, S.1, Kış 2008, s. 180-218), s. 187.

[283] **Öztan,** s. 255. Kambiyo senetlerine özgü takip yollarına başvurulamayacağı hususu, karşılığı bulunmayan bir çekin ödenmesi halinde dahi söz konusu olmaktadır [(**Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 273]; "*Çek bedelini ödeyen banka keşideciyi çeke dayanarak değil aralarında sair hukuki münasebetlerden doğma bir alacağı varsa, buna göre dava veya takip etmesi icap eder. Keşideciyi sırf çeklere müsteniden, kambiyo senetlerine mahsus özel yolla takip etmiş oluşunda isabet yoktur."* (YİİD., T. 3.7.1970, E. 7718, K. 7433: E-Uyar).

Çek defterinin her bir yaprağına, Çek K.'nun 2. maddesinin 7. ve 8. fıkralarında sayılan hususların yazılması gerekmektedir. Bu düzenleme ile, çekin TTK'nun 780. maddesinde sayılan unsurlarında herhangi bir değişiklik yapılmamaktadır[284]. Bunun yanı sıra, tacir olan ve tacir olmayan kişilere verilecek çekler ile hamiline düzenlenecek çekler bakımından Çek K.'nun 2/6. maddesinde öngörülen hususların yerine getirilmesi gerekmektedir. Ancak, gerek bu hususların yerine getirilmediği gerek Çek K. m. 2/7-8'de belirtilen unsurları içermeyen bir çekin TTK'nun 780. maddesinde öngörülen unsurları taşıması kaydıyla geçerli olacağı kabul edilmektedir (Çek K. m. 2/9).

Çekin şekline ilişkin son olarak, çekin matbu çek yapraklarına yazılması hususunun da incelenmesi gerekmektedir. TTK'ndaki düzenlemeye göre çekin matbu olması şart değildir. Başka bir deyişle, TTK'nun 780. maddesindeki unsurları içermek kaydıyla herhangi bir kağıt üzerine yazılan senedin de çek niteliğinde sayılması gerekmektedir. Aynı şekilde, Çek K. m. 2/9 düzenlemesi de bu hususu doğrular niteliktedir. Ancak, ileride ayrıntılı bir biçimde inceleneceği üzere, 6728 sayılı "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile, TTK'nun 780. ve 781. maddelerinde değişiklik yapılmış; bu değişiklik uyarınca çek yapraklarının muhatap banka tarafından verilen seri numarasını ve karekodu da içermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda, söz konusu unsurların zorunlu unsurlar arasında yer alması karşısında, herhangi bir kağıt üzerine yazılan senedin hangi unsurları taşırsa taşısın çek olarak nitelendirilmesi mümkün görülmemektedir[285].

[284] **Bilgili/Demirkapı,** s. 156.

[285] **Bozer/Göle,** s. 220.

A. ZORUNLU UNSURLAR

1. "Çek" Kelimesi

TTK m. 780/1-a uyarınca, bir senedin çek sayılabilmesi, çek kelimesini içermesine bağlıdır. Şayet senet Türkçeden başka bir dille yazılmışsa, o dilde çek karşılığı olarak kullanılan kelimenin senette yer alması gerekmektedir. Ayrıca çek kelimesi, herhangi bir kısaltma yapılmaksızın aynen yazılmalı ve bu kelime yerine aynı anlama gelen başka bir kelime de kullanılmamalıdır[286].

Çek kelimesinin senet metni içinde yer alıp almayacağı hususuna ilişkin olarak TTK m. 780/1-a'da herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu hususa ilişkin olarak, poliçe ve bonoda olduğu gibi, çek kelimesinin de senet metni içinde yer alması gerektiği söylenebilmektedir[287]. Bununla birlikte, bu hususun kanunda belirtilmemiş olmasından dolayı çek kelimesinin metnin haricinde bir yerde bulunması halinde senedin çek niteliğinde olduğu kabul edilmelidir[288].

2. Kayıtsız Şartsız Belli Bir Bedelin Havalesi

TTK m. 780/1-b uyarınca çek, kayıtsız şartsız belli bir bedelin ödenmesi için havaleyi içermelidir. Bu unsura ilişkin olarak, poliçe ve bono bakımından söylenenler esas itibariyle çek bakımından da geçerlidir. Zira, çek düzenlenmesi suretiyle

---

[286] **Öztan,** s. 239; **Bozer/Göle,** s. 223.

[287] **Öztan,** s. 239; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 237; **Karayalçın,** s. 268; **Domaniç**, s. 370; **Pulaşlı,** s. 20; aksi yönde bkz. **Kınacıoğlu,** s. 263; **Erem, Faruk/Kalpsüz, Turgut/Çelebican, Gürgan:** İktisadi Ve Hukuki Yönden Çek, 2. B., Ankara 1974, s. 55.

[288] **Domaniç,** s. 370; *"Somut olayda, takibe konu senet metninin Türkçe tercümesinde, çekin ön yüzünde 'çek no: 222' ve 'Netwest Bank Birmingham Çek Merkezi tarafından çaprazlama iptal edildi' sözcükleri yer almakta ve bir çekte bulunması gereken unsurların tümü bulunmaktadır. O halde, yukarıda yazılı ilkeler uyarınca Türk Hukuku'na göre çek niteliğinde olan senede dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılabileceğinden, bu hususa ilişkin şikâyetin reddi ile diğer şikâyet sebeplerinin incelenmesi gerekirken 'takibin iptali' yönünde hüküm kurulması isabetsizdir."* (12. HD., T. 28.2.2006, E. 728, K. 3785: E-Uyar).

havalenin kayıtsız ve şartsız olması gerekmektedir[289]. Bu havalenin bir miktar para olarak ifade edilmesi ve havale edilen paranın belli olması zorunludur. Havale edilen para, Türk parası olabileceği gibi yabancı para cinsinden de gösterilebilmektedir.

3. Ödeyecek Kişinin (Muhatabın) Ticaret Unvanı

TTK m. 780/1-c uyarınca, çekte ödeyecek kişinin başka bir deyişle muhatabın belirtilmesi gerekmektedir. Türkiye'de ödenecek çeklerde muhatap ancak bir banka olabilmektedir (TTK m. 782/1). Dolayısıyla, gerçek kişilerin muhatap olması mümkün değildir. Nitekim, Kanun'da da "ödeyecek kişinin, muhatabın, ticaret unvanı" ibaresi kullanılmıştır.

Muhatabın çek üzerinde nerede gösterildiğinin çekin unsurları bakımından herhangi bir önemi bulunmamaktadır[290]. Buna karşılık, çekte muhatap olarak hayali bir bankanın gösterilmesi halinde, muhatap unsurundaki eksiklikten dolayı çekin geçersiz sayılması gerekmektedir[291].

Banka kavramından ne anlaşılması gerektiği hususunda TTK m. 815'te işaret edilen 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 3 belirleyici olmaktadır. Bu maddeye göre banka kavramı, mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını kapsamaktadır. Dolayısıyla, bu kapsam dışındaki kurum veya şahısların

---

[289] *"Alacaklı vekili tarafından dosyaya sunulan cevap dilekçesinde ve ayrıca bilirkişi raporuna karşı sunulan ek dilekçede açıkça 'borçlu ile kredi sözleşmesinin imzalandığı ve teminat amaçlı çekin kendilerine verildiği' beyan edilerek, takip konusu çekin açıkça 'teminat' olarak alındığı kabul edilmiştir. Bu durumda, dayanak çekler kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havale niteliğini taşımadığından ve dolayısıyla alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektirdiğinden İİK'nun 170/a maddesi uyarınca takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle istemin reddi isabetsizdir."* (12. HD., T. 07.06.2011, E. 30748, K. 11886: E-Uyar).

[290] **Öztan,** s. 241.

[291] **Pulaşlı,** s. 276; **Erem/Kalpsüz/Çelebican,** s. 58; **Domaniç,** s. 371; aksi yönde bkz. **Karayalçın,** s. 268; **Kınacıoğlu,** s.264, **Arslanlı,** s. 50.

çekte muhatap olarak gösterilmesi mümkün değildir. Aksi takdirde, pasif çek ehliyeti[292] bulunmayan şahısların muhatap olarak gösterilmesi sonucu ortaya çıkmakta ve en nihayetinde çek geçersiz olmaktadır. Zira, TTK m. 780 bakımından aranan diğer tüm unsurları içermesine karşılık böyle bir çekin yalnızca havale hükmünde olduğu düzenlenmiştir (TTK m. 782/2).

Muhatap bankanın, çekte lehtar olarak gösterilebilmesi mümkündür[293]. Buna karşılık, lehtar durumundaki bankanın bu çeki başkalarına ciro edebilmesi mümkün değildir. Buna rağmen çek ciro edilmişse, çekin zilyedi olacak kişi yetkili hamil sıfatını kazanamayacak ve bu çeke dayanarak kambiyo hukuku uyarınca takip yapamayacaktır[294]. Aksi takdirde, - senedin niteliğine ilişkin olmamakla birlikte (İİK m. 168/3)- alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilme hakkına ilişkin şikâyetin gündeme gelebilmesi mümkündür (İİK m. 170/a-1).

TTK m. 818/1'de poliçeye ilişkin hükümlere yapılan yollama uyarınca, çekte de düzenleyenin bizzat kendisini muhatap olarak göstermesi mümkündür (TTK m. 818/1-a; TTK m. 673). Ancak muhatabın kendi üzerine çek çekmesi halinde[295], senedin TTK ve Çek K. anlamından çek olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği

---

[292] **Pulaşlı,** s. 274; **Öztan,** s. 241; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 238.

[293] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 238.

[294] *"Bir çekin, tedavülüne son verecek ve onu ödeyecek olan muhatab banka lehine çek düzenlenmesini önleyen bir yasa hükmü yoktur. Ancak, muhatab banka, ayrıca lehtar durumunda olsa bile, ciro yolu ile çeki devredemez. Somut olayda lehtar ile muhatab banka aynı ise de, lehtarın cirosu bulunmadığından, lehtar banka tarafından takip yapılmasında yasaya aykırılık bulunmaktadır. Aksine görüşle 'takibin iptaline' karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 3.12.1984, E. 9138, K.12511: E-Uyar).

[295] Bu şekilde düzenlenen çeklere, uygulamada banka çekleri adı verilmektedir. Banka çeki kavramı, muhatabın kendi üzerine çek çekmesinin yanı sıra başka bir bankada bulunan çek hesabı üzerine çek çekmesi halini kapsamaktadır. Ancak bu son halde, çekin TTK ve Çek K. anlamında çek niteliğini haiz olduğu açıktır [**Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 297].

hususu tartışmalıdır. Bu noktada, düzenleyen ile muhatabın aynı tüzel kişi olması noktasından hareket edilmektedir. Zira, bir kişinin kendisiyle çek anlaşması yapması veya kendi nezdinde karşılık bulundurması[296] anlamsız ve imkânsız olduğundan ve Çek K.'nda öngörülen düzenlemelerin burada uygulama alanı bulmayacağından bahisle, muhatabın kendi üzerine çektiği çeklerin TTK ve Çek K. kapsamında bir çek sayılması mümkün değildir[297].

4. Banka Tarafından Verilen Seri Numarası

Çekin muhatap banka tarafından verilen seri numarasını da içermesi gerekmektedir (TTK m. 780/1-g). Muhatap banka tarafından verilen seri numarası unsuru, zorunlu bir unsur olup; 6728 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile, TTK'nun 780. maddesine eklenmiştir. Bu düzenleme ile, piyasada çeke duyulan güvenin artırılması ve karşılıksız çekin engellenmesi amaçlanmaktadır[298].

Kanun koyucunun aradığı diğer zorunlu unsurları içermekle birlikte, muhatap banka tarafından verilen seri numarasını içermeyen senetler çek niteliğini haiz değildir (TTK m. 781/1). Buna karşılık, TTK'nun 781/4. maddesi uyarınca yabancı bankalar tarafından bastırılan çekler bu hususun istisnası oluşturmaktadır. Dolayısıyla, yabancı bankalar tarafından bastırılan çeklerin, muhatap banka tarafından verilen seri numarasını içermemesinin senedin çek niteliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

---

[296] **Teoman, Ömer:** Banka Çekleri Hukuken Çek Midir?, (İÜHFM, Y. 1994, C. LIV, s. 261-265), s. 265.

[297] **Pulaşlı,** s. 252; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 297; **Teoman,** s. 267.

[298] Bkz. Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu, Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 1, Sıra Sayısı: 404, s. 32.

Bununla birlikte, TTK m. 781/4 düzenlemesinin konusunu tam olarak belirlemek güçtür. Zira, bu düzenlemenin konusunu, "başka bir ülkede kurulmuş ve Türkiye'de şube açmış yabancı bankaların Türkiye'de tedavül eden çeklerinin mi" yoksa "başka bir ülkede kurulmuş ancak Türkiye'de şube açmamış yabancı bankaların Türkiye'de tedavül eden çeklerinin mi" oluşturacağı sorusunun cevabı bulunmamaktadır. Bu noktada, TTK m. 781/4'ün gerekçesinde yer alan "ülkeden ülkeye farklılık gösteren" ibaresi ve başka bir ülkede kurulmuş ve Türkiye'de şube açmış yabancı bankaların 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na tabi olmaları karşısında, bu düzenlemenin konusunu sadece başka bir ülkede kurulmuş ve Türkiye'de de şube açmamış olan yabancı bankaların Türkiye'de tedavül eden çeklerinin oluşturduğunu söylemek yerinde olacaktır[299].

5. Karekod

TTK'nun 780/1-h maddesi uyarınca, her çek yaprağının muhatap banka tarafından üzerine yerleştirilecek karekodu içermesi gerekmektedir. Her çek yaprağının karekodu içermesi zorunluluğu, 6728 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile, TTK'nun 780. maddesine eklenmiştir.

Bu noktada, 31 Aralık 2016 tarihli "Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ" de önem taşımaktadır. Bu Tebliğ, çek üzerinde yer alacak MERSİS numarası ile karekodun tanımı ve içeriği ile Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşımı Sisteminin kurulmasına ve bu sistemde tutulan bilgilerin üçüncü kişilerin erişimine sunulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir (Karekod Tebliği m. 1; TTK m. 780/4). Söz konusu Tebliğin 11. maddesinin 1. fıkrasında, her çek yaprağının karekodu içermesi

[299] **Bozer/Göle,** s. 235.

zorunluluğunun bir göstergesi olarak, bankaların 31 Aralık 2016 tarihinden itibaren karekod içermeyen çek yaprakları basamayacakları ve veremeyecekleri düzenlenmiştir.

Dolayısıyla, gerek TTK'nun 780/1-h gerek Karekod Tebliği'nin 11/1 maddesi uyarınca, karekod zorunlu bir unsurdur. Hatta kanun koyucunun aradığı diğer zorunlu unsurları içermekle birlikte, karekodu içermeyen senetler çek niteliğini haiz değildir (TTK m. 781/1). Buna karşılık, yabancı bankalar tarafından bastırılan çekler bu hususun istisnası oluşturmaktadır (TTK m. 781/4; Karekod Tebliği m. 11/2). Başka bir deyişle, yabancı bankalar tarafından bastırılan çeklerin, karekodu içermemesinin senedin çek niteliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere, TTK'nun 781/4. maddesinin konusu tam olarak belirlenememektedir. Bununla birlikte, muhatap banka tarafından verilen seri numarası unsuruna nazaran karekod unsuru bakımından bu belirlemeyi yapabilmek Karekod Tebliği'nin 1. maddesinin 2. fıkrası dolayısıyla daha kolaydır. Söz konusu maddede, Karekod Tebliği'nin kapsamı, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca kurulan bankalarca veya yurt dışında kurulu bankaların 5411 sayılı Kanun uyarınca Türkiye'de faaliyet gösteren şubelerince bastırılan çekler olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme karşısında, TTK'nun 781/4. maddesinin konusunu sadece başka bir ülkede kurulmuş ve Türkiye'de de şube açmamış olan yabancı bankaların Türkiye'de tedavül eden çeklerinin oluşturduğunu söylemek yerinde olacaktır[300].

Karekod unsuru bakımından TTK'nun 780. maddesinin 2. fıkrası da önem taşımaktadır. Zira, çek alacaklıları, ellerinde bulunan çek ile çek hesabı sahibine ve bu çeki düzenleyenlere ilişkin bu maddenin a-n bentleri arasında sayılan bilgilere karekod

[300] **Bozer/Göle,** s. 235.

aracılığıyla erişim sağlayabileceklerdir. Bu erişim, Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi[301] vasıtasıyla çek üzerindeki karekodun akıllı cep telefonlarına veya tablet bilgisayarlara okutulması suretiyle gerçekleştirilir. Bununla birlikte, söz konusu bilgilere erişim bakımından çek hesabı sahibinin veya cirantanın rızası aranmaz.

TTK'nun 780. Maddesinin a-n bentleri arasında sayılan bilgilere erişebilme imkanı sayesinde, çek lehdarı veya muhtemel çek hamilinin çeki almadan önce, düzenleyenin mali durumu, ödeme gücü, daha önceki çeklerin ödenip ödenmediği, çek düzenleme açısından yasaklılık kapsamı içinde olup olmadığı, diğer borçlarını zamanında alacaklılarına ödeyip ödemediği, hakkında alacak davası ve haciz işlemlerinin bulunup bulunmadığı gibi hususları öğrenebilmesi mümkün hale gelmektedir[302]. Bu hususların öğrenilmesi halinde, çekin kabul edilip edilmemesi konusunda bir kanaatin oluşması ve çekin karşılıksız çıkma ihtimalinin azalması söz konusu olacaktır[303]. Çekin karşılıksız çıkma ihtimalinin azalmasının, takip hukuku bakımından önemli bir anlam ifade ettiği açıktır. Zira, çekin karşılığının bulunması halinde alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip yapması ve en nihayetinde borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti söz konusu olmayacaktır.

6. Düzenleyenin (Keşidecinin) İmzası

TTK m. 780/1-f uyarınca, düzenleyenin imzasının da çekte yer alması gerekmektedir. Söz konusu maddede, "düzenleyenin imzası" ibaresinin

[301] Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi, Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi tarafından oluşturulur. Risk Merkezi sistemdeki verileri, 5411 sayılı Kanunun ek 1/11 maddesi uyarınca bilgi alışverişini gerçekleştirdiği şirket ile paylaşmaya yetkilidir. Bu yetkinin kullanılması halinde, Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sisteminin paylaşıldığı şirket nezdinde kurulabilmesi mümkündür (TTK m. 780/3).

[302] **Bozer/Göle,** s. 241.

[303] **Bozer/Göle,** s. 241.

kullanılmasının bir sonucu olarak, düzenleyenin ad ve soyadının yazılmamış ve hatta hatalı yazılmış olmasının çekin niteliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır[304].

Çek hesabı sahibi gerçek kişinin, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin etmesi Çek K. m. 5/3 uyarınca yasaklanmış olsa da, bu şekilde düzenlenen senetlerin çek niteliğini kaybetmediğini söyleyebilmek mümkündür[305].

Çek bakımından özellik arz eden bu hususların dışında, TTK m. 818/1-r hükmünde yapılan yollama nedeniyle, poliçelerde düzenleyenin imzasına ilişkin hükümler çekler bakımından da geçerlidir.

7. Düzenleme (Keşide) Tarihi

TTK m. 780/1-e uyarıca, bir senedin çek niteliğini kazanabilmesi düzenleme tarihini içermesine bağlıdır. Düzenleme tarihinin gün ay ve yıl şeklinde gösterilmek suretiyle belli ve mümkün olması şarttır[306]. Bu hususa ilişkin olarak, takvimde bulunmayan bir tarihin (örneğin: 30 Şubat 2011, 31 Haziran 2011) düzenleme tarihi olarak gösterilmesi ve takvimde hiçbir ayda bulunmayan bir tarihin (örneğin: 32 Ocak 2011) düzenleme tarihi olarak gösterilmesi hususlarının senedin niteliğine etkisinin ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir.

Takvimde bulunmayan bir tarihin düzenleme tarihi olarak gösterilmesi halinde, önceleri çekin geçersiz olacağı savunulurken; daha sonra Yargıtay, böyle bir düşüncenin çok şekilci olacağından ve hak kayıplarına yol açabileceğinden bahisle, Şubat ayı dahil olmak üzere 31 gün çekmeyen aylar açısından çekin üzerinde yer alan ve fakat takvimde bulunmayan düzenleme tarihini ilgili ayın son günü olarak kabul

[304] **Öztan,** s. 244; **Pulaşlı,** s. 277.

[305] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 242.

[306] **Öztan,** s. 243.

etmek suretiyle senedin geçerli olduğunu kabul etmiştir[307]. Zira, böyle bir kabul şekli takvimde bulunmayan bir tarihin atılması suretiyle kötüniyetli senet düzenlenmesinin de önüne geçmektedir[308]. Takvimde hiçbir ayda bulunmayan bir tarihin düzenleme tarihi olarak gösterilmesi halinde ise, çekin geçersiz olacağı açıktır[309].

Senet üzerinde, birden fazla ve birbirinden farklı düzenleme tarihlerinin bulunması halinde, senet çek olma niteliğini kaybetmektedir[310]. Buna karşılık Yargıtay, çeklerde vade olmamasının bir sonucu olarak, çek üzerinde yazılı iki tarihten önceki tarihin düzenleme tarihi olarak dikkate alınmasına karar vermiştir. Yargıtay'a göre, sonraki bir tarihin yazılmış olması fuzuli bir işlem olup, çekin kambiyo senedi niteliğini etkilememektedir[311].

Ayrıca, çekte iki düzenleme tarihi varsa ve biri düzenleyenin imzası dahilinde çizilerek iptal edilmişse, çek geçerli olmaktadır[312]. Aynı husus, düzenleme tarihinin

---

[307] *"(...) takip dayanağı bonolarda tanzim tarihinin 30.2.1997 olarak yazılı olması nedeniyle gerçeği yansıtmadığı ve bunun TTK.nun 688/6. maddesine aykırı bulunduğundan bahisle takibin iptal edildiği görülmektedir. Tanzim tarihinin 30.2.1997 olarak yazılmış olması halinde bu durumun belgenin bono olma özelliğini ortadan kaldıracağını kabul etmek aşırı bir şekilcilik olup, hakkın zayiine neden olur. Her ne kadar Şubat ayının 30. günü söz konusu olamaz ise de, tanzim tarihinin bu şekilde gösterildiği hallerde bunun yanılgıdan kaynaklandığının ve bu eksikliğin bononun niteliğini etkilemediğinin ve tanzim tarihinin Şubat ayının son günü olarak yazıldığının kabulü gerekir."* (YHGK., T. 21.06.2000, E. 12-1011, K. 1076: E-Uyar). Söz konusu karar, bonoya ilişkin olmakla birlikte kambiyo senedi olan çek açısından da geçerlidir [**Bozer/Göle,** s. 231; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 240].

[308] **Pulaşlı,** s. 279.

[309] **Pulaşlı,** s. 280; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 240.

[310] **Öztan,** s. 243; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 240.

[311] 12. HD., T. 26.6.2001, E. 10468, K. 11509; 12. HD., T. 26.04.2001, E. 6458 K. 7034; 12. HD., T. 06.07.2001, E. 11759 K.12471; 12. HD., T. 05.07.2001, E. 11421 K. 12335: E-Uyar. Bununla birlikte KENDİGELEN, Çek K. m. 3/8 ve geçici m. 3/5 uyarınca ileri düzenleme tarihli çek düzenlenmesinin mümkün olabilmesi karşısında Yargıtayca benimsenen bu görüşün yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir [(**Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 240].

[312] Zira, çeklerde vade yoktur ve çekteki tarihlerden birinin çizilmesiyle kalan tarih düzenleme tarihi olarak sayılmaktadır (**Pulaşlı,** s. 280).

değiştirilmesi bakımından da geçerlidir[313]. Başka bir deyişle, senet üzerinde yapılan değişikliklerin geçerli olabilmesi için, düzenleyen tarafından imza veya paraf edilmek suretiyle onaylanması gerekmektedir. Bu durum, HMK m. 207'nin bir sonucudur.

Son olarak, düzenleme tarihinin gerçeğe aykırı şekilde gösterilmiş olmasının senedin çek niteliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır[314]. Başka bir deyişle, gerçek düzenleme tarihini taşımayan senetlerin de tedavüle çıkarılabilmesi mümkün olup, bu husus gerek TTK m. 795/2 gerek Çek K. m. 3/8 ve Geçici m.3/5 uyarınca dolaylı olarak kabul edilmiştir[315]. En nihayetinde, böyle bir durum, önceki veya ileri tarihli çek düzenlenmesini mümkün kılmaktadır[316]. Uygulama bakımından en sık rastlanan ileri tarihli çek düzenlenmesidir. Bununla birlikte, çekin ileri tarihli düzenlendiği hususunun tarafların imzalarını taşıyan bir belge ile ispatlanması gerekmektedir[317].

Yargıtay da, ileri tarihli çek düzenlenmesinin mümkün olabileceğini kabul etmekle birlikte, bu hususun İİK m. 169/a uyarınca yazılı bir belgeyle kanıtlanması gerektiğine işaret etmiştir[318]. İleri tarihli çekler, senede gerçek düzenleme tarihinden ileri tarihli başka bir düzenleme tarihinin yazılmasıyla söz konusu olacağından gerçek ve gerçek olmayan (ileri) düzenleme tarihleri arasındaki zaman dilimi bir anlamda

---

313 *"Somut olayda, dayanak çekin keşide tarihinde yapılan düzeltmenin paraf edildiği ve şikâyet dilekçesinde parafın borçlu şirket yetkilisine ait olmadığı yönünde bir iddia ileri sürülmediği görülmektedir. O halde, mahkemece, yukarıda açıklanan ilkeler gereğince, keşide tarihindeki düzeltmenin geçerli olduğu kabul edilerek bu yöndeki şikâyetin reddi ile sair itiraz nedenleri incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü isabetsizdir."* (12. HD., T. 24.11.2011, E. 7224, K. 24222: E-Uyar).

314 **Öztan,** s. 243.

315 **Bozer/Göle,** s. 233.

316 **Öztan,** s. 243; **Bozer/Göle,** s. 233; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 241.

317 12. HD., T. 02.10.2006, E. 15002, K. 17910: **Çoşkun,** s. 3693.

318 12. HD., T. 20.10.2015, E. 19796, K. 25157: E-Uyar.

vade olarak kabul edilmelidir. Örneğin, gerçekte 10.07.2012 tarihinde düzenlenen bir çeke, düzenleme tarihi olarak 10.07.2013 tarihinin yazılmasıyla, bir anlamda bir yıl vadeli çek oluşturulmaktadır. Zira, ileri düzenleme tarihli çekin uygulama bakımından *"vadeli çek"*[319] olarak adlandırılmasının sebebi de budur.

B. ALTERNATİF ZORUNLU UNSURLAR

1. Düzenleme (Keşide) Yeri

TTK m. 780/1-e uyarınca, çekte düzenleme yerinin gösterilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, çekte düzenleme yerinin gösterilmemiş olması, senedin çek niteliğini kaybetmesine yol açmamaktadır. TTK m. 781/3 uyarınca, düzenleme yeri gösterilmemiş olan çek, düzenleyenin[320] adı ve soyadının yanında yazılı bulunan yerde çekilmiş sayılacaktır[321].

---

[319] **Bozer/Göle,** s. 233; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 241; **Pulaşlı,** s. 244.

[320] Buna karşılık, muhatabın ticaret unvanı veya lehtarın adı yanında gösterilen yerlerin düzenleme yeri olarak kabul edilmesi kesinlikle mümkün değildir [**Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 241].

[321] Buna karşılık Yargıtay 12. HD 12.04.2010 tarihli kararında, vergi kimlik numarası üzerinde yer alan ibarenin de düzenleme yeri olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Söz konusu kararın karşı oy yazısında, vergi kimlik numarasının çekin zorunlu unsurunu teşkil etmeyeceği noktasından hareket edilmiştir. Zira bkz. *"Diğer taraftan çekin sol alt köşesinde vergi kimlik numarasında görülen, yer ismi belgenin alındığı vergi dairesi ile ilgili olup, keşide yeri olarak yorumlanamaz. Yargıtay H.G.K.nun 8.6.2005 tarih, 2005/12-357-363 sayılı kararında da belirtildiği üzere (....). Bu nedenle TTK.nun 692. maddesindeki unsurları taşıyan çekler kambiyo senedi niteliğinde olup, vergi kimlik numarasının çek defterinin yapraklarına yazılmaması kambiyo takibi yapılmasına engel teşkil etmez". Hal böyle olunca çekte bulunması çekin geçerlilik koşulu olmayan ve zorunlu bulunmayan bir unsura dayanılarak,(somut olaydaki gibi vergi kimlik nosundaki yer ibaresine) çekin geçerliliği için yasaca bulunması zorunlu olan unsura (keşide yerine) ulaşılması da mümkün değildir. Nitekim, 14.12.2009 tarihinde kabul edilen 20.12.2009 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 2/9. maddesi de (...) yukarıda açıklanan İ.B.B.G.K. ve H.G.K .kararlarında yer alan ilkeler de aynen korunmuş olmaktadır. Açıklanan nedenlerle takip dayanağı belge, keşide yeri unsurunu taşımadığından çek vasfında değildir. Kambiyo takibine konu edilemez. Mahkemece İİK.nun 170/a maddesi hükmü uyarınca takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile anılan tevhidi*

Dolayısıyla, düzenleme yeri bakımından alternatif getirilmekle birlikte, bu alternatiflerin mevcut olmaması halinde senedin çek niteliği söz konusu olmamaktadır[322]. Bu noktada, muhatap banka şubesinin bulunduğu yerin dahi düzenleme yeri sayılması mümkün değildir[323]. Aksi takdirde, düzenleme yeri ve ödeme yeri unsurları birbirine karıştırılmış olmaktadır. Ayrıca çekte birden fazla düzenleme yerinin gösterilmesi halinde de aynı husus geçerlidir[324].

Düzenleme yerinin, gerçeğe uygun olması şart değildir. Bu durum, senede gerçek düzenleme tarihinden ileri tarihli başka bir düzenleme tarihinin yazılması (ileri düzenleme tarihli çek) suretiyle çekin ibraz süresinin uzatılmasına benzetilebilir[325]. Zira, ibraz süreleri düzenleme yeri ile ödeme yerinin aynı ya da farklı olmasına göre değişiklik göstermektedir[326]. Dolayısıyla gerçeğe uygun olmamakla birlikte, senet üzerinde gösterilen düzenleme yerinin belli ve mümkün olması yeterlidir. Bununla birlikte, düzenleme yerinin idari birim olarak gösterilmesi gerekmektedir[327].

Düzenleme yerinin kısaltılarak yazılmasının senedin geçersizliğine yol açıp açmadığına ilişkin olarak Yargıtay'ın 14.12.1992 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı

---

içtihada da aykırı sonuç doğuracak şekilde şikâyetin reddine dair hüküm tesisi isabetsizdir." (12. HD., T. 12.4.2010, E. 27597, K. 8832: E-Uyar).

322 *"Takip dayanağı belgede tanzim yeri bulunmadığı gibi borçlunun isminin yanında adresi de yazılı değildir. TTK'nun 692. maddesinde yazılı unsurları taşımayan bu belge çek niteliğinde değildir. Unsurları bulunmayan çek adi havale hükmünde bir belge olup, İİK'nun 68. maddesinde yazılı belgelerden sayılmaz."* (12. HD., T. 13.10.1992, E. 4568, K. 11861: E-Uyar).

323 "*Mercice çekin keşide yeri bulunmaması nedeniyle «takibin iptali» kararı yerine, 'muhatap bankanın bulunduğu yerin keşide yeri' olarak kabulü ile somut olayda uygulama yeri bulunmayan gerekçeye dayalı olarak yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir."* (12. HD., T. 15.9.2003, E. 13811, K. 17566: E-Uyar).

324 **Öztan,** s. 244.

325 **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 241.

326 **Pulaşlı,** s. 286.

327 **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 241.

önem taşımaktadır. Söz konusu kararda kararda, "(…) *keşide yerinin, hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olması koşulu ile kısaltılmış olarak yazılması halinde, çekin sadece keşide yerinin kısaltılmış olarak yazılmış bulunması sebebiyle geçersiz sayılamayacağına"*[328] hükmedilmiştir. Bu karar uyarınca, "İst", "Ank" gibi tereddütte yer vermeyecek kısaltmaların senedin çek niteliğini ortadan kaldırmayacağını söyleyebilmemiz mümkündür. Buna karşılık, birden çok yer adını ifade edebildiğinden tereddütte yer açabilecek kısaltmalar (örneğin, "K.eli", "Erz", "Band") senedin geçersizliğine yol açacak[329] ve dolayısıyla bu senede dayanarak yapılacak kambiyo hukukuna özgü takiplerde senedin niteliğine ilişkin şikâyet gündeme gelebilecektir[330].

2. Ödeme Yeri

TTK m. 780/1 uyarınca, çekte ödeme yerinin gösterilmesi gerekmektedir. Ödeme yerinin gösterilmemesi halinde kanun koyucu birtakım alternatif unsurlar öngörmüştür. Bu alternatif unsurların çeşitliliği, çekin ödeme yeri eksikliğinden dolayı geçersiz olmasını önleyecek niteliktedir.

TTK m 781/2 uyarınca, .çekte ödeme yerinin gösterilmemesi halinde, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılmakta; muhatabın ticaret unvanının yanında birden fazla yer gösterilmesi halinde, çek ilk gösterilen yerde

---

[328] YİBK, T. 14.12.1992, E. 1, K. 5: RG., Sa. 21573, s. 41 vd.

[329] **Pulaşlı,** s. 287; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 241.

[330] *"(Band) ibaresinin açık ve net biçimde (Bandırma)yı ifade ettiği anlaşılmamaktadır. Bu itibarla dayanak belgede keşide yerinin yasaya uygun olarak yazılı bulunduğunun kabulü mümkün değildir. Kısaltmanın geçerli olabilmesi, benzer başka yerleri çağrıştırmamasına, sürekli kullanılan nitelikte bulunmasına bağlıdır. O halde, dayanak belge kambiyo senedi vasfım taşımadığı için, İİK'nun 170a/2. maddesi gereğince 'takibin iptaline' karar verilmesi gerekirken, yazılı biçimde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 26.6.1992, E. 2671, K. 8825: E-Uyar).

ödenmektedir. Böyle bir açıklık ve başka bir kaydın bulunmaması halinde ise, çekin muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödenmesi mümkün olmaktadır (TTK m. 781/2-son cümle). Görüldüğü üzere, kanun koyucu burada poliçeden farklı olmak üzere[331] "muhatabın merkezinin bulunduğu yer[332]" şeklinde ek bir alternatif unsur daha öngörmüştür. İşte, çekin ödeme yeri eksikliğinden dolayı geçersiz olmasını önleyecek unsur da budur. Zira, Çek K. m. 2/7-b uyarınca çek defterinin her bir yaprağına, çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı yazılmalıdır. Dolayısıyla, çekte hesabın bulunduğu şube adının yer almaması mümkün değildir[333].

Çekte ödeme yeri gösterilmemesinin, TTK m. 781/2'de öngörülen alternatif unsurların çeşitliliği karşısında, çekin geçersizliğine yol açmayacağı hususu takip hukuku bakımından da önem taşımaktadır. Zira, kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takipler bakımından borçlunun çekin ödeme yeri unsuru eksikliği nedeniyle geçersiz olduğundan bahisle şikâyeti söz konusu olmayacaktır.

Son olarak, çekin ödeme yerinin mülki bir birim olarak gösterilmesi yeterli olup, ayrıca muhatabın adresinin belirtilmesi gerekli değildir[334]. Bununla birlikte, çeki ödeyecek olan üçüncü kişinin banka olması şartıyla, çekin muhatabın yerleşim yerinde veya başka bir yerde üçüncü kişi nezdinde ödenmek üzere düzenlenebilmesi de mümkündür (TTK m. 787).

---

[331] **Öztan,** s. 242.

[332] Bu ibare ile *"muhatap bankanın merkez şubesi"* kastedilmektedir [**Karayalçın,** s. 269; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 239].

[333] **Pulaşlı,** s. 288. Uygulamada çek düzenlenirken ödeme yeri gösterilmemesinin sebebi de bu hükümdür [**Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 239].

[334] **Öztan,** s. 242; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 239.

§ 4. ALACAKLININ TAKİP HAKKINA SAHİP OLMAMASI

İİK m. 170/a uyarınca borçlu, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkı olmadığını icra mahkemesine beş gün içinde şikâyet yoluyla bildirebilir (İİK m. 168/3). Genel anlamıyla kambiyo senedinin alacaklısı, elindeki senedin yetkili hamili olan ve kendisinden önce gelen senet borçlularına karşı kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapma hakkına sahip olan kimseyi ifade etmektedir[335].

Şikâyet üzerine yapılacak inceleme ve en nihayetinde şikâyetin sonuçlandırılması bakımından, alacaklının takip hakkına sahip olup olmadığının tespit edilmesi önem taşımaktadır. Dolayısıyla, öncelikle kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip hakkına sahip olan kimseler, "lehtar", "senedin hamili", "senet bedelini ödemiş ciranta", "senet bedelini ödemiş avalist" ve "bono ve poliçelerde araya girme suretiyle ödemiş kişi" alt başlıkları altında incelenecektir. Daha sonrasında ise, takip hakkı sahipliğine ilişkin özel sorunlar açıklanmaya çalışılacaktır.

[335] Buna karşılık, yetkili hamilin kendisinden sonra gelen senet borçlularına karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapma hakkı bulunmamaktadır (**Kuru,** El Kitabı, s. 765); *"Takibe konu 23.4.2004 tarihli çekte (A) çek lehtarı, (B) ise çekin keşidecisidir. Çek, (A)'nın cirosuyla ciro edilmiş ... ve son hamil Halil Kabuzcu tarafından bankaya ibraz olunmuştur. Kambiyo senedinin bedelini ödemiş ciranta (kendisinden önceki senet borçlularına karşı yaptığı takipte) kambiyo senedinin yetkili hâmilidir. Senedin yetkili hâmili, kendisinden önce gelen senet borçluları hakkında kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapabilir. Ancak kendisinden sonra gelen senet borçlularına karşı takip yapamaz. Somut olayda alacaklı senet lehdarı olup, senet keşidecisini takip hakkı bulunmaktadır. O halde mahkemece 'şikâyetin reddine' karar vermek gerekirken yazılı gerekçeyle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 6.3.2006, E. 1114, K. 4341: KİBB).

I. TAKİP HAKKINA SAHİP OLANLAR

A. LEHTAR

Ciro, emre yazılı senetlerde senetten doğan hakları bir başka şahsa devretmek, rehnetmek veya bu hakların tahsilini sağlamak amacıyla senet hamilinin yazı ile tespit ve imzasıyla teyit ettiği irade beyanı olarak tanımlanmaktadır[336].

Kambiyo senedi ciro edilmemişse yetkili hamil senedin lehtarıdır[337]. Kambiyo senedinde birden fazla kişinin lehtar olarak gösterilmesi halinde ise, her bir lehtarın ancak kendi payı oranında yetkili hamil sıfatı söz konusu olmaktadır[338].

Dolayısıyla, lehtarın kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilmesi senedin ciro edilip edilmediğine göre belirlenmektedir. Bununla birlikte, kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyeti uyarınca, lehtarın senetteki alacağı ciro yoluyla devretmesi daha sık karşılaşılan bir durumdur.

B. SENEDİN HAMİLİ

Kambiyo senedinin ciro edilmesi halinde, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşılan, senedin kendisine en son ciro

---

[336] **Öztan,** s. 104; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 153; **Pulaşlı,** s. 197.

[337] **Kuru,** El Kitabı, s. 763; **Helvacı (Ülgen/Kendigelen/Kaya),** s. 313.

[338] *"Takip dayanağı bonoda iki lehtar vardır. Takibi yapan ise lehtarlardan birisidir. Münferit istek bakımından alacaklılar arasındaki ilişkiyi düzenleyen TTK'nda bir hüküm bulunmadığı gibi, BK'nda dahi açıklayıcı bir hüküm yoktur. Alacaklılar arasında teselsül ifade eden bir kayıt da bulunmadığından BK'nun 148. maddesi de uygulanamaz. Bu durumda lehtarlardan birisi tek başına senetten doğan hakkın tamamını isteyemez. Yarısını dava ve takip etme hakkı vardır. Borçlu ödediği yarı bedel hakkında borcundan kurtulmuş olur. Yarı bedelin de ödendiği kanıtlanmadığından, takip konusu bono bedelinin yarısı yönünden itirazın kabulüne, yarısı yönünden de itirazın reddine karar vermek gerekirken itirazın tümden reddine karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 3.2.2003, E. 216, K. 1905: E-Uyar).

edildiği kişi yetkili hamildir[339] (TTK m. 686/1; TTK m. 778/1-a; TTK m. 790). Başka bir deyişle, kambiyo senedini elinde bulunduran kimsenin hak sahibi olabilmesi için fiili zilyetliği yeterli olmayıp, aynı zamanda müteselsil ve birbirine bağlı cirolarla kanıtlanması gerekir[340]. Buna karşılık, çizilmiş ciroların bu hususta yazılmamış olması saklı olup, çizilmiş ciroya dayanarak takip yapan alacaklının yetkili hamil olmadığının belirtilmesi de gerekmektedir[341].

Senedin hamili; senedi temlik, tahsil veya rehin cirosuyla elinde bulunduran hamili de içine alan bir üst kavramı ifade ettiğinden[342] konuya ilişkin incelemelerimiz de bu doğrultuda yapılacaktır.

1. Temlik Cirosuyla Hamilin Durumu

Cironun senette yazılı hakkı ciro edilene devretmek amacıyla yapılması asıldır[343]. Bu nedenle, bir cironun tahsil veya rehin amacıyla yapıldığına dair bir kayıt içermemesi halinde, o cironun temlik cirosu olarak yapıldığının kabulü gerekmektedir[344]. Temlik cirosu, poliçeden doğan tüm hakların, senedi devralana

---

[339] Kanun koyucu, burada şeklen hak sahipliğinden doğan bir karine öngörmüştür. Dolayısıyla, bu karinenin aksinin ispatı mümkün olup; ispat yükü, senedi elinde bulunduran hamile değil, kendisinden ödemede bulunması istenen borçluya düşmektedir (**Öztan,** s. 116).

[340] 12. HD., T. 26.02.2015, E. 32883, K. 4052: **Eriş,** s. 321.

[341] *"İncelenen çek aslının arka yüzünde takip alacaklısına ait cironun çizilerek iptal edildiği görülmüştür. Çizilmiş cirolar yok hükmünde sayılacağından (TTK. 702 m.) alacaklı dayanak çekte hamil konumunda değildir. Mahkemece İİK'nun 170/a maddesi hükmü gereğince takibin iptaline karar verilmek gerekirken, yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 16.1.2007, E. 23579, K. 217: **Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan,** s. 4281).

[342] Hamil sıfatının, temlik, tahsil ve rehin cirosu bağlamında açıklanması, senet üzerinde yer alan alacak hakkı üzerinde farklı amaçlarla işlem gerçekleştirilmesinden ileri gelmektedir (**Bilgili/Demirkapı, s. 97**).

[343] **Karayalçın,** s. 141.

[344] **Karayalçın,** s. 141; **Bilgili/Demirkapı,** s. 98; **Öztan,** s. 330.

geçirilmesi amacıyla yapılan ciroyu ifade etmektedir[345]. Temlik cirosunda, cironun ardından senet zilyetliğinin devralana geçirilmesi, başka bir deyişle senedin teslimi gerekmektedir.

Temlik cirosu, tam ciro ve beyaz ciro şeklinde yapılabilir. Tam ciro, lehine ciro yapılan kişinin ismini ve cirantanın imzasını içeren cirodur[346]. Tam ciro, senedin ön veya arka yüzüne yapılabilir[347]. Beyaz ciro ise, senedi devralan kişinin ismen belirtilmediği ciroyu ifade etmektedir[348]. Beyaz ciro, poliçenin hamiline yazılıymış gibi tedavülüne imkan vermektedir (TTK m. 682/3). Beyaz ciro, lehine ciro yapılan kişinin ciroda gösterilmemesi yahut sadece cirantanın imzasından ibaret olabilmektedir (TTK m. 683/2). Tam cirodan farklı olmak üzere beyaz ciro, senedin sadece arka yüzüne yapılabilmektedir[349]. Senedi beyaz ciro ile devralan her hamil senedi iktisabında kötüniyetli olmadıkça, senet üzerindeki mülkiyet hakkını ve senedin içerdiği hakkı iktisap etmektedir. Bu hususun bir sonucu olarak, senedi beyaz ciro ile devralan hamilin de kambiyo hukuku uyarınca takip yapma hakkı bulunmaktadır[350].

Temlik cirosunun, temlik, teşhis ve teminat fonksiyonu bulunmaktadır. Temlik fonksiyonuna, TTK'nun 684. maddesinde işaret edilmiştir. Bu madde uyarınca, ciro

---

[345] **Karayalçın,** s. 141; **Bozer/Göle,** s. 101; **Pulaşlı,** s. 198; **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 160; **Öztan,** s. 114; **Bilgili/Demirkapı,** s. 97- 98; **Can,** s. 88.

[346] **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 162; **Karayalçın,** s. 139.

[347] **Karayalçın,** s. 139; **Bozer/Göle,** s. 141.

[348] **Öztan,** s. 113; **Bilgili/Demirkapı,** s. 89; **Can,** s. 85; **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 160; **Pulaşlı,** s. 198; **Bozer/Göle,** s. 101.

[349] **Karayalçın,** s. 139; **Bozer/Göle,** s. 141; **Pulaşlı,** s. 198.

[350] Yargıtay da aynı görüştedir. Örnek olarak bkz. *"TTK'nun 596. maddesi hükmü gereğince ciro ve teslim neticesinde poliçeden doğan (bonoda olan) bütün haklar devredilmiş olacağından somut olayda da gözlendiği gibi takip dayanağı bonoda son hamil M, beyaz ciro ile sentten doğan haklarını takip alacaklısına devir ve teslim etmiştir. Hal böyle olunca da, alacaklının dayanak senetlerle ilgili takip yapma hakkı vardır."* (12. HD., T. 25.3.2005, E. 2651, K. 6288: **Ekici/Durukanoğlu,** s. 60).

ve zilyetliğin geçirilmesi ile, poliçeden doğan bütün hakların ciro edilene geçtiği kabul edilmektedir. Ciro edilen, senedi yeniden temlik cirosuyla devredebileceği gibi, rehin veya tahsil cirosuyla da devredebilmektedir.

Teşhis fonksiyonu, TTK'nun 686. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca senedin hamili, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşılan, senedin kendisine en son ciro edildiği kimsedir. Burada, kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşılan kimse ile, senedi düzgün bir ciro zincirine dayanarak elinde bulunduran kimse kastedilmektedir. Başka bir deyişle, senedi elinde bulunduran kimse, senedi düzgün bir ciro zincirine dayalı olarak elinde bulundurduğu takdirde senedin hamili sayılmaktadır. İşte bu husus, cironun teşhis fonksiyonunu göstermektedir[351]. Cironun teşhis fonksiyonunun daha iyi anlaşılabilmesi bakımından, düzgün ciro zincirinin içeriğinin yanı sıra, ciro zincirinde kopukluk meselesinin de ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

Düzgün bir ciro zinciri, her ciro edenin, ciro zincirinde, senedin bir önce kendisine ciro edilen kişi olması ve bu silsilenin hamile kadar kesintisiz olarak gelmesi ile söz konusu olmaktadır[352]. Ciro zincirinde, yetkisiz yahut hayali kimselerin bulunması veya imzaların bağımsızlığı ilkesi uyarınca aradaki imzanın sahte olması veya ilk ciro şeklen yapılmasına karşılık imza sahibinin yetkisiz olmasının[353] cironun düzenine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır[354]. Başka bir deyişle, ciro zincirinin şeklen düzenli olması yeterli olup, kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilmek adına

---

[351] **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 158; **Öztan,** s. 115; **Karayalçın,** s. 141; **Bozer/Göle,** s. 103; **Pulaşlı,** s. 205; **Bilgili/Demirkapı,** s. 94.

[352] **Poroy/Tekinalp,** s. 192.

[353] 12. HD., T. 03.03.2005, E. 28018, K. 4674: **Eriş,** s. 291.

[354] **Poroy/Tekinalp,** s. 192.

yetkili hamilin ayrıca haklı hamil olması aranmamaktadır[355]. Zira, yetkili hamil sıfatı bakımından önemli olan, senedin üzerindeki cirolara göre hamil olması gereken bir kimsenin gerçekte de senedi elinde bulundurmasıdır[356].

Ciro zincirindeki kopukluk, ilk cironun lehtar tarafından yapılmaması halinde ortaya çıkmaktadır[357]. İlk cirantanın lehtar olmaması her ne kadar ciro zincirinde kopukluğa yol açsa da, bu hususun takip hukuku açısından ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Bu noktada, lehtarın ciro zincirinde yer alması hususu önem taşımaktadır. Zira, ilk ciranta lehtar olmamakla birlikte lehtarın ciro zincirinde yer alması halinde, lehtarın cirosundan sonra senedi devralanlar bakımından ciro zinciri düzgün bir ciro zinciri olarak kabul edilmektedir. Senedi bu şekilde devralan hamil,

---

[355] *"Somut olayda, anılan madde hükmüne göre, takip alacaklısının yetkili hamil olması öngörülmüş, adı geçenin (haklı hamil olması koşul olarak getirilmemiştir.) keşideci borçlu, ciranta imzasının sıhhatini tartışamaz. Zira TTK.nun 730. maddesinin göndermesiyle çekler hakkında da uygulanması gereken aynı kanunun 589. maddesine göre borçlunun birinci ciranta hakkındaki iddiası, kendi imzasının doğurduğu sorumluluğu ortadan kaldırmaz. (...) O halde, şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 14.07.2008, E. 15215, K. 15084: E-Uyar).

[356] **Öztan,** s. 116.

[357] **Pulaşlı,** s. 202; **Öztan,** s. 109; **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 153; **Poroy/Tekinalp,** s. 192; *"Takip dayanağı bononun incelenmesinde; senet lehdarı Erol'un ciro imzasından önce Mehmet'in cirosu bulunduğundan anılan ciro geçersizdir. (TTK.nun 690. göndermesi ile bonolarda da uygulanması gereken TTK.nun 598. maddesi hükmüne). Ancak, senet lehtarı Erol'un bu bonoya dayanılarak senetteki keşideci konumunda olan borçlu limited şirketi takip etmesinde yasaya uymayan bir yön yoktur. Mahkemece; itirazın reddine karar vermek gerekirken, kabulü şeklinde karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 23.01.2007, E. 24708, K. 771: **Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan,** s. 4280); ayrıca bkz. *"Dava konusu bononun lehdarı Ö... Tekstil Ltd.Şti olduğu halde bono arkasındaki ilk cironun lehtar tarafından yapılmadığı, şahıs firması olduğu anlaşılan davacı tarafından senedin ciro edildiği ve daha sonra yine ciro yolu ile senedin davacıya geri döndüğü anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece ciro silsilesinde bozukluk olması nedeniyle davacının yetkili (meşru) hamil sayılamayacağı ve bu bonoya dayalı olarak alacak talebinde bulunamayacağı gözetilmeden somut olaya uygun düşmeyen gerekçelerle ve eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir."* (19. HD., T. 6.10.2009, E. 12249, K. 8942: KİBB)

ilk ciranta hariç olmak üzere[358], kendisinden önce gelenlere karşı kambiyo hukuku uyarınca yapacağı takipler bakımından yetkili hamil sayılmakta[359], dolayısıyla bu takipler bakımından İİK m. 170/a uyarınca takibin iptali gündeme gelmemektedir[360]. Aynı husus, senedin ilk ciroyu yapmayan lehtarın elinde bulunması halinde de geçerli olup, lehtar sadece düzenleyene karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilecektir[361].

---

[358] *"İcra takibinin dayanağı olan çeklerin 20.04.2005, 20.03.2005 ve 20.02.2005 keşide tarihli olanların arka yüzündeki cirolar incelendiğinde, ilk cironun lehtara ait olmadığı ve ciro zincirinde kopukluk bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak, sözü edilen çeklerin 2. cirantasının lehtar Ankara Erzak Pazarı Ltd. Şti. olduğu görülmektedir. Lehtar, ciro zinciri içinde yer aldığından, anılan kopukluk lehtar ile keşideci arasındaki ilişkiyi etkilemez. Bu durumda, ilk ciro şerhini imzalayan Turan Yılmaz'ın hamile karşı sorumluluğu yok ise de ..."* (12. HD., T. 24.11.2006, E. 18773, K. 22170: E-Uyar).

[359] *"Takip tarihi itibariyle yürürlükte olan 6102 Sayılı TTK'nun 778. maddesinin göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı kanunun 681. maddesi gereğince kambiyo senedi niteliğinde olan bonodaki hakkın devri ancak ciro ve teslim yolu ile mümkündür. Aynı Kanun'un 686. maddesi gereğince, bonoyu elinde bulunduran kimsenin hak sahibi olabilmesi için fiili zilyetliği yeterli olmayıp, aynı zamanda hakkını müteselsil ve birbirine bağlı cirolarla tevsik etmesi gerekir. Bonoda ilk cironun lehtara ait olması zorunludur. Ciroların birbirine bağlı olması, her şeyden önce, ilk cironun lehtar tarafından yapılmasıyla mümkündür. İlk ciro lehtara ait değilse, ciro zinciri düzensiz demektir. Ancak lehtarın cirosundan sonra senedi devralan hamiller, yetkili hamil olurlar."* (12. HD., T. 26.2.2015, E. 32833, K. 4052: KİBB).

[360] *"Takip dayanağı 3.3.2006 keşide tarihli çekin arka yüzündeki cirolar incelendiğinde, ilk cironun lehtara ait olmadığı ve ciro zincirinde kopukluk bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak, çekin ikinci cirantası lehtar Ö. B.'dir. Adı geçenin ciro zinciri içinde yer alması nedeniyle anılan bozukluk lehtar ile keşideci arasındaki ilişkiyi etkilemeyeceği gibi somut olayda Ö. B.'nin cirosu ile yetkili hamil olan takip alacaklısı S. A.'nın kendisinden önceki ciranta Ö. B.'yi takip etmesine de engel bulunmamaktadır. İlk cirantanın lehtar olmaması nedeniyle sadece lehtar Ö. B.'nin S. A.'yı takip etmesi mümkün bulunmamaktadır. O halde şikâyetin reddi yerine takibin iptaline karar verilmesi isabetsiz olduğu gibi, kabule göre de hükmün itiraz etmeyen borçlu D... Turizm Ltd. Şti.'ni de kapsayacak şekilde kurulması ve takibin bu borçlu yönünden de iptali Yasaya aykırı bulunmuştur."* (12. HD., T. 15.05.2007, E. 8615, K. 9983: E-Uyar).

[361] "*Somut olayda, dayanak bonoların arka yüzündeki cirolar incelendiğinde ilk cironun lehdara ait olmadığı ve ciro zincirinde kopukluk bulunmadığı tespit edilmiştir. Anılan bozukluk, lehdar ile keşideci arasındaki ilişkiyi etkilemez ise de, alacaklı (lehtar), ilk ciranta Sanitek Ltd. Şti.'ni takip edemez. O*

Ciro zincirinde kopukluk olması halinde hamil, şeklen meşru hamil olmayıp; hamilin gerçekten hak sahibi olduğu ispat edilse bile, kopukluktan itibaren yapılan cirolar geçersizdir[362]. Başka bir deyişle, poliçeden doğan bütün hakların TTK m. 684/1 uyarınca devredilmesi, kopmadan sonraki şahıslar bakımından mümkün olmamaktadır. Ancak bu husus, geçerli bir halefiyet halinde söz konusu olmayacaktır[363].

Ciro zincirindeki kopukluktan sonraki ilk ciroyu maddi hukuk bakımından hak sahibi olan kişinin yapması halinde hamil, kopukluğa rağmen hak sahibi olduğunu ispat ettiği takdirde, kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilecektir[364]. Kopukluktan sonraki ilk ciroyu yapan kişinin maddi hukuk bakımından hak sahibi olması, miras[365], birleşme gibi külli halefiyet yahut alacağın temliki, haciz[366] veya iflâs hallerinden doğabilir[367]. Maddi hukuk bakımından hak sahipliğine yol açan bu hallerde de ciro zincirinin TTK m. 686/1 anlamında kopuk olduğu ve buna bağlı olarak senedin teşhis fonksiyonun ortadan kalktığı hususu unutulmamalıdır. Burada, kopan ciro zincirinin üstüne maddi hukuka göre yetkili olma köprüsü inşa edilmiştir. Zira, kopukluktan

halde, 'şikâyetin kabulü' yerine reddine karar verilmesi isabetsizdir." (12. HD., T. 23.12.2004, E. 22102, K. 26585: E-Uyar).

[362] **Poroy/Tekinalp,** s. 192; **Öztan,** s. 116.

[363] **Öztan,** s. 117.

[364] **Poroy/Tekinalp,** s. 194.

[365] Senedin miras yoluyla iktisap edilmesi halinde, mirasçı tarafından yapılan cironun ciro zincirinde kopukluğa yol açmaması için veraset ilamının ibraz edilmesi gerekmektedir (**Öztan,** s. 117).

[366] Senedin haczi halinde icra dairesinin cirosunun geçerli bir ciro olup, senedi bu yolla icra dairesinden devralmış kişi, yetkili hamildir [**Poroy/Tekinalp,** s. 193, dn. 123; **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 160].

[367] **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 160.

sonra yapılan ciroların temlik ve teminat fonksiyonlarına haiz olmaları maddi hukuk yönünden hak sahipliğinin sonucudur[368].

Buna karşılık, ciro zincirindeki kopukluktan sonra sonraki ilk ciroyu yapan kişinin maddi hukuk bakımından hak sahibi olmaması halinde (örneğin, senedi bulan, çalan veya tehditle alan kişi) sonraki cirolar geçersiz olacaktır. Bu cirolar, temlik ve teminat fonksiyonlarına haiz olmadıklarından, bu noktada senedin iyiniyetle iktisabından da bahsedilemez[369].

Zincirdeki kopukluk, zinciri bozan cironun çizilmesiyle düzeltilebilir[370]. Örneğin, poliçe (L)'den (C1)'e ciro ve zilyetliğin devri yoluyla geçirilmiş; (C1) de, (X)'e ciro etmiş, ancak zilyetliği geçirmemiş, daha sonra (C2)'ye ciro etmiş ve zilyetliği geçirmiştir. Böyle bir durumda, senet üzerinde (X)'e yapılan ciro durduğu sürece ciro zincirinde kopukluk söz konusu olacaktır. Buna karşılık bu kopukluğun, (C1)'in senedi (C2)'ye ciro edip zilyetliği geçirdiği anda daha önce (X)'e yaptığı ciroyu çizmesi halinde giderilebilmesi mümkündür[371].

Teminat fonksiyonu, TTK'nun 685. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, aksi şart edilmediği takdirde ciranta, poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur. Cirantanın bu sorumluluğu, cironun teminat fonksiyonunu ifade etmektedir. Teminat fonksiyonu, kural olarak senedin hukuken geçerli bir şekilde devredilmesiyle başlamakta ve yine kural olarak muhatap veya başvuru hakkının kullanılması halinde başvuru borçlusu tarafından ödeme yapılıncaya

[368] **Poroy/Tekinalp,** s. 195.

[369] **Poroy/Tekinalp,** s. 196.

[370] **Poroy/Tekinalp,** s. 193.

[371] **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 160.

kadar devam etmektedir[372]. Buna karşılık, cironun teminat fonksiyonun ortadan kaldırılması mümkündür. Bu husus, ciranta tarafından senet üzerine sorumsuzluk kaydı konulmasıyla veya cirantanın poliçenin tekrar ciro edilmesini yasaklamasıyla söz konusu olabilmektedir[373].

Senedi temlik cirosuyla elinde bulunduran son hamil, bütün senet borçlularını; yani gerek asıl borçluları gerekse de başvuru (müracaat) borçlularını takip hakkını haizdir.

Kambiyo senetlerinin asıl borçluları; poliçede, kabul eden muhatap, kabul eden lehine aval verenler ve bunların yetkisiz temsilcileri; bonoda, düzenleyen, düzenleyen lehine aval verenler ve onların yetkisiz temsilcileri; çekte ise, düzenleyendir[374]. Bu noktada, hamilin çek bedelini ödemeyen muhatap bankaya karşı kambiyo senetlerine özgü takip yetkisinin bulunmadığının ayrıca belirtilmesi gerekmektedir[375]. Zira, çek anlaşmasının sadece düzenleyen ile muhatap arasındaki ilişkileri konu alması ve en nihayetinde bu anlaşmanın TBK m. 129 anlamında üçüncü kişi yararına sözleşme

---

[372] **Öztan,** s. 119.

[373] **Öztan,** s. 119; **Karayalçın,** s. 145; **Bozer/Göle,** s. 102; **Pulaşlı,** s. 208; **Ülgen (Kendigelen/Helvacı/Kaya),** s. 160; **Bilgili/Demirkapı,** s. 96- 97.

[374] **Uyar,** Takip Talebi, s. 200-202.

[375] *"TTK.nun 730/12 nci maddesinin göndermesiyle çekler hakkında da uygulanması gereken aynı kanunun 636 ncı maddesi gereğince çek nedeniyle asıl borçlu keşideci yanında, cirantalar ve bunlara aval verenler hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumludurlar. Borçlu hakkında kambiyo senetlerine özgü yol ile başlatılan takipte yukarıda yazılanlar dışında muhatap banka hakkında takip yapılamaz. Adı geçen bankanın 3167 Sayılı Yasa gereğince sorumlu olup olmadığı yargılamayla belirlenebilecek bir husustur. Kaldı ki muhatap banka hakkında yapılmış bir icra takibi de yoktur. İcra takibinde borçlu olarak gösterilmeyen ve ödeme emri tebliğ edilmeyen muhatap bankaya ödeme muhtırası gönderilmesine yönelik memurluk işlemi bu nedenle de doğru değildir. O halde mahkemece şikâyetin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle reddi isabetsizdir."* (12.HD, T. 11.07.2006, E. 12303, K. 15213: Corpus)

olarak da nitelendirilemeyeceği[376] bu hususu doğrular niteliktedir[377]. Aynı husus, çek anlaşmasının ve ibraz anında çekin karşılığının bulunmasına rağmen muhatap bankanın ödemede bulunmaması halinde de geçerlidir[378]. Ancak bu halde, çek bedelini ödemeden kaçınmış muhatap bankaya karşı, TBK m. 129/2 ve Çek K. m. 3/7 uyarınca genel haciz yoluyla takip yapılabilmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır[379].

Kambiyo senetlerinin başvuru borçluları; poliçede, düzenleyen, cirantalar, bunlara aval verenler, araya girme suretiyle kabul edenler ve bunların yetkisiz temsilcileri; bonoda, cirantalar, bunlara aval verenler, araya girme suretiyle ödemede bulunanlar ve bunların yetkisiz temsilcileri; çekte ise, cirantalar ve bunlara aval verenlerdir[380].

Genel olarak, senedin son hamilini, o ana kadar senet üzerine imza koyan senet borçlusu dışındaki bir kimse oluşturmaktadır. Buna karşılık, cironun daha önce senet üzerine imza koyan bir senet borçlusuna da yapılabilmesi mümkündür. Böyle bir ciro "geriye ciro" olarak adlandırılmaktadır. Daha açık bir ifade ile, geriye ciro, poliçenin (ve TTK m. 778/1 yollamasıyla bononun) senette ismi geçen bir kimseye ciro edilebilmesidir[381]. Bu husus, TTK m. 681/3'te, "*ciro, poliçeyi kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba, düzenleyene veya poliçeyle borç altına girmiş olanlardan herhangi*

[376] Aksi yönde bkz. **Karayalçın,** s. 281.

[377] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 236.

[378] **Öztan,** s. 299; **Kuru,** El Kitabı, s. 767; **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 236

[379] **Kuru,** El Kitabı, s. 767. Ayrıca, hamil bloke veya muhatap bankanın teyidini içeren bir çeke sahipse ve bu çek süresinde ibraz edilmesine rağmen ödenmemişse, muhatap bankaya karşı genel haciz yoluyla takip yapılabilmesi mümkündür (**Uyar,** Takip Talebi, s. 187).

[380] **Uyar,** Takip Talebi, s. 200-202.

[381] **Öztan,** s. 124.

birine yapılabilir. Bu kimseler poliçeyi yeniden ciro edebilirler" şeklinde düzenlenmiştir.

Geriye cironun takip hukuku bakımından da incelenmesi gerekmektedir. Zira, geriye ciro sonucunda senedi elinde bulunduran kimsenin ciro silsilesi içinde kimlere karşı takip yapabileceğinin belirlenmesi, borçlunun kambiyo hukukuna özgü şikâyeti bakımından da önem taşımaktadır.

Kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba geriye ciro yapılması halinde, senedi esasen ödeyecek kişi muhatap olduğundan hak donar[382]. Ancak bu husus, senetteki hakkın ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Düzenleyene geriye ciro yapılması halinde ise, senet sanki hiç tedavüle çıkmamış gibi olur.

Geriye cironun cirantaya karşı yapılması halinde, ciranta senedi devretmeden önceki durumuna döner[383] ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa ancak onlara karşı takip yapma imkanına kavuşur[384]. Başka bir deyişle, senedi bu yolla iktisap eden kimse, kendisinden önce gelen kimselere başvurabilmekle birlikte, bu kimselerin senedi geriye ciro yoluyla iktisap eden kimseye karşı başvurma haklarının da

---

[382] **Poroy/Tekinalp,** s. 185.

[383] **Öztan,** s. 124.

[384] *"(...) Yukarıda açıklanan ciro sıralamasına göre borçlu Hakan Özen'e karşı müracaat sorumlusu durumunda olan alacaklının bonoları geriye ciro yoluyla eline geçirmesi ve başkalarına ciro etmesi mümkün ise de, bu şekilde ciro yoluyla bonoları devraldıktan sonra kendisinin sorumlu olduğu kimselere müracaat borçlusu olarak başvurması mümkün değildir. Zira, geriye ciro yoluyla bonoyu devralan ciranta, bonoyu devretmeden önceki durumuna döner ve bu şekilde kimlere başvurma hakkı varsa ancak onlara karşı takip yapma imkanına kavuşur. O halde, Mahkemece İİK.nun 170/a maddesi uyarınca borçlu Hakan Özen'in itirazının kabulü ve hakkındaki takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde şikâyetin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12.HD., T. 13.03.2007, E. 2007/1612, K. 2007/4598: Corpus).

bulunmaması gerekmektedir[385]. Örneğin, senedi geriye ciro yoluyla iktisap eden kimsenin, senedi kendisine ciro edene karşı takip yapabilmesi mümkün değildir. Aksi takdirde, alacaklı ve borçlu sıfatları aynı şahısta birleşmekte ve *"geriye verilmesi gereken şeyi talep eden kimse kötüniyetle hareket eder"* ilkesine aykırılık söz konusu olmaktadır[386].

Bununla birlikte senedi geriye ciro yoluyla devralan cirantanın senedi yeniden tedavüle çıkarması mümkündür. Böyle bir durumda, ciro edenden başlamak üzere yeni bir ciro zinciri söz konusu olmakta ve sorumluluk da buna göre belirlenmektedir[387]. Zira, senedin ciranta tarafından yeniden tedavüle çıkarılması halinde son hamilin, senedi tedavüle çıkaran cirantadan önce gelen cirantalara karşı takip yapabilme yetkisi yoktur[388].

---

[385] Dolayısıyla çalışmamızda, geriye ciroya ilişkin hususlar tartışılırken kullanılacak olan "kendisinden önce gelen" ibaresi, bu kapsam içinde değerlendirilmelidir.

[386] **Kaya (Ülgen/Helvacı/Kendigelen),** s. 221; "Ancak, *geriye ciro ile bir senedi iktisap eden kimse kendisinden önce gelen müteselsil borçlulara kural olarak müracaat edebilirse de, bunlardan birisinin sonradan kendisine müracaat hakkının mevcut olması halinde, bu kişiden senet bedelini istemesi (dolo, facit gul, petit guod redditurus ect* = geri verilmesi gereken bir şeyi talep eden kimse kötüniyetle hareket eder) kuralı gereğince MK.'nun 2. maddesine aykırı olmakla, *kanun tarafından himaye göremeyeceğinden "davacının isteğinin bu nedenle kabulü gerektiği (...)"* (11. HD., T. 28.9.1984, E. 4029, K. 4214: E-Uyar).

[387] **Pulaşlı,** s. 204.

[388] *"... takip dayanağı çekte ilk cironun K. Mob. Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.ne ait olduğu, bundan sonraki cironun E. Z. S. K.'ya (keşideci) ait olduğu, daha sonra keşideci tarafından üçüncü kişilere ciro edildiği, en son cironun ise takip alacaklısına ait olduğu görülmekle, çek tedavüle çıktıktan sonra ödenerek keşideciye döndükten sonra tekrar tedavüle çıktığından ikinci tedavülden önceki lehtarın sorumluluğu açıklandığı üzere bulunmamakta, ancak keşideci ile takip alacaklısı hamil arasında sorumluluk bulunmaktadır. Zira keşideci çeki yeniden tedavüle sokmakla lehdar adına keşide etmeden önceki durumuna dönmüştür. Çek ilk kez tedavüle çıktığı sırada ciranta olarak çek arkasında unvan ve imzaları yer alan kişiler yönünden değil, keşideci ile hamil arasında bir sorumluluk olduğundan, alacaklı ciranta tarafından çek lehdarı (ilk ciranta) hakkında takip yapılamayacağından mahkemece*

Son olarak, poliçeyi iyiniyetle iktisap eden son hamilin de yetkili hamil sıfatı çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir. Zira, poliçenin herhangi bir surette hamilin elinden çıkması halinde, TTK m. 686/1 uyarınca hakkı anlaşılan yeni hamilin, iyiniyetli iktisapları korunacaktır (TTK m. 686/2)[389]. Böyle bir durumda, ciro zinciri kopuk olmadığından yeni hamilin şeklen meşru hamil olduğu açıktır. Zira, TTK m. 686/2 ile hüküm altına alınmak istenen asıl husus, poliçenin yetkisiz kişiden iyiniyetle iktisap edilmesinin mümkün olabileceğidir. Poliçeyi yetkisiz kişiden iktisap eden iyiniyetli yeni hamil, senedi geri vermekten kurtulmasının yanı sıra senedin mülkiyetini ve poliçeden doğan hakları da kazanmaktadır[390]. Bu bağlamda, hamilin kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilmesi mümkündür. Dolayısıyla yeni hamil, poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür. Başka bir ifade ile, yeni hamil, senedin önceki hamilinin elinden rızası hilafına çıktığı biliyor veya bilebilecek durumdaysa yahut senedi iktisap ederken gereken özeni göstermediyse senedi iade etmek zorundadır[391].

2. Tahsil Cirosuyla Hamilin Durumu

Ciro edenin (ciranta), ciro edilene senedin içerdiği alacağı kendi adına tahsil etme yetkisi vermek amacıyla yaptığı ciroya "tahsil cirosu" denir[392]. Tahsil cirosu, açık

---

takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." (12. HD., T. 10.04.2012, E. 27013, K. 11895: E-Uyar).

[389] Ancak, bu hüküm tedavüldeki poliçe için geçerli olup, tedavül süresi sona ermiş poliçeler bakımından uygulanmaz (**Öztan,** s. 118; **Poroy/Tekinalp,** s. 190).

[390] Aynı husus, senedi önceki hamilin elinden rızası hilafına çıktığını bilmeden iyiniyetle iktisap eden kişiden düzgün ciro zincir ile devralan kişinin, senedin önceki hamilinin elinden rızası hilafına çıktığını bilmesi halinde dahi geçerlidir (**Poroy/Tekinalp,** s. 189).

[391] **Öztan,** s. 119.

[392] **Poroy/Tekinalp,** s. 198; **Karayalçın,** s. 149; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 163.

(tam, aleni) ve gizli (örtülü, inançlı, güvene dayanan[393], fidüsyer[394]) olmak üzere iki şekilde yapılabilir.

Tahsil cirosunda cironun, "bedeli tahsil içindir", "kabz içindir", "vekaleten" veya bedelin başkası adına kabul edileceğini belirten bir şerhi yahut sadece vekalet vermeyi ifade eden bir kaydı içermesi gerekmektedir (TTK m. 688/1). Bu ihtimalde, ciranta ile hamil arasındaki ilişki açık bir biçimde ortaya çıktığından böyle bir ciro, açık tahsil cirosu olarak adlandırılmaktadır[395].

Tahsil cirosunda, ciro edilen bedelin tahsili konusunda cirantanın temsilcisi yani vekili[396] olduğundan ciro edilenin "vekil-hamil" şeklinde adlandırılması uygun olmaktadır.

Tahsil cirosunda, vekil-hamil tahsil yetkisini ve buna bağlı olarak senetten doğan bütün hak ve yetkileri ciranta adına kullanabilir[397]. Başka bir deyişle, senedi tahsil cirosuyla elinde bulunduran vekil-hamil, senet bedelinin tahsil edilmesi amacıyla, senedi kabule arz edebilir, ödeme için ibraz edebilir, ödeme halinde senedi teslim edebilir, kabul olunmama veya ödenmeme halinde protesto çekebilir, ihbarda bulunabilir, asıl borca ilişkin davalar hariç olmak üzere dava açabilir.

Bu hak ve yetkilerin vekil-hamil tarafından kullanılabilmesi, poliçenin asıl hamili olan devreden ciranta tarafından kullanılamayacağı anlamına gelmemektedir. Başka bir deyişle, devreden ciranta da senedi elinde bulundurmak şartıyla, poliçeden doğan bu hak ve yetkileri kullanabilmektedir[398] .

---

[393] **Pulaşlı,** s. 211.

[394] **Poroy/Tekinalp,** s. 198; **Karayalçın,** s. 149; **Pulaşlı,** s. 211.

[395] **Bilgili/Demirkapı,** s. 100.

[396] **Poroy/Tekinalp,** s. 198.

[397] **Pulaşlı,** s. 211.

[398] **Karayalçın,** s. 150.

Senedi tahsil cirosuyla devralan vekil-hamilin senedi ciro edebilmesi ancak yine bir tahsil cirosu ile gerçekleşebilmektedir (TTK m. 688/1). Zira, bir kimsenin sahip olduğu haktan fazlasını başkasına devredebilmesi mümkün değildir[399]. Dolayısıyla, tahsil cirosundan sonra yapılan cirolarda özel bir kayıt bulunmaması halinde, sonraki ciroların tahsil cirosu olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır[400].

TTK m. 688/2 uyarınca tahsil cirosu bakımından ileri sürülebilecek defiler, muhatabın devreden cirantaya karşı sahip olduğu defilerle sınırlı olup, senedi tahsil cirosuyla elinde bulunduran hamilin şahsına karşı sahip olunan defiler ileri sürülememektedir. Senedin ticari hayattaki itibar ve tedavülünü arttırmak amacı uyarınca, devreden cirantanın ölümü veya ehliyetini kaybetmesi, vekil- hamil yetki ve sıfatının kaybına yol açmamaktadır (TTK m. 688/3).

Tahsil cirosunun sadece teşhis fonksiyonu bulunmaktadır. Tahsil cirolu senet bir borcun ödenmesi için veya o borcun yerine geçmek üzere verilmediğinden temlik fonksiyonunu içermemektedir. Tahsil cirosunun teminat fonksiyonu da yoktur. Zira, vekil-hamile senet bedelini tahsil etme yetkisini veren devreden cirantanın kendisi olduğundan, bu cirantayı ödememe durumundan sorumlu tutmak yanlış olacaktır. Başka bir deyişle, tahsil cirosunda devreden ciranta vekil-hamile senedin kabul edileceğini ve ödeneceğini garanti etmediğinden, ödememe halinde vekil-hamilin, devreden cirantaya karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilmesi mümkün

[399] **Karayalçın,** s. 150.

[400] **Pulaşlı,** s. 211; **Poroy/Tekinalp,** s. 200.

olmayacaktır[401]. Bununla birlikte, devreden cirantanın takip edilememesi, diğer senet borçlularının takip edilemeyeceği anlamına gelmemektedir[402].

Tahsil cirosuyla verilen yetki geri alınabilmektedir. Devreden cirantanın, yeniden ciro yapılmasına gerek kalmaksızın ciro şerhinin çizilmesi suretiyle senedi vekil-hamilden geri alabilmesi mümkündür. Böyle bir durumda devreden ciranta, ciro atlama yasağı ve dolayısıyla İİK m. 170/a ile karşılaşmaksızın senet borçlularını takip etme yetkisine sahip olmaktadır[403]. Buna karşılık, vekil hamilin senedi ciro etmeksizin devreden cirantadan başka bir kimseye devretmesi halinde ciro atlama yasağı ile karşı karşıya kalınacağı açıktır[404].

---

[401] **Muşul,** İcra, s. 952; **Poroy/Tekinalp,** s. 198, 200; **Uyar,** Takip Talebi, s. 186; **Helvacı,** s. 177; *"Somut olayda, takip dayanağı çeklerin lehtarın tahsil cirosuyla alacaklı bankaya verildiği anlaşılmaktadır. Tahsil cirosuyla senede hamil olan banka vekil hamil konumunda olup senet lehtarı hakkında kambiyo takibi yapamaz. Açıklanan nedenlerle taleple bağlı kalınarak takibin İİK.nun 170/a maddesine göre durdurulması kararı yerindedir."* (12. HD., T. 06.07.2006, E. 10921, K. 14767: Corpus).

[402] **Karayalçın,** s. 150; **Uyar,** Takip Talebi, s. 186; *"... Çeki lehtarın tahsil cirosuyla devralan alacaklı vekil hamil durumunda olup, senet üzerinde mülkiyet hakkı olmadığı için cirantayı takip edemez. Ancak keşideciyi takip edebilir. Bir diğer anlatımla, çeki tahsil cirosuyla alan hamil kendi cirantasını takip edemez ise de diğer cirantalar ve keşideci hakkında kambiyo senetlerine mahsus yol ile takip yapmasına yasal engel yoktur."* (12.HD, T. 09.02.2010, E. 21230, K. 2520: Corpus).

[403] **Muşul,** İcra, s. 952; **Öztan,** s. 121; **Helvacı,** s. 177; **Yalçınoğlu, Haydar:** Kambiyo Senetlerinde Alacaklı Sıfatı Ve Özellikle Ciroya İlişkin Sorunlar, (İBD, Y. 1989, C. 63, S. 10-11-12, s. 714-723), s. 718; "*Takip yapan A.U. , takibin dayandığı bono arkasındaki şerhe göre bu bonoyu bankaya 'tahsil cirosu' ile vermiştir. TTK'nun 600. maddesi hükmüne göre tahsil kaydı ile yapılan ciroda, ciro edilen kişi vekil-hamil durumunda olup, gerçekte mülkiyet hakkı ciranta üzerinde kalmaktadır. Bu durumda senedin kendisine iade edilmesi yeterli olup, ayrıca 'ciro' şerh ve işlemine gerek yoktur. Hal böyle olunca A.U.'nun yasa hükümlerine uygun biçimde yetkili hamil sıfatını taşıdığı kuşkusuzdur. Merciin aksine görüşle İİK'nun 170/a maddesine göre iptal kararı vermesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 26.6.1984, E. 5782, K. 8148: E-Uyar).

[404] **Yalçınoğlu,** s. 718; *"İcra takibinin dayanağı bonoların lehdarın tahsil cirosu ile Akbank TAŞ.'ye verilmesinden sonra, takip alacaklısı Mustafa Duman'a geçişi gösteren ikinci bir ciro imzası yoktur. Bir başka deyişle, lehdarın cirosu tahsil için bankaya olup, takip alacaklısı Mustafa Duman'a yapılmış*

Son olarak, senedin görünüşte temlik, gerçekte ise tahsil cirosuyla devredilmesi halinde ise, gizli tahsil cirosu söz konusu olmaktadır[405]. Gizli tahsil cirosunda amaç, ciro edilen hamilin hukuki konumunu güçlendirmek olup, böyle bir ciroda dış ilişki bakımından ciro edilen hamil senedin gerçek hamili başka bir deyişle maliki konumundadır[406]. Buna karşılık iç ilişkide, ciro edilen hamil devreden cirantanın temsilcisi konumundadır. Gizli tahsil cirosu, muvazaayı karşılamamaktadır. Zira, gizli tahsil cirosunda taraflar, hamili senedi temlik cirosuyla devralan hamil durumuna sokmayı ciddi surette istemekte ve buna uygun şekilde hareket etmektedirler[407].

Senedi tahsil cirosuyla devralan hamilin, bedeli tahsil edememesi sonucunda ciroya gerek kalmaksızın senetleri iade etmesi mümkündür. Bu husus ciro zincirinde herhangi bir kopukluğa yol açmamakta, ciro zinciri uyarınca yetkili hamil olan kimsenin kambiyo hukuku uyarınca takip yapma yetkisine halel gelmemektedir[408].

Açık tahsil cirosundan farklı olarak gizli tahsil cirosunda, hamilin dış ilişki bakımından senedin maliki olması dolayısıyla ciro, temlik ve teminat fonksiyonlarını haizdir. Dolayısıyla hamilin, senedi temlik cirosuyla devredebilmesi riski her zaman mevcuttur. Böyle bir durumda, senedi tahsil cirosuyla devreden ciranta, senedi temlik

---

bir ciro olmadığından, adı geçen, yetkili hamil değildir. Bu durumda merci hakimliğinin kararı, gerekçesi yönünden de yasaya uygundur." (12. HD., T. 23.3.2001, E. 4150, K. 4999: E-Uyar).

[405] **Pulaşlı,** s. 211; **Karayalçın,** s.149; **Öztan,** s. 121-122.

[406] **Karayalçın,** s. 149.

[407] **Öztan,** s. 122.

[408] *"Somut olayda, takip dayanağı bonoların İş Bankası Mersin Pozcu Şubesine tahsil amacıyla verildiği dosya içinde bulunan İş Bankası Mersin Pozcu Şubesinin 26.01.2012 tarihli yazısı ve senet tevdi bordrosundan anlaşıldığı gibi, taraflarında kabulünde olmakla, gizli tahsil cirosunun söz konusu olduğu görülmektedir. Bu durumda takip dayanağı bonoları tahsil cirosuyla alan bankanın bedellerini tahsil edememesi halinde, ciro etmeksizin senetleri iade etmesi mümkün olduğundan, adı geçen bankanın cirosunun bulunmaması, ciro silsilesinin kopmasına neden olmaz."* (12. HD., T. 10.11.2014, E. 2014/19943, K. 2014/26695: Corpus).

cirosuyla iktisap eden iyiniyetli hamile karşı senedin tahsil cirosu olduğunu ileri süremeyecektir[409]. Bu husus, tahsil cirosunun teminat fonksiyonundan dolayı, devreden cirantanın sorumluluk altında olmasından kaynaklanmaktadır[410].

3. Rehin Cirosu İle Hamilin Durumu

TTK m. 689'da düzenlenen rehin cirosu, senedin[411] içerdiği hak üzerinde ciro edilen lehine rehin hakkı kurmak amacıyla yapılmaktadır[412]. Başka bir deyişle, rehin cirosu suretiyle ciranta, senetten doğan hakkını ciro edilenin alacak hakkına tahsis etmektedir[413].

Rehin cirosu, senedin ön veya arka yüzüne ya da alonj üzerine "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" ibaresinin yahut rehni belirten benzer herhangi bir kaydın yazılmasıyla gerçekleştirilir. Rehin cirosunda ciro edilen kişi, senetten doğan hakları

---

[409] **Pulaşlı,** s. 212; **Poroy/Tekinalp,** s. 199-200.

[410] **Bilgili/Demirkapı,** s. 102.

[411] Rehin cirosu sadece poliçe ve bono bakımından geçerli olup, çekte yasaktır. Bu yasak, gerek çekin görüldüğünde ödenmesi gereken bir ödeme vasıtası olmasından gerekse de poliçeye ilişkin bazı hükümlerin çek bakımından da uygulanacağını düzenleyen TTK m. 818'in TTK m. 689'a yollama yapmamasından kaynaklanmaktadır (**Helvacı,** s. 177; **Poroy/Tekinalp,** s. 201; **Pulaşlı,** s. 213); Yargıtay da çekte rehin cirosu yapılamayacağı görüşündedir. *"Somut olayda ise; takip dayanağı çek hamiline düzenlenmiştir. Çek arkasında (hamil olduğu anlaşılan) Soner Özen'in bedeli teminattır şeklindeki cirosu teminat cirosu niteliğinde olup, T.T.K. 730. maddesinde* (6102 sayılı TTK m. 818) *aynı kanun 601 inci maddesine* (6102 sayılı TTK m. 689) *bir gönderme yapılmadığından geçerli değildir. Anılan cironun tahsil veya temlik cirosu olarak kabulü de mümkün olmadığından takip alacaklısına yapılmış geçerli bir cirodan bahis olunamayacağı cihetle alacaklı yetkili hamil değildir. Açıklanan durum karşısında mercice takibin re'sen İİK' nun 170/a maddesi hükmü gereği iptaline karar vermek gerekirken itirazın reddine ve icra inkar tazminatına hükmedilmesi isabetsiz olup, (...) karar düzeltme isteminin kısmen kabulü gerekmiştir."* (12.HD, T. 15.03.2002, E. 3254, K. 5259: Corpus).

[412] **Poroy/Tekinalp,** s. 201; **Pulaşlı,** s. 213; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 164; **Karayalçın,** s. 152; **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 246; **Öztan,** s. 123; **Kınacıoğlu,** s. 152; **Bozer/Göle,** s. 106; **Bilgili/Demirkapı,** s. 98.

[413] **Karayalçın,** s. 152.

bizzat kendi adına kullanabildiğinden ciro edenin temsilcisi konumunda değildir[414]. Bununla birlikte ciro edilen senetten doğan hakları kullanırken rehin amacı dışına çıkmamalıdır[415]. Bu amaç doğrultusunda, ciro edilen hamil senedi ciro etmek istediği takdirde ancak tahsil cirosu yapabilmektedir[416] (TTK m. 689/1).

TTK m. 689/2 uyarınca senet borçlusu, kural olarak cirantaya karşı ileri sürebileceği şahsi defileri, hamile karşı ileri sürememektedir. Zira, hamil, poliçe üzerinde kendisine ait müstakil bir hakka sahiptir[417]. Buna karşılık, hamilin, senedi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde söz konusu kural uygulanmayacak; şahsi defiler ileri sürülebilecektir. Bununla birlikte, rehinle temin edilen alacağa ilişkin defilerin ileri sürülmesi bakımından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, rehin asıl alacağa bağlı bir hak olduğundan rehinli alacağa ilişkin defilerin ileri sürülmesi her zaman mümkündür[418].

Senedi rehin cirosu ile elinde bulunduran hamil, asıl borç muaccel olmasa bile senedi vadesinin gelmesi halinde senet borçlusuna başvurarak alacağını tahsil edebilecek ve senet iade edilecektir. Bu husus, hamilin senetten doğan bütün hakları kullanabilme yetkisinin bir sonucudur. Senet bedelinin alacaktan fazla olması

---

414 **Poroy/Tekinalp,** s. 202; **Pulaşlı,** s. 213; **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 247.

415 **Öztan,** s. 123.

416 *"İcra takibinin dayanağı 31.3.1994 vade tarihli 6.500.000 liralık bononun lehtar tarafından (bedeli teminattır) şerhi ile ve rehin cirosu ile T. Ticaret Bankasına devredildiği görülmektedir. TTK. 690. maddesinin göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı kanunun 601. maddesi hükmüne göre; rehin cirosu ile hamil olan Türk Ticaret Bankası poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir ve adı geçenin tahsil cirosu ile bonodaki hak devredilebilir. Somut olayda takip alacaklısı Marmara Bank'a senedin ciro edilmediği görülmektedir. Alacaklı yetkili hamil olmadığına göre, İİK. 170/a-2. maddesi gereğince bu husus mercice resen gözetilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 18.9.1997, E. 8187, K. 8778: E-Uyar).

417 **Öztan,** s. 123.

418 **Poroy/Tekinalp,** s. 202; **Pulaşlı,** s. 215.

durumunda ise, hamil fazlaya ilişkin kısmı cirantaya teslim etmek zorundadır. Bu husus ise, ciro edenin rehin amacı dışındaki işlemleri yapamamasının sonucudur. Buna karşılık, asıl borcun vadesinin senet vadesinden önce olduğu durumlarda ise hamil, öncelikle kendi borçlusundan yani cirantadan ödemeyi talep edecek, ödeme yapılmadığı takdirde ister ciranta aleyhine rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurabilecek isterse de senedin vadesini bekleyerek ödeme için senedi ibraz edebilecektir[419]. Hamil, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başvurduğu takdirde, senedin taşınır rehninin paraya çevrilmesi hükümlerine göre satılması ile senedi iktisap eden kişi, düzenleyen kişiye başvurarak ödeme talep edebilecektir.

Senet bedelinin ödenmesi halinde, asıl borç ilişkisinin sona ermesine karşın rehin cirosu kendiliğinden hükümsüz hale gelmemektedir. Rehin cirosunun sona ermesi, senedin cirantaya iadesi veya rehin cirosunun çizilmesi ile mümkün olmaktadır[420].

Senet bedelinin ödenmemesi halinde ise, senedi rehin cirosuyla elinde bulunduran hamil, senedi rehin cirosu ile kendisine devreden ciranta dışındaki tüm senet borçluları hakkında kambiyo hukuku uyarınca takipte bulunabilme hakkını haizdir[421]. Bu noktada, hamilin senedi rehin cirosuyla kendisine devreden cirantaya karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapıp yapamayacağı ise ayrıca incelenmelidir. Zira, bu hususa ilişkin olarak doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır.

---

[419] **Poroy/Tekinalp,** s. 203.

[420] **Pulaşlı,** s. 214; **Saraç (Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 247.

[421] **Domaniç,** s. 93; **Uyar,** Takip Talebi, s. 186, **Muşul,** İcra, s. 952, **Pulaşlı,** s. 214, **Helvacı,** s.177; **Bozer/Göle,** s. 109.

Bizim de katıldığımız bir görüşe göre, rehin cirosunun teminat fonksiyonuna sahip olmaması nedeniyle hamilin kambiyo hukuku uyarınca takip hakkı yoktur[422]. Zira, ilk olarak TTK'nun lafzı ve şekli ifadesinden dahi teminat fonksiyonunun sadece temlik cirosu bakımından söz konusu olabileceği sonucuna varılabilmektedir[423]. İkinci olarak, rehin ayni bir teminat olup, rehin veren sadece rehnedilen şeyle sorumlu olacağından cirantanın ayrıca şahsi bir teminat fonksiyonu yoktur[424]. Başka bir deyişle, rehin cirosunda ciranta bütün mameleki ile sorumluluk altına girmemektedir[425].

Diğer bir görüşe göre, rehin cirosunda teminat fonksiyonu bulunmakta ve buna bağlı olarak ödememe halinde hamilin cirantaya karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilmesi mümkün olmaktadır[426]. Bu görüşe göre, ciranta senedi ciro edilene rehin cirosu ile devrederek senedin kabul ve ödenmesini taahhüt etmiş bulunmaktadır[427]. Dolayısıyla, ciranta senede bu yönde bir sorumsuzluk şartı dahi koyamaz; aksi takdirde, rehin cirosunun niteliğine aykırı hareket etmiş olur[428].

---

[422] **Öztan,** s. 124; **Domaniç,** s. 93; **Karayalçın,** s. 154; **Muşul,** İcra, s. 952; **Özcengiz**, s. 90. Yargıtay da aynı görüştedir: *"TTK'nun 601. ve HGK'nun 11.10.1969 tarih ve 727/749 sayılı kararına göre, senedi rehin cirosu ile iktisap eden banka kendi cirantasını takip edemez. Merci hakimliğinin gerekçesinde açıklanan hususlar seçilen takip şekline göre olaya uygun değildir. Kaldı ki bonoların sözleşmenin teminatı olarak verildiğinin kabulü halinde de alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektirdiğinden bu halde dahi takibin iptali gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır. O halde İİK'nun 170/a maddesi gereğince takibin iptali yerine yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 17.11.2000, E. 16418, K. 17643: E-Uyar); aynı yönde bkz. YİİD., T. 25.9.1969, E. 8376, K. 8638: **Özcengiz,** s. 99.

[423] **Domaniç,** s. 93.

[424] **Karayalçın,** s. 153.

[425] **Öztan,** 123-124.

[426] **Poroy/Tekinalp,** s. 205-206; **Kınacıoğlu,** s. 153.

[427] **Poroy/Tekinalp,** s. 205.

[428] **Poroy/Tekinalp,** s. 205.

Son olarak, devreden ve devralan arasında, senet üzerinde yer alan alacağın rehni konusunda anlaşma bulunmakla birlikte, bu hususun ciro işleminde gösterilmemesi halinde gizli rehin cirosu söz konusu olmaktadır[429]. Başka bir deyişle, gizli rehin cirosu, temlik cirosunun devralan ve devreden arasındaki anlaşma sonucunda güvene dayalı olarak, teminat amacıyla kullanılmasıdır[430]. Senedi gizli rehin cirosuyla elinde bulunduran kimsenin hukuki durumu, maddi hukuk açısından açık rehin cirosundaki gibidir. Buna karşılık, açık rehin cirosundan farklı olarak, senedi gizli rehin cirosuyla elinde bulunduran kimsenin senedi temlik ve rehin cirosuyla devredebilmesi mümkündür[431]. Zira, gizli rehin cirosunda ciro edilen kimse, dış görünüş itibariyle senedin maliki görünümünde olup, senedi ondan devralan iyiniyetli üçüncü kişi senedin maliki olmaktadır[432].

C. SENET BEDELİNİ ÖDEMİŞ CİRANTA

Kambiyo senedinin bedelini ödemiş olan ciranta, kendisinden önce gelen senet borçlularına karşı yapacağı takiplerde yetkili hamildir[433]. Senet bedelini ödeyen ciranta, başvuru hakkı çerçevesinde kendisine başvurulmuş ve bunun sonucunda senet bedelini ödemiş cirantayı ifade etmektedir. Başka bir deyişle, senetle ilgisi olmayan bir borcu ödemiş ve ödediği paranın rücuen tahsilini isteyen bir kimsenin (örneğin, müşterek borçlu, kefil) yetkili hamil olmadığı açıktır[434].

---

[429] **Bilgili/Demirkapı,** s. 99.

[430] **Öztan,** s. 124.

[431] **Bilgili/Demirkapı,** s. 100.

[432] **Öztan**, s. 124.

[433] **Kuru,** El Kitabı, s. 764; **Helvacı (Ülgen/Kendigelen/Kaya),** s. 313.

[434] **Uyar,** Takip Talebi, s. 188; "*Alacaklı kollektif şirket, dayanak yaptıkları bononun ne tanzimine ne de tedavülüne katılmış değildir. Şirket vekilinin duruşmada ifade ettiği gibi, banka tarafından borçlu adına açılmış (Senet iştirası karşılığında Kredi mukavelenamesi) hükümlerinin borçlunun kefil olarak temin ettiği ve bu kefaleti nedeniyle bankaya ödemede bulunmak zorunda kaldığı için ödediği paranın*

Senet bedelini ödeyen cirantanın yetkili hamil sıfatını ödeme ile kendiliğinden mi kazanacağı yoksa kendi lehine ayrıca bir ciroya (geriye ciro) gerek olup olmadığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Bu husus, gerek uygulama gerekse de doktrin bakımından tartışma konusu yapılmıştır.

Yargıtay, önceleri böyle bir durumda geriye cironun yapılması gerektiği; aksi takdirde, başvurma hakkı uyarınca senedi ödeyen kişinin, kendisinden önce gelenlere karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilme yetkisine sahip olmadığı ve dolayısıyla takibin iptal edilmesi yönünde kararlar vermiştir[435]. Yargıtay, bu görüşünü yetkili hamil kavramının içeriğine dayandırmıştır. Zira, yetkili hamil, senedi düzgün bir ciro zincirine dayanarak elinde bulunduran kişidir. Dolayısıyla, geriye ciro yapılmadıkça senedi başvurma hakkı çerçevesinde ödeyen kişinin ciro zinciri uyarınca yetkili, meşru hamil sayılması da mümkün değildir.

Ancak sonraları Yargıtay, geriye ciro yapılması gerektiği şeklindeki içtihadını değiştirmiş ve bu yönde kararlar sevk etmiştir[436]. Bu bağlamda Yargıtay, senedin

---

rucuen tahsili maksadı ile bu takibi açmış bulunmaktadır. Bu çeşit bir alacak iddiası ile kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurulamaz. İcra hakimi 170/a uyarınca takibi iptal etmek zorunluluğundadır. (YİİD., T. 9.7.1971, E. 8276, K. 8528: **Özcengiz,** s. 97).

435 *"Takip dayanağı senette lehdar Turan Uysalbaş'tır. Senet lehdarın beyaz cirosuyla tedavüle çıkarılmış, takip eden alacaklı Bilâller Kollektif Şirketi'ne geçmiş, bunun beyaz cirosu ile Koç Yatırım A.Ş.'ye geçmiş, bu şirket tarafından da Emlak Kredi Bankası'na ciro edilmiştir. Bu suretle dayanak senedin birbirini izleyen muntazam cirolarla takip yapan Bilâller Kollektif Şirketi'ne geçmediği, alacaklı kollektif şirketinin yetkili hamil durumunda olmadığı nazara alınmadan ve İİK.nun 170a maddesi göz önünde bulundurulmadan…"* (12 HD., T. 26.10.1987, E. 14266, K. 10774: **Tekinalp, Ünal:** Geriye Ciro Ve Teminat Senedi Sorunları, Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XI Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1994, s. 186).

436 *"Kambiyo Senetleri ile ilgili hak sahiplerini isbat külfeti hakkındaki TTK.'nun 588. (598 olmalı, Ü.T.) ve 702. Maddelerinde '… senedi elinde bulunduranın kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde selâhiyetli hamil sayılacağı…' öngörülmüştür. Anılan maddeler tedavülü sona ermiş senetler hakkında uygulanmaz. Tedavülden sonraki ciroların alacağın temliki*

tedavülünün devam etmesi ile başvuru (tahsil) aşamasına gelinmiş olması hususlarını ayrı ayrı değerlendirmiştir. Zira, geriye ciro yapılması sadece tedavül eden bir kambiyo senedi için doğru olup, kaynağını yetkili hamil kavramının içeriğinden (TTK m. 686/1; TTK m. 790) almaktadır. Buna karşılık, başvuru aşamasına gelinmiş bir kambiyo senedi artık tedavül etmemekte, başka bir deyişle tahsil edilmektedir. Dolayısıyla, takip yapılabilmesi için geriye ciro zorunlu olmayıp; hamilin kendisine ödeme yapan başvurma borçlusuna TTK m. 727/1 uyarınca sadece poliçeyi teslim etmesi yeterlidir. Bu hususun takip hukuku bakımından yansıması da, senedi ödeyen başvurma borçlusunun geriye ciro bulunmaması nedeniyle yetkili hamil olmadığı; bu bahisle takibin İİK m. 168/3; İİK m. 170/a uyarınca iptal edilemeyeceğidir.

Doktrinde de, Yargıtay'ın benimsediği son içtihat uyarınca hareket edilmekte ve dolayısıyla tahsil aşamasına gelmiş bir senet bakımından geriye ciro yapılmasına gerek olmadığı görüşü söz konusu olmaktadır[437]. Bu görüşün gerekçesi ise, TTK m. 727/1 hükmünde saklıdır. Bu hüküm uyarınca başvurma hakkı çerçevesinde poliçeyi ödeyen kimse, senedin ve protesto belgesinin ayrıca doldurulacak bir makbuz ile birlikte kendisine verilmesini istemek hakkına sahiptir. Söz konusu hükümden de

---

hükümlerini doğuracağı aynı yasanın 602. ve 705. maddelerinde ayrıca düzenlenmiştir. Tedavülü sona erip ibraz edilen ve muhtelif cirolar görmüş senetlerde cirantalar atlanmak suretiyle müracaat borçlularına başvurularak senet bedelinin tahsili ile ona iadesi mümkündür. Bu halde senet üzerinde ayrıca yeniden ciro imzasının bulunması gerekmez. Ciro silsilesi içerisinde senet elinde bulunan müracaat borçlusu yetkili hamil olduğundan takip hakkı mevcuttur. Ancak, vadesi veya ibraz günü gelmemiş, başka deyişle ciro olanağı olan senetlerde cirantalar atlanmış ise bu takdirde bu kişi yetkili hamil sayılamaz. Takip dayanağı bono lehdar Mehtap Mutfak Eşyaları San. ve Tic. A.Ş.'nin beyaz cirosu ile Rüstem Altun'a geçmiş, Rüstem Altun tarafından Akbank A.Ş.'ne ciro edilmiştir. Lehdar tarafından keşideci tayin edildiğine göre lehdara dönüş cirosu bulunmasa dahi takip alacaklısı yetkili hamildir. Mercice bu husus gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir." (12. HD., T. 9.4.1993, E. 13191, K. 16927: **Tekinalp,** s. 191-192).

[437] **Tekinalp,** s. 187; **Kaya (Ülgen/Helvacı/Kendigelen),** s. 222.

anlaşılabileceği üzere kanun koyucu, kendisine başvurulan kimseye poliçenin sadece verilmesini öngörmüş; buna karşılık, senedin ciro edilerek teslimini istememiştir[438]. Hatta, senedin ödeyen kişiye kanun uyarınca (*ipso iure*) geçtiği kabul edilecek olursa, geriye cironun yanı sıra, teslime dahi gerek olmadığı söylenebilmektedir[439].

D. SENET BEDELİNİ ÖDEMİŞ AVALİST

Aval, poliçe borcunun teminat altına alınması amacını taşıyan, kambiyo senetlerine özgü bir tür kefalet olarak tanımlanmaktadır[440]. Kısaca poliçe kefaleti olarak adlandırabileceğimiz aval, şahsi teminat verilmesinin kıymetli evrak hukukundaki görünümü olduğundan, belli yönleriyle (örneğin yapılış şekli veya defilerin ileri sürülmesi bakımından) TBK'da düzenlenen kefalet kurumundan farklıdır[441].

Aval şerhi, poliçe veya alonj üzerine yazılmalıdır[442] (TTK m. 700/1). Aval, poliçe borçluları veya üçüncü bir şahıs tarafından (TTK m. 700/2) poliçe ile borç altına girmiş düzenleyen, muhatap ve ciranta lehine verilebilir. Ayrıca avalin, poliçe ile borç altına girmiş olmak kaydıyla araya giren veya başka bir aval veren lehine de verilebilmesi mümkündür[443]. Aval verenin ileri sürebileceği defiler, kendi kişisel

---

[438] **Tekinalp,** s. 187.

[439] **Tekinalp,** s. 189.

[440] **Pulaşlı,** s. 175; **Öztan,** s. 168; **Karayalçın,** s. 220; **Poroy/Tekinalp,** s. 207.

[441] **Pulaşlı,** s. 177.

[442] *"Aval şerhinin senet veya alonj üzerine yazılması lazımdır. Takibe mesnet yapılan emre muharrer senette bu şekilde aval verilmiş değildir. (A) bankasının senedin tanziminden çok zaman sonra, senet lehdarı (B) ye hitaben senet bedelini garanti maksadı ile verdiği teminat mektubu (aval verme) niteliği arzetmez. (...) Binaenaleyh senedi ciro suretiyle iktisap etmiş olan son hamilin avale mütedair hükümlere tevkifan teminat veren bankayı takip etme yetkisi yoktur."* (YİİD., T. 13.10.1961, E. 8229, K. 9023: **Erol,** s. 123).

[443] **Öztan,** s. 171.

defileri ile sınırlı olup; aval veren, aval verdiği kişiye ait defileri hamile karşı ileri sürememektedir[444].

TTK m. 702/1 uyarınca aval veren, lehine aval verdiği kişi gibi poliçeden sorumlu olmaktadır. Başka bir deyişle aval veren, lehine aval verdiği kişi hangi şartlar altında borçtan sorumlu tutuluyorsa aynı şartlar altında borcu ödemekle yükümlüdür[445]. Dolayısıyla, aval verene karşı takip yapılabilmesi, alacaklının lehine aval verilen kişiye başvurma hakkının doğması halinde söz konusu olmaktadır[446]. Örneğin, başvurma hakkının protesto çekilmesine bağlı olduğu hallerde[447] protesto çekilmemiş olması başvurma borçlularından biri lehine aval veren kimseye karşı takip yapılamaması sonucunu da beraberinde getirmektedir[448]. Aval veren, sorumluluğu doğduğu anda bu borçtan, diğer bütün poliçe borçlularıyla birlikte müteselsilen sorumludur (TTK m. 724/1).

TTK m. 702/2'de, aval verenin sorumluluğunun aval suretiyle teminat altına alınan borcun şekle ait bir eksiklikten başka bir sebepten dolayı batıl olması halinde dahi geçerli olacağı düzenlenmiştir. Örneğin, aval verilen kimsenin ehliyetsizliği veya aval verilen anonim şirketin çift imza ile temsil edileceğinin öngörülmesine rağmen senette tek imzanın bulunması halinde borçtan sorumluluğun ortadan kalkması, aval verenin de bu borç bakımından sorumluluğunun ortadan kalkacağı anlamına

---

444 **Pulaşlı,** s. 188; **Öztan,** s. 175; **Karayalçın,** s. 229.

445 **Öztan,** s. 173; **Pulaşlı,** s. 187; **Karayalçın,** s. 227.

446 **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 171.

447 Lehine aval verilen kişinin senedin asıl borçlusu olması halinde, protesto çekilmeksizin aval verene karşı takip yapılabilmesi mümkündür. Zira, senedin asıl borçlusunun sorumluluğu protesto çekilmese dahi zamanaşımı süresi içinde devam etmektedir [**Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 171-172].

448 YİİD., T. 20.11.1961, E. 10218, K. 10764: **Erol,** s. 123.

gelmemektedir[449]. Zira, ehliyetsizlik halinde şekle ait bir eksiklik söz konusu olmayıp; TMK bakımından fiil ehliyetine ilişkin bir aykırılık söz konusudur. Aval verilen anonim şirketin çift imza ile temsil edileceğinin öngörülmesine rağmen senette tek imzanın bulunması halinde ise, şirketler hukuku bakımından şirketin temsili ve borç altına girmesine ilişkin kurala aykırılık söz konusudur[450].

Buna karşılık, TTK m. 702/2'nin aksinden aval suretiyle temin edilen borcun şekle ait bir eksiklik dolayısıyla geçersiz olması halinde aval verilenin yanı sıra aval verenin de sorumlu olmayacağı yönünde bir sonuç çıkmaktadır. Aynı husus, aval verilen cirantanın senedi batıl ciro ile devralması halinde de geçerlidir[451]. Şekil eksikliği ile, kambiyo senetlerinin TTK'nda öngörülen geçerlilik şartlarındaki eksiklikler kastedilmektedir[452]. Başka bir deyişle, bir senede kambiyo senedi niteliğini kazandıran unsurlardaki eksiklik, anılan hükümde belirtilen şekil eksikliği kavramını karşılamaktadır. Dolayısıyla şekil eksikliğine rağmen, kendisine karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapılması halinde aval veren, bu eksikliği İİK m. 168/1 b.3 ve 170/a hükümleri gereğince şikâyet yoluyla ileri sürebilecektir. Buna karşılık, aval verilenin imzasının sahte olması halinde şekle ait bir eksikliğin söz konusu olup olmayacağı tartışmalıdır. Zira, bu hususun şekle ait bir eksiklik olduğunu görüşüne[453] karşılık, poliçenin dış şeklinden anlaşılabilen bir eksiklik bulunmamakla birlikte sahte olan imzanın sahibini bağlayıp bağlayamayacağı sorununun imzaların bağımsızlığı ilkesi uyarınca aval verenin sorumluluğuna etki etmeyeceği görüşü ortaya atılmıştır[454].

---

[449] **Pulaşlı,** s. 180-181.

[450] **Pulaşlı,** s. 180.

[451] **Karayalçın,** s. 226.

[452] **Pulaşlı,** s. 179.

[453] **Arslanlı,** s. 104.

[454] **Pulaşlı,** s. 179-180; **Karayalçın,** s. 226.

Aval veren borcu ödediği takdirde, ciroya veya herhangi bir hukuki muameleye gerek kalmaksızın, poliçeden dolayı lehine aval vermiş olduğu kişiye ve ona karşı poliçe nedeniyle sorumlu olan kişilere karşı poliçeden doğan hakları kazanır. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere aval veren borcu ödediği takdirde lehine aval verdiği kişinin halefi olmamakta sadece poliçeden doğan hakları kazanmaktadır[455]. Bu durumda aval veren, TTK m. 726 uyarınca, lehine aval verdiği kimseye ve ona karşı poliçe nedeniyle sorumlu olan kimselere başvurarak ödediği meblağı faiz, masraf ve komisyon ücreti ile birlikte tahsil edebilecektir. Aval verenin, bu tahsili kambiyo hukuku uyarınca takip yapmak suretiyle gerçekleştirebilmesi mümkündür. Zira, bu halde aval veren, ödediği meblağın başka bir deyişle takip konusu alacağın dayandığı kambiyo senedinin yetkili hamili olacaktır[456].

E. BONO VE POLİÇELERDE ARAYA GİRME SURETİYLE ÖDEMİŞ KİŞİ

Hamilin başvuru hakkının doğması halinde, başvuru borçlularına başvurabilmesi mümkündür. Ancak hamilin bu hakkı, gerek başvurulacak borçlunun ticari itibarının zedelenmesi gerek ödenecek meblağın masraf, faiz, komisyon vb.

---

[455] **Pulaşlı,** s. 188; **Öztan,** s. 174.

[456] **Muşul,** İcra, s. 188; **Kuru,** El Kitabı, s. 764; *"TTK.nun 614/3 üncü maddesi gereğince aval veren kimse, bono bedelini ödediği takdirde bonodan dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kimseye karşı bonodan doğan hakları iktisap eder. Kooperatif aval veren sıfatıyla bono bedelini ödemiş olduğuna göre, kanunen müteselsil sorumluluğu olan keşidecilere karşı takip yapabilir. İİK.nun 167 nci maddesi gereğince alacağın bonoya dayanması nedeniyle, kambiyo senetlerine mahsus yolla takip yapılabileceğinden şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD, T. 22.10.2009, E. 11362, K. 20002: Corpus); aynı yönde bkz. "*Takibi yapan esnaf kefalet kooperatifi aval veren sıfatı ile emre muharrer senet bedelini ödemiş olduğuna göre müteselsil sorumluluğu haiz keşidecilerden herhangi birini takip edebilir."* (YİİD., T. 16.5.1967, E. 4739, K. 4844: **Erol,** s. 128).

kalemlerle asıl borç miktarını aşması sonucunu doğurabilmektedir. Bu hususların önlenmesi adına kanun koyucu TTK m. 734-742'de araya girme kurumunu düzenlemiştir.

Araya girme suretiyle ödeme, hamilin başvuru hakkından doğan olumsuz durumların bertaraf edilebilmesi amaçlandığından sadece başvuru borçluları için söz konusu olmaktadır (TTK m. 734/1). Buna bağlı olarak, poliçeyi kabul eden muhatap ve buna aval veren yerine araya girilmesi mümkün değildir[457].

Araya girme suretiyle ödeme, hamilin vadeden önce veya vadede[458] başvurma hakkına sahip olduğu durumlarda söz konusudur (TTK m. 738/1). Başvurma hakkı vadeden önce doğmuşsa, araya girme suretiyle ve araya girme suretiyle ödeme hakları söz konusu olmakta ve bu haklar yarışmaktadır. Buna karşılık, başvurma hakkının vadede doğması halinde ancak araya girme suretiyle ödeme mümkün olmaktadır. Ayrıca, başvurma hakkının doğması bakımından ödememenin bir protesto ile tespit edilmesi gerektiği hususu da unutulmamalıdır.

Araya girme suretiyle ödemenin, poliçe üzerine konulacak bir kayıt veya poliçenin araya girme suretiyle kabul olunmasıyla tespit edildiği hallerde hamil, senedi vadede ibraz etmelidir. Hamilin ibrazda bulunabileceği kişiler, yerleşim yeri ödeme yerinde bulunmak kaydıyla poliçedeki kayıt uyarınca araya girme suretiyle ödeyecek kişi veya poliçeyi araya girme suretiyle kabul eden kişidir. İbraz yapılmadığı takdirde,

---

[457] Poliçeyi kabul etmemiş muhatabın araya girebilmesi mümkündür. Zira muhatap poliçeyi kabul etmediği sürece asıl borçlu haline gelmeyecek başka bir deyişle kambiyo ilişkisi bakımından üçüncü bir kişi konumunda olacaktır (**Pulaşlı,** s. 193).

[458] Araya girme suretiyle ödemeden farklı olmak üzere, araya girme suretiyle kabul sadece vadeden önce mümkün olabilmektedir. Zira, TTK m 735/1 uyarınca araya girme suretiyle kabul, kabule arzı yasaklanan bir poliçe hariç olmak üzere, vadeden önce ve hamilin başvuru hakkını kullanabileceği hallerde söz konusu olmaktadır (**Öztan,** s. 179).

hamil bu kişiler ile, onlardan sonra gelen borçlulara başvuramayacaktır (TTK m. 739/2). Aynı husus, ödemeden kaçınılmasına rağmen hamilin ödememe protestosu çekmemesi halinde de söz konusudur.

Poliçede gösterilmemiş herhangi üçüncü bir kişinin[459] araya girme suretiyle kendiliğinden ödeme teklifinde bulunması halinde ise, hamilin bu teklifi reddetmeye hakkı yoktur. Aksi takdirde, ödeme halinde borçtan kimler kurtulacak idiyse onlara karşı başvuru hakkı kaybedilmiş olur (TTK m. 740).

Araya girmek suretiyle ödeme, en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için belirli olan son günün ertesi günü yapılmalıdır (TTK m.738/3). Aksi takdirde, araya giren yetkili hamil sıfatını haiz olmamaktadır[460]. TTK m. 738/3'te öngörülen süre sonrasında yapılan ödeme teklifleri hamil tarafından reddedilebilir. Bu süre sonrasında kabul edilen ödeme teklifleri bakımından poliçe borcunun düşmesine karşılık, araya girme suretiyle ödeyen kişi, TTK m. 742/1'deki hakları iktisap edemez[461].

Araya girme suretiyle ödeme sonucunda, hamilin senetten doğan talep hakkının sona ermesine karşılık, araya girme suretiyle ödemede bulunan kişi nezdinde TTK m. 742 uyarınca talep hakkı doğar. Zira araya girme suretiyle ödemede bulunan

---

459 *"Kambiyo senedinin ne tanzim ve nede tedavülüne karışmadığı halde senet bedelini ödemiş kişinin (Araya girerek ödeme) hükümlerine göre durumunun tahkik edilmesi lazımdır."* (YİİD., T. 7.11.1966, E. 11193, K. 11009: **Özcengiz,** s. 97).

460 *"TTK. 650. maddesine göre araya girme suretiyle ödeme yapılması caizdir. Ancak bu ödemenin en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için muayyen olan son günün ertesi günü yapılması gerekir. Aksi halde araya giren hâmilin haklarına halef olamaz ve yetkili hâmil durumuna geçemez. Takibe konulan senet arkasındaki ödeme şerhinde tarih bulunmamaktadır. Bu durumda merciin banka şubesinden ödemenin hangi tarihte yapıldığını sorması ve alınacak cevaba göre karar vermesi gerekirken, eksik inceleme sonucu yazılı şekilde karar vermesinde isabet görülmemiştir."* (12. HD., T. 21.6.1994, E. 7591, K. 8292: E-Uyar).

461 **Kınacıoğlu,** s. 219.

kişi, lehine ödemede bulunduğu kişiye ve poliçeden dolayı ona borçlu olan kişilere karşı poliçeden doğan hakları elde eder (TTK m. 742/1).

Araya girme suretiyle ödemede bulunan kişinin, TTK m. 742/1'deki hakları kullanabilmesi, ödemeyi ve bu ödemenin araya girme suretiyle olduğunu ispat etmesine bağlıdır. Zira, araya girme suretiyle ödeme kimin için yapılmışsa o kişi gösterilmek suretiyle senet üzerine ödeme tarihini de içeren[462] makbuz niteliğinde bir kayıt konulması gerekmektedir. Şayet, araya girme suretiyle ödemenin kimin lehine yapıldığı gösterilmezse, ödeme düzenleyen için yapılmış sayılacaktır (TTK m. 741/1).

Araya girme suretiyle ödemede bulunan kişi, elindeki senedi yeniden ciro edebilme imkanına sahip değildir[463]. Ancak, araya girme suretiyle ödeyen kişinin senedi ciro edememesi alacağını temlik yoluyla devredemeyeceği anlamına gelmez[464].

Araya girme suretiyle ödeme halinde, lehine ödemede bulunulan kişiden sonra gelen borçlular borçtan kurtulurlar (TTK m. 742/2). Başka bir deyişle, araya girme suretiyle ödemede bulunan kişiler, lehine ödemede bulunduğu ve poliçeden dolayı ona borçlu olan kişilere karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilme hakkına

---

[462] TTK m. 741/1'de sayılmamakla birlikte poliçe üzerindeki araya girme suretiyle ödemeye ilişkin kaydın ödeme tarihini de içermesi gerekmektedir. Zira bu tarih sayesinde, araya girme suretiyle ödemenin zamanında yapılıp yapılmadığı tespit edilebilmektedir (**Öztan,** s. 186).

[463] *"Takip dayanağı bono bedelini araya girmek suretiyle İsmail Tutar bankaya ödemiş ve senedi bu şekilde eline geçirdikten sonra takip alacaklısı Özey Eker'e ciro etmiştir. Kambiyo senedini, TTK'nun 650 ve 654. maddeleri usullerine uygun olarak araya girmek suretiyle ödeyen kişi, lehine ödemede bulunduğu kişiyi ve senetten dolayı buna borçlu olanları kambiyo hukukuna göre dava ve takip hakkına sahip ise de, araya girmek suretiyle eline geçirdiği senedi yeniden başkasına ciro edemez. Bu durumda takip yapanın yetkili hamil olarak kabulü mümkün değildir."* (12. HD., T. 15.4.1987, E. 1004, K. 5304: E-Uyar).

[464] **Öztan,** s. 185.

sahiptirler. Bu bağlamda, senet bedelini düzenleyen adına araya girerek ödeyen kişinin, hamil ve cirantaları takip etme yetkisi bulunmamaktadır[465].

Araya girme suretiyle ödeyenin kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilme hakkı bakımından, birden fazla kimsenin araya girerek ödeme teklifinde bulunması halinin düzenlendiği TTK m. 742/3'ün de incelenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme uyarınca, araya girerek ödemede bulunmak hususunda çeşitli teklifler yapılmışsa bu tekliflerden hangisi borçlulardan en çoğunu borçtan kurtaracaksa o tercih edilecektir. Buna karşılık, ortada daha iyi bir teklif bulunduğunu bilmesine rağmen araya girerek ödemede bulunan kişi, en iyi teklif tercih edilmiş olsaydı, kimler borçtan kurtulacak idiyseler onlara karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilme hakkını kaybedecektir.

II. TAKİP HAKKI SAHİPLİĞİNE İLİŞKİN ÖZEL SORUNLAR

Bazı hallerde, alacaklının takip hakkı olmadığından bahisle şikâyetin mi yoksa İİK m. 168/4-5 uyarınca borca veya imzaya itirazın mı ileri sürüleceği tartışmalıdır. Bu hususta temel kıstas, sadece şekli hukuka dayanan, icra memurunun görevli olduğu ve re'sen inceleyebileceği iddiaların şikâyete konu olabileceğidir[466]. Zira, itirazda daha çok maddi hukuka dayanan nedenlerden dolayı takibe karşı konulmaktadır[467].

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyete mi yoksa itiraza mı başvuracağına ilişkin ikilemin somut görünüm biçimlerinden bir tanesini ciranta sıfatıyla takip edilen borçlunun ciro altındaki imzanın kendisine ait olmadığını bildirmesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu hususun imzaya itirazın mı yoksa

[465] YİİD., T. 7.11.1966, E. 11544, K. 11018: **Erol,** s. 149.

[466] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 396.

[467] **Değirmenci, Veli:** Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine Karşı Şikâyet, [Yargıtay Dergisi, Y. 1986 (Ekim), C. 12, S. 4, s. 466-486], s. 480.

alacaklının takip hakkı olmaması nedeniyle şikâyetin mi kapsamına gireceğinin tayin edilmesi önem taşımaktadır.

Bu husus, gerek Yargıtay[468] gerek de doktrin[469] tarafından imzaya itiraz kapsamında ele alınmaktadır. Başka bir deyişle, cirantanın ciro şerhi altındaki imzanın kendisine ait olmadığını şikâyet yoluyla ileri sürebilmesi mümkün değildir[470].

Bununla birlikte, borçlu senet ve ciro altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürmeyip, ciro altındaki imzanın cirantaya ait olmadığını ileri sürerse, bu husus imzaya itirazın dışında kalır[471]. Zira, böyle bir iddia ile, hamilin gerçek hamil olmadığı ve kambiyo hukuku uyarınca takip hakkına sahip olmadığı ileri sürülmüş olmaktadır. Yargıtay da bir kararında bu hususa işaret etmiştir[472]. Buna karşılık

---

468 *"Borçlulardan senet lehdarı, 'ciro imzasının kendisine ait olmadığını' bildirdiğinden, imza inkarına yönelik bu itirazın yönetimince bilirkişi aracılığı ile incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar vermek gerekirken, borçlunun senette adı ve cirosu bulunduğundan bahisle itirazın reddine karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 2.3.2000, E. 3095, K. 3707: E-Uyar); aynı yönde bkz. 12. HD., T. 06.03.1990, E. 8828, K. 21999; 12. HD., T. 22.01.1997, E. 15945, K. 324; 12. HD., T. 28.12.1976, E. 11297 K. 13508: **Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt:** İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK. 167 – 170b), 4. B., Ankara 2013, s. 248.

469 **Domaniç,** s. 759-760; **Öğütçü, A. Tahir/Altın, Mehmet:** Ticari Senetler (Poliçe, Bono, Çek) Ve Özel Takip Yolları, Ankara 1979, s. 329; **Uyar/Uyar/Uyar,** Kambiyo Senetleri, s. 247.

470 *"Takibe maruz kalan kişi cirantadır. Ciro altındaki imzanın kendisine ait olmadığını, süresinde ve açıkça icra memuruna dilekçe ile bildirmiştir. O halde 168/4. maddeye uygun bir itiraz bulunmakla bu bent hükmünün uygulanması gerekir. Yukarıda açıklandığı veçhile, üçüncü bende giren bir şikâyet bahis konusu olmadığından itirazın icra memuruna bildirilmesi kanuna uygundur."* (12. HD., T. 28.12.1976, E. 11297, K. 13508: KİBB).

471 **Halman Çetin, Emine:** İcra Hukukunda Kambiyo Senetlerine İtiraz Ve Şikâyet Yolları, İzmir 2008.

472 *"İ.İ.K. nun 168 inci maddesinin 4 üncü bendi hükmü kambiyo senetlerinde kendisine izafe olunan imzayı inkar eden borçlu hakkında uygulanır. Takibi yapan alacaklının dayandığı cironun yetkili şahıslarca icra edilmediği veya sahte olduğu iddiaları alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı anlamına geldiğinden 168 inci maddenin 3 üncü bendi ve 170 a maddesi hükümlerine temas edip şikâyet şeklinde arzedilebilir."* [YİİD, T. 30.5.1967, E. 5322, K. 5394: **Öğütçü, A. Tahir/Çitoğlu, Ali:** Uygulamalı İcra ve İflas Kanunu, C. 2 (168-370. Maddeler), Ankara 1977, s. 885].

Yargıtay, sonraki tarihli kararlarında, borçlunun, ciro altındaki imzanın cirantaya ait olmadığını hiçbir şekilde ileri süremeyeceğini belirtmektedir[473].

§ 5. TAKİP TALEBİNE EKLENMESİ ZORUNLU OLAN BELGELERİN EKLENMEMESİ

I. SENEDİN ASLI VE BORÇLU ADEDİ KADAR ONAYLI ÖRNEĞİNİN TAKİP TALEBİNE EKLENMEMESİ

İİK m. 168/1 uyarınca icra memurunun, takip konusu senedin kambiyo senedi olduğunu ve vadesinin geldiğini inceleyebilmesi için senedin aslının ve borçlu sayısı kadar alacaklı tarafından onaylı örneğinin takip talebine eklenmesi gerekmektedir (İİK m. 167/2; İİKY m. 21/1-c)[474]. Bu husus, kıymetli evraka hakim olan hak ve senet birlikteliğinin bir kanıtını oluşturmaktadır[475].

Kambiyo senedinin takip talebine eklenmesi zorunluluğunun bir göstergesi olarak, senedin aslı eklenmeksizin sadece senedin kaybolması nedeniyle iptaline ilişkin mahkeme kararına (TTK m. 651) dayanılarak kambiyo senetlerine özgü takip

---

[473] *"Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlattığı takipte, keşideci borçlunun Dairemiz süregelen içtihatlarında da olduğu gibi, lehtarın ciro imzasına itiraz hakkı yoktur. Takip, lehtarın cirosu ile hamil durumunda olan alacaklı tarafından yapılmıştır. TTK'nun 589. maddesinde 'namlarına imzalanmış olan şahıslar herhangi bir sebep olmaksızın ilzam etmeyen imzaların bulunması halinde diğer imzaların sıhatine bu yüzden halel gelmez' hükmü getirilmiştir. Bu nedenle keşideci kendi imzasını inkar etmediğine göre, bono bedelini ödemekle yükümlü olup, müşteki borçlunun 'lehtar imzasının geçerli olmadığı' yolundaki itirazı dinlenemeyeceğinden, mahkemece 'lehtar kooperatifin çift imza yerine tek imza ile senedi ciro ettiği' gerekçe yapılarak, hamil cirantanın keşideci borçlu hakkında yapmış olduğu takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 20.9.2004, E. 15162, K. 19646: E-Uyar); aynı yönde bkz. 12. HD., T. 27.09.2005, E. 12634, K. 18166; 12. HD., T. 23.06.2003, E. 12557, K. 14931: **Uyar/Uyar/Uyar,** Kambiyo Senetleri, s. 248, dn. 92.

[474] YİİD., T. 21.10.1971, E. 10095, K. 10565; YİİD., T. 11.4.1968, E. 3849, K. 3733: **Özcengiz,** s. 96-97.

[475] **Helvacı,** s. 170; **Muşul,** İcra, s. 959.

yapılması mümkün değildir[476]. Buna karşılık, kısmi olarak ödenen çekler bakımından senedin aslının takip talebine eklenmesi Çek K. m. 3/6 c.1 uyarınca mümkün değildir. Çek K. m. 3/6 c.1'e göre, çeki kısmen ödeyen muhatap çekin ön ve arka yüzünün fotokopisini ücretsiz olarak hamile verebilecek, böylelikle hamil de bu onaylı fotokopiyi ibraz etmek suretiyle kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilecektir. Çek K. m. 3/6 c.1 hükmü ile, gerek kısmi ödeme halinde çekin hamile iadesinin beraberinde getirdiği ispat zorluklarının gerekse de muhatabın sahte veya tahrif edilmiş çekten kaynaklanan sorumluluğuna yönelik sakıncaların bertaraf edilmesi amaçlanmıştır[477]. Aynı şekilde, kambiyo senedinin aslı, alacaklının yalnız başına senedi elde etmesine imkan olmayan bir yerde ise (örneğin ceza mahkemesi), alacaklının takip talebine sadece senedin örneğini ekleyebilmesi mümkündür[478].

Senedin aslının takip talebine eklenmesi, icra dairesinin kambiyo senetlerine özgü usule göre takipte bulunulabilmesi için gerekli şartların mevcut olup olmadığını araştırabilmesi, borçlunun senedi inceleyebilmesi, üçüncü bir kişinin senede dayanarak hak iddia etmesinin önlenmesi bakımından önem arz etmektedir[479].

---

[476] HELVACI'ya göre, bu mahkeme kararı bir eda hükmü içermemekte ve aksi kabul edilse bile senedin aslının tevdi edildiğini kabule yeterli olmamaktadır (**Helvacı,** s. 171); aynı yönde bkz. **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Muşul,** İcra, s. 962; **Kuru,** El Kitabı, s. 771; **Karslı,** s. 371; 12. HD. T. 10.04.1992, E. 10659, K. 4655: **Süphandağ,** s. 640.

[477] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 271-272.

[478] **Kuru,** El Kitabı, s. 771; **Karslı,** s. 371; *"Somut olayda ise senedin Büyükçekmece Cumhuriyet Savcılığı`nca 2009/30194 no`lu hazırlık soruşturmasına konu edildiği ve senede el konulduğu (adli emanete alındığı) anlaşılmaktadır. Anılan engel sebebiyle alacaklının senedin tasdikli fotokopisini icra dairesine sunmak suretiyle takip yapması mümkündür. Yerleşik Yargıtay uygulaması da bu yöndedir. İİK`nun 168. maddesinde öngörülen incelemenin yapılabilmesi ve ayrıca borçlunun bono aslını görebilmesi için dayanak belgenin saklı tutulduğu makamdan icra müdürlüğünce resmen istenilmesi, gerekli incelemenin yapılması ve sonrasında aynı makama iadesi mümkündür."*(YHGK., T. 30.03.2012, E. 12-80, K. 265: E-Uyar).

[479] **Postacıoğlu/Altay,** s. 839-840; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Karslı,** s. 371.

Buna karşılık, uygulamada icra memurları icra dairelerindeki iş yoğunluğu ve icra kasasının bulunmaması nedeniyle senedin aslını inceledikten sonra alacaklıya geri vermekte, bu hususa uygunluk kazandırmak adına da senedin aslının ibraz edildiğini gösteren bir belgeyi alacaklı veya vekiline vermektedirler[480]. Ancak, takip talebine eklenen senedin icra müdürü tarafından görülmesinden ve bu hususun icra tutanağına işlenmesinden sonra geri verilebileceği kabul edilirse, borçlunun olası bir itiraz veya şikâyet hakkını inceleyemediği bir senet üzerinden kullanması söz konusu olacaktır. Bu hususun bertaraf edilebilmesi adına doktrinde, senedin hiç olmazsa itiraz süresince icra dairesi nezdinde bırakılması gerektiği ileri sürülmüştür[481].

Senedin aslının takip talebine eklenmesi bakımından, İİK'nun 176/b maddesi de önem taşımaktadır. Söz konusu maddede, kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takiplerde, kambiyo senedinin birden fazla borçlusu olması ve bu borçluların hepsinin veya bir kısmının iflâsa tabi olup olmaması ihtimalleri incelenmiştir.

İİK m. 176/b-1 uyarınca, bir kambiyo senedinin takip edilen birden fazla borçlusunun bulunması ve bu borçluların tamamının iflâsa tabi kişilerden olması halinde, alacaklının bu borçlular hakkında aynı talepte başka bir deyişle, haciz veya

---

[480] **Karslı,** s. 371. Buna karşılık, POSTACIOĞLU/ALTAY, icra memurlarının senedi saklama sorumluluğunu üstlenmemek için senedi almaktan kaçındıklarını ve senedin icra memurunca teslim alınması halinde dahi, alacaklının teslim ettiği senedin aynı senet olmadığına ilişkin iddiaların söz konusu olabileceğini belirtmiştir. (**Postacıoğlu/Altay,** s. 840).

[481] **Kuru,** El Kitabı, s. 770; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Karslı,** s. 371. Yargıtay da bu görüştedir: *"Senet aslını ibraz mecburiyeti, icra memurunun senet aslını görüp alacaklının tercih ettiği özel takip yolunun uygunluğunu kestirmek amacına matuf olmakla beraber borçlunun, itiraz süresi içinde icra dairesinde senet aslını görüp yazılışını ve imzasını inceleyerek itiraza değer bir husus olup olmadığını tespit edebilmesine yardım gayesini de güder. Bu nedenledir ki senet, icra memuru tarafından görülüp hemen geri verilmeyerek hiç olmazsa itiraz süresince, borçlu tarafından incelenilmesi için icra dairesinde alıkonulmalıdır."* (YİİD, T. 21.10.1971, E. 10096, K. 10565: ABD, Y. 1972, S. 2, s. 383).

iflâs takibinde bulunması gerekmektedir. Borçlunun takibe karşı itirazı halinde, talebin niteliğine göre, haciz yolunda İİK'nun 169,169/a ve 170. maddeleri; iflâs yolunda İİK'nun 174. maddesi uygulanır.

Buna karşılık, bir kambiyo senedinin takip edilen birden fazla borçlusu olup, bunlardan bir kısmı iflâsa tabi diğerleri değilse ve alacaklı da iflâsa tabi olanları iflâs yoluyla takip etmek isterse, haciz ve iflâs yolu olmak üzere iki ayrı takip talebinde bulunmalıdır (İİK m. 176/b-2, c.1). Bu noktada, senedin aslının hangi takip talebine ekleneceğinin belirtilmesi gerekmektedir. Zira, gerek kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip gerek kambiyo senetlerine özgü iflâs yolu ile takip bakımından takip talebine senedin aslının ve borçlu adedi kadar onaylı örneğinin eklenmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda, senedin aslının ilk takip talebine eklenmesi ve icra müdürünün senedin örneğini onaylayarak alacaklıya vermesi ve senedin aslının kendisinde olduğunu yazması gerekmektedir. Bunun üzerine, alacaklı senedin örneğini ikinci takip talebine birinci takip haciz ise, şimdi iflâs takip talebine eklemelidir. Böylelikle, kambiyo senetlerine özgü haciz ve iflâs yoluyla takip birbirinden bağımsız olarak devam edecektir (İİK m. 176/b-2, c.2-3).

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte, senedin aslının takip talebine eklenmemesi nedeniyle şikâyete başvurulması halinde, şikâyete ilişkin genel hükümler (İİK m.16 vd.) uygulama alanı bulacaktır[482]. Dolayısıyla, borçlu senedin aslının takip talebine eklenmemesi veya nedeniyle, ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde şikâyet yoluna başvurabilecektir. Şayet, icra mahkemesi bu başvuruyu kabul

[482] *"Memurun, kanunun yüklediği bu mecburiyete rağmen senet aslını ibraz ettirip incelemeden ödeme emri tebliğ ettirmesi hali 168. maddenin 3, 4, 5. Maddesinde yazılı itiraz nedenleri dışında kalıp 16. ve 18. madde uyarınca bir şikâyet konusu yapılabilir. Şikâyet ise, madde 16 da gösterildiği gibi 7 günlük süreye tabidir."* (YİİD., T. 21.5.1971, E. 5901, K. 5797: **Özcengiz,** s. 96).

ederse, icra takibinin iptaline değil; sadece ödeme emrinin iptaline karar verebilecektir[483]. Ödeme emrinin iptali üzerine alacaklı kambiyo senedinin aslını icra dairesine verdiği takdirde, yeni bir ödeme emri düzenlenecek ve borçluya tebliğ edilecektir[484]. Borçlu, bu yeni ödeme emrine karşı usulüne uygun olarak itiraz veya şikâyetlerini ileri sürebilecektir[485]. Bununla birlikte, senedin aslının takip talebine eklenememesi nedeniyle şikâyete ilişkin sayılan bu hususlar, senedinin aslının icra dairesine verilmiş ancak beş günlük itiraz süresi içinde geri alınmış olması halinde de geçerlidir[486].

II. PROTESTO EVRAKININ TAKİP TALEBİNE EKLENMEMESİ

Takip talebine eklenmesi gereken belgeler bakımından protestonun da incelenmesi gerekmektedir. Zira, alacaklının kambiyo hukukundan doğan talep hakkına sahip olduğunun belgelenebilmesi adına belli hallerde, kambiyo senedinin aslının yanı sıra protestonun da takip talebine eklenmesi zorunludur[487]. Bu husus, her

---

[483] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Kuru,** El Kitabı, s. 770; **Muşul,** İcra, s. 988; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420; *"Kambiyo senetlerine mahsus takipte alacaklı, İİK'nun 167/son madde hükmüne göre, kambiyo senedinin aslını takip sırasında icra müdürlüğüne ibrazla zorunludur. Somut olayda takip sırasında senet aslı icra dosyasına ibraz edilmediği belirlenmekle merciin bu eksiklik nedeni ile 'ödeme emrinin iptaline' karar vermesi gerekirken 'takibin iptaline' karar vermesi doğru görülmediği gibi kabule göre de alacaklı lehine % 40 icra inkâr tazminatına da hükmedilmesi isabetsiz olup, merci kararının bozulması gerekmiştir."* (12. HD., T. 30.3.2001, E. 4060, K. 5484: E-Uyar).

[484] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Kuru,** El Kitabı, s. 770; **Muşul,** İcra, s. 988; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420.

[485] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Kuru,** El Kitabı, s. 770; **Muşul,** İcra, s. 988.

[486] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Kuru,** El Kitabı, s. 770.

[487] **Postacıoğlu/Altay,** s. 836; **Muşul,** İcra, s. 962; **Helvacı,** s. 173; **Uyar,** Takip Talebi, s. 183.

ne kadar takip talebinin içeriğinde belirtilmemiş olsa da İİK m. 167'ye ilişkin TBMM Adalet Komisyonu Raporu bu zorunluluğu doğrular niteliktedir[488].

Başvuru hakkının protesto çekilmesine bağlı olduğu hallerde, başvuru borçlularından birine karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapmak isteyen alacaklı takip talebine senedin aslının yanı sıra protestoyu da eklemelidir[489]. Böyle bir durumda, kambiyo senedi ile protesto bir bütün oluşturmaktadır[490]. Protesto takip talebine eklenmediği takdirde icra müdürü takibi protesto çekilmesine bağlı olan başvuru borçluları aleyhine ödeme emri düzenleyemeyecektir[491]. Dolayısıyla, protestonun çekilip çekilmediği, alacaklının kambiyo hukuku bakımından takip hakkının bulunup bulunmadığı hususu (İİK m. 170/a-2) içinde değerlendirilecektir[492]. Başka bir deyişle, başvuru borçlularına karşı takipte protestonun varlığı, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkına sahip olduğunun göstergesidir. Zira, senedin protesto edildiğinin TTK m. 723 uyarıca ihbar edilmemesi halinde dahi alacaklının bu takip hakkına zarar gelmemektedir[493].

---

[488] "P*rotesto şart olan hallerde, icra müdürü alacaklının borçluya müracaatının şartlarının mevcut olup olmadığını re'sen araştıracak ve protestoya lüzum olduğunu anlar ve bunun bulunmadığını tesbit ederse, kambiyo senetlerine mahsus takip yolunun caiz olmadığından bahisle, ödeme emri görmekten, imtina edecektir"* (MMTD, C. 29, Dönem: 1, Toplantı: 3, 1964, Sıra Sayısı: 461, s. 49).

[489] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420; **Helvacı,** s. 173; **Kuru,** El Kitabı, s. 762.

[490] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 420; **Kuru,** El Kitabı, s. 772.

[491] **Postacıoğlu/Altay,** s. 837; **Muşul,** İcra, s. 963.

[492] **Helvacı,** s. 173; **Muşul,** İcra, s. 963.

[493] *"TTK'nun 635/1. maddesi gereğince hamil kabul ve ödemeden kaçınma durumunu kendi cirantasına ihbar etmek zorundadır. "Ancak bu maddede gösterilen ihbar zorunluluğunun yerine getirilmemesi hamilin kendi cirantasını takip edebilme hakkını ortadan kaldırır bir hal olmayıp, başvurma hakkının hangi hallerde ortadan kalkacağı TTK'nun 642. maddesinde gösterilmiş olup, hamilin de bu madde gereğince ve 620/3. maddeye uygun olarak protesto keşide ettiğinden sözedilerek borçlunun itirazının*

Alacaklının kambiyo hukuku bakımından takip yapabilmesi için takip talebine senedin aslı ile birlikte eklemek zorunda olduğu protesto ile kabul etmeme protestosu veya ödememe protestosu kastedilmektedir. Kabul etmememe protestosu belli hallere özgü olup, kabul için muhataba ibraz edilmiş senedin kabul edilmemesi durumunun resmi bir belge tespitini ifade etmektedir[494]. Başka bir deyişle, kabul etmeme protestosu senedin muhatap tarafından kabul edilmemesi halinde çekilir. Hamil, kabul etmeme protestosu çektiği takdirde, başvuru borçlularına vadeden önce başvurma imkanını elde eder (TTK m. 713/1-a). Dolayısıyla, başvuru borçlularına karşı vadeden önce yapılacak kambiyo senetlerine özgü takipler bakımından kabul etmeme protestosunun takip talebine eklenmesi şarttır.

Ödememe protestosu ise, senedin vadesinde ödenmemesi nedeniyle başvuru borçlularına çekilen belge olup, alacaklının kambiyo hukukundan doğan talep hakkına sahip olduğunun göstergesidir.

Bu noktadan hareketle **poliçede;** düzenleyene, cirantalara, bunlar lehine aval verenlere, araya girme suretiyle kabul edenlere ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı takip yapılabilmesi ödememe protestosu çekilmesi ve bu protestonun senedin aslı ile birlikte takip talebine eklenmesine bağlıdır[495]. Buna karşılık, alacaklı poliçeyi kabul eden muhataba, kabul eden muhatap lehine aval verene ve bunların temsilcilerine karşı doğrudan doğruya takip hakkına sahiptir. Başka bir deyişle, senedin esas borçlusu olan

reddine karar verilmiş olmasında kanuna aykırı bir husus bulunmadığından, hükmün onanmasına ..." (12. HD., T. 12.5.1970, E. 5176, K. 5122: E-Uyar).

[494] **Pulaşlı,** s. 166.

[495] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 350-351; **Karslı,** s. 371; **Kuru,** El Kitabı, s. 772; **Muşul,** İcra, s. 963; **Helvacı,** s. 173, **Uyar,** Takip Talebi, s. 183.

bu kişiler aleyhine takip yoluna başvurulması halinde takip talebine sadece senedin aslının eklenmesi yeterlidir[496].

Bonoda, aleyhine takip yapılabilmesi protesto çekilmesine bağlı olan kişiler; cirantalar[497], bunlar lehine aval verenler ve bunların yetkisiz temsilcileridir[498]. TTK m. 779/1 uyarınca bonoda düzenleyen tıpkı poliçeyi kabul eden gibi sorumlu olduğundan alacaklının, bonoyu düzenleyen, düzenleyen lehine aval veren ve bunların yetkisiz temsilcilerine başka bir deyişle asıl bono borçlularına karşı takip yapabilmesi için protesto çekmesine gerek yoktur[499].

Çekte ise, cirantalar ve aval verenler hakkında takip yapılabilmesi protesto çekilmesine bağlıdır[500]. Buna karşılık, uygulamada çekler hakkında protesto düzenlenmesine rastlanmamaktadır. Zira, poliçe ve bononun aksine çekte ödenmeme durumunun tespiti, protesto çekilmesinin yanı sıra muhatabın veya takas odasının çekin ödenmediğini gösteren yazılı beyanı ile de gerçekleştirilebilir[501]. Başka bir

---

[496] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 351; **Kuru,** El Kitabı, s. 772; **Muşul,** İcra, s. 963.

[497] *"TTK'nın 690. maddesi göndermesi ile bonolarda da uygulanması gereken aynı Kanun'un 626 ve 642/2. maddeleri gereğince hamilin lehtara müracaat edebilmesi yasal süresi içerisinde, senet keşidecisinin protesto edilmesine bağlıdır. Alacaklı hamil anılan madde koşullarında protesto keşide etmeksizin senet lehtarı olan Halil'i takip edemez. Zira, keşideci protesto edilmediği için lehtar cirantaya karşı müracaat hakkını kaybeder. Bu husus İİK'nın 170/a-2. maddesi gereğince süresinde yapılan itirazlarda icra mahkemesince re'sen gözetilmelidir."* (12.HD., T. 12.06.2006, E. 10017, K. 12549: **Süphandağ,** s. 678-679).

[498]**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 351; **Karslı,** s. 372; **Kuru,** El Kitabı, s. 772; **Muşul,** İcra, s. 963; **Helvacı,** s. 173, **Uyar,** Takip Talebi, s. 183.

[499] **Muşul,** İcra, s. 963; **Uyar,** Takip Talebi, s. 183.

[500] **Uyar,** Takip Talebi, s. 183.

[501] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 351; **Kuru,** El Kitabı, s. 774; *"Çekin muhatap bankaya süresinde ibraz edilmiş olması nedeni ile TTK. nun 720/2. Maddesindeki protesto işlemine de ayrıca gerek bulunmadığından Mahkemece çekin protesto işlemi yapılmadığından bahisle takibin iptaline karar verilmesi doğru değildir."* (12. HD., T. 20.02.2007, E. 173, K. 2729: **Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan,** s. 4274-4275).

deyişle, muhatabın ibraz günü de gösterilmek suretiyle[502] çekin üzerine yazılmış olan tarihli bir beyanı veya takas odasının çekin ödenmediğini gösteren tarih ve imzalı beyanı, çekin süresinde ibraz edilmesine rağmen ödenmediğini belgelemektedir[503].

Protestonun takip talebine eklenmesi hususu mutlak olmayıp, bu durumun istisnasını başvuru hakkının protesto çekilmesine bağlı olmadığı haller oluşturmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, kambiyo senetlerinin asıl borçluları hakkında takip yapılabilmesi protesto çekilmesine bağlı değildir. Bunun yanı sıra, protestodan muafiyet halleri (TTK m. 722; TTK m. 778/1-d; TTK m. 818/1-i) söz konusu olduğu takdirde de takip yapılması protesto çekilmesi ve bunun takip talebine eklenmesi şartına bağlı değildir[504].

Protestodan muafiyet, kanuni muafiyet ve iradi muafiyet olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İradi muafiyette, düzenleyen, ciranta veya aval veren kişi, senet üzerine "gidersiz", "protestosuz" kayıtlarını ya da bunlara eş anlamlı diğer herhangi

---

[502] *"Somut olayda takibe konu çekin muhatap bankaya ibrazı üzerine banka tarafından keşideci imzası tutmadığından işleme alınamamıştır şeklinde şerh düşüldüğü ancak herhangi bir ibraz tarihi bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle, alacaklı TTK'nun 796 ve 808. maddeleri gereğince müracaat hakkını kaybetmiştir. Bu durumda takip dayanağı söz konusu belge kambiyo senedi vasfını taşımadığından adi havale niteliğinde olup, borçlunun borcu kabulü de bulunmadığından, bu belgeye dayanılarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılamayıp (borçlu yönünden) takibin iptali gerekir."* (12. HD., T. 10.10.2016, E. 24055, K. 20990: E-Uyar).

[503] **Uyar,** Takip Talebi, s. 183.

[504] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 351; **Kuru,** El Kitabı, s. 772-773; **Uyar,** Takip Talebi, s. 183; *"... takip dayanağı senedin ön yüzünde, keşideci 'Seç Mermer Madencilik San. Tic. A.Ş.' nin protestodan muafiyet kaydı koyarak imzaladığı görülmekle, hamilin protesto çekmek mecburiyetinden kurtulduğunun kabulü gerekir. Hal böyle olunca da, mahkemece (muteriz ciranta) borçlunun imzaya itirazının esasının incelenmesi gerekirken, henüz kesinleşmemiş bulunan aynı takip dosyasına ilişkin İstanbul 7. İcra Mahkemesi'nin 26.05.2004 tarih 2004/829-974 sayılı ve takibe konu bononun protesto edilmemesine dayalı takibin iptal kararı gerekçe gösterilerek talep hakkında karar kurulmasına gerek olmadığına şeklinde sonuca gidilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 25.10.2005, E. 16155, K. 20847: KİBB).

bir ibareyi yazıp imzalamak suretiyle, hamili başvurma hakkını kullanmak için kabul etmeme veya ödememe protestosu düzenleme yükümünden kurtarabilmektedir. Bununla birlikte protestodan muafiyet, hamili senedin ibrazı ve gereken ihbarları yapma yükümlülüğünden kurtarmamaktadır (TTK m. 722/2). Dolayısıyla, alacaklının takip talebine protestodan muafiyete yönelik ibare ve imzayı ayrıca senedin süresinde ibraz edildiğine ilişkin kaydı içeren senedin aslını eklemesi gerekmektedir[505].

Kanuni muafiyet halleri ise iflâs ve mücbir sebep olmak üzere ikiye ayrılmaktadır[506]. İflas hali, TTK m. 714/6'da "poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatap veya kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin düzenleyeni iflâs etmişse, iflâs ilamının ibrazı, başvurma hakkının kullanılması için yeterlidir" şeklinde düzenlenmiştir.

TTK m. 722/3 uyarıca, protestodan muafiyet kaydı poliçeyi düzenleyen tarafından yazılmış ise, poliçeden dolayı borç altına girmiş olanların hepsi hakkında geçerli olur; bir ciranta veya aval veren kişi tarafından yazıldığı takdirde, hüküm yalnız ona uygulanır. Ancak, protesto çekmediği için müracaat hakkını kaybeden hamilin, sadece protestosuz kaydı koyan cirantaya rücu etmek suretiyle poliçeyi ödetmesi halinde cirantanın, diğer borçlulara karşı kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilme yetkisi bulunmamaktadır. Böyle bir sonuca, poliçeden dolayı borç altına girmiş olup da poliçeyi ödemiş olan herkesin hamilin sahip olduğu hakkı kullanabileceğinin düzenlendiği TTK m. 724/3'ün aksinden çıkan anlam uyarınca ulaşılmaktadır. Zira somut durumda, protesto çekmemekten dolayı diğer borçlulara başvurma hakkını kaybeden hamil gibi, senet üzerine protestosuz kaydını koyan ve başvurma hakkı

[505] **Muşul,** İcra, s. 965.

[506] **Pulaşlı,** s. 173.

çerçevesinde senet bedelini ödeyen cirantanın da diğer borçlulara başvurma hakkı bulunmamaktadır[507].

§ 6. KAMBİYO SENEDİNİN VADESİNİN GELMEMİŞ OLMASI

Kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takiplerde takip talebi tarihinde senedin vadesinin gelmiş olması gerekmektedir[508]. İİK m. 168/1 uyarınca, kambiyo senetlerine özgü takiplerde icra müdürü, senedin vadesinin gelip gelmediğini re'sen incelemekle yükümlüdür. Senedin vadesinin gelip gelmediği hususu, senedin kambiyo senedi niteliğine sahip olduğunun tespitinden sonra incelenmelidir[509]. Başka bir deyişle, kambiyo senedi niteliğine sahip olmayan senedin vadesinin gelip gelmediğinin incelenmesine gerek yoktur.

Takip konusu senedin vadesinin gelmemiş olmasına rağmen, icra müdürünün borçluya ödeme emri göndermesi halinde, borçlu şikâyet yoluna başvurarak takibin iptalini talep edebilmektedir. Senedin vadesinin gelmediğinden bahisle yapılan şikâyetlerde şikâyet süresi, genel şikâyet süresinde olduğu gibi (İİK m. 16/1) yedi gündür[510]. Başka bir deyişle, senedin vadesine ilişkin şikâyet, sebep bakımından özel

---

[507] **Muşul,** İcra, s. 965.

[508] **Muşul,** İcra, s. 977.

[509] **Helvacı (Ülgen/Kendigelen/Kaya),** s. 311.

[510] *"İcra müdürünün İİK'nun 168. maddesinde belirtilen, senedin vadesinin gelip gelmediği hususundaki re'sen inceleme görevini doğru olarak yerine getirmemesi halindeki işlem İİK'nun 16/1. maddesinde açıklanan icra ve iflâs dairesinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olması'ndan kaynaklandığı bu nedenle usulsüz işleme en geç ödeme emri tebliğ tarihinde muttali olunacağından, anılan madde hükmü uyarınca yedi gün içerisinde bir eksikliğin icra mahkemesi nezdinde şikâyete konu yapılması gerekmesine, somut olayda bu sürenin geçirilmiş olmasına; tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan karara yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz sebeplerinin reddiyle usul ve kanuna uygun mahkeme kararının İİK'nun 366. ve HUMK'nun 438. maddeleri uyarınca onanmasına…"* (12. HD, 10.2.2006, E.1772, K. 4930: E-Uyar).

bir şikâyeti oluşturmakla birlikte, süre bakımından şikâyete ilişkin genel hükümler geçerli olmaktadır[511].

Esasında vadesi gelmeyen bir senede dayanarak yapılan bir takip maddi hukuka aykırı düşmekte ve bu takibe karşı itiraz yolunun öngörülmesi gerekmektedir. Ancak, kanun koyucu İİK m. 168/1'in 4. ve 5. bentlerinde itiraz nedenlerinin sınırlaması yoluna gittiği için senedin vadesinin gelip gelmediğinin araştırılmasını icra müdürüne bırakmıştır[512].

Her ne kadar, alacağı kambiyo senedine bağlı alacaklının takip yapabilmesi, takip konusu senedin vadesinin gelmiş olmasına bağlı ise de, bu hususun belli istisnaları bulunmaktadır. Başka bir deyişle, bazı hallerde alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip yapabilmesi için senedin vadesinin gelmiş olması aranmaz.

Vadesi gelmemiş senetteki alacak için, İİK m. 257/2 uyarınca alınacak ihtiyati haciz kararları bu hususun en tipik örneğini oluşturmaktadır. Zira, İİK m. 257/2'ye göre, alacaklının, borçlunun belli bir yerleşim yerinin olmadığı veya borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla mallarını gizlemeye, kaçırmaya hazırlandığını ya da bu amaçla haklarını ihlal eden hileli işlemler yaptığını ispat etmesi halinde vadesi gelmemiş borçtan dolayı da ihtiyati haciz isteyebilmesi mümkündür. İhtiyati haciz konulduğu takdirde ise, borç yalnız borçlu hakkında muaccel olmaktadır (İİK m. 257/3). Bununla birlikte, alacaklının ihtiyati haczin konulmasından itibaren yedi gün içinde harekete geçerek, ihtiyati haczi tamamlattırması, başka bir deyişle ihtiyati haczin kesin hacze dönüşmesi gerekmektedir (İİK m. 264).

[511] **Pekcanıtez,/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 436.

[512] **Postacıoğlu/Altay,** s. 844.

Dolayısıyla, vadesi gelmemiş bonodaki alacak için İİK m. 257/2 uyarınca ihtiyati haciz konulduğu takdirde, o bonodaki borç İİK m. 257/3 gereğince muaccel olacağından, o bonoya dayanarak yedi gün içinde borçluya karşı takip talebinde bulunulması veya bir alacak davası açılması gerekmektedir (İİK m. 264/1). Bu yedi günlük süre, alacaklı ihtiyati haciz sırasında hazır bulunmuşsa, ihtiyati haczin konulmasından; ihtiyati haciz alacaklının yokluğunda yapılmışsa, ihtiyati haciz tutanağının alacaklıya tebliğinden itibaren işlemeye başlar (İİK m. 264/1). Bu bağlamda, alacaklının vadesi gelmemiş bonodaki alacak bakımından kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe başvurabilmesi mümkündür[513]. Böyle bir takip bakımından borçlunun, senedin vadesinin gelmediği nedeniyle şikâyete başvurmak suretiyle takibi iptal ettirme yetkisi bulunmamaktadır[514].

Bu noktada, ihtiyati haciz kararı veren mahkemenin, senedin kambiyo senedi niteliğine ilişkin yapmış olduğu değerlendirmenin icra mahkemesi bakımından bağlayıcı olmayacağını da söylememiz gerekmektedir. Dolayısıyla, vadesi gelmemekle birlikte hakkında İİK m. 257/2 uyarınca ihtiyati haciz kararı alınmış

---

[513] **Muşul,** İcra, s. 978: *"(...) takip dayanağı ve henüz vadesi gelmeyen bonolar yüzünden İİK'nun 257/2. maddesi gereğince ihtiyati haciz kararı verildiği anlaşıldığından ve bu kararın kaldırıldığı da iddia ve ispat edilmediğinden, alacaklının anılan kararı da ekleyerek başlattığı takipte yasaya aykırılık yoktur."* (YHGK., T. 13.10.2004, E. 12-454, K. 544: E-Uyar).

[514] *"Alacaklı tarafından bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takibe karşı borçlu vekilinin, 26/08/2010 vadeli ve 20.000,00 TL bedelli bono dışındaki dayanak altı adet bononun vadesi gelmeden takibe konulduğundan bahisle toplam 235.000,00 TL bedelli sekiz adet bono yönünden takibin iptali istemi ile icra mahkemesine başvurduğu, mahkemece, itirazın kabulüne karar verildiği anlaşılmaktadır. (...) Bu nedenle HGK. nun 13/10/2004 tarih ve 2004/12-154 sayılı kararında da belirtildiği üzere, takip konusu vadesi gelmemiş senetlerle ilgili olarak muacceliyet şartının gerçekleştiğinin kabulü gerekir. O halde, mahkemece, ihtiyati haciz kararı ile muacceliyet şartı gerçekleştiğinden itirazın reddine karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçe ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 30.06.2011, E. 32158, K. 13836: E-Uyar).

bonoya dayanarak takip yapılmasına karşı borçlunun şikâyeti üzerine icra mahkemesinin senedin niteliğini ayrıca incelemesi gerekmektedir[515].

Ayrıca, hamilin vadeyi beklemesinin senet bedelinin ödenmesini fiilen imkansız hale getirdiği durumlarda da, vade gelmese dahi başvuru borçlularına başvurulabilmesi mümkündür[516]. TTK 713/2'de düzenlenen bu halleri; "kabulden tamamen veya kısmen kaçınılması" ve "poliçenin ödeneceğinin şüpheli olması" şeklinde iki ana başlık altında toplamamız mümkündür[517].

İlk olarak, poliçenin kabul için ibrazı sonucunda, muhatabın tamamen veya kısmen kabulden kaçınması halinde hamilin vadeyi beklemeksizin başvuru borçlularına başvurabilmesi mümkündür (TTK m. 713/2-a; TTK m. 778/1-d)[518]. Bu hükümden de anlaşılabileceği üzere, poliçenin kabul edilmemesi halinde hamilin kabul etmeyen muhataba da başvurabilmesi mümkün değildir[519]. TTK m. 713/2-a uyarınca başvuru hakkının kullanılabilmesi, kabul etmeme protestosunun çekilmesine

---

515 *"Asliye Hukuk Mahkemesinin ihtiyati haciz kararında, takip dayanağı belgelerden 6.3.1985 ve 15.3.1985 tarihli belgelerin «çek olarak nitelendirilmesinin» merci hakimini bağlamayacağı, keşide yeri taşımayan bu belgelerin TTK. 692. ve takip eden maddelere göre «çek» olmadığı, alacaklının kambiyo senetlerine mahsus özel yolla takip yapılamayacağı düşünülmeden, İİK. 170/a maddesi nazara alınmadan, itirazın reddolunması isabetsizdir."* (12. HD., T. 28.1.1986, E. 7151, K. 916: E-Uyar); aynı yönde bkz. 12.HD., T. 8.5.1980, E. 2056, K. 4094: **Uyar/Uyar/Uyar,** Kambiyo Senetleri, s. 922.

516 **Kaya (Ülgen/Helvacı/Kendigelen),** s. 203; **Bilgili/Demirkapı,** s. 111.

517 **Pulaşlı,** s. 160-161.

518 Çek bakımından uygulanacak poliçe hükümlerinin sayıldığı TTK m. 818'de, bu hususa ilişkin herhangi bir atıf yapılmadığından TTK m. 713/2 hükmünün çek bakımından uygulama alanı bulunmamaktadır. Bu husus, çekte kabul işleminin yapılamayacağı şeklindeki emredici düzenlemenin sonucudur (TTK m. 784) .

519 *"Bir poliçeden dolayı muhatabın sorumlu olabilmesi için muhatapça kabul şerhi konularak imzalanması zorunlu olup, takip dayanağı belgede bu hususlar bulunmadığından, keşidecinin muhatabı takip etmesine yasal olanak bulunmamasına..."* (12. HD., T. 3.12.1979, E. 9142, K. 9285: E-Uyar).

bağlıdır[520]. Kabul etmeme protestosu, kabul için muhataba ibraz edilmiş senedin kabul edilmemesi durumunun resmi bir belge ile tespitidir[521]. Dolayısıyla, başvuru borçlularına karşı vadeden önce yapılacak kambiyo senetlerine özgü takipler bakımından kabul etmeme protestosunun takip talebine eklenmesi şarttır.

İkinci olarak, poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatabın iflâs etmesi, bir ilamla ispatlanmamış olsa da ödemelerini tatil etmesi veya aleyhindeki herhangi bir icra takibinin semeresiz kalması halinde poliçenin ödeneceği hususunda oldukça kuvvetli şüphe ve tereddütler ortaya çıkmaktadır (TTK m. 713/2-b). Aynı husus, kabul için arz edilmesi yasaklanan bir poliçenin düzenleyeninin iflâs etmesi hallerinde de söz konusudur (TTK m. 713/2-c). Dolayısıyla bu hallerde de, hamilin vadeden önce başvurma hakkını kullanabilmesi mümkündür. Bununla birlikte, başvuru hakkı kullanılırken TTK m. 713/2-b ve c'deki halleri saptayan belgelerin (örneğin icra takibinin semeresiz kalması halinde aciz vesikasının) talebe eklenmesi gerektiği hususu da unutulmamalıdır[522].

I. POLİÇEDE VADE

Vade, senet bedelinin ödenmesi borcunun muaccel, başka bir deyişle talep edilebilir olduğu günü ifade etmektedir[523]. Poliçede vadenin, "görüldüğünde", "görüldükten belli bir süre sonra", "düzenleme tarihinden belli bir süre sonra", "belirli bir günde" olmak üzere dört farklı şekilde tespit edilebilmesi mümkündür (TTK m. 703/1).

---

[520] **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 111.

[521] **Pulaşlı,** s. 166.

[522] **Kaya (Ülgen/Helvacı/Kendigelen),** s. 203.

[523] **Pulaşlı,** s. 138.

Poliçede vadenin bulunması esaslı bir şekil şartı olmayıp, ihtiyari bir kayıttır. Zira, TTK m. 672/2'de vadesi gösterilmeyen poliçenin geçersiz olmayacağı ve görüldüğünde ödenmesinin şart edilmiş sayılacağı düzenlenmiştir. Vade bakımından geçersizlik ancak TTK m. 703/1'de tahdidi bir biçimde sayılan dört tür vadeden başka yahut birden fazla vadeyi içeren poliçeler bakımından söz konusu olmaktadır (TTK m. 703/2).

A. Görüldüğünde Ödenecek Poliçeler

Vadenin yazılmadığı veya görüldüğünde, ibrazında, talep edildiğinde, her zaman gibi ifadeleri içeren poliçeler görüldüğünde ödenecek poliçelerdir[524]. Bu poliçeler bakımından senedi alan kişinin vadeyi belirleyebilme yetkisi sınırsız değildir. Aksi takdirde, muhatabın herhangi bir zamanda ödeme talebi ile karşı karşıya kalması söz konusu olur[525]. Dolayısıyla, hamilin senedi ödenmek üzere ibraz etmesi TTK m. 704/1 uyarınca düzenleme tarihinden itibaren bir yıldır. Şayet poliçe bu süre içinde ibraz edilmezse, alacaklı hamilin başvuru borçlularına karşı İİK m. 167 anlamında takip yapabilmesi mümkün olmayacaktır[526]. Bununla birlikte, zamanaşımı süresi içinde senedin asli borçlusu olan muhataba karşı takip yapılabilmesi mümkündür. TTK m. 704/1'in son cümlesi uyarınca, düzenleyenin bu bir yıllık süreyi kısaltabilmesi veya daha uzun olarak tespit edebilmesi mümkünken; ciranta, bu süreyi sadece kısaltabilir. Buna bağlı olarak düzenleyen, senedin belirli bir günden önce ödenmek üzere ibraz edilemeyeceği hakkında şart koyabilir. Böyle bir durumda ibraz süresi o tarihten itibaren başlayacaktır (TTK m. 704/2).

[524] **Öztan,** s. 131; **Pulaşlı,** s. 139; **Poroy/Tekinalp,** s. 147, **Arslanlı,** s. 57.

[525] **Poroy/Tekinalp,** s. 147.

[526] **Poroy/Tekinalp,** s. 148.

B. Görüldükten Belli Bir Süre Sonra Ödenecek Poliçeler

Görüldükten belli bir süre sonra ödenecek poliçelerde görülmek kavramı, senedin kabul edilmesi anlamına gelmektedir[527]. Dolayısıyla, bu tip vadeli poliçelerde kabule arz zorunlu olmaktadır. Zira, bu tip poliçeler görülmesinden, başka bir deyişle kabule arzlarından itibaren başlayan ve senedi düzenleyen tarafından belirlenen bir sürenin geçmesinden sonra muaccel olurlar[528]. Poliçe görülmediği yani kabul edilmediği sürece senetteki süre işlememektedir. Bununla birlikte, kabul edilmeme protestosu çekilmiş ise sürenin protesto tarihinden itibaren başlayacağı açıktır[529].

Poliçeyi kabul eden muhatabın kabul şerhinin tarihli olması gerekmektedir[530]. Buna karşılık poliçe kabul edilmekle birlikte, kabul şerhinde tarih gösterilmemişse bu durumun hamilin çekeceği tarih protestosu[531] ile tespit edilmesi gerekmektir. Tarih protestosu çekilmediği takdirde, başvuru borçlarına karşı başvuru hakkı kaybedilmekle birlikte, poliçe, kabul eden hakkında kabule arz için öngörülmüş sürenin son günü kabul edilmiş sayılır (TTK m. 705/2). Kabule arz için herhangi bir süre öngörülmediği takdirde, poliçenin düzenlenme tarihinden itibaren bir yıllık yasal süre içinde kabule arz edilmesi gerekmektedir (TTK m.693/1).

C. Düzenleme (Keşide) Tarihinden Belli Bir Süre Sonra Ödenecek Poliçeler

Düzenleme tarihinden belli bir süre sonra ödenecek poliçelerde vade, düzenleme tarihinden itibaren belli bir sürenin geçmesi suretiyle belirlenebilmektedir.

---

[527] **Öztan,** s, 132.

[528] **Öztan,** s. 132; **Poroy/Tekinalp,** s. 148-149; **Pulaşlı,** s. 140; **Arslanlı,** s. 57.

[529] **Poroy/Tekinalp,** s. 149.

[530] **Öztan,** s. 132; **Pulaşlı,** s. 140.

[531] Tarih protestosu, kabul etmeme protestosundan farklı olarak sadece tarihi tespit için düzenlenen özel bir protestodur (**Poroy/Tekinalp,** s. 149).

Vadenin tayin edilmesi bakımından belirlenen sürenin hesabında, TTK m. 753 uyarınca ilk gün hesaba katılmaz. Bu tip vadeli poliçelerde düzenleyen senede, sürenin düzenleme gününden başka bir günden itibaren hesap edileceği yönünde herhangi bir kayıt koyamaz[532].

D. Belirli Bir Günde Ödenecek Poliçeler

Belirli bir günde ödenecek poliçelerde, vade günü poliçenin üzerinde belirli bir günün yazılmasıyla belirlenmektedir. Belirli bir gün ile, belli bir takvim tarihi (örneğin 18.11.2016) kastedilmekte ve poliçe bu tarihte ibraz edilmek suretiyle ödeme talep edilebilmektedir. Bir kimsenin rüştünü kazanması veya ölümü gibi kayıtlar vade olamazken[533], Şeker Bayramının ilk günü veya Kurban Bayramının ikinci günü şeklinde yazılan vadelerin hangi güne denk geleceğinin önceden ve kesin olarak hesaplanmasının mümkün olması karşısında belirli bir günde ödenecek vade olarak kabul edilebilmesi mümkündür[534].

II. BONODA VADE

Poliçede olduğu gibi, bonoda da vade zorunlu bir unsur teşkil etmemekte, vadesi gösterilmemiş bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılmaktadır (TTK m. 777/2). Görüldüğünde ödenecek bononun düzenleme tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenmek üzere ibraz edilmesi gerekmektedir (TTK m. 778/1-b; TTK m. 704) [535]. Bu süre içinde ibraz edilmesine rağmen ödenmeyen bononun, ödememe

---

[532] **Poroy/Tekinalp,** s. 150.

[533] **Pulaşlı,** s. 146.

[534] **Pulaşlı,** s. 146; **Arslanlı,** s. 55; **Kınacıoğlu,** s. 115; aksi yönde bkz. **Karayalçın,** s. 157, dn. 3; **Öztan,** s. 131.

[535] *"Somut olayda takip konusu 10.02.2004 tanzim tarihli bonoda vadenin bulunmadığı görülmüştür. Bu durumda bononun yukarıda açıklandığı üzere keşide tarihinden itibaren 1 yıl içinde keşideciye ibrazının gerektiği, ancak lehtar olan alacaklı tarafından borçlu keşideciye karşı takibe 13.10.2006*

protestosu çekilmek suretiyle başvuru borçlularına başvurulabilmesi mümkündür (TTK m. 778/1-d). Dolayısıyla görüldüğünde ödenecek bonoyu, bir yıllık süre içinde ibraz etmeyen yahut ibraz etmesine rağmen, ödenmemesi halinde, bu durumu belgeleyecek nitelikteki ödememe protestosu çekmeyen hamil müracaat borçlularına başvurmak hakkını kaybedecektir. Ancak, hamil böyle bir durumda dahi bononun asıl borçlusu olan düzenleyene karşı vadeden itibaren üç yıl içinde başvurmak hakkına sahiptir[536].

Bonoda vade bakımından, poliçe hükümlerine (TTK m. 703-707) yollama yapılmıştır (TTK m. 778/1-b). Dolayısıyla, poliçeye yazılabilen dört tür vadenin bonoya da konulabilmesi mümkündür. Buna karşılık, bu dört tür vadeden başka vade içeren bonolar batıldır (TTK m. 778/1-b; TTK m. 703/2). Aynı husus, birden fazla vade içeren bonolar[537] bakımından da geçerli olup, bu bonolara dayanılarak yapılacak kambiyo hukuku takiplerinin İİK m. 170/a uyarınca iptali gündeme gelebilmektedir[538].

---

tarihinde başlandığı anlaşılmakla alacaklının müracaat (takip) hakkı düşmekle takibin iptali yerine mahkemece yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir." (12. HD., T. 13.3.2007, E. 2003, K. 4643: **Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan,** s. 4266).

[536] Zira, bonoyu düzenleyip veren, senedin ödenmek üzere kendisine ibrazı anından itibaren mütemerrit hale düşmektedir (**Öztan,** s. 226); aynı yönde bkz. *"Somut olayda, 20.01.2008 tanzim tarihli görüldüğünde ödenecek 36.000,00 TL bedelli bonoya dayalı olarak örnek 10'a göre takip yapıldığı, takip dayanağı bononun, tanzim edeninin davacı borçlu İ. T., lehtarının B. S. olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu bononun bir yıl içinde ibraz edilmemiş olması hamilin bononun asıl borçlusu olan tanzim edene karşı yöneltebileceği haklarını ortadan kaldırmaz. Bonoyu tanzim edene karşı yöneltilebilecek talep hakları, vadeden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. O halde mahkemece, borçlunun diğer itirazlarının incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin kabulü isabetsizdir."* (12. HD., T. 21.06.2012, E. 14627, K. 21989: E-Uyar).

[537] Buna karşılık, bono metni dışında ve koçan tabir edilen kısımda yer alan ayrı bir tarihin, ikinci vade olarak kabulünün mümkün olmayacağından bahisle senedin bono niteliğinde olduğuna ilişkin olarak bkz. 12. HD., T. 9.2.2006, E. 883, K. 2039: E-Uyar.

[538] *"Somut olayda takip dayanağı bononun tanzim tarihinin 07/05/2013 olduğu, bononun sol üst kısmında tediye tarihi olarak 01/07/2013 tarihinin, senet metni içinde ise vade tarihinin 07/05/2013*

Buna karşılık, düzenleme tarihinin vade tarihinde tekrarı çift vade anlamına gelmemektedir[539]. Bununla birlikte, takip konusu bononun vade tarihi ile düzenlenme tarihinin aynı olmasının, senedin kambiyo senedi niteliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır[540].

Bonoda vade bakımından muacceliyet kaydının da ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Muacceliyet kaydı, bir bononun vadesinde ödenmemesi halinde, diğer bonoların da muaccel olacağına ilişkin kaydı ifade etmektedir[541]. Muacceliyet kaydı çoğunlukla aynı borcun taksitleri için bono düzenlenmesi halinde, her bir bononun üzerine *"işbu bono vadesinde ödenmediği takdirde müteakip bonolar muaccel olacaktır"*[542] şeklinde bir kayıt konulması suretiyle karşımıza çıkmaktadır.

---

olarak gösterildiği, bu haliyle dayanak bonoda çift vade olduğu anlaşılmaktadır. O halde mahkemece, İİK'nun 170/a maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir." (12. HD., T.15.01.2015, E. 26362, K. 719: E-Uyar).

539 *"Takip dayanağı bononun incelenmesinde; tanzim tarihinin 01.01.2012, ödeme tarihinin ise 01.01.2013 tarihi iken 16.09.2013 tarihi olarak değiştirilmiş olduğu ve yapılan bu değişikliğe ilişkin paraf imzasının bulunduğu, yine bononun üst kısmında vade tarihi olarak 01.01.2012 tarihinin bulunduğu anlaşılmaktadır. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 778/1-b maddesi göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı yasanın 703/2. maddesine aykırı olarak çift vadeli düzenlenen senetlerin, bono vasfında sayılamayacağı düzenlenmiştir. Ancak tanzim tarihinin vade tarihinde tekrarı çift vade anlamına gelmez. Aksinin kabulü aşırı şekilcilik olup hak kaybına neden olur."* (12.HD., T. 22.12.2014, E. 25102, K. 31037: KİBB).

540 "*Somut olayda ise; takip dayanağı senedin düzenlenme tarihi 08.03.2014 olup, vade tarihinin de 08.03.2014 olduğu, yani düzenleme tarihi ile vade tarihinin aynı olduğu görülmektedir. Ancak bu durum, vade tarihinin, tanzim tarihinden önceki bir tarihi taşıdığı şeklinde TTK'nun 703. maddesine göre yorumlanamaz. Aynı gün içerisinde kambiyo senedinin düzenlenmesi ve ödeme gününün de aynı gün olarak kararlaştırılması mümkündür. Bu durumda anılan bononun kambiyo vasfını haiz olmadığından söz edilemez."* (12. HD., T. 17.11.2015, E. 18506, K. 28564: E-Uyar).

541 **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 139.

542 **Pulaşlı,** s. 236.

Muacceliyet kaydı, kambiyo hukuku ile bağdaşmadığı için geçersizdir[543]. Ancak, bu geçersizlik muacceliyet kaydı taşıyan bonoların da geçersiz olacağı anlamına gelmemektedir[544]. Zira, burada Kanun'da öngörülen dört tür vadeden başka bir vade veya birden fazla vade söz konusu değildir. Muacceliyet kaydının konusunu vadesi gelmemiş olan senetler oluşturmakta, dolayısıyla gerek ödenmeyen mevcut senetler gerekse de vadesi gelmemiş senetler bakımından TTK m. 703/1-2'de belirtilen hususlara aykırı olmaksızın "belirli bir gün" şeklinde tek bir vade bulunmaktadır. Dolayısıyla, bonoların tamamı için değil, sadece vadesi gelen bono bakımından takip yapılabilmesi mümkündür[545].

Ancak, bono dışında düzenlenen ve bonoya açıkça atıf yapılan sözleşme ile belirlenen muacceliyet kaydı HMK m. 200/1 uyarınca yazılı bir belge ile ispat edildiği takdirde geçerlidir[546]. Böyle bir durumda alacaklının, tüm bonoların bedelini kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip edebilmesi mümkündür[547]. Başka bir deyişle,

---

[543] **Muşul,** İcra, s. 978; **Helvacı,** s. 175.

[544] **Pulaşlı,** s. 236; **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 140; **Muşul,** İcra, s. 978; **Öztan,** s. 224; "*İcra takibine dayanak yapılan senetlerden takip tarihi (26.10.2009) itibariyle sadece 30.09.2009 vadeli senetteki alacak muaccel olup, takibe konulabilir. Takip dayanağı bonolarda; 'vadesinde ödenmediği takdirde müteakip bonoların da muacceliyet kesbedeceği' yolunda kayıt bulunması, bu senetlerin kambiyo senedi olma özelliğini etkilemez. Bu gibi kayıtlar yazılmamış sayılır."* (12. HD., T. 28.02.2012, E. 21905, K. 5547: E-Uyar); ayrıca bkz. 12. HD., 21.02.2006, E. 384, K. 3097: **Süphandağ,** s. 669).

[545] **Muşul,** İcra, s. 978.

[546] **Ülgen (Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 140; aynı yönde bkz. 12. HD., T. 07.10.2010, E. 9857, K. 22648: E-Uyar.

[547] **Muşul,** İcra, s. 978; *"Öte yandan bono haricinde düzenlenen ve bonoya açık atıf yapılan bir sözleşme ile belirlenen muacceliyet koşulu geçerlidir. Somut olayda takip dayanağı bonoların borç tasfiyesi amacıyla düzenlenen 10.01.2007 tarihli protokol uyarınca verildiği tarafların kabulünde olup, anılan sözleşmede senetlerden birinin vadesinde ödenmemesi halinde diğerlerinin muaccel olacağı kararlaştırılmış olmakla, sözleşmede düzenlenen bu muacceliyet şartı geçerlidir. Protokol kapsamında düzenlenen 28.02.2007, 31.03.2007, 30.04.2007 ve 30.05.2007 vade tarihli bonolar vadelerinde ödenmediğine göre sözleşme uyarınca verilen takip dayanağı diğer bonoların muaccel olduğunun*

muacceliyet kaydına ilişkin bono dışında ayrıca bir sözleşme yapıldığı takdirde, vadesi gelmemiş bonolara dayanarak yapılan takiplerde senedin vadesinin gelmediğinden bahisle şikâyetin ileri sürülmesi mümkün değildir.

III. ÇEKTE VADE

A. Çekin Görüldüğünde Ödeneceği Kuralı

TTK hükümleri uyarınca çekte vade yoktur. Zira, kambiyo senetlerinde vade sadece poliçe (TTK m. 703-707) ve bono (TTK m. 778/1-b; TTK m. 703-707) bakımından söz konusudur. TTK m. 795/1 uyarınca çek, görüldüğünde ödenir. Ancak, poliçenin aksine çekin, görüldüğünde ödeneceği kuralına aykırı herhangi bir kaydı içermesi halinde senedin geçersizliği söz konusu olmamakta, sadece bu aykırı kayıt yazılmamış sayılmaktadır[548].

TTK m. 795/1 uyarınca çekte, poliçe bakımından düzenlenen vade türlerinden birini oluşturan "görüldüğünde vade" şeklinde tek tip bir vade olduğu düşünülebilirse de çekin görüldüğünde ödenmesi çekten kaynaklanan talep hakkının muaccel[549] olması hususuna işaret etmektedir[550]. Başka bir deyişle, çekin görüldüğünde ödeneceğine ilişkin kural çekte teknik anlamda bir vadenin varlığına işaret

---

kabulü gerekir." (12. HD., T. 25.03.2008, E. 2008/3353, K. 2008/5864: KİBB); ayrıca bkz. *"Alacaklı tarafça ise muacceliyet kaydı ile ilgili bir sözleşme ibraz edilmediği görülmektedir. O halde mahkemece, yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca takip tarihine göre muaccel olan 05/12/2013, 25/11/2013 ve 05/11/2013 vadeli bonolar haricindeki 12 adet bono yönünden takibin kısmen iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin tümden reddi isabetsizdir."* (12. HD., T. 15.01.2015, E. 26319, K. 707: E-Uyar).

[548] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 259; aynı yönde bkz. 12. HD., T. 3.3.1983, E. 399, K. 1570: KİBB.

[549] TTK m. 795'in kenar başlığının "muacceliyet" olarak adlandırılmasının sebebi de budur.

[550] **Kendigelen (Ülgen/Helvacı/Kaya),** s. 260.

etmemektedir. Çekte vade olmamasına karşılık, ödeme bakımından on gün, bir ay ve üç ay olmak üzere belli ibraz süreleri öngörülmüştür (TTK m. 796).

B. İleri Düzenlenme Tarihli Çek

Çekte vade olmayacağına ilişkin kuralın, senede gerçeğe aykırı düzenleme tarihinin yazılabilmesi hususu bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira, senede gerçek düzenleme tarihinden ileri tarihli başka bir düzenleme tarihinin yazılması, ileri tarihli başka bir deyişle vadeli çek düzenlenmesine olanak vermektedir. Örneğin, gerçekte 10.07.2012 tarihinde düzenlenen bir çeke, düzenleme tarihi olarak 10.07.2013 tarihinin yazılmasıyla, bir anlamda bir yıl vadeli çek oluşturulmaktadır. Ancak, bu husus hamilin iyiniyetiyle sınırlı olmaktadır[551]. Zira, TTK m. 795/2 uyarınca, ileri düzenleme tarihine rağmen, çekin düzenleme tarihinden önce ibraz edilmesi halinde, ödemenin ibraz günü olacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, ileri düzenleme tarihli çek düzenlemek suretiyle vade oluşturulması hamilin iyiniyetinin ve hamil ile düzenleyen arasındaki güven ilişkisinin söz konusu olduğu ölçüde gerçekleşmekte, aksi takdirde TTK m. 795/2 hükmü devreye girmektedir.

TTK m. 795/2 hükmü takip hukuku açısından da önem taşımaktadır. Zira, düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılıksız kalması sonucunda kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takiplerde icra müdürü çekin vadesinin gelmediği gerekçesiyle takip talebini reddetmemeli, aksine bunu kabul ederek borçluya ödeme emri göndermelidir[552]. Ayrıca borçlunun da, bu ödeme emrine karşı senedin vadesinin gelmediğinden bahisle şikâyet hakkı bulunmamaktadır.

[551] **Arı (Karahan//Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 381.

[552] **Helvacı (Ülgen/Kendigelen/Kaya),** s. 312; **Helvacı,** s. 175.

Ancak bu husus, Çek K. geçici madde 3/5 hükmüyle askıya alınmıştır[553]. Bu hüküm uyarınca, 31.12.2017 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir. Başka bir deyişle, 31.12.2017 tarihine kadar vadeli çek düzenlenebilmesi mümkündür[554]. Bu husus takip hukuku açısından da önem taşımaktadır. Zira, ibrazı geçersiz böyle bir çeke dayanarak takip yapılması söz konusu değildir[555]. Aksi takdirde, icra müdürü 168/1 uyarınca vadenin gelmediği gerekçesiyle takibi reddedecektir[556].

Bu noktada, Çek K. m. 3/8 hükmü de önem taşımaktadır. Bu hükümle, -özellikle de 31.12.2017 tarihinden sonra- düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılığının TTK m. 795 uyarınca kısmen veya tamamen ödenmemesi halinde hukuki takip yapılamayacağı düzenlenmektedir. Zira, böyle bir çeke dayanarak takip yapılabilmesi, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulmasına bağlıdır. Kanun koyucunun bu hükmü düzenlemesindeki amaç, ibrazın düzenleme tarihine göre yapılacağı düşüncesiyle hesabında para bulundurmayan düzenleyeni korumaktır[557].

---

[553] **Kuru,** El Kitabı, s. 759, dn. 33.

[554] **Pulaşlı,** s. 244,295; **Arı (Karahan//Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 382.

[555] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 421; **Kuru,** El Kitabı, s. 759, dn. 33; *"Öte yandan 5941 Sayılı Çek Kanunu'nun geçici 3. maddesinin 5. bendinde "31.12.2017 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir." hükmü yer almaktadır. Belirtilen bu yasal düzenleme uyarınca takip dayanağı çekin üzerinde yazılı olan 31.03.2015 keşide tarihinden önce 30.03.2015 tarihinde yapılan ibrazı geçersizdir. (...) O halde, mahkemece takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 23.03.2016, E. 6165, K. 8542: E-Uyar).

[556] **Helvacı (Ülgen/Kendigelen/Kaya),** s. 312.

[557] Zira, böyle bir ihtimalde hesapta para bulunmayacağı için çekin karşılıksız kalması ve buna bağlı yaptırımlarla karşılaşma tehlikesi mevcuttur [**Arı (Karahan//Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 381].

Çek K. md. 3/8 hükmünün takip hukuku bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir. İlk olarak, hükümde geçen *"hukuki takip"* ifadesi ile, icra takibi kastedilmekte ise de hukukumuzda hukuki takip şeklinde bir müessese yoktur[558]. İkinci olarak, yasağa rağmen hukuki takip yapıldığı takdirde borçlunun hangi sebebi ileri sürmek suretiyle şikâyet yoluna başvurabileceği açık değildir. Böyle bir durumun, senedin niteliğine ilişkin şikâyet sebebi teşkil etmeyeceği açık olmakla birlikte, senedin vadesine mi yoksa alacaklının takip hakkına mı ilişkin olduğu belirlenmelidir. Zira, ilk ihtimalde şikâyet süresi yedi; ikinci ihtimalde ise, beş gün olmaktadır. İlk bakışta, düzenleme tarihini vade gibi kabul etmek suretiyle, senedin vadesinin gelmediği ve buna bağlı olarak şikâyet hakkının yedi gün içinde kullanılabileceği söylenebilmektedir[559]. Ancak, burada düzenleme tarihi, vadeyi değil; takip yapılabilmesi için gelmesi gereken bir tarihi başka bir deyişle takip şartını ifade etmektir. Dolayısıyla, maddedeki *"hukuki takip yapılamaz"* ifadesi, *"alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkının bulunmadığından bahisle hukuki takip yapılamayacağı"* şeklinde anlaşılmalıdır. Dolayısıyla, yasağa rağmen takip yapıldığı takdirde borçlunun, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkı bulunmadığını ileri sürmek suretiyle beş gün içinde şikâyet hakkını kullanabilmesi mümkündür[560] (İİK m. 168/3; İİK m. 170/a-1).

[558] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 421.

[559] Aynı yönde bkz. **Helvacı,** s. 175.

[560] Hatta bir adım daha ileri gidilmek suretiyle düzenlemenin kamu düzeni düşüncesiyle getirildiğinden bahisle süresiz şikâyete başvurulabileceği de savunulabilir (**Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 421).

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİKÂYETE İLİŞKİN YARGILAMA USULÜ VE SONUÇLARI

§ 7. ŞİKÂYETTE TARAFLAR

I. ŞİKÂYET EDEN

Şikâyetin taraflarına ilişkin olarak, İİK'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, gerek şikâyet eden gerek şikâyet olunan tarafın belirlenmesinde doktrin ve uygulamanın yapmış olduğu tespitler belirleyici olmaktadır. Şikâyet eden tarafı oluşturacak kimselerin belirlenmesinde hukuki yarar kavramı önem taşımaktadır. Zira, şikâyet konusu işlemin iptal edilmesi veya düzeltilmesinde hukuki yararı bulunan herkesin şikâyette bulunabilmesi mümkündür[561].

Hukuki yarar kavramı nedeniyle, şikâyet eden tarafı salt takip alacaklısının veya takip borçlusunun oluşturduğu düşünülemez. Zira şikâyete başvuru bakımından esas olan, şikâyet konusu işlemin doğrudan doğruya kişinin kendi hukuki durumuna ilişkin ve zararına bulunması[562] olup, bu şartları taşıyan kimseler şikâyet hakkına sahiptir. Bu bağlamda, takip alacaklısı ve takip borçlusunun yanı sıra, bu kişilerin külli ve cüzi haleflerinin de şikâyet hakkı söz konusudur[563]. Ayrıca, bazı hallerde (örneğin

---

[561] **Kuru,** El Kitabı, s. 106; **Kuru,** İcra, s. 66; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 399; **Üstündağ,** s. 60; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 399; **Muşul,** İcra, s. 172; **Uyar, Talih:** İcra Hukukunda Şikâyetin Tarafları, (Legal Hukuk Dergisi, S.12, Aralık 2003, s. 3021-3037), s. 3021; **Postacıoğlu/Altay,** s. 65; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 130; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 75. Buna karşılık, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde hukuki yarar şartı aranmamaktadır (**Arslan,** İhalenin Feshi, s. 194; **Sorg, Hans:** Das Beschwerdeverfahren in Schuldbetreibungs und Konkurssachen im Kanton Zürich, 1954, s. 46)

[562] **Kuru,** El Kitabı, s. 106; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 130; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 76.

[563] **Muşul,** İcra, s. 172; **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3021.

istihkak iddiasında bulunanlar, açık artırmaya pey sürmek yoluyla katılanlar veya rehin alacaklıları gibi) şikâyet konusu işlemin iptalinde hukuki yararı olan üçüncü kişilerin de şikâyet yoluna başvurabilmesi mümkündür[564]. Bu halde, üçüncü kişi şikâyet prosedürüne fer'i müdahil olarak değil; bizzat şikâyet eden taraf olarak katılmaktadır[565].

Üçüncü kişilerin, şikâyet konusu işlemin iptalinde hukuki yararlarının bulunduğunu ayrıca ispat etmeleri gerekmektedir. Takibe taraf olmayan üçüncü kişilerin, takibin taraflarıyla ilgili olarak yapılmış işlemlere karşı şikâyete başvurmalarında hukuki yararlarının olmadığı açıktır[566]. Bununla birlikte, şikâyet konusu işlem dolayısıyla zarar görme ihtimali bulunan veya zarar gördükleri açıkça anlaşılan üçüncü kişilerin şikâyet haklarının var olduğu kabul edilmelidir[567]. Buna karşılık Yargıtay, borçlunun kendisinin ve ailesinin geçimi için haczedilmezliği kabul edilmiş olan mal ve hakların (İİK m. 82/2-7, 12; 83) haczi söz konusu olduğu takdirde bu haciz işlemine karşı, borçlunun aile bireylerine (özellikle borçlunun eşine) şikâyet hakkı tanınmayacağı görüşündedir[568]. Bu hususta Yargıtay'ın, kadının aktif dava

---

[564] **Kuru,** El Kitabı, s. 106; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 76; **Postacıoğlu/Altay,** s. 66; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 400; **Ansay,** 29; **Pekcanıtez,** s. 104; **Üstündağ,** s. 61; **Karslı,** s. 79; **Muşul,** İcra, s. 172; **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3021.

[565] **Kuru,** El Kitabı, s. 106.

[566] *"Takipte taraf olmayan üçüncü kişinin, taraf olmadığı icra takibinin ve bu dosyada yapılan takip işlemlerinin, dolayısıyla borçlunun mallarına konulan haczin iptalini isteme hakkı bulunmadığından mahkemece, istemin aktif husumet yokluğu nedeni ile reddi gerekirken işin esasının incelenerek yazılı gerekçe ile şikâyetin kabulüne karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 12.5.2009, E. 9252, K. 10499: E-Uyar); aynı yönde bkz. 12. HD., T. 6.12.2005, E. 2005/20272, K. 2005/24134: **Muşul,** İcra, s. 173.

[567] **Postacıoğlu/Altay,** s. 66; **Pekcanıtez,** s. 104.

[568] Aksi yönde bkz. **Kuru,** El Kitabı, s. 106; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 76.

ehliyetsizliğinden bahisle kocası adına meskeniyet şikâyetinde bulunamayacağına dair kararları bulunmaktadır[569].

Şikâyet hakkının, şikâyet konusu işlemin iptal edilmesinde hukuki yararı bulunan takip alacaklısı, takip borçlusu ve üçüncü kişilere ait olmasına karşılık, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesinin[570] böyle bir hakkı bulunmamaktadır[571].

Şikâyetin taraflarını tayin etme noktasında, şikâyete taraf olma ehliyeti ve şikâyet ehliyeti hususlarının da incelenmesi gerekmektedir[572]. Şikâyete taraf olma ehliyeti, medeni haklardan yaralanma başka bir deyişle hak ehliyeti kavramı ile açıklanmaktadır. Zira hak ehliyeti, şikâyete taraf olma ehliyeti başta olmak üzere belli ehliyetleri (örneğin davaya taraf olma ehliyeti, icra takibine taraf olma ehliyeti, mirasçı olma ehliyeti[573]) içinde toplayan bir üst kavramı ifade etmektedir. Hak sahibi olma ve

---

569 *"İİK'nun 82/12. maddesinden faydalanma hakkı sadece icra takip borçlusuna ait bulunmaktadır. Somut olayda, şikâyetçinin lehine taşınmaz üzerine aile konutu şerhi verilmiş bulunması durumu takipte taraf olmayan şikâyetçinin bu hakka dayanarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunmasına, İİK'nun 82/12. maddesi imkan tanınmamaktadır. O halde, haczedilmezlik şikâyetinin aktif dava ehliyetsizliği nedeniyle reddi yerine işin esasına girilerek yazılı gerekçeyle istemin kabulü yönünde hüküm kurulması isabetsizdir."* (12. HD., T. 17.04.2007, E. 5053, K. 7641: E-Uyar); aynı yönde bkz. 12. HD., T. 10.11.2009, E. 13913, K.22040; 12. HD., T. 16.02.2010, E. 21405, K. 3267; 12. HD., T. 08.06.2010, E. 2661, K. 14488; 12. HD., T. 20.10.2009, E. 11529, K. 19762: **Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt:** İcra Ve İflas Hukuku Rehberi (İİK. mad. 142-370), 2. Cilt, 3. B., Ankara 2015, dn. 51.

570 BERKİN, istinabe talep edildiği hallerde dahi istinabe talep eden icra dairesinin şikâyete başvuru hakkının bulunmadığını savunmaktadır (**Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 400). Buna karşılık, doktrinde en azından bir hakkın yerine getirilmemesi halinde istinabe talep eden daireye şikâyet hakkının tanınması gerektiği de savunulmuştur (**Jaeger'dan** aktaran **Pekcanıtez,** s. 108); aynı yönde bkz. POSTACIOĞLU/ALTAY'a göre, böyle bir durumda hukuki yarar kavramının kural olarak geniş yorumlanması gerekmektedir **(Postacıoğlu/Altay,** s. 66). .

571 **Kuru,** El Kitabı, s. 107; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 400; **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3022; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 131; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 76.

572 **Pekcanıtez,** s. 92.

573 **Öztan, Bilge:** Medeni Hukukun Temel Kavramları, 32. B., Ankara 2010**,** s. 236; **Serozan, Rona:** Medeni Hukuk (Genel Bölüm/Kişiler Hukuku), 5. B., İstanbul 2014, s. 407.

yükümlülük altına girmeyi kapsayan hak ehliyeti[574], tüm kişilere tanınan bir ehliyettir (TMK m. 8). Bu bağlamda, hak ehliyetine sahip olan her gerçek ve tüzel kişinin şikâyete taraf olma ehliyetine sahip olduğu açıktır[575].

Şikâyet ehliyeti ise, medeni hakları kullanma başka bir deyişle fiil ehliyeti kavramı ile açıklanmaktadır. Dolayısıyla, şikâyet hakkını kullanacak tarafın fiil ehliyetine de sahip olması gerekmektedir[576]. Fiil ehliyeti, bir kimsenin kendi fiil ve hareketleriyle hukuki sonuç doğurması yani hak kazanması ve borç altına girebilmesini ifade etmektedir (TMK m. 9)[577].

Ayırt etme gücüne sahip, kısıtlı olmayan ergin kişilerin fiil ehliyetleri tam olduğundan[578] şikâyete başvurabilmeleri mümkündür. Ayrıca şikâyet edenin vekil (avukat) aracılığı da şikâyet hakkını kullanabilmesi mümkündür[579].

Fiil ehliyetine sahip olmayan kişilerin şikâyete başvurabilmeleri, yasal temsilcileri aracılığı ile mümkün olmaktadır[580]. Bununla birlikte, ayırt etme gücüne sahip ergin olmayan kimseler ile kısıtlıların, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanması bakımından veya kendilerine sulh hukuk mahkemesi tarafından bir meslek veya sanatla uğraşma izni verildiği hallerde bu meslek veya sanatın gereği olarak

---

574 **Öztan,** s. 235; **Serozan,** s. 407.

575 **Pekcanıtez,** s. 92.

576 **Kuru,** El Kitabı, s. 107; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 399; **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3022; **Postacıoğlu/Altay,** s. 67; **Muşul,** İcra, s. 173; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 132; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** s. 76.

577 **Öztan,** s. 239; **Serozan,** s. 421.

578 **Öztan,** s. 244; **Serozan,** s. 421.

579 **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi**,** s. 400; **Kuru,** El Kitabı, s. 107; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** s. 76.

580 **Pekcanıtez,** s. 93; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 81; **Postacıoğlu/Altay**, s. 67; **Muşul,** İcra, s. 173; **Üstündağ,** s. 61; **Nötzli,** s. 50.

yaptığı işlemlerde fiil ehliyetleri tam olduğundan[581], bu hususlarla ilgili açılan takiplerde, şikâyet ehliyetleri de tamdır[582]. Örneğin, borcu temin amacıyla düzenlendiği senet uyarınca kambiyo hukukuna özgü haciz yoluyla takip edilen ayırt etme gücüne sahip 16 yaşındaki borçlunun, senedin niteliğine ilişkin şikâyette bulunması ancak hakkında sulh hukuk mahkemesince meslek veya sanatla uğraşması için izin verilmiş olması ve takip konusu senedi de bu meslek veya sanatın gereği olarak düzenlemiş olmasına bağlıdır. Böyle bir durumda şikâyet eden ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlının şikâyetini yasal temsilcisinin rızası olmaksızın yapabilmesi mümkündür.

Şikâyete taraf olma ve şikâyet ehliyetinin yanı sıra, şikâyet edenin, şikâyet konusu işlemin ilgili bulunduğu hak üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması da gerekmektedir[583].

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyette, şikâyet eden tarafın belirlenebilmesi bakımından İİK 168 ve 170/a maddeleri önem taşımaktadır. İİK m. 168'de, bu takip uyarınca gönderilecek ödeme emrinin içeriğinde bulunması gereken unsurlar sayılmış ve bu unsurların muhatabı olarak ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlu gösterilmiştir. Aynı husus, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkı olmadığından bahisle 168/3 uyarınca şikâyete başvurabilecek kişinin borçlu olarak gösterildiği İİK m. 170/a-1'de de belirtilmiştir. Dolayısıyla borçlu, gerek İİK m. 168

---

[581] **Öztan,** s. 268-269.

[582] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 400; **Pekcanıtez,** 94; ayrıca bkz. POSTACIOĞLU/ALTAY'a göre, aynı mantık çerçevesinde, küçüğün takibin karşı tarafını oluşturduğu ve ödeme emrinin yasal temsilcisine değil, doğrudan doğruya kendisine gönderildiği hallerde küçüğe şikâyet yoluna bizzat başvurma yetkisi tanınmalıdır (**Postacıoğlu/Altay,** s. 67).

[583] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 132; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** s. 76; **Postacıoğlu/Altay,** s. 67; **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3022.

gerek de 170/a uyarınca şikâyet konusunu oluşturan ödeme emri gönderilmesi işleminden doğrudan doğruya hukuki durumu etkilenen ve kambiyo hukukuna dayanan özel şikâyet nedenlerine bağlı olarak takibin iptal edilmesinde hukuki yararı bulunan kişi olduğundan, şikâyete başvuru hakkına da sahiptir. Bununla birlikte, yukarıda da belirtildiği üzere, borçlunun külli veya cüzi haleflerinin yahut şikâyet konusu ödeme emri işleminin gönderilmesi işleminin iptal edilmesinde hukuki yararı bulunan üçüncü kişilerin de şikâyet hakkının bulunduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, hakkında henüz takip yapılmamış, kendisine ödeme emri gönderilmemiş borçlunun veya üçüncü kişilerin şikâyet yoluyla takibin iptal ettirilmesinde hukuki yararı olmadığı açıktır[584].

Medeni usul hukukundaki dava arkadaşlığı gibi, icra takipleri bakımından alacaklı veya borçlu tarafta birden fazla kişinin yer alması suretiyle takip arkadaşlığı mümkün olabilmektedir[585]. Ancak, medeni usul hukukundaki dava arkadaşlığı, takip hukukunda aynı kapsamda ve aynı şekilde uygulama alanı bulmamaktadır[586].

Bu bağlamda, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte, takip arkadaşlığının mümkün olduğu hallerde, bu takibe karşı kambiyo hukuku uyarınca yapılacak şikâyetler bakımından şikâyet arkadaşlığının söz konusu olup olamayacağının incelenmesi gerekmektedir.

---

[584] *"Üçüncü kişi, Yapılan İnşaat Ticaret Ltd. Şti., İİK.'nun 38. maddesine göre yapılan işleme karşı şikâyette bulunmuştur. Henüz şirkete icra emri tebliğ edilmemiştir. İcra emri tebliği halinde gerekli itiraz ve şikâyetlerini süresinde mercie bildirebilir. Henüz hakkında takip yapılmayan şirketin şikâyetinin bu nedenle reddi gerekirken, işin esasının incelenmesi isabetsiz ve bozmayı gerektirir ise de, şikâyet reddedildiğinden bu hata bozma nedeni yapılmadı."* (12. HD., T. 21.12.1987, E. 1594, K. 13387: E-Uyar).

[585] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, İcra, s. 116.

[586] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, İcra, s. 116.

İcra hukukunda borçlu tarafta zorunlu takip arkadaşlığı bakımından İİK'nun 53. maddesinin 2. fıkrası önem taşımaktadır. Söz konusu düzenleme uyarınca, borçlu icra takibi sırasında ölürse icra takibine miras ortaklığına karşı; miras ortaklığının henüz paylaşılmamış olması, terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulmamış olması ve mirasçılar arasında aile malları ortaklığı kurulmamış bulunması şartıyla kaldığı yerden devam edilir. Miras ortaklığına karşı yapılacak böyle bir takip, borçlu sağ olsaydı hangi takip yolu seçilebilecekse o olacaktır. Miras ortaklığının tüzel kişiliği olmadığından, icra takibinin ya mirası reddetmeyen bütün mirasçılara zorunlu takip arkadaşı olarak ya da miras ortaklığı temsilcisine karşı devam ettirilmesi gerekmektedir[587]. Başka bir deyişle, miras ortaklığının bir temsilci ile temsil edilmediği hallerde, mirası reddetmeyen mirasçılar bakımından zorunlu bir takip arkadaşlığı söz konusu olmaktadır[588]. Bu husus, takip konusu alacağın tereke mallarından karşılanmasının ve mirasçıların tereke mallarına elbirliği ile malik olmalarından kaynaklanmaktadır. Böyle bir durumda, zorunlu takip arkadaşı olan borçlu mirasçılar birlikte hareket etmek zorunda olduklarından, şikâyeti de zorunlu dava arkadaşlığı şeklinde birlikte ileri sürmek zorundadırlar[589].

Dolayısıyla, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte borçlunun takip sırasında ölmesi ve takibe İİK m. 53/2 uyarınca miras ortaklığına yani mirası reddetmeyen mirasçılara devam edilmesi halinde, bu mirasçılar arasında zorunlu takip arkadaşlığı söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda, zorunlu takip arkadaşı olan borçlu mirasçıların kambiyo hukuku bakımından şikâyeti de birlikte ileri sürmeleri gerekmektedir.

---

[587] **Kuru,** İcra, s. 94; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 112; **Karslı,** s. 20.

[588] **Kuru,** İcra, s. 101: **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 116.

[589] **Pekcanıtez,** s. 113.

İcra hukukunda borçlu tarafta ihtiyari takip arkadaşlığı müşterek borçluların (örneğin, kambiyo senetlerinde cirantaların müteselsil borçlu olması) hepsine veya içlerinden bazılarına karşı birlikte takip yapılması halinde ortaya çıkmaktadır[590]. Böyle bir durumda, ihtiyari takip arkadaşı borçlular arasında tek bir takip talebi doldurulur ve bir dosya açılır. Buna karşılık, her borçluya ayrı ayrı ödeme emri gönderilir. Bu hususun, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyet bakımından önem arz ettiği açıktır. Zira, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin konusunu borçlu aleyhine bu takibe ilişkin bir ödeme emri gönderilmesi işlemi oluşturmaktadır. İhtiyari takip arkadaşlığında, her borçluya ayrı ayrı ödeme emri gönderilmesi, borçluların hepsine karşı ortak bir işlem yapılmaması anlamına geldiğinden[591], kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte ödeme emrine karşı kambiyo hukuku uyarınca yapılacak şikâyetler bakımından ihtiyari şikâyet arkadaşlığı söz konusu olmamaktadır. Buna karşılık, her bir müşterek borçlunun kendilerine gönderilen ödeme emrine karşı kambiyo hukuku uyarınca şikâyeti ileri sürebilmesi mümkündür.

Dolayısıyla, müşterek borçlulara karşı kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapılması halinde bu borçlular, ihtiyari takip arkadaşı olmakla birlikte; kambiyo hukuku uyarınca ileri sürülecek şikâyetler bakımından ihtiyari şikâyet arkadaşı değildirler.

II. ŞİKÂYETTE KARŞI TARAF

Şikâyetin karşı tarafının belirlenebilmesi, şikâyetin kabul edilmesi halinde hükmedilecek yargılama giderleri bakımından önem taşımaktadır. Özellikle de şikâyetin kabulü halinde şikâyet eden, şikâyetini bir avukat aracığı ile yapmışsa, icra

[590] **Kuru,** İcra, s. 101: **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 116; **Üstündağ,** s. 90; **Karslı,** s. 21.

[591] **Pekcanıtez,** s. 112.

mahkemesi şikâyet konusu işlem lehine olan kimseyi yargılama gideri olarak vekalet ücreti ödemeye de mahkum edeceğinden, şikâyetin karşı tarafını; şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memurunun mu yahut şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin mi oluşturacağının belirlenmesi gerekmektedir[592].

Şikâyetin karşı tarafını kimin oluşturacağı hususunda İsviçre takip hukukunun aksine[593] Türk takip hukuku bakımından doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bu görüşler uyarınca şikâyetin karşı tarafını, şikâyet konusu işlem lehine olan kimse veya şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memuru oluşturmaktadır[594]. Bununla birlikte, şikâyetin karşı tarafı olarak, şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin veya şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memurunun gösterilmesine gerek olmadığı yönünde üçüncü bir görüş de mevcuttur[595].

İlk görüşe göre, şikâyetin karşı tarafını, şikâyet konusu işlem lehine olan kimse oluşturmaktadır[596]. Zira, şikâyet eden şikâyet konusu işlemin iptalini isterken; şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin, bu işlemin aynen muhafaza edilmesinde menfaati bulunmaktadır. Şikâyet esasen icra memurunun işlemine yöneltilir[597]. Başka bir ifadeyle, şikâyetin karşı tarafı, işlemi yapan icra memurunun şahsı değildir. Bununla birlikte, şikâyet konusu işlemi inceleyecek icra mahkemesinin, işlemi gerçekleştiren

---

[592] **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3036.

[593] İsviçre takip hukuku bakımından şikâyetin karşı (pasif) tarafını, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memuru oluşturmaktadır. Şikâyet sonucunda icra memuru, kendisine tebliğ edilen şikâyet dilekçesine cevap vermekte ve duruşmaya gelerek şikâyet konusu işlem hakkında görüş beyan etmektedir. Bununla birlikte, şikâyet konusu işlem lehine olan kimseye de şikâyet dilekçesi tebliğ edilmekte ve bu kişiden de şikâyete karşı cevap vermesi istenmektedir (**Blumenstein,** s. 84).

[594] İsviçre takip hukuku bakımından, şikâyetin karşı tarafını şikâyete konu işlemi yapan veya kendisinden işlemi yapması beklenen organ oluşturmaktadır (**Yıldırım/Deren-Yıldırım,** s. 33).

[595] **Pekcanıtez,** s. 110.

[596] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 395, 399; **Postacıoğlu/Altay,** s. 83; **Özcengiz,** s.20.

[597] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 395; **Postacıoğlu/Altay,** s. 83.

icra memurundan veya işlemin yapıldığı icra dairesinin amiri olan icra memurundan işlem hakkında bilgi isteyebilmesi mümkündür. Uzun bir süre sadece uygulama bakımından işlerlik kazanan bu husus, 30.07.2003 tarihli 4949 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesiyle yasal olarak düzenleme altına alınmıştır. Bu düzenlemeye göre, İİK'nun 18. maddesinin 3. fıkrasında bir takım değişiklikler yapılmış; aksine hüküm bulunmayan hallerde icra mahkemesinin, şikâyet incelemesinin duruşmalı yapılması ve şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapması hususunda takdir yetkisine sahip olduğu hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu düzenleme yürürlüğe girmeden önce BERKİN[598], şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra memurunun işlem hakkında icra mahkemesi nezdinde açıklama yapmasının, şikâyeti çözüme ulaştırma amacına hizmet ettiğini; buna karşılık, bu hususun icra memurunu şikâyette bulunan tarafın hasmı haline getireceğini, icra memuru bakımından zaman kaybına yol açacağını ve dolayısıyla diğer işlerini zamanında yürütebilmesine engel olacağını[599], cebri icra organları arasında görevde birlik ve beraberliği bozacağını ve icra dairesinin tarafsızlığı fikri ile bağdaşmayacağını belirtmiştir. Bu görüşten de yola çıkmak suretiyle, özellikle de icra memurunun mahkeme nezdinde açıklama yapmasının onu hasım konumuna getirip getirmeyeceğinin, İİK'nun 18. maddesinin 3. fıkrasının 4949 sayılı Kanunla değişik yeni hali çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

[598] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 395, dn. 1.

[599] UYAR'a göre, icra memuru duruşma gününden önce yazılı cevabını dosyaya koymak suretiyle duruşmaya girmeyebileceğinden, söz konusu zaman kaybının yaratığı sakıncaların ortadan kalkabilmesi mümkündür (**Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3035).

İİK m. 18/3'ün lafzından, icra dairesinin şikâyetin karşı tarafı sıfatıyla mı yoksa üçüncü bir kişi sıfatıyla mı açıklama yapabileceğine yönelik herhangi bir çıkarım yapılamamaktadır. Ancak, maddenin gerekçesi şikâyette karşı tarafın bulunup bulunmadığına ve bu bağlamda icra dairesinin hangi sıfatla dinleneceğine yönelik bir çıkarım yapılmasına yardımcı olmaktadır. Gerekçede[600] ilk olarak, şikâyetin bir dava olmadığı dolayısıyla davalı tarafın bulunmadığı; bununla birlikte, şikâyet konusu işlemi yapan icra organının veya işlemle ilgili olan kişilerin dinlenebileceği belirtilmiştir. Başka bir deyişle, gerekçenin şikâyette karşı taraf bulunmadığına ilişkin açıklığı karşısında, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin dinlenmesi, taraf sıfatıyla dinleme şeklinde değerlendirilemez. İcra dairesinin dinlenilmesi ile, şikâyet konusu işlemin hangi gerekçe ile yaptığının öğrenilmesi ve böylelikle icra mahkemesinin daha isabetli karar vermesi amaçlanmaktadır. Zira, icra dairesinin adeta gıyabında şikâyetin incelenip karara bağlanması, gerek şikâyet incelemesini uzatmakta gerek icra mahkemesinin işini güçleştirmektedir[601].

İkinci görüşe göre, şikâyetin karşı tarafını, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesi oluşturmaktadır[602]. Şikâyet, icra dairesinin icra takip işlemlerine yönelik olduğu için husumet takibin diğer tarafına yöneltilemez[603]. İcra mahkemesinin şikâyet

[600] İİK'nun 18. maddesinin 3. fıkrasının 4949 sayılı Kanunla değişik halinin gerekçesi için bkz. **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel:** İcra ve İflas Kanunu, 1. B., Ankara 2015, s. 35, dn. 38.

[601] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 77.

[602] **Ansay,** s. 29; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 77; **Kuru,** El Kitabı, s. 107; **Üstündağ,** s. 61, dn. 84; **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3035.

[603] **Muşul,** İcra, s. 178.

incelemesi bakımından icra dairesinin görüşünü alması da, icra memurunun şikâyetin pasif tarafı şeklinde değerlendirilebilmesine yol açmaktadır[604].

Bununla birlikte UYAR'a göre, bazı şikâyet türleri bakımından şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesinin yanı sıra şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin de şikâyet dilekçesinde karşı taraf olarak gösterilmesi gerekmektedir[605]. Örneğin; kıymet takdirine, haczedilmezliğe[606] veya ihalenin feshine ilişkin şikâyetlerde, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesinin yanı sıra şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin de şikâyetin karşı tarafı olarak yer alması gerekmektedir[607].

Üçüncü görüşe göre, şikâyetin hukuka uygunluk incelemesi ile sınırlı olması başka bir deyişle, haklılık veya menfaatin belirlenmesini konu almaması nedeniyle gerek işlemi yapan icra memurunun gerek işlem lehine olan kimsenin şikâyetin karşı tarafı olarak gösterilmesine gerek yoktur[608]. Zira şikâyet, işlemi gerçekleştiren icra müdürünün şahsına veya işlem lehine olan kimseye değil; işlemin kendisine yöneliktir. Başka bir deyişle, şikâyet edilen, icra dairesinin bir işlemidir. Bu durum, şikâyet edenin uyuşmazlık içinde bulunduğu bir kimsenin olmamasından kaynaklanmaktadır[609].

---

[604] **Üstündağ,** s. 61, dn. 84.

[605] **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3036.

[606] KURU'ya göre, haczedilen bir evinin haczedilemez olduğunu iddia eden borçlu, şikâyetini icra dairesi ile alacaklıya karşı yapar. Böyle bir durumda alacaklı icra dairesi ile birlikte zorunlu olarak aleyhine şikâyet olunan konumundadır (**Kuru,** El Kitabı, s. 107).

[607] Buna karşılık uygulamada bu tür şikâyetler bakımından, sadece şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin karşı taraf olarak gösterildiği görülmektedir (**Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3036).

[608] **Arslan,** İhalenin Feshi, s. 183; **Pekcanıtez,** s. 110.

[609] **Pekcanıtez,** s. 111.

Yargıtay, icra müdürünün şikâyette taraf olarak gösterilemeyeceği; buna karşılık, şikâyet eden ve şikâyet konusu işlem lehine olan kimselerin yani ilgililerin[610] şikâyette taraf olarak gösterilmesi gerektiği görüşündedir[611]. Bununla birlikte, şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin şikâyet dilekçesinde taraf olarak gösterilmemiş veya yanlış gösterilmiş olması şikâyetin taraf sıfatı (husumet) bakımından esastan reddine yol açmaz[612]. Bu husus, şikâyetin icra işlemlerinin düzeltilmesi amacından kaynaklanmaktadır[613]. Buna rağmen Yargıtay'ın, haczin kaldırılması şikâyetinin hasımsız olarak incelenemeyeceği yönünde kararları da mevcuttur[614].

---

[610] 12. HD, T. 16.6.1980, E. 3553, K. 5179: **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3033-3034.

[611] *"Şikâyetin mahiyetine göre mahkemece İİK'nun 18. maddesine göre duruşma açıldığı halde alacaklı hasım gösterilmeden ve adı geçenin hukukunu ilgilendiren bu konuda yargılamaya katılması sağlanmadan sonuca gidilmiştir. Bu maddenin 2. fıkrası uyarınca (...duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır...) icra müdürü şikâyette hasım olarak gösterilemez. Takipte taraf olan alacaklının şikâyette de taraf gösterilmesi gerekir."* (12. HD., T. 4.7.2006, E. 2006/11879, K. 2006/14657: KİBB). Söz konusu kararda incelenen şikâyet, borçlunun haline münasip evinin haczedilip haczedilmeyeceği hususuna ilişkin olduğundan, şikâyet konusu işlem lehine olan taraf somut olay bakımından takip alacaklısıdır. Başka bir deyişle, takip alacaklısı kavramı her durumda şikâyet eden tarafı karşılamamakta, şikâyet konusu işlem lehine olan karşı tarafın değerlendirilmesinde her somut olayın ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

[612] *"(...) şikâyetin dava niteliği bulunmadığından şikâyet dilekçesinde ilgililerin yanlış gösterilmesinin veya hiç gösterilmemesinin yapılan şikâyetin husumet yokluğu sebebi ile reddini gerektirmez. Bunun yargılama aşamasında tamamlattırılması mümkündür. Bu hususun somut olayda giderildiği görülmüştür. Mahkemece yukarıda belirtilen nedenlerle oluşacak duruma göre şikâyetin esası hakkında bir karar vermek gerekirken husumet sebebi ile şikâyetin reddi isabetsizdir."* (12. HD., T. 31.10.2006, E. 16835 K. 20303: KİBB).

[613] 12. HD, T. 24.5. 1976, E. 4346, K. 6550: **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3033.

[614] *"Üçüncü kişinin 24.2.1999 tarihinde uygulanan hacizle ilgili şikâyeti, merci nezdinde hasımsız olarak açılmış ise de, bu tür şikâyet sonucu oluşacak kararlar, alacaklı ve borçlu hukukunu da ilgilendireceğinden, anılan kişilerinde taraf gösterilip ve şikâyet dilekçesinin vekil ile temsil edilmesi halinde vekillerine aksi halde kendilerine tebliğ olunarak taraf teşkili sağlanıp hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 13.5.1999, E. 5927, K. 6294: E- Uyar); aynı yönde bkz. 12. HD., T. 1.4.1991, E. 1990/11318, K. 4153; 12. HD., T. 18.01.1983, E. 1982/10133, K. 177: **Uyar/Uyar/Uyar,** Rehber, s. 37.

Kanaatimizce, şikâyetin karşı tarafını kimin oluşturacağına ilişkin tartışmanın şikâyet sonucunda hükmedilecek yargılama giderleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, şikâyetin kabulü veya reddi halinde şikâyet eden lehine veya aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmeyeceğine yahut herkesin kendi yargılama giderine katlanacağına ilişkin bir düzenlemenin getirilmesi, şikâyetin sadece icra dairesi işlemine yönelik yapıldığı hususunu daha anlamlı bir hale getirecek ve aynı zamanda şikâyetin karşı tarafına ilişkin tartışmayı da sona erdirecektir. Başka bir deyişle, böyle bir düzenleme getirilmesi halinde, şikâyetin karşı tarafı olarak, işlemi gerçekleştiren icra memurunun veya işlem lehine olan kimsenin gösterilmesine gerek kalmayacaktır. Ancak yürürlükteki hukuk bakımından, şikâyetin kabulü halinde şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin yargılama giderlerine mahkum edilmesi dolayısıyla şikâyet konusu işlemin karşı tarafını bu kimsenin oluşturduğunu söyleyebilmemiz mümkündür.

§ 8. ŞİKÂYETE BAŞVURU

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin düzenlendiği İİK'nun 168/3 ve İİK m. 170/a hükümlerinde, genel şikâyet hükümlerine (İİK m.16 vd.) yollama yapılmamıştır. Ancak bu durum, genel şikâyet hükümlerinin, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyet bakımından uygulama alanı bulmayacağı anlamına gelmemekte, söz konusu hükümler bu takipler bakımından yapılacak şikâyetlerde de uygulama alanı bulmaktadır[615]. Zira, genel anlamda şikâyette ve kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyette şikâyetin konusunu icra organının hukuka aykırı işlemleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinde, şikâyete başvuru usulü

[615] **Gürdoğan,** s. 50; **Uyar/Uyar/Uyar,** Rehber, s. 1417.

incelenirken İİK m. 168/3 ve İİK m.170/a hükümlerinin yanı sıra İİK m. 16 vd. hükümlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu hususlar göz önünde bulundurulmak suretiyle şikâyete başvuru usulü; şikâyetin nereye, hangi sürede, nasıl yapılacağı bağlamında incelenecek ve en nihayetinde bu başvurunun takibe etkisi tartışılacaktır.

I. İCRA MAHKEMESİNE ŞİKÂYET

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti, icra mahkemesine yapılmalıdır (İİK m. 168/3). Aynı husus şikâyete ilişkin genel hükümler (İİK m. 16 vd.) uyarınca da geçerli olup; bu husus, İİK'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesinde *"Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İcra ve İflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında (...) icra mahkemesine şikâyet olunabilir"* şeklinde belirtilmiştir. Başka bir deyişle, şikâyet yoluna ancak Kanunun çözümünü genel mahkemelere bırakmadığı hususlarda gidilebilmektedir[616]. Dolayısıyla, Kanunda açıkça düzenlenmiş olan durumlar saklı kalmak kaydıyla, icra prosedürünün şekli seyrine ilişkin olan her husus hakkında yegane karar verme yetkisi icra mahkemelerine aittir[617].

Bu noktada, süresi içinde icra mahkemesi yerine icra dairesine yapılan şikâyetlerin hukuki sonuç doğurup doğurmayacağını da incelenmesi gerekmektedir. Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay, önceki tarihli kararlarında, şikâyetin süresi içinde icra dairesinde ileri sürülmesi halinde, icra dairesinin bu şikâyeti kendiliğinden icra

[616] **Üstündağ,** s. 55, dn. 53; **Pekcanıtez,** s. 24. Bununla birlikte YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, İİK'nun 16. maddesindeki, Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere şikâyet yolu tanındığı ifadesi nedeniyle, şikâyetin tali nitelikte bir yol olduğunu belirtmektedirler (**Yıldırım/Deren-Yıldırım,** s. 30).

[617] **Üstündağ,** s. 55, dn. 53.

mahkemesine göndermesi gerektiği görüşünü benimsemekteydi. Yargıtay'ın bu görüşü uyarınca, şikâyet süresi korunmuş olmakla birlikte; şikâyet, icra dairesine başvurulduğu tarihte yapılmış sayılmaktaydı[618].

Ancak Yargıtay, daha sonraki tarihli kararlarında, icra dairesi nezdinde yapılan şikâyetlerin, süresi içinde ileri sürülse dahi, hukuki sonuç doğurmayacağı görüşünü benimsemiştir[619]. Doktrinde de böyle bir şikâyetin geçersiz olacağı ve şikâyet süresinin korunmayacağı buna bağlı olarak icra dairesinin de bu şikâyeti kendiliğinden icra mahkemesine gönderemeyeceği görüşü hakimdir[620]. Buna karşılık PEKCANITEZ, söz konusu görüşün benimsenmesi halinde, hukuki bilgi yetersizliği nedeniyle icra mahkemesi yerine icra dairesine başvurmuş olan kişilerin hak kaybına uğrayabileceği görüşünü savunmaktadır[621]. Zira, böyle bir ihtimalde genellikle şikâyet süresi de sona ermiş olacağından; ilgililerin yeniden şikâyete başvurma hakları söz konusu olmayacak ve bu durum hak kayıplarına yol açacaktır[622].

---

618 YİİD, T. 14.4.1944, E. 214, K. 1294; YİİD, T. 19.3.1956, E. 1951, K. 1600: **Uyar, Talih:** Tetkik Merciinde Yargılama Usulü, (Yargıtay Dergisi, Y. 1980/Temmuz, C. 6, S. 3, s. 339-359), s. 340, 359. Ayrıca böyle bir durumda icra mahkemesine hitaben bir dilekçe verilmesine dahi gerek yoktur (**Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 401).

619 *"İlamın infazını isteyen kişi, icra memuruna başvurarak, yapılan işlemin yersiz olduğunu bildirmiş, kararın kaldırılması için dosyanın icra tetkik merciine gönderilmesini istemiş ve bu açıklamaları, icra takip dosyasındaki tutanağı geçirilmiştir. Bunun üzerine icra memuru, dosyayı icra tetkik merciine göndermiştir. (...) icra dairesinden ilamın yerine getirilmesini isteyen kimsenin icra takip tutanağına geçirilen açıklaması, usulüne uygun biçimde icra tetkik merciine yapılmış bir şikâyet niteliğinde değildir."* (YHGK, T. 4.12.1968, E. 1968/259, K. 1968/802: KİBB).

620 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 80; Kuru, El Kitabı, s. 111; **Muşul,** Şikâyet, s. 413; **Üstündağ,** İcra, s. 63; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 138; aksi yönde bkz. **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 401.

621 **Pekcanıtez,** s 123.

622 Bununla birlikte, şikâyet süresi henüz sona ermemişse, icra mahkemesinde yeniden şikâyet yoluna başvurulabilmesi mümkündür (**Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 138).

Kanaatimizce, İİK'nun 16. maddesi, şikâyet bakımından görevli merciin icra mahkemesi olduğu hususunda yeterince açık olduğundan, şikâyetin süresi içinde dahi olsa icra dairesi nezdinde yapılması ve böyle bir şikâyetin hukuken geçerli olduğu kabul edilemez.

Şikâyet bakımından yetkili icra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir[623] (İİK m. 4). Hatta Yargıtay bir kararında, şikâyet konusu işlemi gerçekleştiren icra dairesinin daha sonrasında yetkisiz olduğuna karar verilmesi halinde dahi, şikâyet başvurusunun işlemi gerçekleştiren yetkisiz icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesince incelenip karara bağlanması gerektiğine hükmetmiştir[624].

Burada icra mahkemesinin yetkisi kesin ve kamu düzenine ilişkin olup[625], tarafların bu hususta kanunen yetkili olmayan icra dairesini yetkili kılmak için

---

[623] Kural bu olmakla birlikte, şikâyetin başka bir yer icra mahkemesi aracılığı ile de yapılabilmesi mümkündür (**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 80; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 138; **Kuru,** El Kitabı, s. 111).

[624] *"Somut olayda alacaklının Devrek İcra Müdürlüğünün 2009/339 esas sayılı dosyasında genel haciz yolu ile icra takibi başlattığı, borçlunun icra dairesinde süresi içerisinde, yetkiye ve kısmen borca itiraz ettiği, icra dairesince 23.2.2009 tarihinde takibin durdurulduğu, bu karara rağmen alacaklı vekilinin talebi üzerine 23.02.2009 tarihinde borçlunun Ziraat Bankası hesaplarına haciz konulduğu, borçlunun 3.3.2009 tarihinde icra mahkemesine şikâyet yolu ile başvurarak, takibin itirazla durması gerekirken konulan hacizlerin yasaya aykırı olduğundan bahisle iptalini talep etmiş olduğu görülmektedir, icra mahkemesince ise alacaklı vekilince yetkisizlik itirazının kabul edilmesi üzerine dosyanın 25.2.2009 tarihinde yetkili Zonguldak İcra Müdürlüğüne gönderildiği ve dosyanın esasının kapatıldığı gerekçesi ile mahkemenin yetkisizliğine, Zonguldak İcra Mahkemesinin yetkili olduğuna karar verilmiştir. Yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca işlemine karşı çıkılan ve şikâyet konusu yapılan Devrek İcra Müdürlüğü olduğuna göre, başvuruyu inceleme yetkisi Devrek icra Mahkemesine aittir. İcra dosyasının yetkisizlikle Zonguldak İcra Müdürlüğüne gönderilmiş olması sonuca etkili değildir."* (12. HD., T. 20.10.2009, E. 19126, K. 19686: **Kuru,** El Kitabı, s. 110, dn. 17).

[625] *"İİK'nun 4. maddesi gereğince icra ve iflâs dairelerinin işlemlerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların incelenmesinde o yer icra mahkemeleri yetkilidir. Anılan yetki kuralı kamu düzenine ilişkin olup, kesin niteliktedir (HGK. 21.03.2001 tarih ve 2001/12-235 SK.) (HGK. 30.03.2005 tarih ve*

yaptıkları yetki sözleşmeleri geçersizdir. Kesin yetkinin bir başka sonucu da, yetkisiz olan icra mahkemesine şikâyet başvurusu yapıldığı takdirde, mahkemenin bu hususu kendiliğinden gözeterek yetkisizlik kararı verebilmesidir[626].

II. ŞİKÂYET SÜRESİ

Genel şikâyet süresinin aksine (İİK m. 16/1), kambiyo hukuku uyarınca gerçekleştirilecek takiplerde senedin niteliğine ve alacaklının takip hakkına ilişkin şikâyetlerde, şikâyet süresi beş gündür. Buna karşılık, kambiyo hukukuna özgü takip bakımından özel bir şikâyet sebebi teşkil etmekle birlikte, senedin aslına veya vadesine ilişkin şikâyetler bakımından özel bir şikâyet süresi öngörülmemiştir. Dolayısıyla, bu şikâyetler bakımından genel şikâyet süresi geçerli olup, yedi gün içinde şikâyet yoluna başvurulması gerekmektedir (İİK m. 16/2). Şikâyet süresi gün olarak tayin edildiğinden, bu sürenin hesaplanması bakımından ilk gün hesaba katılmayacaktır (İİK m. 19/1).

İcra mahkemesi şikâyetin süresi içinde yapılıp yapılmadığını re'sen araştırmakla yükümlüdür[627]. Şikâyet süresi, hak düşürücü süre niteliğini haiz olup, sürenin geçmesinden sonra yapılacak şikâyetlere bakılması mümkün değildir[628]. Bununla birlikte, şikâyet süresinin takibin tatili veya ertelenmesi içinde sona ermesi

---

2005/12-178 E, 211 K). İcra mahkemesince de yukarıda açıklanan ilkelerin yasaya uygun olarak gerekçede belirtilmesine rağmen, yetkisizlik karan verilmesi yerine davanın reddi yasaya aykırı olup, hüküm bozulmalıdır." (12. HD., T. 09.05.2008, E. 6844, K. 9924: E-Uyar); aynı yönde bkz. (12. HD., T. 21.03.2005, E. 3010 K. 5864; 12. HD., T. 18.09.2006, E. 13385 K. 16464; 12. HD., T. 12.09.2007, E. 13186 K. 15833; 12. HD., T. 10.07.2008, E. 11807 K. 14778; 12. HD., T. 03.11.2009, E. 12579 K. 21295; 12. HD., T. 19.10.2010, E. 11147 K. 23837; 12. HD., T. 07.06.2011, E. 31088 K. 11974: E-Uyar).

626 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 79; **Kuru,** El Kitabı, s. 110-11; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 138, dn. 43.

627 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 78; **Kuru,** El Kitabı, s. 108.

628 **Ansay,** s. 31

halinde şikâyet süresinin uzatılması mümkündür[629]. Örneğin, takibin ertelenmesinden önce borçluya kambiyo senedine özgü haciz yoluyla takibe ilişkin bir ödeme emri gönderilmişse ve ödeme emrine karşı şikâyet süresi erteleme süresi içinde sona erecekse, şikâyet süresi İİK'nun 56. maddesi uyarınca ertelemenin bitiminden sonra bir gün daha uzatılmalıdır.

Şikâyet süresi, şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi öğrendiği tarihten itibaren başlamaktadır. İcra mahkemesinin şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi daha önce öğrenip öğrenmediğini re'sen araştırabilme yetkisi bulunmamaktadır. Ancak bu husus, şikâyet konusu icra dosyasından, şikâyet edenin o işlemi daha önce öğrendiğinin anlaşıldığı ve dosyadaki öğrenme tarihi bakımından şikâyet süresinin sona erdiği hallerde geçerli değildir[630].

Şikâyet konusu işlemin tebliğ edildiği hallerde ise, şikâyet süresi, tebliğ tarihinden itibaren başlamaktadır[631]. Bu halde, şikâyet eden kişinin şikâyet konusu işlemi tebliğ tarihinden önce bilip bilmediği önem taşımamaktadır[632]. Şikâyet konusu işlem tebliğ edilmediği takdirde ise, şikâyet edenin öğrenme tarihi olarak bildirdiği tarih esas alınmaktadır[633]. Böyle bir durumda şikâyet edenin işlemi öğrendiği tarihi ispat etme yükümlülüğü olmamasına karşılık; karşı tarafın, şikâyet edenin o işlemi daha önce öğrendiğini ispat edebilmesi mümkündür[634].

---

[629] **Ansay,** s. 31; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 124; **Pekcanıtez,** s. 75, 82.

[630] **Kuru,** El Kitabı, s. 108.

[631] **Ansay,** s. 30-31; **Kuru,** El Kitabı, s. 108; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 77; **Üstündağ,** s. 62; **Yıldırım/Deren-Yıldırım,** s. 34.

[632] **Blumenstein,** s. 85-86.

[633] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 77; **Kuru,** El Kitabı, s. 108.

[634] **Blumenstein,** s. 86; **Postacıoğlu/Altay,** s. 69; **Kuru,** El Kitabı, s. 108.

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinde de tebliğ tarihi esas alınmaktadır. Başka bir deyişle, burada şikâyet konusu işlem kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emrinin tebliğ edilmesi olduğundan, şikâyet süresinin de bu tebliğ tarihinden itibaren başlaması gerekmektedir. Ödeme emrinin içeriğinde borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyete başvurabileceği hususuna da yer verilmiştir (İİK m. 168/3).

Şikâyet süresinin, ilgililerin ellerinde olmayan bir nedenle veya kusurları olmaksızın kaçırılması halinde, HMK'nun 95-101. maddelerinde düzenlenen eski hale getirme kurumunun şikâyet bakımından uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin olarak İİK'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır[635]. Bununla birlikte, sadece ödeme emrine itiraz sürelerinin kaçırılması halinde eski hale getirme kurumuna benzer bir kurum olan gecikmiş itiraz İİK'nun 65. maddesinde düzenlenmiştir.

Eski hale getirme kurumunun şikâyet süresi bakımından söz konusu olup olmayacağı hususunda doktrinde görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bir görüşe göre, şikâyet süresi hakkında medeni usul hukukundaki eski hale getirme kurumunun kıyasen uygulanması gerekmektedir[636].

---

[635] 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanunun Hükümet Tasarısı'nda, hakların kaybını önlemek gerekçesiyle, İİK'nun 16. maddesine *"Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki eski hale getirme hükümleri, şikâyet süresi hakkında kıyasen uygulanır. Şu kadar ki, maniin kalkmasından itibaren başvurma süresi üç gündür"* şeklinde bir fıkra eklenmesi önerilmiştir. Bu öneri, eski hale getirme kurumunun Kanuna dahil edilmesi halinde icrayı geciktirecek şekilde kötüye kullanılabileceği ihtimali ve en nihayetinde Kanunun icra işlemlerinde çabukluğun sağlanması amacı bağlamında Millet Meclisi Adalet Komisyonu tarafından kabul edilmemiştir (2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 1, Toplantı: 2, Sıra Sayısı: 461, s. 4, 37,64).

[636] **Ansay,** s. 38; **Gürdoğan,** s. 22; **Uyar, Talih:** İcra Hukukunda Süreler, (TBBD, Y. 2004, S. 55, s. 239-260), s. 258. Hiç değilse, İİK'nun 65. maddesinin şikâyet süresi bakımından kıyasen

Zira, eski hale getirmenin faydaları uygulamada rastlanabilecek sakıncalarından daha üstün olduğundan icra ve iflâs hukukunda da eski hale getirmenin kabul edilmesi gerekmektedir[637].

Buna karşılık TERCAN, icra ve iflâs hukukunda eski hale getirmeye ihtiyaç olduğunu belirtmekle birlikte, bu hususun kıyas yoluyla genel bir çözüme kavuşturulmasının konuya ilişkin eleştiri ve tereddütleri ortadan kaldırmayacağını, hatta yeni hukuki sorunlara da yol açabileceğini ileri sürmektedir[638]. Dolayısıyla TERCAN, bu hususun kanun değişikliği ile giderilebileceğini belirtmek suretiyle, İİK'nun 20. maddesine bu yönde ayrı bir fıkra eklenmesi gerektiğinin daha uygun olacağını savunmaktadır[639].

Diğer bir görüşe göre, şikâyet süresi kamu düzenine ilişkin olduğundan ve şikâyetin süresi içinde yapılıp yapılmadığı re'sen araştırılacağından, böyle bir sürenin geçirilmesi halinde eski hale getirme kurumunun işlerlik kazanması mümkün değildir[640]. Ayrıca, İİK'nda sadece ödeme emrine itiraz süresinin kaçırılması haline özgü ve borçluya tanınmış bir hukuki çare[641] olan gecikmiş itiraz kurumu düzenlendiğinden, eski hale getirme kurumunun şikâyet süresi bakımından kıyasen uygulanmaması gerekmektedir[642]. Buna karşılık, şikâyetin icra mahkemesinde incelenmesi sırasında bir sürenin kaçırılması halinde, eski hale getirme kurumunun

---

uygulanmasına bir engel olmaması gerekir. (**Kuru, Baki:** İcra ve İflas Hukukunda Müddetler, (Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, 621-638), s. 637.

[637] **Kuru,** Müddetler, s. 638; **Uyar,** Süreler, s. 258.

[638] **Tercan, Erdal:** Medeni Usul Hukukunda Eski Hale Getirme, Ankara 2006, s. 167.

[639] **Tercan,** s. 168.

[640] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 121, 403-404; **Postacıoğlu/Altay,** s. 70; **Pekcanıtez,** s. 82; **Karslı,** s. 133; **Blumenstein,** s. 202.

[641] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, İcra, s. 160.

[642] **Pekcanıtez,** s. 82.

işlerlik kazanması mümkündür. Zira, şikâyet incelemesi basit yargılama usulüne göre yapılacağından (İİK m. 18/1) ve basit yargılama usulü hakkında HMK ve diğer kanunlarda hüküm bulunmayan hallerde yazılı yargılama usulü hükümleri uygulanacağından, icra mahkemesi incelemesi sırasında kaçırılan süreler bakımından eski hale getirme kurumuna başvurulabilmesi mümkündür[643]. Şikâyet süresinin geçirilmesi ise, icra mahkemesi incelemesi sırasında kaçırılan süreler bağlamında değerlendirilemez[644].

Eski hale getirme kurumunun genel olarak icra hukuku bağlamında işlerlik kazanıp kazanmayacağına ilişkin olarak Yargıtay'ın istikrarlı bir tutum içerisinde olmadığı görülmektedir. Yargıtay, önceki tarihli kararlarında eski hale getirme kurumunun icra hukuku bakımından işlerlik kazanmayacağını açıkça ortaya koymakla birlikte[645]; sonraki tarihli kararlarında, icra mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresinin kaçırılması bakımından, eski hale getirme koşulları çerçevesinde başvurulması halinde, eski hale getirme yolunun mümkün olduğunu belirtmiştir[646]. Buna karşılık Yargıtay, ihalenin feshini isteme süresini eski hale getirme kurumu bağlamında ele aldığı bir kararında, ihalenin feshini isteme süresi bakımından eski hale

[643] **Umar,** s. 36; **Pekcanıtez,** s. 82.

[644] **Umar,** s. 36.

[645] "*İcra hukukunda eski hale getirme müessesi yoktur."* (12. HD., T. 18.4.1983, E. 1877, K. 2973: E-Uyar); aynı yönde bkz. YİİD., T. 16.9.1957, E. 8454, K. 5557; 12. HD., T. 14.4.1986, E. 10212, K. 4263: E-Uyar.

[646] **Uyar,** Süreler, s. 258; *"Özel doktordan alınan raporun, 'eski hale getirme' isteğinin kabulüne yeter bulunmamasına ve karar temyiz edene 6.6.1989 tarihinde tebliğ edildiği halde, temyiz dilekçesi belirli süre geçirildikten sonra, yani 21.6.1989 tarihinde verilip kaydettirilmiştir. Süre aşımı bakımından temyiz dilekçesinin reddine ..."* (12. HD., T. 11.9.1989, E. 8291, K. 10273: E-Uyar); aynı yönde bkz. 12. HD., T. 28.3.1986, E. 4052, K. 4307, 12. HD., T. 14.6.1994, E. 7582, K. 7865; 12. HD., T. 29.3.1990, E. 10615, K. 3520; 12. HD., T. 2.4.1991, E. 3365, K. 4259: **Uyar,** Süreler, s. 258, dn. 21.

getirme kurumunu hiçbir şekilde uygulama imkanının bulunmadığına hükmetmiştir[647]. Yargıtay, en nihayetinde şikâyet süresi bakımından eski hale getirme kurumunun işlerlik kazanıp kazanmayacağını tartıştığı bir başka kararında ise, şikâyet süresinin kaçırılmasının telafisi imkansız sonuçlar doğurabileceği ihtimalini gerekçe göstererek, şikâyet süresi bakımından eski hale getirme yoluna başvurulabileceğine hükmetmiştir[648]. Görüldüğü üzere Yargıtay, icra hukukunda öngörülen süreler bakımından eski hale getirme yolunun işlerlik kazanıp kazanmayacağını her bir süre bakımından ayrı ayrı ele almaktadır.

Kanaatimizce, eski hale getirme kurumunun şikâyet süresi bakımından söz konusu olmaması gerekmektedir. İİK'nda, eski hale getirme kurumunu karşılayabilecek ancak ondan daha özel ve kapsam itibariyle daha dar bir kurum olan gecikmiş itiraz ayrıca ve açıkça düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, kanun koyucunun

---

647 *"Eski hale getirme HMK'nun 95. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nda böyle bir düzenleme yoktur. Kanun koyucu İİK'nun 65. maddesinde itiraz süresi yönünden gecikmiş itirazı kabul etmiş, diğer süreler yönünden bir hüküm koymamıştır. Gecikmiş itiraz hakkındaki hükümler kıyas yolu ile şikâyet süresi ve diğer süreler hakkında uygulanamaz. HMK'nun İİK'da bir hüküm bulunmayan hallerde ancak İİK'da açıkça bir gönderme olması (İİK 50, 68/a-4 gibi) veya bu kararın özel veya genel hükümlere aykırı olmaması hallerinde uygulanabilir. İİK'da, HMK'nun 95 ve devamı maddelerine gönderme yapan madde bulunmadığından yargılamaya ilişkin olmayan ihalenin feshi isteme süresi bakımından eski hale getirme kurumunu uygulama imkanı bulunmamaktadır."* (12. HD., T. 26.09.2016, E. 18410, K. 19715: E-Uyar).

648 *"Her ne kadar İİK'nun 65. maddesinde gecikmiş itiraz müessesesi düzenlenmiş ise de, anılan maddenin şikâyetler hakkında uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan şikâyetler yönünden HMK'nun 95 ve 96. maddelerinde düzenlenen eski hale getirme kurumunun uygulanması gerekir. Aksi halde elde olmayan bir sebeple şikâyet süresinin kaçırılması halinde telafisi imkansız sonuçların doğacağı muhtemeldir. O halde mahkemece, HMK'nun 33. maddesinde yer alan hukuki tavsifin hakime ait olduğu kuralı uyarınca eski hale getirmeye ilişkin aynı kanunun 95 ve 96. maddeleri nazara alınarak, borçlunun mazereti tartışıldıktan sonra şikâyetin süresinde olup olmadığı değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yazılı gerekçe ile haczedilmezlik şikâyetinin süre aşımı yönünden reddi isabetsizdir."* [12. HD., T. 22.01.2013, E. 2012/25526, K. 2013/1661: www.hukukmedeniyeti.org (Erişim Tarihi: 08.05.2017)].

sadece ödeme emrine itiraz süresinin kaçırılması haline özgü bir düzenleme yapmasına karşılık, Kanunda öngörülen diğer süreler bakımından bu şekilde düzenlemeye gitmemesi ve HMK'ndaki eski hale getirme hükümlerine ayrıca ve açıkça yollama yapmaması onun bilinçli bir tercihinden ileri gelmektedir.

Son olarak, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetine yol açan özel şikâyet nedenleri kapsamında değerlendirilmemekle birlikte, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takiplerde kamu düzenine aykırılık nedeniyle süresiz şikâyetlerin de söz konusu olabileceğinin belirtilmesi gerekmektedir. Örneğin, düzenlenme tarihinde hukuki ehliyete sahip olmayan bir kişi tarafından düzenlenen kambiyo senedi uyarınca takip yapılması halinde[649] veya borçluya kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri gönderilmesi yerine genel haciz yoluna ilişkin ödeme emri gönderilmesi halinde şikâyet süresizdir[650].

[649] 12. HD., T. 06.04.1999, E. 3690, K. 4245: **Uyar/Uyar/Uyar**, Kambiyo Senetleri, s. 933.

[650] *"Takip dayanağı çek tüm yönleriyle kambiyo senedi vasfını haizdir. Artık bu noktadan sonra icra müdürlüğü, takdir hakkına sahip değildir. Yapacağı iş sadece, İİK.nun 168/1. maddesi hükmüne uygun olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip için sunulan kambiyo senedinin, kambiyo senedi olup olmadığını ve vadesinin gelip gelmediğini inceleme yetkisini kullanma ve bu şekilde takip konusu edilen belgeyi denetledikten sonra borçluya bu yolla takip için hazırlanan örnek 10 nolu ödeme emrini göndermektedir. Somut olayda ilgili müdürlükçe bu gereğe uyulmamış; borçlu adına 10 nolu ödeme emri yerine genel haciz yoluna ait ilamsız takiplere mahsus 7 örnek nolu ödeme emri gönderilmiştir. Bu yöndeki işlem seçilen takibin şekline uygun değildir. Bu tür uygulamanın bir hakkın yerine getirilmemesine veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasına neden olacağı açıktır. İcra Müdürlüğünün anılan işlemi ile bir hakkın yerine getirilmemiş veya sebepsiz sürüncemede bırakılmış olması karşısında, bundan zarar gören alacaklının başvurusu herhangi bir süreye tabi değildir. Mahkemece, alacaklının süresiz şikâyete tabi bir hale ilişkin şikâyetinin kabulü gerekirken süre aşımından reddi isabetsizdir."* (YHGK., T. 16.7.2008, E. 12-514, K. 495: E-Uyar)

III. ŞİKÂYETİN İLERİ SÜRÜLÜŞ ŞEKLİ VE İÇERİĞİ

İİK m.18/2 uyarınca şikâyet, dilekçe (yazılı) veya şikâyet beyanının icra mahkemesinde tutanağa geçirilmesi biçimde sözlü olarak yapılabilir[651]. Şikâyet edenden başvurma harcı[652] ile maktu karar ve ilam harcı alınır (Harçlar Kanunu (1) sayılı tarife A,I,III)[653]. Ancak bu noktada, Harçlar Kanunu'nun harçtan istisna hallerin sayıldığı 13/d maddesi önem taşımaktadır. Söz konusu düzenleme uyarınca, *"icra ve iflâs dairelerinin kusuru yüzünden yanlış yapılmış olan işlemlerin ıslahı ve iptaline dair tetkik mercileri kararlarıyla, bu iptal ve ıslah dolayısıyla yeniden yapılacak işlemler"* harçtan istisna tutulmuştur. Dolayısıyla, bu düzenlemenin mefhumu muhalifinden, icra dairesinin kusurundan kaynaklanmayan işlemlere karşı şikâyet yoluna başvurulması halinde, bu şikâyet başvurusu için harç ödenmesinin gerekli olacağı sonucunu çıkarabilmek mümkündür[654].

---

[651] Buna karşılık, kambiyo senetlerine özgü iflâs yoluyla takipte şikâyet sadece dilekçe ile yapılmaktadır (İİK m. 172).

[652] *"Görüldüğü üzere, (1) Sayılı Tarifede, Tetkik Merciinde açılacak davalarla ilgili bir sınırlama bulunmadığından, Tetkik Merciine yapılacak taleplerin en geniş anlamıyla harcın konusuna alınmış olduğu söylenebilir."* (YHGK, T. 6.10.2004, E. 2004/12-467, K. 2004/480: KİBB). Söz konusu kararın karşı oy yazısında (1) sayılı Tarife A, I'deki talepler içerisinde şikâyet yer almadığı için harç da alınmaması gerektiği belirtilmiştir. Kanaatimizce de, karşı oyda belirtilen görüş gerek AY m. 73/3'te *"vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir ve kaldırılır"* şeklinde düzenlenen vergilerin kanuniliği ilkesi gerekse de bu ilkenin görünüm biçimini oluşturan vergi hukukunda kıyas yasağı bakımından doğrudur. Zira, vergi hukukunda kıyas yasak olup, vergi koyma açısından yetkisiz olan yürütme ve yargı organlarınca yeni vergi doğurucu olaylar veya yeni vergi muaflık ve istisnaları yaratılamaz. Vergi hukukunda kıyas yasağına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Öncel, Mualla/Kumrulu, Ahmet/Çağan, Nami:** Vergi Hukuku, 22. B., Ankara 2013, s. 29 vd.

[653] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 80; **Kuru,** El Kitabı, s. 111; **Muşul,** Şikâyet, s. 421.

[654] **Muşul,** Şikâyet, s. 421; **Postacıoğlu/Altay,** s. 81; "*Borçlunun icra mahkemesine başvurusu şikâyet niteliğinde olup, bizatihi İcra Müdürlüğünün kusurundan kaynaklanmadığından şikâyet başvuru harcına tabidir. Ancak harç yatıramamıştır. HUMK.nun 178. ve 18. maddeleri ile 6.2.1984 tarih ve 7/3 sayılı İBK.na göre harca tabi davalarda dava harcının yatırıldığı tarihte açılmış sayılır ve mahkemece bu husus resen gözetilir. Harçlar Kanununun 1. sayılı tarifesi gereğince şikâyet ile ilgili maktu harç*

Şikâyetin harca tabi olup olmadığı, şikâyetin ne zaman yapıldığının belirlenebilmesi bakımından da önem taşımaktadır[655]. Harca tabi olan şikâyetler bakımından, şikâyet harcın ödendiği tarihte yapılmış sayılır[656]. Harca tabi olmayan şikâyetler bakımından şikâyet sözlü olarak ileri sürülmüşse, icra mahkemesinde tutanağa geçirildiği tarihte; dilekçe ile ileri sürülmüşse, şikâyet dilekçesinin icra mahkemesi hakimi tarafından icra mahkemesi yazı işlerine havale edildiği tarihte yapılmış sayılmaktadır[657].

Kambiyo senetlerine özgü iflâs yoluyla takibin aksine[658], gerek şikâyet dilekçesinin karşı tarafa tebliğ edilmesi gerek kaç nüsha olarak verileceğine ilişkin

---

alınması gerekirken harç alınmadan mahkemece şikâyetin incelenip sonuca bağlanması isabetsizdir." (12. HD., T. 23.2.2006, E. 26331, K. 3340: E-Uyar).

655 **Muşul,** Şikâyet, s. 425; **Postacıoğlu/Altay,** s. 81. Buna karşılık PEKCANITEZ, şikâyetin ileri sürülme zamanının belirlenmesini, şikâyetin harca tabi olup olmamasına göre değil; şikâyetin sözlü veya yazılı olarak yapılmasına göre ele alıp incelemiştir (**Pekcanıtez,** s. 128).

656 **Muşul,** Şikâyet, s. 425; **Postacıoğlu/Altay,** s. 81; *"Meskeniyet şikâyetine konu edilen taşınmazla ilgili kıymet takdiri 29.9.1998 tarihinde yapılmış ve borçlu şikâyet dilekçesinde, hacizden bu tarihte haberdar olduğunu açıkça beyan etmiştir. Mercice verilen dilekçe her ne kadar 5.10.1998 tarihini taşımakta ise de, harcın şikâyet süresi geçirildikten sonra 17.12.1998 tarihinde yatırıldığı görülmektedir. 6.2.1984 tarih ve 7/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı gereğince şikâyet tarihi; harcın verildiği tarihtir. O halde öncelikle ve re'sen bu husus gözönüne alınıp şikâyetin süreden reddi gerekirken, işin esası incelenip yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 2.3.1999, E. 1879, K. 2387: E-Uyar).

657 *"Şikâyet dilekçesi üzerine hakimin kaleme havale tarihi, şikâyetin süresi içinde yapıldığını göstermektedir. Bu tarih hakimin imzasiyle tevsik olunmuştur. Harçlar Kanunu'nun 27. ve İİK.'nun 16. maddeleri, harç pullarının sonradan yapıştırılması halinde, şikâyetin süresi içinde yapılmadığını kabule elverişli bir hüküm taşımamaktadır. HUMK.'nun 178. maddesinde arzuhallerin mahkeme kalemine kaydı tarihinde davanın ikame edilmiş olacağı gösterilmiştir. Şikâyet dilekçesi ayrıca bir kaydiyeye tâbi bulunmamasına göre, şikâyet dilekçesinin hakime havale ettirildiği tarihin, şikâyet tarihi olarak alınması gerekmektedir."* (YHGK., T. 12.4.1967, E. 1966/YİİD-1358, K. 203: E-Uyar).

658 Kambiyo senetlerine özgü iflâs yoluyla takipte şikâyet dilekçesi, karşı tarafa tebliğ edilecek nüshadan bir fazla olarak icra dairesine verilmelidir. Bu dilekçenin bir nüshası alacaklıya tebliğ olunur (İİK m. 172).

herhangi bir düzenleme yoktur. Böyle bir düzenleme yapılması, şikâyet konusu işlem lehine olan tarafın şikâyetten haberdar edilmesi ve şikâyete ilişkin görüşünün alınması bakımından önemlidir[659]. Şikâyetin yazılı olarak yapıldığı hallerde dilekçenin; sözlü olarak yapıldığı hallerde ise tutanağın şikâyet eden veya vekili tarafından imzalanması gerekmektedir.

Şikâyet dilekçesinin okunamaması veya uygunsuz yahut ilgisiz olması halinde, yargılamanın sevk ve idaresine ilişkin HMK m. 32/2 hükmü kıyasen uygulanabilir[660]. Bu hüküm uyarınca, dilekçenin yeniden düzenlenmesi için uygun bir süre verilir ve bu dilekçe dosyada kalır. Bu hususlarla amaçlanan hak arama özgürlüğünün korunmasıdır. Başka bir deyişle, HMK m.32/2 hükmü ile, gerçekte usulüne uygun bir dilekçenin hakimin haksız bir kararıyla reddedilmesi ihtimalinin bertaraf edilmesi amaçlanmaktadır. Buna karşılık, verilen süre içinde yeni bir dilekçe düzenlenmediği takdirde, tekrar süre verilmesi mümkün değildir.

Şikâyet dilekçesinde bulunması gereken unsurlar hakkında İİK'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu hususta şikâyet incelemesinde işlerlik kazanan basit yargılama usulünün gözetilmesi ve dava dilekçesinin içeriğinin düzenlendiği HMK m. 119'un şikâyet dilekçesi bakımından uygulanıp uygulanamayacağının değerlendirilmesi suretiyle bir çıkarım yapılması gerekmektedir.

İlk olarak, basit yargılama usulüne ilişkin HMK m. 317/1'de, dava açılmasının dilekçe ile olacağının belirtilmesine karşılık, dilekçenin unsurları sayılmamıştır. Böyle bir durumda, HMK m. 322'ün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Söz konusu

[659] **Pekcanıtez,** s. 126.

[660] **Pekcanıtez,** s. 126.

maddede, basit yargılama usulü hakkında hüküm bulunmayan hallerde yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla, yazılı yargılama usulü bakımından dava dilekçesinde bulunması gereken unsurların sayıldığı HMK m. 119/1 hükmü basit yargılama usulünde de geçerlidir[661]. Bu noktadan bakıldığında, şikâyet dilekçesinin içeriğine ilişkin olarak, aynı hususların geçerli olacağı söylenebilse de, şikâyetin hukuki niteliğine ilişkin tartışmalar doğrudan böyle bir çıkarım yapılmasını engellemektedir. Zira, Yargıtay şikâyetin HMK anlamında dava niteliğini haiz olmadığından bahisle HMK m. 119/1'deki unsurların şikâyet dilekçesi bakımından aranmayacağı görüşündedir[662]. Dolayısıyla, teknik anlamda dava olmayan veya dilekçedeki eksikliklerin farklı şekilde telafi edilebileceği özel durumlarda HMK m.119'un tam olarak uygulaması söz konusu değildir[663]. Ancak bu husus, şikâyet dilekçesinin taraflar, şikâyet konusu işlem ve talep (istem) gibi belli başlı unsurları da taşımayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır.

Bu bağlamda, şikâyet dilekçesinde ilk olarak, bu yola başvuran borçlunun adı, soyadı ve adresi, varsa vekilinin adı, soyadı ve adresi bulunmalıdır. Her ne kadar

---

661 **Özekes, Muhammet:** HMK Bakımından Dava Dilekçesinde Eksiklik Halinde Yapılması Gereken İşlemler, (Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEÜHFD, Y. 2014, C. 16, Özel Sayı, s. 263-300), s. 268.

662 *"Borçlular vekilinin icra mahkemesine başvurusu İİK'nın 16. maddesi kapsamında şikâyet olup, HMK anlamında dava niteliğini taşımaz. Şikâyette yargılama usulü İİK'nın 18. maddesindeki hükümlere tabidir. Talepler ve cevaplar icra mahkemesine dilekçe ile verilebileceği gibi ifadeyi yazdırmak suretiyle de olabilir. Bu nedenle şikâyet dilekçesinin 6100 sayılı HMK'nın 119. maddesinde yazılı şartları taşıması aranmaz. Somut olayda şikâyet dilekçesinde şikâyetçinin T.C. vatandaşlık numarası ve adres bilgileri bulunmasa da vekaletnamelerde anılan hususların yer aldığı anlaşılmaktadır. Yukarıdaki nedenlerle İİK anlamındaki şikâyette uygulanacak usul gereğince mahkemece işin esasının incelenmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm tesisi isabetsizdir."* (12.HD., T. 21.02.2013, E. 2012/28913 K. 2013/5430: LegalBank).

663 **Özekes,** Dava Dilekçesi, s. 269.

şikâyet bir dava niteliğini haiz değilse de, şikâyetin kabulü halinde hükmedilecek olan yargılama giderleri bakımından şikâyetin karşı tarafının da adı, soyadı ve adresi, varsa vekilinin adı, soyadı ve adresi şikâyet dilekçesinde gösterilmelidir. Şikâyetin karşı tarafını kimin oluşturacağı tartışmalı olmakla birlikte, şikâyet yoluna takibin taraflarından birinin başvurması halinde, takibin diğer tarafı karşı taraf olarak gösterilmektedir[664]. Dolayısıyla, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti dilekçesinde karşı taraf olarak gösterilecek kimse, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapan alacaklıdır[665].

Şikâyet dilekçesinde, maddi vakıaların ve buna bağlı olarak icra müdürünün kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri göndermesi şeklinde gerçekleştirdiği işleminin açık ve somut bir biçimde ortaya konulması gerekmektedir. Aksi takdirde, maddi vakıaların ve bu vakıalar bakımından dayanılan delillerin gösterilmesi biçimde iki yönü bulunan somutlaştırma yükü (HMK m. 194) yerine getirilmemiş olacaktır.

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinde, şikâyet sebeplerinin dilekçede gösterilmesi hususu belli yönleriyle genel anlamda şikâyetten (İİK m. 16) farklılık arz etmektedir. Bu durum, İİK'nun 170/a maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemeden kaynaklanmaktadır. Bu düzenleme uyarınca, icra mahkemesi, süresinde yapılan itiraz veya şikâyet üzerine senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olmadığı veya alacaklının takip hakkının bulunmadığı hususlarını kendiliğinden dikkate alarak takibin iptaline karar verebilmektedir. Bu nedenle, senedin kambiyo

[664] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 133.

[665] Buna karşılık, şikâyet dilekçesinde alacaklının gösterilmemiş olması şikâyetin incelenmesine engel değildir. Böyle bir durumda icra mahkemesi alacaklıyı duruşmaya çağırmalı ve şikâyet incelemesini yürütmelidir (12.HD., T. 19.3.1976, E. 1320, K. 3071: **Uyar/Uyar/Uyar,** Rehber, s. 1420).

senedi niteliğinde olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkının bulunmadığı sebebiyle takibin iptal edilmesini isteyen borçlunun, söz konusu şikâyet sebeplerini ayrıca şikâyet dilekçesinde göstermesine gerek yoktur. Bu husus, icra mahkemesinin şikâyet sebepleriyle bağlı olup olmadığı noktasında da önem taşımaktadır. Örneğin, senedin aslının takip talebine eklenmemesi sebebiyle başvurulan bir şikâyet bakımından icra mahkemesi, senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığını veya alacaklının takip hakkının bulunmadığını tespit ettiği takdirde, bu sebepler dolayısıyla da takibi iptal edebilmektedir. Dolayısıyla, icra mahkemesinin kanuna aykırı bir usulsüzlük yapılmadığı sürece şikâyet sebepleriyle bağlı olması gerektiği hususu[666], borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinde senedin niteliğine ve alacaklının takip hakkına ilişkin şikâyet sebepleri bakımından söz konusu olmamaktadır.

[666] Bu husus aynı zamanda ilgililerin menfaatlerine de hizmet etmektedir. Zira, kamu düzenine aykırı olmayan usulsüzlükler veya kanuna aykırı olan işlemler ilgililerin özel menfaatlerine ilişkin olduklarından, ilgililer tarafından ayrıca ve açıkça ileri sürülmediği sürece bu hususlar hakkında icra mahkemesinin re'sen inceleme yapmaması gerekmektedir (**Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 404); aynı yönde bkz. "*Somut olayda mahkemece borçlu tarafından şikâyet konusu yapılmayan husus re'sen incelenerek icra müdürlüğünün 02/02/2016 tarihli kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. İcra mahkemesinin gerekçesinde dayanak yaptığı hususlar şikâyete tabi olup, yasal süresi içinde borçlu tarafından şikâyet konusu yapılması halinde incelenebilir. Bu hususlar kamu düzenine ilişkin olmadığından mahkemece re'sen dikkate alınamaz. O halde mahkemece, şikâyet sebebi ile bağlı kalınarak ve şikâyet sebepleri incelenip oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken şikâyet konusu yapılmayan ve kamu düzenine ilişkin olmayan nedenlere dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir."* (12. HD., T. 24.01.2017, E. 2016/31908, K. 2017/853: E-Uyar); aksi yönde bkz. İcra mahkemesi, şikâyet edenin bildirmiş olduğu şikâyet sebepleriyle bağlı olmayıp, şikâyet konusu işlemin tümünü incelemek suretiyle gerekli kararı verebilir (**Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 141; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 81).

Şikâyet dilekçesinde, HMK m. 318 uyarınca delillerin de bildirilmesi gerekmektedir. Bu husus, şikâyetin basit yargılama usulüne göre incelenmesinin bir sonucudur[667].

Şikâyet dilekçesinde, bildirilen maddi vakıaların hukuki niteliğinin, başka bir deyişle hukuki sebebin de gösterilmesi gerekmektedir. Ancak, borçlu hukuki sebebi yanlış tayin etmiş olabilir. Bu noktada, icra mahkemesine yapılan başvuru itiraz olarak nitelendirilmekle birlikte, borçlunun gerçek amacı ve iddiaları şikâyet konusu olunabilecek bir işleme yönelikse, icra mahkemesinin başvuruyu şikâyet mi yoksa itiraz mı olarak inceleyeceği sorusu akla gelebilmektedir. Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay, böyle bir başvurunun şikâyet olarak incelenmesi gerektiğine karar vermiştir[668]. Yargıtay'a göre aynı husus, şikâyet olarak nitelendirilmekle birlikte, esasında itiraz niteliğinde olan başvurular bakımından da geçerli olmakta ve böyle bir başvurunun itiraz olarak incelenmesi gerekmektedir[669]. Yargıtay, bu görüşlerini başvurunun hukuki nitelendirmesinin hakimin görevi hususuna dayandırmıştır. Bu husus, HMK'nun 33. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca,

---

667 **Pekcanıtez,** s. 128.

668 *"Somut olayda, ilâmlı yolla takip yapılmış ve borçluya bu yola özgü icra emri tebliğ edilmiştir. Süresinde tetkik merciine yaptığı başvurunun borçlu tarafından itiraz olarak tanımlanması, bu başvurunun İİK.'nun 33. maddesi çerçevesinde incelenmesiyle yetinilmesini gerektirmez. Borçlunun gerçek amacı ve savunması, İİK.'nun 16. maddesine göre şikâyet olunabilir bir işleme yönelikse, başvuru, bu ve bunu izleyen 17. madde hükümleri uyarınca incelenip sonuçlandırılmalıdır."* (12. HD., T. 18.3.1982, E. 1558, K. 2233: E-Uyar).

669 Örnek olarak bkz. *"Borçlunun mercie başvurusu 'şikâyet' olmayıp münderecatı itibariyle borca yönelik, İİK. 169 uncu maddesinde belirtilen, itiraz mahiyetindedir. Borçlunun dilekçesinde 'şikâyet eden' şeklinde başvurusu başvurunun niteliğinin tayini hakime ait olduğundan, sonuca etkili değildir. İtiraz kısmen reddedildiğine ve talep de bulunduğuna göre, reddedilen miktar yönünden İİK. 169a-6 maddesine göre alacaklı yararına inkar tazminatına hükmedilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile bu konudaki istemin reddi isabetsizdir."* (12. HD., T. 17.10.1995, E. 12749, K. 13772: E-Uyar).

tarafların bildirdikleri vakıaların hukuki nitelendirmesini yapmak hakimin görevi olduğundan, tarafların bu hususa ilişkin olarak eksik veya yanlış nitelendirme yapmış olmaları hakimi bağlamamaktadır. Dolayısıyla, hakimin Türk hukukunu re'sen uygulayacağına ilişkin kural şikâyet bakımından da geçerlidir.

Son olarak, şikâyet eden şikâyet sonucunda takibin durdurulmasını istiyorsa, öncelikle takibin durdurulması konusunda karar verilmesini[670]; daha sonrasında, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin iptalini ve yargılama giderlerini talep etmelidir. İcra mahkemesi, kural olarak şikâyetin talep sonucu ile bağlıdır. Ancak, kamu düzenine aykırı bir usulsüzlük dolayısıyla re'sen müdahale edilmesinin gerekli olduğu hallerde talep sonucunun aşılarak karar verilebilmesi mümkündür[671].

IV. ŞİKÂYETE BAŞVURULMASININ TAKİBE ETKİSİ

İİK'nun 22. maddesi uyarınca, şikâyete başvurulması kendiliğinden icrayı durdurmamaktadır. Başka bir deyişle, şikâyet ileri sürülmesine rağmen, şikâyet konusu işlem uygulanmaya devam etmektedir[672]. Ayrıca, şikâyetin ileri sürülmesi şikâyete konu işlemin bağlı olduğu takibin icrasına da engel olmamaktadır[673]. Dolayısıyla, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip uyarınca gönderilecek ödeme emrine karşı şikâyete başvurulmasına rağmen, takip ilerlemeye devam edecektir.

Şikâyetin icrayı durdurmayacağı hususu ile, takibin sebepsiz yere durmasına yol açan, kötüniyetli şikâyetlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır[674]. Buna karşılık,

[670] **Uyar/Uyar/Uyar,** Rehber, s. 1419; **Pekcanıtez,** s. 128.

[671] **Postacıoğlu/Altay,** s. 84-85; **Pekcanıtez,** s. 127.

[672] **Postacıoğlu/Altay,** s. 84.

[673] **Pekcanıtez,** s. 133.

[674] **Gürdoğan,** s. 10.

şikâyetin haklılığının ilk bakışta belli olduğu hallerde[675], şikâyete rağmen takibe devam edilmesinin doğurabileceği haksız sonuçların bertaraf edilebilmesi için, icra mahkemesinin talep üzerine veya kendiliğinden icranın geri bırakılmasına karar verebilmesi mümkündür[676]. Böyle bir karar verilmesi halinde, şikâyet konusu işlemin ve bu işlemi izleyen işlemlerin yapılması şikâyetin sonuçlandırılmasına kadar geri bırakılabilir[677]. İcranın geri bırakılması kararı üzerine, şikâyet konusu işlemin ve bu işlemi izleyen işlemlerin icra edilmemesi, işlemi gerçekleştiren icra dairesine bildirilir[678].

İcranın geri bırakılması kararı verilmediği hallerde ise, şikâyet incelemesinin takibin devamına engel olmayacak şekilde yapılması gerekmektedir (İİK Niz. m. 25/1). Buna karşılık, uygulamada, şikâyet üzerine bütün takip dosyası icra mahkemesine gönderildiğinden, takibin icrası kanuna aykırı bir şekilde durmaktadır[679]. Başka bir deyişle, bu uygulama İİK'nun 22. maddesine aykırı olup, icra mahkemesinin yetkisine bir tecavüzdür[680]. Bu husus, İİK m. 365/2 ve İİK Niz. m. 33'de olduğu gibi, takibin devamı bakımından gerekli olan evrakın takip dosyasında bırakılarak bunların birer suretinin icra mahkemesine gönderilecek dosyaya

[675] Kanun koyucunun bu hususa ilişkin herhangi bir ölçüt getirmemiş olmasından dolayı, icra mahkemesinin icranın geri bırakılması kararı vermeden önce, takibin taraflarının birbirine zıt yararlarını göz önünde bulundurması gerekmektedir (**Pekcanıtez,** s. 134).

[676] **Ansay,** s. 32; **Gürdoğan,** s. 10; **Kuru,** El Kitabı, s. 113; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 82; **Karslı,** s. 82; **Üstündağ,** s. 66; **Berkin,** s. 405.

[677] **Postacıoğlu/Altay,** s. 84; **Pekcanıtez,** s. 134.

[678] **Pekcanıtez,** s. 134.

[679] **Berkin,** s. 405; **Kuru,** El Kitabı, s. 113.

[680] **Kuru,** El Kitabı, s. 113.

konulması[681] veya gerektiğinde icraya devam edilebilmesi için dosyanın icra mahkemesinden geçici olarak geri alınması[682] ile giderilebilir.

§ 9. ŞİKÂYET BAŞVURUSU ÜZERİNE YAPILACAK İNCELEME

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti üzerine icra mahkemesi, şikâyet başvurusunu gerek genel anlamda şikâyetin düzenlendiği hükümler (İİK m. 16 vd.) gerek kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyetin düzenlendiği hükümler (İİK m. 168/3, 170/a) bağlamında incelemelidir. Dolayısıyla, bu başlık altında öncelikle genel olarak şikâyet başvurusunun incelenmesi usulü, şikâyetin duruşmalı ve dosya üzerinden incelenmesi bağlamında ele alınacak; daha sonrasında, kambiyo senetlerine özgü takipte şikâyetin incelenmesi usulünün gösterdiği özellikler incelenecektir.

I. GENEL OLARAK ŞİKÂYET BAŞVURUSUNUN İNCELENMESİ USULÜ

Şikâyet üzerine, ayrı bir dosya açılır ve inceleme bu dosya üzerinden yürütülür. Ayrıca, İİK Niz. 25/1'de, İİK m. 16 gereğince yapılacak şikâyetlerde, şikâyet üzerine icra mahkemesinin, inceleme yapmak üzere takip dosyasını icra dairesinden isteyeceği düzenlenmiştir. Buna karşılık, takip dosyası ile şikâyet üzerine açılacak dosyanın birleştirilmesi mümkün değildir[683].

Takip dosyasını İİK Niz. m. 25/1 uyarınca icra dairesinden alan icra mahkemesi, öncelikle şikâyetin usul açısından dinlenebilir olup olmadığını inceleyecektir. İcra mahkemesince kendiliğinden araştırılması gereken bu hususlar; icra mahkemesinin görev ve yetkisi, taraf ehliyeti, dava ehliyeti, , borçlunun takibin

[681] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 405-406; **Kuru,** El Kitabı, s. 113; **Pekcanıtez,** s. 137.

[682] **Kuru,** El Kitabı, s. 113.

[683] **Pekcanıtez,** s. 137-138.

iptal edilmesindeki hukuki yararı, şikâyetin avukat aracılığı ile yapılması halinde avukatın vekalet ehliyetinin ve geçerli bir vekaletnamesinin bulunması ve şikâyet süresi olarak sayılabilmektedir[684]. Bu hususlardan birinde eksiklik olması halinde ise, şikâyet konusu işlemin esastan incelenebilmesi mümkün değildir.

Şikâyet basit yargılama usulüne göre incelenir. Zira, İİK m. 18/1'de, icra mahkemesine arzedilen hususların ivedi işlerden sayılacağı ve bu işlerde basit yargılama usulünün uygulanacağı düzenlenmiştir.

Şikâyetin adli tatilde incelenip incelenmeyeceği hususunda HMK'nun 103/1-h ve İİK'nun 18/1. maddeleri birlikte değerlendirilmelidir. Adli tatilde görülecek dava ve işlerin sayıldığı HMK m. 103/1-h'de, kanunlarda ivedi olduğu belirtilen veya taraflardan birinin talebi üzerine, mahkemece ivedi görülmesine karar verilen dava ve işlerin adli tatilde de görülebileceği düzenlenmiştir. İİK m. 18/1 uyarınca, icra mahkemesine arz edilen hususlar ivedi işlerden sayıldığından şikâyetin adli tatilde de incelenebilmesi mümkündür.

Basit yargılama usulü uyarınca dava açılması ve davaya cevap verilmesi dilekçeyle (HMK m. 317/1) veya yönetmelikte belirlenecek formun doldurulması (HMK m. 317/4) suretiyle söz konusu olabilmektedir. Buna karşılık şikâyette talep ve cevaplar dilekçe verilerek yapılabileceği gibi sözlü olarak da yapılabilmektedir (İİK m. 18/2).

İcra mahkemesinin şikâyet incelemesinde tanık, keşif veya bilirkişi delillerine başvurabilmesi mümkündür[685].

---

[684] **Pekcanıtez,** s. 137.

[685] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 141.

İcra mahkemesinin şikâyet incelemesi esnasında maddi hukuka ilişkin belli hususları bekletici sorun yapıp yapamayacağının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Şikâyet incelemesi sırasında icra mahkemesinin belli maddi hukuk sorunlarıyla karşılaşması mümkündür. Takip konusu senedin TTK hükümleri uyarınca kambiyo senedi niteliğini haiz olup olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku bakımından takip hakkının bulunup bulunmadığı bu hususa örnek gösterilebilir. Şikâyet incelemesi açısından bu hususun mümkün olup olmayacağına ilişkin genel bir kanun hükmü bulunmamasına karşılık, İİK m. 68/4'te icra mahkemesinin terekenin borca batık olduğunun tespiti bakımından açılan davayı zorunlu[686] bekletici sorun yapması gerektiği düzenlenmiştir. Doktrindeki yaygın görüşe göre, icra mahkemesi şikâyet incelemesi sırasında ortaya çıkan maddi hukuk sorunlarını, etkisi sadece icra ve iflâs hukuku alanında geçerli olmak üzere karara bağlama yetkisine sahiptir[687]. Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay'ın yerleşik bir görüşü bulunmamaktadır. Yargıtay bir kararında, istihkak davasının sonucunun, sıra cetveline yönelik şikâyetin incelendiği icra mahkemesinde bekletici sorun yapılması gerektiğine hükmetmiştir[688]. Buna karşılık, başka bir kararında, tahliye emrine karşı şikâyet incelenirken, aynı hususa ilişkin genel mahkemede açılan menfi tespit davasının takip hukukunun kendine özgü şekli yapısı

---

686 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 479-480.

687 **Postacıoğlu/Altay,** s. 86; **Pekcanıtez,** s. 139-140; **Yıldırım-Deren/Yıldırım,** s. 31; **Sorg,** s. 94.

688 *"... Açılan istihkak davasında Tetkik Mercii Mülkiyeti Muhafaza Sözleşmesinde değerlendirerek istihkak iddiasının yerinde olup olmadığına karar verecektir. İstihkak davasının sonucunda verilecek karara göre davacı alacaklının rüçhan hakkı bulunup bulunmadığı açıklığa kavuşacaktır. Bu nedenle 9.İcra Tetkik Merciinde açılan istihkak davasının sonucunun beklenerek davanın kabulü halinde davacı alacaklının rüçhan hakkının kabulüyle sıra cetvelinin iptaline, aksi halde şikâyetin reddine karar verilmesi gerekir. Mercii Hakimliğince bu yönler gözetilmeden yazılı şekilde şikâyetin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir."* (19. HD., T. 30.01.1997, E. 9005, K. 610: Corpus).

nedeniyle ve alacaklının alacağına bir an önce kavuşmasını engelleyici niteliği dolayısıyla bekletici sorun olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir[689].

A. Şikâyetin Duruşmalı İncelenmesi

İİK m. 18/3'te, aksine hüküm bulunmayan hallerde, icra mahkemesinin, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir etme yetkisini haiz olduğu düzenlenmiştir[690]. Dolayısıyla, icra mahkemesi açısından şikâyet eden kişinin duruşma yapılmasını talep etmesi bağlayıcı değildir[691]. Buna karşılık, duruşma yapılmasına ilişkin takdir hakkı, hakim bakımından mutlak seçimlik bir hakkı teşkil etmemektedir[692].

Şikâyetin duruşmalı veya duruşmasız incelenmesi hususunda icra mahkemesi hakimine verilen takdir hakkının, hukuki dinlenilme hakkına (HMK m. 27) ilişkin bir boyutu da bulunmaktadır. Hukuki dinlenilme hakkı, duruşma yapılmasını mutlak bir biçimde emretmez[693]. Başka bir deyişle, duruşma yapılmadığı takdirde, hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmiş olunduğu yönünde bir çıkarım yapılması her zaman

---

689 *"... Somut olayda; şikâyetçi, dilekçesinde tahliye emrinin iptali istemine dayanak olarak taşınmazda yasanın aradığı nitelikte kira sözleşmesine dayalı olarak bulunduğunu belirtmekte, bu arada Kemer Sulh Hukuk Mahkemesinde aynı konuda bir olumsuz (menfi) tespit davasını açtığını ileri sürerek, görülmekte olan şikâyet yönüyle bekletici mesele yapılmasını istemektedir. (...) Öte yandan, yukarıda vurgulandığı üzere, aynı konuda genel mahkemede açılan menfi tespit davası, icra takip hukukunun kendisine özgü şekli yapısı nedeniyle ve alacaklının alacağına biran önce kavuşmasını engelleyici niteliği dolayısıyla, görülmekte olan şikâyet bakımından bekletici mesele olarak da kabul edilemez.* (YHGK, T. 16.03.2012, E. 12-46, K. 171: Corpus).

690 Bu husus, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itiraz bakımından geçerli değildir. Bu yönde bkz. *"Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile yapılan takipte borca veya imzaya yöneltilen itirazların tetkik merciinde behemahal duruşmalı olarak tetkiki zorunludur."* (YİİD, T. 11.10.1969, E. 8481, K. 9533: **Özcengiz,** s. 95).

691 **Pekcanıtez,** s. 142.

692 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 81; **Postacıoğlu/Altay**, s. 81.

693 **Özekes,** Hukuki Dinlenilme, s. 142.

doğru değildir. Bununla birlikte, duruşma yapılıp yapılmamasının hakimin takdirine bırakıldığı hallerde, uyuşmazlık ve yargılamanın niteliği gerekli kılıyorsa, hakimin takdirini duruşma yapma yönünde kullanması hukuk dinlenilme hakkına uygundur[694]. Örneğin, çok karışık bir uyuşmazlığın sözlü olarak açıklanması, anlaşılmasını daha da kolaylaştıracaksa veya kişinin eğitim, psikolojik durum vb. nedenlerle meramını dilekçe ile anlatamayacak durumdaysa duruşma yapılarak tarafın dinlenilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, şikâyet konusu işlem her ne kadar icra memurunun işlemi olsa da, şikâyet etmeyen tarafın savunmasının kararı etkileyebileceği hallerde şikâyet incelemesinin duruşmalı olarak yapılması hukuki dinlenilme hakkının bir gereği olmaktadır. Zira, bu hallerde şikâyet konusu işlem, şikâyet etmeyen taraf bakımından bir hak doğurabilmekte veya onun hukuki durumunu etkileyebilmektedir[695]. Aynı husus, şikâyet edenin dilekçesine eklediği delilerin yeterli olmadığı hallerde de geçerli olup, sadece bu yetersiz deliller ışığında ve ilgiliyi duruşmaya çağırmaksızın yapılan şikâyet incelemesi bozma nedeni teşkil etmektedir[696].

Duruşma yapılması gereken hallerde, HMK'nun basit yargılama usulünü kapsayan 317 ve 318. maddelerinin uygulanması gerekmektedir[697]. Zira İİK m. 18/3 düzenlemesinin anılan hükümlerin uygulanabilirliğine herhangi bir etkisi yoktur[698]. Dolayısıyla, tarafların dilekçelerini vermeleri ve delillerini göstermeleri HMK hükümleri uyarınca yapılacaktır.

---

694 **Özekes,** Hukuki Dinlenilme, s. 143.

695 **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 81.

696 **Pekcanıtez,** s. 141.

697 **Pekcanıtez,** s. 143.

698 **Üstündağ,** s. 65.

Bu işlemler sonucunda icra mahkemesinin, ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırması gerekmektedir. Bu noktada, ilgililerin duruşmaya gelmemeleri halinde HMK m. 150'nin uygulama alanı bulup bulmayacağının belirlenmesi önem taşır. Bilindiği üzere, icra ve iflâs takipleri sırasında söz konusu olabilen davalar ve hukuki çareler hakkında İİK'nda açık hüküm bulunmayan hallerde, icra ve iflâs takiplerinin niteliğine uygun düştüğü oranda HMK hükümlerinin de uygulanabilmesi mümkündür[699]. Ancak, şikâyet incelemesinde ilgililerin duruşmaya gelmemesi halinde, HMK m. 150 uyarınca dava dosyasının işlemden kaldırılıp kaldırılmayacağı hususu bakımından bu durum söz konusu olmaz. Böyle bir durumda, dosyanın işlemden kaldırılması kararı verilemeyeceği ve bu hususa bağlanan hukuki sonuçların ortaya çıkmayacağı İİK m. 18/3'deki, "*icra mahkemesi (...) duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir"* şeklindeki ifadeden de açıkça anlaşılmaktadır[700]. Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay da, İİK m. 18/3 hükmünden hareketle, ilgililerin duruşmaya gelmemesi durumunda dosyanın işlemden kaldırılması kararı verilemeyeceği görüşündedir[701].

Duruşmalar, ancak zorunluluk halinde ve iki oturum arasında otuz günü geçmemek üzere ertelenebilir. Bu hususa uyulmaması hükmün geçersizliği sonucunu doğurmamakta ancak hakim hakkında disiplin kovuşturmasını gündeme

---

[699] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 46-47.

[700] Aynı yönde bkz. **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 81; **Pekcanıtez,** s. 144; **Postacıoğlu/Altay,** s. 82; **Gürdoğan,** s. 12.

[701] *"Mahkemece, taraf içerikleri nazara alındığında, İİK'nun 18/3. maddesine göre, taraflar gelmeseler bile inceleme yapılıp şikâyetin sonuçlandırılması gerekirken, olayda uygulama yeri olmayan gerekçe ile HMK'nun 150/4. maddesine göre davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 18.03.2013, E. 2013/565, K. 2013/9895: KİBB).

getirebilmektedir. Ayrıca, duruşmaya son verildikten sonra kararın duruşma yapılmayan hallerde olduğu gibi on gün içerisinde verilmesi gibi bir zorunluk da bulunmamaktadır[702].

B. Şikâyetin Dosya Üzerinden İncelenmesi

Şikâyet incelemesi bakımından icra mahkemesine İİK m. 18/3 uyarınca tanınan takdir hakkı ile amaçlanan, şikâyet sebebinin niteliği doğrultusunda şikâyetin hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasıdır. Söz konusu amaç, basit yargılama usulüne temel özeliğini veren basitlik ve çabukluk hususları ile de uyumludur.

Şikâyet incelemesinin duruşmalı veya dosya üzerinden yapılıp yapılamayacağı hususunda İİK m. 18/3'ün yanı sıra HMK m. 320/1'in de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. HMK m. 320/1'de, mahkemenin mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden önce dosya üzerinden karar vereceği düzenlenmiştir. Bu bağlamda, şikâyet konusu işlemin, dosya üzerinden inceleme yapılarak karara bağlanabilmesinin mümkün olduğu hallerde ayrıca duruşma yapılmasına gerek yoktur. Örneğin, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olmadığından bahisle yapılan şikâyetler duruşma açılmadan dosya üzerinden incelenip sonuçlandırılmalıdır[703].

Buna karşılık, şikâyet incelemesinin duruşma yapılmaksızın gerçekleştirildiği hallerde dahi, şikâyet dilekçesinin şikâyet konusu işlem lehine olan kimseye[704] tebliğ

[702] **Postacıoğlu/Altay**, s. 84.

[703] **Uyar,** Şikâyetin Tarafları, s. 3036.

[704] Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinde, şikâyet konusu işlem lehine olan taraf kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin alacaklısıdır. Zira takip alacaklısının, cebri icranın ilerlemesini sağlayıcı niteliği haiz ödeme emri gönderilmesi işleminin aynen kalmasında ve en nihayetinde takibin iptal edilmemesinde hukuki yararı bulunmaktadır.

edilmesi ve bu tarafın görüşünün alınması gerekmektedir[705]. Bu husus, adil yargılanma hakkının unsurlarından birini oluşturan hukuki dinlenilme hakkı (HMK m. 27) ve yargılamanın makul sürede düzenli bir biçimde yürütülmesine ve gereksiz gider yapılmamasına hizmet eden usul ekonomisi ilkesi (HMK m. 30) ile birlikte değerlendirilmelidir.

Hukuki dinlenilme hakkının unsurlarından "bilgi sahibi olma" ve buna bağlı olarak "açıklama ve ispat hakkı" uyarınca tarafların iddia ve savunma sebeplerini oluşturan olay ve olguları ortaya koyabilmesi, duruşmasız şikâyet incelemelerinde şikâyet konusu işlem lehine olan taraf bakımından da geçerli olmalıdır[706]. Bu husus, aynı zamanda usul ekonomisi ilkesiyle de uyumludur. Zira, duruşma yapılmaksızın gerçekleştirilen şikâyet incelemelerinde, şikâyet konusu işlem lehine olan tarafın dinlenmemesi bozma nedeni sayılabilmektedir. Dolayısıyla, zaman kaybına yol açabilecek bu ihtimali bertaraf edebilmek adına, duruşma yapılmasa dahi, şikâyet konusu işlem lehine olan kimsenin dinlenmesi gerekmektedir[707].

---

[705] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 81; **Postacıoğlu/Altay,** s. 80-81; **Pekcanıtez,** s. 145.

[706] *"Başvurucular ancak gerekçeli kararların tebliği ile birlikte şikâyet başvurularından haberdar olduklarından, şikâyetler hakkında bilgi sahibi olamamış ve buna karşı savunma ve delillerini Mahkeme önünde dile getirme hakkından mahrum kalmışlardır. Öte yandan başvuru konusu kararlar miktar itibarıyla kesin nitelikte olduğundan başvurucular, savunma ve delillerini bir üst mahkemede ileri sürme imkânı da bulamamışlardır. Mahkeme, icra dosyalarını inceleyerek şikâyet başvurularında bulunan tarafın talebi doğrultusunda karar vermiş; başvurucuların, dilekçe içerikleri ve toplanan deliller hakkında bilgi edinmelerine, bunlara karşı çıkmalarına ve delil sunmalarına imkân tanımayarak diğer tarafı yargılamalarda üstün bir konuma getirmiştir. Bu açıdan söz konusu eşitsizliğin yargılamaları adil olmaktan yoksun kıldığı ve başvurucular açısından silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır."* (AYMK, T. 21.01.2016, Başvuru No: 2013/4073).

[707] **Pekcanıtez,** s. 145.

İİK m. 18/3 uyarınca, duruşma yapılmayan işlerde icra mahkemesi, işin kendisine geldiği tarihten itibaren en geç on gün içinde kararını vermelidir. Ancak şikâyetin karşı tarafa tebliğ edilmesi halinde, bu on günlük sürenin karşı tarafın cevabını verdiği tarihten veya cevap vermesi için kendisine tanınan sürenin bitiminden itibaren hesaplanması gerekmektedir[708].

On günlük süreye uyulmadığı takdirde, şikâyet hakkında verilen karar geçersiz olmamakla birlikte, icra mahkemesi hakimi hakkında disiplin cezası verilebilmesi söz konusu olabilmektedir[709].

II. KAMBİYO SENETLERİNE ÖZGÜ TAKİPTE ŞİKÂYETİN İNCELENMESİ USULÜNÜN GÖSTERDİĞİ ÖZELLİKLER

İİK m. 170/a-2 uyarınca icra mahkemesi, süresinde yapılan itiraz veya şikâyet üzerine senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olmadığı veya alacaklının takip hakkının bulunmadığı hususlarını kendiliğinden dikkate alarak takibin iptaline karar verebilir. Başka bir deyişle, senedin niteliğine veya alacaklının takip hakkına ilişkin doğrudan bir şikâyet olmamakla birlikte icra mahkemesi, usulüne uygun olarak yapılması kaydıyla, başka bir şikâyet veya itiraz üzerine senedin niteliğinde bir eksiklik yahut alacaklının takip hakkının bulunmadığını görürse kendiliğinden bu konularda da karar verebilecektir[710].

Ancak belli durumlarda, İİK'nun 170/a-2 maddesi uyarınca icra mahkemesine verilen bu yetkinin sınırlarının tayin edilebilmesi kolay değildir. Yargıtay bir kararında, İİK'nun 170/a-2 maddesi kapsamına, bilirkişinin iddia ve inceleme kararı

---

[708] **Postacıoğlu/Altay,** s. 83.

[709] **Pekcanıtez,** s. 145.

[710] **Kuru,** El Kitabı, s. 811; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 357; **Üstündağ,** s. 453; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 435.

dışında kalmakla birlikte senedin niteliği veya alacaklının takip hakkına ilişkin olarak ileri sürdüğü hususların dahil olup olamayacağını; başka bir deyişle, icra mahkemesinin bu hususları göz önünde almak suretiyle takibi iptal edip edemeyeceğini tartışmıştır. Bu bağlamda Yargıtay, icra mahkemesinin bilirkişinin iddia ve inceleme kararı dışında ileri sürdüğü bu hususları göz önüne alamayacağını belirtmiştir[711].

İİK'nun 170/a-2 maddesinin, sadece ödeme emrine karşı şikâyet veya itiraz yollarına gidilmiş olması haline özgü olup olmadığı da tespit edilmelidir. Başka bir deyişle, ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra gerçekleştirilen bir icra takip işlemine karşı şikâyete gidilmesi üzerine icra mahkemesinin, senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığını veya alacaklının takip hakkının bulunmadığını tespit etmesi halinde takibi İİK m. 170/a-2 uyarınca iptal edip edemeyeceğinin ayrıca belirtilmesi gerekmektedir. Bu husus, özellikle de süresi içinde şikâyete başvurulmaması nedeniyle ödeme emrinin kesinleşmesi halinde önem taşımaktadır.

---

[711] *"Borçlu şikâyetinde, alacaklıya verdiği bonoda 1000 liranın 2500 lira olarak düzeltilmesi suretiyle sahtecilik ve tahrifat bulunduğunu ileri sürmüştür. Tahrifatın bulup bulmadığını tesbit maksadiyle görevlendirilen uzman bilirkişi, bonoda tahrifat bulunmadığını, tanzim ve vade tarihlerinin senede ilave edildiğini raporunda belirtmiştir. İddia, mercice o yolda alınmış bir inceleme kararı bulunmadan bilirkişi görevi sınırını aşamaz. Gerçekten İ.İ.K nun 167 nci ve sonraki maddelerinde kambiyo senetleri hakkında özel takip usulü gösterilmiştir. Takibe dayanak yapılan senedin kambiyo senedi olup olmadığını doğrudan doğruya incelemek görevi icra memuruna, şikâyet ve itiraz vukuunda mercie verilmiştir. Ancak merci intikal eden bu gibi işlerde İ.İ.K nun 170/a maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere bonoda T.T.K nun 688 ve 689 uncu maddelerinin gerekli kıldığı şartların eksik olup olmadığını doğrudan doğruya inceleyecektir. Senette bir noksanlık bulunmadığı ve ayrıca kambiyo senedi olmadığı ileri sürülmediği takdirde, kendiliğinden kambiyo senedi niteliğinin yokluğunu söz konusu edemez. Bu olayda olduğu gibi bilirkişinin iddia ve inceleme kararı dışında ileri sürdüğü bir düşünceyi bono niteliğinin eksikliğine dayanak yapamaz."* (YHGK, T. 8.10.1969, E. 56, K. 737: **Öğütçü/Çitoğlu,** s. 806)**.**

Bizim de katıldığımız yaygın görüşe göre, İİK m. 170/a-2'nin uygulama alanı sadece ödeme emrine karşı şikâyet veya itiraz halleriyle sınırlıdır[712]. Aynı hususa, İİK'nun 170/a maddesinin gerekçesinde de işaret edilmiştir[713]. Bu görüş uyarınca, İİK m. 170/a-2 hükmünün takibin daha ileriki bir aşamasında uygulanabileceği kabul edildiği takdirde borçlunun kambiyo hukukuna ilişkin şikâyet hakkının beş günlük süre ile sınırlandırılmasının bir anlamı kalmayacaktır[714].

Ancak MUŞUL'a göre, icra mahkemesi takibin her aşamasında önüne gelen dosya sebebiyle senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığını tespit ettiği takdirde, bu hususu re'sen dikkate alıp takibi iptal edebilmelidir[715]. Kambiyo senedi niteliğinde olmayan bir senede dayanılarak yapılan kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin, sırf şikâyet süresinin geçirilmesi dolaysıyla kesinleşerek devam ettirilmesine imkan verilmemelidir[716]. Zira, beş günlük şikâyet süresi ile bağlı olan sadece takip borçlusu olup, icra mahkemesi değildir[717].

---

[712] **Kuru,** El Kitabı, s. 812; **Postacıoğlu/Altay,** s. 846; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 357; **Üstündağ,** s. 453; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 435; **Gürdoğan,** s. 51; **Karslı,** s. 377.

[713] İİK'nun 170/a maddesinin gerekçesi için bkz. *"Ödeme emrine müddeti içinde itiraz veya şikâyet edilmesi sebebiyle takip dosyası kendisine intikal eden tetkik mercii, alacaklının kambiyo hukukuna göre takip hakkının bulunmadığını re'sen nazara alabilecektir. Fakat, bu sadece ödeme emrine karşı şikâyet veya itiraz edilmiş olması hallerine münhasır olup, takibin daha ileri bir safhasında mümkün değildir. Meselâ, borçlu ödeme emrine karşı hiç itiraz veya şikâyette bulunmamış ve fakat haciz safhasında meskeniyet iddiasında bulunduğundan dolayı takip dosyası tetkik merciine gelince, tetkik mercii, alacaklının kambiyo hukukuna göre takip hakkının bulunmadığını tesbit etse dahi yapılan takibi iptal edemeyecek, sadece meskeniyet hakkındaki şikâyeti inceleyip karara bağlamakla yetinecektir."* (MMTD, C. 29, Dönem: 1, Toplantı: 3, 1964, Sıra Sayısı: 461, s. 23-24).

[714] **Postacıoğlu/Altay,** s. 846.

[715] **Muşul,** İcra, s. 991.

[716] **Muşul,** İcra, s. 991.

[717] **Muşul**, İcra, s. 990.

İİK m. 170/a-2 hükmü, sadece kambiyo senedinin niteliğine veya alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkına ilişkin şikâyetler bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Başka bir deyişle, İİK m. 170/a-2 kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte beş gün süreli şikâyet halleri bakımından söz konusu olmaktadır[718]. Dolayısıyla, senedin vadesine veya takip talebine eklenmesi gereken belgelere (senedin aslı ve borçlu adedi kadar onaylı örneği) ilişkin şikâyetlerde İİK m. 170/a-2 uygulama alanı bulmayacaktır. Zira, bu hallerde şikâyet şüresi beş gün değil, İİK m. 16/1 uyarınca yedi gündür.

Son olarak, kambiyo senetlerine özgü takipte şikâyetin incelenmesi usulünün gösterdiği özellikler İİK'nun 170/a-3 maddesinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu madde uyarınca, her ne suretle olursa olsun borçlu imza inkarı itirazını geri almış yahut borcu kısmen veya tamamen kabul etmiş ise, İİK m. 170/a hükmü uygulama alanı bulmayacaktır. Bu halde, takip konusu senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olmaması veya alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkının bulunmaması önem taşımaz[719]. Başka bir deyişle, borçlu imzaya itirazını geri almış yahut borcu

[718] **Kuru,** El Kitabı, s. 813; **Muşul,** İcra, s. 988.

[719] **Kuru,** El Kitabı, s. 813; *"Takip dayanağı senet Türk Ticaret Kanunu'nun 688/6 ve 689. maddeleri gereğince 'tanzim yeri' unsurunu taşımamaktadır. Hal böyle olunca alacaklının merci kararında da benimsendiği üzere; kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takibe hakkı yoktur. Ne var ki, borçlunun mercii'e başvuru nedeni «dayanak senetteki borcun ibraz edilen protokoldeki tarihte ödenip borcun olmadığına» ilişkindir. Bu taktirde, merciice İİK'nun 170/a-son madde hükmü nazara alınarak, anılan maddenin ikinci fıkrasındaki nedenlerle takibin iptaline karar vermesi doğru değildir."* (12. HD., T. 12.2.2004, E. 25126, K. 2462: E-Uyar); aynı yönde bkz. YHGK., T. 02.10.2002, E. 12-624, K. 771; 12. HD., T. 28.04.2003, E. 6540, K. 9509; 12. HD., T. 15.11.2005, E. 8311, K. 22114; 12. HD., T. 28.09.2006, E. 14259 K. 17680; 12. HD., T. 01.12.2006 E. 19572 K. 22775; 12. HD., T. 06.07.2006, K. 12558 E. 14831: E-Uyar.

kısmen veya tamamen kabul etmişse, icra mahkemesi gerek 170/a-1 uyarınca talep üzerine, gerekse de 170/a-2 uyarınca kendiliğinden takibin iptaline karar veremez[720].

§ 10. ŞİKÂYET BAŞVURUSUNUN KARARA BAĞLANMASI VE SONUÇLARI

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti üzerine icra mahkemesi, şikâyet konusu yapılan işlemi gerek İİK gerek kambiyo hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler uyarınca inceleyecek ve kararını buna göre verecektir. Bu noktadan hareketle, şikâyet başvurusunun karara bağlanması ve sonuçları; şikâyetin reddi, şikâyetin kabulü ve şikâyetin konusuz kalması ve taraf usul işlemleriyle sona erdirilmesi başlığı altında incelenecektir. Ancak öncelikle, şikâyet incelemesi sonucunda icra mahkemesince verilecek kararın niteliği üzerinde durulmalıdır.

Şikâyet üzerine verilecek karar niteliği itibariyle maddi anlamda kesin hüküm niteliğini haiz değildir. Bu husus, icra mahkemesinin takip hukukuna ilişkin kararlarının kural olarak[721] maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesinden kaynaklanmaktadır[722]. Zira, icra mahkemesinin takip hukukuna ilişkin olarak vermiş

---

[720] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 435-436; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 358; **Muşul,** İcra, s. 990.

[721] İcra mahkemesinin istihkak davası sonucunda verdiği kararları ile ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmektedir.

[722] **Kuru,** El Kitabı, s. 80; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 117; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 63; **Üstündağ,** s. 31; aynı yönde bkz. *"Dosyada mevcut mevcut icra tetkik merciine ait kararlardan, alacaklı banka tarafından aynı konuda borçlulara karşı yürütülen icra takibine vaki itirazın kaldırılması için alacaklının merci hakimliğine başvurusu üzerine, 'alacağın zamanaşımına uğradığı' gerekçesiyle icra takibinin durdurulmasına karar verilerek, söz konusu kararın kesinleştiği anlaşılmakta ise de, dar (sınırlı) yetkili icra tetkik mercii kararlarının, konusunu teşkil eden olay yönünden kesin hüküm oluşturması söz konusu olamaz. Bu nedenle olayda 'kesin hüküm' bulunduğuna ilişkin direnme nedeninde isabet bulunmamaktadır."* (YHGK., T. 27.10.1982, E. 11-1915, K. 865; YHGK., T. 18.11.1981, E. 11-165, K.739; 12. HD., T. 27.03.1990, E. 11956, K. 3459; 12. HD., T. 12.04.1976, E. 3662, K.3761: E-Uyar).

olduğu kararlar, taraflar arasındaki uyuşmazlığı maddi hukuka göre çözmemekte; sadece icra takibinin devam edip etmeyeceğine yönelik olmaktadır[723]. Bu nedenle, icra mahkemesi karar verirken diğer mahkemeler gibi her türlü delili dikkate almamakta ve genel hükümler çerçevesinde inceleme yapmamaktadır[724]. Buna karşılık, şikâyet üzerine icra mahkemesi tarafından verilen ve kanun yollarından geçerek kesinleşen karar o takip bakımından kesin hüküm oluşturmaktadır[725].

I. ŞİKÂYETİN REDDİ

Şikâyetin reddi, usulden veya esastan reddedilme biçiminde olabilmektedir. Şikâyetin usulden reddedilmesi; icra mahkemesinin görev ve yetkisi, taraf ehliyeti, dava ehliyeti, dava takip yetkisi, borçlunun takibin iptal edilmesindeki hukuki yararı, şikâyetin avukat aracılığı ile yapılması halinde avukatın vekalet ehliyetinin ve geçerli bir vekaletnamesinin bulunması ve şikâyet süresi şeklinde sayılabilecek dinlenebilirlik koşullarının bulunmaması halinde söz konusu olmaktadır. Bu koşulların mevcut olmasına rağmen, şikâyet sebeplerinin yerinde görülmediği hallerde ise icra

---

[723] **Arslan,** Yargılamanın Yenilenmesi, s. 66.

[724] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 62-63.

[725] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 83; **Gürdoğan,** İcra Hukuku, s. 13; aynı yönde bkz. "*İcra mahkemesi kararları, kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemekle birlikte, aynı takip dosyası nedeniyle, aynı taraflar arasında ve aynı konuda daha önce verilen icra mahkemesi kararları, kesinleşmek koşuluyla sonraki şikâyet yönünden birbirlerine karşı kesin hüküm teşkil ederler.*" (12. HD., T. 01.10.2015, E. 13323, K. 225: E-Uyar); ayrıca bkz. *"Mahkemece, üçüncü kişi tarafından yapılan şikâyet üzerine icra müdürlüğünün 20.04.2005 tarihli kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu kaldırılan 20.04.2005 tarihli icra müdürlüğü işlemine karşı şikâyetçi üçüncü kişi tarafından daha önce 21.04.2005 tarihinde şikâyet konusu yapılmış ve İzmir 5.İcra Mahkemesinin 26.12.2005 tarih ve 2005/490-265 sayılı kararı ile şikâyetin reddine karar verilmiştir. İş bu karar şikâyetçi tarafından temyiz edilmediğinden kesinleştiği anlaşılmaktadır. İcra Mahkemesi kararları birbirine karşı kesin hüküm teşkil eder. Bu nedenle üçüncü kişinin yapmış olduğu bu aynı şikâyetle ilgili olarak şikâyetin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir"* (12. HD., T. 19.06.2006, E. 2006/10995 K. 2006/13170: KİBB).

mahkemesi şikâyetin esastan reddine karar vermelidir[726]. Şikâyet reddedilirse icra takibine devam edilerek takip sonuçlandırılır. Ayrıca, şikâyetin reddedilmesi halinde alacaklı yararına tazminata hükmedilmesi söz konusu değildir[727].

Şikâyetin gerek usulden gerek esastan verilen reddi hakkındaki karardan, maktu[728] karar ve ilam harcı alınır. Bununla birlikte, şikâyetin reddi halinde, karşı taraf bir avukat tarafından temsil edilmişse, icra mahkemesince şikâyet eden aleyhine vekalet ücretine de karar verilmesi gerekmektedir[729] [Harçlar Kanunu (1) sayılı tarife A,III,2/a].

İcra mahkemesi, icranın durdurulmasına karar vermemişse, şikâyet incelemesi sırasında yapılmış olan icra işlemleri şikâyetin reddi kararı ile kesinleşecektir. İcra

---

[726] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 141; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 82; **Kuru,** El Kitabı, s. 114.

[727] *"Borçlunun İcra Mahkemesi'ne başvurusunda öne sürdüğü senedin kambiyo vasfında olmadığı ve ödeme emrinde takip konusu çek örneğinin gönderilmediği yönündeki tüm iddiaları şikâyet niteliğindedir. Bunların dayanağı İİK'nın 168 ve aynı kanunun 170/a maddeleri olup, bu iddiaların kabul veya reddi halinde ilgililer aleyhine icra inkar tazminatına hükmedileceğine ilişkin anılan maddelerde yasal bir düzenleme bulunmadığı halde, Mahkemece, istemi reddedilen borçlu aleyhine icra inkar tazminatına hükmedilmesi isabetsiz ise de, söz konusu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması yoluna gidilmiştir."* (12. HD, T. 8.12.2005, E. 25160, T. 24447: İBD, Y. 2007, C. 81, S. 5, s. 2338).

[728] Davalarda esas hakkında karar verilmesi halinde söz konusu olan nispi harçlar, dava niteliğini haiz olmayan şikâyet sonucunda verilen karar bakımından söz konusu değildir. Şikâyet ile ilgili kararların maktu harca tabi olması bu hususun bir sonucudur (**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 86); aynı yönde bkz. **Pekcanıtez,** s. 162, 165. Buna karşılık Yargıtay, şikâyetin konusunun para veya para ile değerlendirilebilen bir nitelik taşıması halinde icra mahkemesince nispi avukatlık ücretine hükmedilmesi gerektiği görüşündedir (12. HD., T. 23.02.1981, E. 206 K. 1681; 12. HD., T. 16.06.1981, E. 4413 K.8580; 12. HD., T. 12.11.1981 E.7321 K. 8311; 12. HD., T. 02.06.1980, E. 2893 K. 4720; 12. HD., T. 11.10.1977, E. 8080, K. 8266: E-Uyar).

[729] Harçlar ile vekalet ücreti arasındaki uyumun sağlanabilmesi açısından, şikâyet sonucunda hükmedilecek vekalet ücretinin de, karar ve ilam harcı gibi, maktu olması gerekmektedir (**Pekcanıtez,** s. 165).

mahkemesinin icranın durdurulmasına karar verdiği hallerde ise, şikâyetin reddi kararı ile icra takibine devam edilecektir[730].

II. ŞİKÂYETİN KABULÜ

Şikâyetin kabulü halinde icra mahkemesi takibin iptaline karar verecektir. Zira, borçlu kambiyo hukuku bakımından şikâyete başvuru suretiyle takibin iptalini talep etmektedir[731] (İİK m. 168/3, 170/a-1).

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinin kabul edilmesi halinde borçlu yararına tazminata hükmedilemez[732]. Bu husus, kambiyo hukuku bakımından şikâyeti, kambiyo senetlerine özgü takipte borca veya imzaya itirazdan ayırmaktadır.

Şikâyetin kabulü hakkındaki karardan, maktu karar ve ilam harcı alınmaz (Harçlar Kanunu m. 13/d). Ayrıca, şikâyetin kabulü halinde, şikâyet eden taraf bir avukat tarafından temsil edilmişse, icra mahkemesi, şikâyet edene vekalet ücreti ödenmesine de karar verir. Ancak, şikâyet konusu işlemin yapılmasında hiçbir etkisi ve kusuru bulunmayan bir kimsenin şikâyetin kabulü nedeniyle vekalet ücreti ödemeye mahkum edilmesi olması gereken hukuk bakımından sakıncalıdır[733]. Zira,

---

[730] **Kuru,** El Kitabı, s. 114.

[731] Senedin aslının icra dairesine verilmemesi nedeniyle yapılan şikâyetler bakımından talep edilen, takibin iptali değil, yalnızca ödeme emrinin iptal edilmesidir (12. HD., T. 16.04.2012, E. 7798, K. 12521: E-Uyar).

[732] *"Bu durumda, takip dayanağı senedi mücerret borç ikrarını içermediği düşünüldüğünde, iptalin yasal dayanağının İİK'nun 170/a-2. maddesi olduğunun kabulü gerekir. O halde anılan maddede öngörülmediği halde alacaklının tazminatla sorumlu tutulması isabetsiz ve hükmün bu nedenle bozulması gerekmekle beraber, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından karar düzeltilerek onanmalıdır."* (12. HD, T. 20.10.2006, E. 16478, K. 19735: E-Uyar).

[733] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 141; **Pekcanıtez,** s. 163; "*Kambiyo senedine dayanan yol ile açılan takipte alacaklı vekili takibi açtığı sırada senet aslını ibraz etmiş, yasa gereği kendisine düşen görevi yerine getirmiştir. Ancak icra memurunun senedi gördükten sonra, 'kasa bulunmadığı' nedeniyle senedi alacaklı vekiline iade ettiği icra tutanağı ile sabittir. Bu durumda merci hakiminin 'senet aslının bulunmaması nedeniyle, ödeme emrinin iptaline' karar vermesi yasaya uygun*

şikâyet konusu hukuka aykırı işlemi yapan icra dairesinin kendisi olduğundan, şikâyet edenin yapmış olduğu giderlerin İİK m. 5 uyarınca tazmin edilebilmesi mümkündür[734].

Şikâyetin kabulü halinde icra mahkemesince hükmedilecek vekalet ücretinin yanı sıra, icra dairesinin hesaplayacağı vekalet ücretinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Borçlunun kambiyo hukuku bakımdan şikâyetinin kabulü halinde takibin iptal edilmesi aynı zamanda alacaklının takibinde haksız çıkmış olduğu anlamına da gelmektedir[735]. Bu nedenle, alacaklının, şikâyet eden borçluya, icra dairesinin hesaplayacağı vekalet ücretini de ödemesi gerekmektedir. Bu vekalet ücreti, şikâyetin kabulü halinde icra mahkemesince hükmedilecek vekalet ücretinden farklıdır.

Şikâyetin kabulü kararı, takibin taraflarının yanı sıra bütün ilgililer bakımından da hüküm ifade etmektedir. Şikâyetin kabulü halinde icra mahkemesi, işlemi gerçekleştiren icra memuru hakkında disiplin cezasına hükmedebilmektedir. Buna

ise de, kendisine atfı kabil bir kusur ve ihmal bulunmayan alacaklının yargılama gideri ve avukatlık ücreti ile sorumlu tutulmaması gerektiği nazara alınmamıştır, ancak bu hatanın düzeltilmesi yeniden duruşma açılmasını zorunlu kılmadığından merci kararı düzeltilmek suretiyle onanmalıdır." (12. HD., T. 19.1.1984, E.10619, K. 271: E-Uyar).

[734] **Pekcanıtez,** s. 163.

[735] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 89.

karşılık, icra mahkemesinin memur aleyhine bir tazminata hükmedebilmesi mümkün değildir[736]. Zira bu iş, genel mahkemelere ait bir iştir[737].

İcra mahkemesinin şikâyet incelemesi sonucunda vermiş olduğu kararı değiştirmesinin mümkün olup olmadığı hususunda gerek doktrin gerekse de uygulama[738] bakımından görüş birliği mevcuttur. Somut olay bakımından çekişme unsurunun bulunduğu ve dolayısıyla taraflar arasındaki bir uyuşmazlığı halleden kararlar, yargısal nitelikte olduğundan mahkemenin kararını kanun yoluna başvuru süresi içerisinde dahi değiştirebilmesi mümkün değildir[739].

III. ŞİKÂYETİN KONUSUZ KALMASI VE TARAF USUL İŞLEMLERİ İLE SONA ERDİRİLMESİ

Şikâyet, yukarıda da incelendiği üzere, normal seyrinde icra mahkemesinin şikâyetin reddi veya kabulü şeklinde vereceği bir kararla sona ermektedir. Ancak,

---

[736] *"Şikâyetin reddi halinde müştekinin tazminatla mahkum edilmesi yönünde yasal bir düzenleme olmadığı halde, borçlunun asıl alacağın % 40 oranında tazminata mahkum edilmesi doğru olmayıp, kararın bu nedenle bozulmasına karar verildi."* (12. HD., 24.10.2010, E. 2010/763, K. 2010/12446: **Kuru,** El Kitabı, s. 114); ayrıca bkz. *"Borçlunun icra mahkemesine başvurusu "şikâyet" niteliğinde olup, bu istemin kabulü veya reddi halinde icra inkar tazminatına hükmedileceğine ilişkin İİK'nun 18. ve müteakip maddelerinde yasal bir düzenleme bulunmadığı halde, mahkemece alacaklı aleyhine icra inkar tazminatına hükmedilmesi isabetsiz olup, kararın bu nedenle bozulması gerekir ise de anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, kararın düzeltilerek onama yoluna gidilmiştir."* (12. HD., T. 10.2.2006, E. 25552, K. 2119: **Muşul,** Şikâyet, s. 466).

[737] **Ansay,** s. 32.

[738] *"Borçluların aynı konudaki yeni şikâyetleri üzerine, merci hakimliği '23.11.1990 tarih 512/421 sayılı merci kararının kaldırılmasına' karar vermiştir. Merci hakimliğinin daha önce verdiği kararı kaldırma yetkisi yoktur. Mezkür kararın Yargıtay'dan dönmesinin beklenerek, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 4.5.1992, E. 4576, K. 5997: E-Uyar).

[739] **Postacıoğlu/Altay,** s. 88; **Kuru,** El Kitabı, s. 116; **Berkin,** İcra Hukuku Dersleri, s. 22.

şikâyetin sona erme halleri bunlardan ibaret olmayıp; bu bağlamda, şikâyet konusuz kalması ve taraf usul işlemleri ile sona erdirilmesinin incelenmesi gerekmektedir.

Şikâyete başvurulmasından sonra, ortaya çıkan bir olay nedeniyle şikâyet konusu talep hakkında karar verilmesine gerek kalmaması halinde şikâyetin konusuz kalması söz konusu olmaktadır[740]. Örneğin, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetini geri alması, borcunu kabulü, borcunu ödemesi veya alacaklının kambiyo hukuku uyarınca yaptığı takipten feragat etmesi halinde şikâyet konusuz kalacaktır. Şikâyetin borcun ödenmesi halinde konusuz kalması bakımından borcun cebri icra tehdidi altında ödenip ödenmediği önem taşımaktadır. Zira, borçlunun cebri icra tehdidi altında ödenmesi halinde şikâyet konusuz kalmamaktadır[741].

Şikâyetin konusuz kalması halinde icra mahkemesi, şikâyetin konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına karar verecektir. Şikâyet sürecinin sona erdiren bu karar usuli bir karardır[742]. Bu noktada, şikâyetin konusuz kalması halinde, yargılama giderlerden hangi tarafın sorumlu olacağının belirlenmesi de önem taşımaktadır. Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay, HMK'nun 331. maddesinin 1. fıkrasındaki düzenlemenin şikâyet bakımından da söz konusu olabileceği

---

740 **Pekcanıtez,** s. 156.

741 *"Açıkça itirazdan ya da şikâyetten vazgeçilmeksizin, borcun cebri icra tehdidi altında ödenmesi şikâyeti ve itirazı konusuz kılmaz. Her dava ve şikâyet, davanın açıldığı (şikâyetin yapıldığı) andaki şartlara göre değerlendirilir (Hukuk Genel Kurulu'nun 2011/12-177 esas, 2011/300 karar sayılı 11.05.2011 tarihli kararı). Kaldı ki, somut olayda, borçlunun rızaen yaptığı bir ödeme bulunmayıp, dosya borcu, haciz konulan banka hesaplarındaki paraların gönderilmesi ile kapanmıştır. O halde, mahkemece, borçlunun haczedilmezlik şikâyeti ve faize itirazının esası incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile karar verilmesine yer olmadığı şeklinde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 30.05.2012, E. 640, K. 18392: E-Uyar).

742 PEKCANITEZ, şikâyetin konusuz kalması halinde verilen kararın, şikâyet talebinin usulden reddi kapsamında düşülmesi gerektiğini belirtmiş ve şikâyetin konusuz kalması hususunu şikâyet talebinin usulden reddi başlığı altında incelemiştir (**Pekcanıtez,** s. 156).

görüşündedir[743]. HMK m. 331/1 uyarınca, davanın konusuz kalması sebebiyle davanın esası hakkında bir karar verilmesine gerek bulunmayan hallerde, hakimin, davanın açıldığı tarihteki tarafların haklılık durumuna göre yargılama giderlerini takdir ve hükmedeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, şikâyetin konusuz kalması halinde icra mahkemesi, şikâyet incelemesine, sadece şikâyet başvurusunun haklı olup olmadığının tespit edilmesi ve bunun sonucunda yargılama giderlerinden hangi tarafın sorumlu olması gerektiğinin belirlenmesi bakımından devam etmelidir[744]. Bununla birlikte Yargıtay bir kararında, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipten feragat edilmesi halinde yargılama giderlerinin alacaklının üzerinde bırakılmasına karar vermiştir[745].

Son olarak, şikâyetin taraf usul işlemleri ile sona ermesinin mümkün olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Bilindiği üzere, taraf usul işlemleri davaya son veren taraf işlemleri başlığı altında HMK'nun 307-319. maddeleri arasında düzenlenmiş olup; davadan feragat, davayı kabul ve sulhtür. Yukarıda ayrıntılı bir biçimde incelendiği üzere, şikâyet bir dava niteliğini haiz olmadığından, davanın sona ermesi

---

[743] Örnek olarak bkz. *"Davanın konusuz kalması halinde, mahkemenin yargılamaya devam ederek, dava açıldığı zaman hangi tarafın haksız olduğunu tespit edip, o tarafı yargılama giderlerine mahkum etmesi gerekir. İcra hukukuna özgü şikâyet başvurularında da, durum aynıdır."* (YHGK., T. 24.2.2010, E. 2010/12-106, K. 2010/107: E-Uyar).

[744] *"HMK.nun 326.maddesi gereğince, kanunda yazılı haller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilmesi gerekeceğinden davanın konusuz kalması halinde mahkemenin yargılamaya devam ederek dava açıldığı zaman hangi tarafın haksız olduğunu tespit edilip o tarafı yargılama giderlerine ve vekalet ücretine mahkum etmesi gerekir. O halde mahkemece şikâyetin konusuz kaldığı tespiti yapıldığına göre borçlunun şikâyetinde haklı olup olmadığı belirlenip oluşacak sonuca göre yargılama gideri ile vekalet ücreti hakkında bir karar verilmesi gerekirken bu yöndeki istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* (12. HD., T. 15.06.2015, E. 7373, K. 16543: E-Uyar).

[745] *"Şikâyete sebebiyet veren alacaklının, takipten feragatı sonucu davanın konusuz kalması nedeni ile reddine karar verildiği halde, davacı borçlu üzerinde yargılama giderinin bırakılması ve alacaklı davalı lehine ücreti vekalet verilmesi isabetsizdir."* (12. HD., T. 22.5.2003, E. 9314, K. 11812: E-Uyar).

hallerini oluşturan feragat, kabul ve sulhün şikâyetin sona ermesi bakımından işlerlik kazanmayacağının söylenebilmesi mümkündür.

§ 11. ŞİKÂYET ÜZERİNE VERİLEBİLECEK KARARLARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI

5311 sayılı İcra ve İflas Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile, İİK'nda yapılan değişiklik[746] uyarınca icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yolu açılmış olup, istinaf (bölge adliye) mahkemelerinin göreve başlamasından itibaren yapılacak kanun yolu başvuruları bakımından İİK'nun anılan Kanunla değişik hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Bilindiği üzere, istinaf mahkemeleri 20.07.2016 tarihi itibariyle göreve başlamıştır. İstinaf mahkemelerinin göreve başlamasıyla, icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yolu başvurularının 5311 sayılı Kanunun 7. maddesi uyarınca ikili bir ayrıma tabi tutularak incelenmesi zorunluluğu doğmaktadır. Zira, 5311 sayılı Kanunun geçici 7. maddesi[747] uyarınca, 20.07.2016 tarihinden önce verilen icra mahkemesi kararları hakkında, kesinleşinceye kadar İİK'nun 5311 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanmaya devam edecektir.

Daha açık bir şekilde ifade edilecek olursa, 20.07.2016 tarihinden önce verilen icra mahkemesi kararları bakımından, bu karalar kesinleşinceye kadar İİK'nun 363-

---

[746] 5311 sayılı Kanunun 24. maddesi ile, İİK'nun 362. maddesinden sonra gelen bölüm başlığı *"kanun yollarına başvurma ve son maddeler"* olarak, 363. maddesi başlığı ile birlikte değiştirilmiş olup, söz konusu değişikler ileride ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

[747] 5311 sayılı Kanunun geçici 7. maddesi, *"Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar İcra ve İflâs Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanır"* şeklinde düzenlenmiştir.

366. maddelerinin 5311 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önceki hali; 20.07.2016 tarihinden sonra ise, aleyhine kanun yoluna başvurulan icra mahkemesi kararları bakımından 5311 sayılı Kanunla değişik İİK m. 363-366 hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Dolayısıyla, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti üzerine verilen icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yolları da bu ikili ayrım uyarınca inceleme konusu yapılmalıdır[748].

I. BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN GÖREVE BAŞLAMASINDAN ÖNCE VERİLEN KARARLAR BAKIMINDAN KANUN YOLLARI

A. Temyiz

İcra mahkemelerinin, istinaf mahkemelerinin göreve başlamasından önce verdiği kararlarına karşı, bu kararlar kesinleşinceye kadar, İİK'nun 5311 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önceki temyiz ve karar düzeltme hükümlerinin uygulanmasına devam edilecektir. Bu hükümler İİK'nun 363-366. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bununla birlikte, İİK'nun 364. maddesinin 2. fıkrasında, takip hukukuna ilişkin temyizin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki[749] şartlar dairesinde yapılacağı düzenlenmiştir. Bu noktada, İİK m. 364/2'nin kapsamı

[748] İcra mahkemelerinin icra-iflâs suçları dışındaki bütün icra-iflâs işlerine ilişkin kararları hukuka ilişkin sayıldığından, konumuz bakımından yapılacak inceleme de icra mahkemelerinin hukuka ilişkin vermiş oldukları kararlara karşı başvurulabilecek kanun yolları ile sınırlandırılmıştır.

[749] Bu husus, 6100 sayılı HMK geçici m. 3 düzenlemesinden kaynaklanmaktadır. HMK geçici madde 3/2, *"Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur"* şeklinde düzenlenmiştir.

belirlenmelidir. Başka bir deyişle, söz konusu hükümle yapılan atfın, genel nitelikli bir atıf olması dolayısıyla HUMK'nun 427-444. maddelerine mi yoksa sadece temyiz şartlarına mı yapıldığı tayin edilmelidir.

Bu hususa ilişkin olarak doktrinde, söz konusu atfın dar olarak anlaşılmaması gerektiği bir kısım yazarlarca açıkça ileri sürülmüştür[750]. Buna karşılık, bazı yazarlar söz konusu atfın ne şekilde yorumlanacağı tartışmasına girmeksizin konuya ilişkin açıklamalarını bu hususta genel nitelikte bir atfın var olduğu üzerinden yapmışlardır[751].

5311 sayılı Kanunla değişik halinin aksine İİK m. 363'te temyiz edilebilecek icra mahkemesi kararları 18 bent halinde tahdidi olarak sayılmıştır[752]. Dolayısıyla, anılan maddede sayılan kararlarla İİK'nda temyizi kabil olarak kabul edilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilmesi mümkündür. Ancak, bu kararların temyiz edilebilmesi için parasal bir sınır getirilmiş olup; kararın konusu alacak, mal veya hakkın miktar veya değerinin 2017 yılı için 6.550 TL'yi geçmesi gerekmektedir.

Borçlunun kambiyo hukukuna ilişkin şikâyeti sonucunda verilen icra mahkemesi kararına karşı temyiz yoluna başvurulup başvurulamayacağı hususu bakımından İİK m. 363/1 b.3 önem taşımaktadır. Her ne kadar hükmün lafzı doğrudan bir çıkarım yapılabilmesini engellese de, icra mahkemelerinin borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti üzerine vereceği kararlara karşı temyize başvurulabilmesi

---

[750] **Üstündağ,** s. 33; **Karslı,** 114.

[751] **Kuru,** El Kitabı, s. 68; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** s. 68; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 120.

[752] Bu maddenin hükmü ve bentlerinde gösterilen haller tahdidi olup, kıyas ve yorum yoluyla genişletilmesi mümkün değildir (**Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 464-465); aynı yönde bkz. **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 119; **Gürdoğan,** s. 14.

mümkündür[753]. Zira, bu hükmün *"icra mahkemesinin vereceği kararlardan ödeme veya tahliye emirlerine veya bunların tebliğ şekline karşı yapılan itiraz ve şikâyetlerin ret veya kabulüne ilişkin kararlar"* şeklinde anlaşılması gerekmektedir[754]. Sonuç olarak, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip uyarınca gönderilen ödeme emirlerine karşı yapılan şikâyetlerin ret veya kabulüne ilişkin icra mahkemesi kararlarına karşı, takip konusu alacağın ihtilaflı kalan değer veya miktarının parasal sınırı aşması halinde, temyiz yoluna başvurulabilecektir.

İİK m. 363/1 uyarınca, temyiz süresi icra mahkemesi kararının tefhim veya tebliğinden itibaren on gündür. Temyiz, satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz (İİK m. 364/3). Bununla birlikte, icra mahkemesi kararının Yargıtayca bozulması halinde icranın iadesine ilişkin İİK m. 40 hükmü kıyasen uygulanır (İİK m. 366/6).

Dolayısıyla, genel mahkeme kararlarının aksine, icra mahkemesi kararlarının icrası bakımından, HUMK m. 443 ve İİK m. 36 hükümleri uyarınca teminat karşılığı icranın durdurulmasına karar verilemez[755]. Zira, bu hükümler sadece genel ve icra mahkemeleri hariç olmak üzere diğer özel görevli mahkeme kararlarının temyizi içindir[756]. Ancak Yargıtay'ın 10.4.1968 İçtihadı Birleştirme Kararı'na göre,

---

[753] **Uyar/Uyar/Uyar,** Kambiyo Senetleri, s. 758. Buna karşılık DOMANİÇ, İİK m. 363 uyarınca, şikâyetin ret veya kabulüne ilişkin icra mahkemesi kararlarının temyiz edilemeyeceği görüşündedir (**Domaniç,** s. 758).

[754] Nitekim 538 sayılı Kanundan önce İİK m. 363/1 b.3, *"ödeme veya tahliye emirlerine karşı vaki itirazların ve takibin iptali veya taliki talebinin red veya kabulüne"* şeklinde düzenlemiş idi (**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası,** s. 289).

[755] Bu kuralın belli istisnaları da (İİK m. 97/14, İİK m. 269/c-3 ve İİK m. 276/3) mevcuttur. Söz konusu istisnalara, istinaf kısmında ayrıntılı bir biçimde değinilecektir.

[756] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 69.

haczedilen şey para ise, icra mahkemesi kararının temyiz edilmiş olması halinde icra dairesi hesabındaki haczedilen bu paranın alacaklıya ödenmesi mümkündür[757].

Temyize başvuru dilekçe ile yapılmaktadır. Temyiz dilekçesi, hükmü veren icra mahkemesi aracılığı ile karşı tarafa tebliğ olunur. Bunun üzerine karşı taraf, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde cevap dilekçesini hükmü veren icra mahkemesine veya bu icra mahkemesine gönderilmek üzere başka bir yer icra mahkemesine verebilir. Ayrıca karşı taraf, hükmü süresi içinde temyiz etmemiş olsa dahi, cevap dilekçesinde hükme ilişkin itirazlarını da bildirmek suretiyle katılma yoluyla temyiz isteminde bulunabilir (İİK m. 364/2; HUMK m. 433/2). Bu noktada Yargıtay'ın, temyiz dilekçesi tebliğ edilmeden temyiz talebinden vazgeçilmiş olmasının, karşı tarafın katılma yoluyla temyize başvurma hakkını ortadan kalkmayacağına ilişkin görüşünün de belirtilmesi gerekmektedir[758]. Yargıtay'a göre bu husus, kararın süresi

---

[757] *"(...) 30/12/1944 tarihli Yargıtay ilâmında her ne kadar, satışın durdurulmasındaki sebepler ve gaye göz önünde tutularak 364 üncü maddenin 3 üncü fıkrasındaki istisna hükmünün sair sebeplerle icra veznesine girmiş paralara da teşmil edilmesi ve temyiz sonuna kadar bekletilmesi lüzumuna işaret edilmiş ise de istisnai hüküm icrası halinde telâfisi imkânsız neticeler doğuracak, gerek borçluyu ve gerekse müşteri durumundaki üçüncü Şahısları büyük zararlarla karşı karşıya bırakacak (Satış muamelesine) hasredilmek lâzımdır."* (YİBK, T. 21.01.1968, E. 966/23, K. 968/5: RG., T. 10.04.1968, S. 12871, s. 3). Aynı husus, icra mahkemesi kararının istinaf edilmiş olması halinde de geçerlidir (**Kuru,** İcra, s. 459, dn. 52).

[758] *"Davacı Süeda, kararı temyiz etmekle, karşı taraf kendi süresini geçirmesine rağmen yeniden temyiz etmek hakkı kazanmıştır (HUMK. m. 433). Doğan bu hak, karşı tarafın iradesi ile ortadan kaldırılamaz. Yani temyiz dilekçesi tebliğ edilmeden, temyiz eden talebinden vazgeçse dahi, öbür taraf için doğmuş bulunan temyiz hakkı ortadan kalkmaz. Usulde, tebliğden itibaren temyiz dilekçesinin verilmesine ilişkin hükmün amacı, temyiz hakkının bu tarihten sonra doğduğunu belirtmek değil, temyizi bir süre ile sınırlamaktır. Bu itibarla, Cemal ve Kemal vekilinin gerek Süeda'nın temyiz dilekçesinin varlığını, kalemden öğrenerek 22.9.1982 tarihinde, gerekse temyiz dilekçesinin tebliği üzerine 6.10.1982 gününde vaki temyizleri usule uygun ve süresinde bulunduğundan temyiz itirazlarının incelenmesi gerekmiştir."* [2. HD., T. 25.1.1983, E. 1982/9265, K. 1983/484: YKD, Y. 1983 (Temmuz), C. IX, S. 7, s. 972-973].

içinde temyiz edilmesiyle, temyiz süresini geçiren karşı taraf lehine HUMK m. 443 uyarınca yeniden temyize başvurma hakkının doğmasından kaynaklanmaktadır.

İcra mahkemesi kararlarının takibin uzatılması gibi kötüniyetle temyiz edilmesi veya temyiz edilemeyen bir kararın kötüniyetle temyiz edilmesi halinde HMK m. 329[759] uygulanacaktır (İİK m. 363/2,3).

Temyiz yoluna başvurma, süresi geçtikten sonra yapılır veya temyiz edilemeyen bir karar temyiz edilirse veya icra mahkemesi kararı, vazgeçme sebebiyle itiraz ve şikâyetin reddine veya süresi geçmiş bir şikâyetin reddine ilişkin olup da, böyle bir icra mahkemesi kararı temyiz edilirse icra mahkemesi temyiz talebinin reddine karar verir (İİK m. 365/1).

İİK m. 365/1 uyarınca icra mahkemesi tarafından verilen ret kararına karşı temyiz yoluna başvurulması halinde (yeni) temyiz dilekçesi diğer tarafa tebliğ edilir. Daha sonra bu temyiz dilekçesi, karar sureti ve verilirse cevap dilekçesiyle birlikte Yargıtay'a gönderilir ve bu halde satış dahil hiçbir icra işlemi durmaz (İİK m. 365/2). Dolayısıyla, İİK m. 365/1'de sayılan hususların incelenmesi öncelikle, temyiz konusu kararı veren icra mahkemesine yönelen bir görevdir. Ancak, bu görev gerçekte satış dahil tüm icra işlemlerinin yürüyüp yürümeyeceğinin belirlenmesi ile sınırlıdır[760]. Başka bir deyişle, temyiz talebinin incelenme yeteneğine sahip olup olmadığının belirlenmesinde nihai yetki Yargıtay'a aittir.

[759] HMK m. 447 uyarınca, mevzuatta 1086 sayılı HUMK'na yapılan yollamalar HMK'nun bu hükümlerinin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılacağından; kötüniyetli temyiz bakımından daha önceki dönemlerde HUMK m. 422'ye yapılan atfın, HMK m. 329 şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

[760] **Postacıoğlu/Altay,** s. 932-933.

Bununla birlikte, Yargıtay İİK m. 365/1'de sayılan hallerin varlığına rağmen reddine karar verilmemiş temyiz başvurusunu geri çevirmeyip doğrudan bir karara bağlayacaktır (İİK m. 365/3). Başka bir deyişle, Yargıtay bu talebi icra mahkemesine göndermeksizin reddedecektir.

İİK m. 366/1 uyarıca, temyiz incelemesi, temyiz edilen karara hasredilir ve on beş gün içinde karara bağlanır. Ancak, Yargıtay'ın yoğun iş yükü karşısında bu süreye uyulması hemen hemen imkansız olduğundan söz konusu hükmün düzenleyici bir hüküm olarak değerlendirilmesi gerekmektedir[761].

Genel mahkeme kararlarının temyizinin aksine, icra mahkemesi kararlarının temyizi, tarafların dilekçelerinde ileri sürdüğü temyiz sebeplerine bağlı olarak incelenir. Başka bir deyişle, Yargıtay icra mahkemesi kararını tarafların bildirmediği kanuna aykırı diğer bir sebepten dolayı bozamaz[762].

İcra mahkemesi kararlarının temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılıp yapılamayacağı hususuna ilişkin olarak İİK'nda özel bir hüküm yoktur. İcra mahkemesi kararlarının temyizi bakımından İİK'nda özel bir hüküm bulunmadığı böyle hallerde HUMK'nun genel temyiz hükümleri uygulanacağından, temyiz incelemesinin HUMK m. 438 uyarınca şartları varsa duruşmalı olarak yapılabilecektir[763]. Buna karşılık, kısa sürede karar verilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle, sadece genel hükümlere göre verilen ve kesin hüküm oluşturan kararlar (örneğin, istihkak, ihalenin feshi) bakımından duruşma yapılması gerektiği; bunun

[761] **Gürdoğan,** s. 15.

[762] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 70; **Gürdoğan,** s. 15-16.

[763] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 70.

dışındaki kararlar bakımından ise duruşmasız inceleme yapılacağı da söylenebilir[764]. Ancak, böyle bir uygulamanın, takip hukukuna ilişkin temyizin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki şartlar dairesinde yapılacağını düzenleyen İİK m. 364/2 hükmüne uygun olduğunu söylemek mümkün değildir[765]. Zira, İİK m. 364/2 ile yapılan atfın dar olarak anlaşılmaması, bu nedenle de takip hukukunda temyiz konusunda çıkabilecek sorunların çözümünde HUMK'daki düzenlemelerden yararlanılması gerekmektedir[766].

İcra mahkemesi Yargıtay'ın bozma kararına karşı direnebilir[767] (İİK m. 366/3). Direnme kararı üzerine on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilmesi mümkündür. İcra mahkemesinin direnme kararları Hukuk Genel Kurulunda acele işlerden sayılmıştır (İİK m. 366/4). Bu husus, direnme hakkının cebri icra işlerinde gecikmeye yol açabileceği kaygısını bertaraf etmek için getirilmiştir[768].

---

[764] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 122; *"İ.İ.Kanununun 364/2. maddesinde takip hukukuna müteallik temyizin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki şartlar dairesinde yapılacağı, 366. maddesinde de temyiz tetkikatının onbeş gün içinde karara bağlanacağı belirtilmiş ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesinde ise değeri onbin lirayı aşan alacak ve ayın davalarında duruşma istenilmesi halinde duruşma yapılacağı ve tebliğ tarihi ile duruşma günü arasında en az onbeş günlük süre bulunmasının gerektiği öngörülmüştür. Bu yasa hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, icra tetkik mercii tarafıdan genel hükümler dışında İİK.nun özel hükümlerinin uygulanması sonunda verilen kararların, istek halinde temyiz tetkikatının duruşmalı yapılmasını zorunlu kılan bir hüküm ve neden bulunmamaktadır."* (YHGK, T. 30.01.1980, E. 12-1692, K. 170: KİBB).

[765] **Gürdoğan,** s. 15.

[766] **Üstündağ,** s. 33.

[767] Bu husus 538 sayılı "2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Ve Bu Kanuna Bazı Madde Ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun" ile hukukumuza girmiş olup, bu Kanundan önce icra mahkemelerinin Yargıtay kararına karşı direnme hak ve imkanları mevcut değildi.

[768] Buna karşılık, POSTACIOĞLU/ALTAY'a göre, ilamsız takibe ilişkin olan kararlar dışında direnme hakkının tanınacağı hallerin çeşitli sınıflandırmalara göre teker teker değerlendirilmesi ve bu hallerden bazıları hakkında gecikmelerden doğabilecek sakıncaları önleyecek nitelikte telafi mekanizmalarına da yer verilmesi gerekmektedir (**Postacıoğlu/Altay,** s. 935).

B. Karar Düzeltme

İİK m. 366/2 uyarınca, icra mahkemesi kararlarının onanmasına veya bozulmasına ilişkin Yargıtay ilgili hukuk daireleri kararlarına karşı on gün içinde karar düzeltme yoluna gidilebilir. Bu on günlük süre, sadece icra mahkemesi kararlarının temyizi bakımından geçerli olup, genel mahkemelerde icra hukukunun uygulanmasına ilişkin verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna başvurulması halinde uygulanmaz[769]. Zira, bu kararlar bakımından HUMK'ndaki hükümler uygulanacağından, karar düzeltme süresi Yargıtay'ın vermiş olduğu kararın tefhim veya tebliğinden itibaren on beş gündür. Karar düzeltme başvurusu, İİK'nda başka bir hüküm bulunmadığından HUMK m. 440'ta sayılan nedenlere dayanılarak yapılacaktır[770]. Karar düzeltme taleplerini inceleyecek mercii, temyiz incelemesini yapmış Yargıtay ilgili hukuk dairesidir. Karar düzeltme yoluna başvurulmuş olması, satış da dahil olmak üzere icra mahkemesi kararının icrasını durdurmaz[771].

C. Kanun Yararına Temyiz

Kanun yararına temyizin konusunu, mahkemelerce kesin olarak verilen veya niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı sonucu ifade eden ve Yargıtayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan hükümler oluşturmaktadır (HUMK m. 427/6). Bu hükümlere karşı Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur. Kanun yararına temyiz istemi yerinde görüldüğü takdirde hüküm kanun yararına bozulur. Ancak bu bozma, HUMK m. 429 anlamında bozmadan farklı olarak, hükmün

---

[769] **Karslı,** s. 129.

[770] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 70; **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 476; **Kuru,** El Kitabı, s. 78;

[771] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 70; Kuru, El Kitabı, s. 70.

sonuçlarını ortadan kaldırmaz (HUMK m. 427/7). Başka bir deyişle, kanun yararına bozma kararı, daha önceden kesinleşmiş durumda bulunan karar bakımından hiçbir değişiklik ortaya çıkartmamaktadır[772]. Bu sonuç adaletli gibi görünmemekle birlikte, kesin hüküm haline gelmiş bulunan mahkeme kararına uyulması zorunluluğu ile ilgilidir[773].

Kanun yararına temyizle, kesin hale gelen hükmün ortadan kaldırılarak yeni bir karar verilmesi değil, hukukun yanlış uygulandığının kamuoyuna duyurulması amaçlanmaktadır. Zira, kanun yararına bozma kararının HUMK'nun 427/8. maddesi uyarınca Resmi Gazete'de yayınlanması suretiyle, hukukun ülkenin her yerinde aynı şekilde uygulanmasına hizmet edilmektedir.

Şikâyet incelemesi sonucunda icra mahkemesince verilen karara karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulup başvurulamayacağı tartışmalıdır. Bu hususta, İİK'nun 364/2. maddesinde genel temyiz hükümlerine (HUMK m. 427 vd.) yapılan yollama uyarınca icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurunun mümkün olabileceği söylenebilmektedir[774]. Ancak, HUMK'nun 427. maddesinin 6. fıkrasındaki "hüküm" ibaresi karşısında böyle bir husus ancak icra mahkemesinin maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden kararları bakımından geçerlidir. Başka bir deyişle, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen icra mahkemesi kararları bakımından kanun yararına temyiz yoluna başvurulamaz[775]. Zira, maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımayan icra mahkemesi kararlarında yapılan

[772] **Yılmaz, Ejder:** Olağanüstü Temyiz (Kanun Yararına Bozma-Yazılı Emirle Bozma), Ankara 2003, s. 387.

[773] **Yılmaz,** Olağanüstü Temyiz, s. 388.

[774] **Berkin,** İcra Hukuku Rehberi, s. 466, 471.

[775] **Kuru**, El Kitabı, s. 81.

yanlışların kanun yararına temyize başvurmaksızın sonradan düzeltilebilmesi de mümkündür[776].Yargıtay da aynı görüşte olup, İİK'nun 364/2. maddesindeki yollamanın HUMK m. 427'nin uygulanacağı şeklinde bir yoruma elverişli olmadığını, kanun yararına temyizin sadece hüküm niteliği taşıyan mahkeme kararları bakımından uygulanacağını bu bağlamda da kesin hüküm niteliğini haiz olmayan icra mahkemesi kararları bakımından kanun yararına temyizin söz konusu olmayacağını belirtmiştir[777].

Bununla birlikte, kanun yararına temyizin sadece maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşıyan icra mahkemesi kararları bakımından uygulanabileceği şeklindeki görüşe katılmayan yazarlar da mevcuttur. Bu hususa ilişkin olarak YILMAZ, icra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil edip etmemesi ile kanun yararına temyize başvuru arasında herhangi bir ilişki kurulamayacağını, zira kanun yollarına ve kanun yararına temyize başvurunun, maddi anlamda kesin hüküm ile

---

[776] **Kuru,** El Kitabı, s. 81; **Halman Çetin,** s. 401.

[777] Örnek olarak bkz. *"Bu özel yola başvurulabilmesi, kararın mahkemelerden verilmesi, hüküm niteliğini taşıması, kesin olarak verilmesi yahut Yargıtay'ca incelenmeden kesinleşmesi koşullarının birlikte gerçekleşmesi ile mümkündür. (...) O halde, istek konusunu teşkil eden karar aleyhinde, HUMK'nun 427. maddesindeki 'mahkemeden verilme' ve 'kesin hüküm niteliği' koşulları gerçekleşmediği cihetle, kanun yararına temyiz yoluna gidilemez."* (12. HD., T. 3.11.1977, E. 9191, K. 9215: E-Uyar). Buna karşılık Yargıtay, çekişmesiz yargı işleri bakımından verdiği pek çok kararında, çekişmesiz yargı kararlarının maddi anlamda kesin hüküm oluşturmadığı ve dolayısıyla kanun yararına temyize başvurulamayacağı yönünde bir çıkarım yapmamıştır. (**Yılmaz,** Olağanüstü Temyiz, s. 78). Örneğin, aile hukukundaki çekişmesiz yargı işlerinden biri olan evlenmeye izin verilmesi hakkında bkz. "*Davacı Mithat Kızıl'ın açtığı dava ile velayeti altındaki kızı Gönül Kızıl'ın evlenmesine izin verilmesini istediği, mahkemece davanın kabulüne karar verildiği ve hükmün temyiz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmaktadır. (...) Evlenmesi için izin istenen Gönül Kızıl dinlenmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere bozulmasına ..."* (2. HD., T. 23.11.2001, E. 14936, K. 16459: RG., T. 26.12.2011, S. 24622, s. 36).

değil, şekli anlamda kesin hüküm ile ilgili olduğunu belirtmiştir[778]. PEKCANITEZ ise, HUMK'nun 427/6. maddesindeki hüküm ibaresinin dar yorumlanmaması gerektiği aksi takdirde, İİK'nun ülke düzeyinde aynı biçimde uygulanması ve buna bağlı olarak hukuka aykırılıkların giderilmesinin mümkün olamayacağı görüşündedir[779].

II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN GÖREVE BAŞLAMASINDAN SONRA VERİLEN KARARLAR BAKIMINDAN KANUN YOLLARI

A. İstinaf

5311 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önceki halinin aksine İİK m. 363'te, istinaf edilemeyecek olan icra mahkemesi kararları tahdidi olarak sayılmıştır[780]. Başka bir deyişle, icra mahkemesinin tüm kararlarına karşı kural olarak istinaf yolu açık olup; 5311 sayılı Kanunla değişik İİK m. 363/1'de sayılan kararlar bu kuralın istisnasını teşkil etmektedir[781].

Bu noktada, İİK'nda verildiği anda kesin olduğu belirtilen kararların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Zira, İİK m. 134 uyarınca ihalenin feshi talebinin yapıldığı icra mahkemesinin verdiği görevsizlik veya yetkisizlik kararı ve

---

[778] **Yılmaz,** Olağanüstü Temyiz, s. 77.

[779] **Pekcanıtez,** s. 177.

[780] Bu sayım uyarınca, *"icra mahkemesince 85 inci maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, "103 üncü maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263 üncü maddenin uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36 ncı maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararlarına"* karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

[781] **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes,** s. 117.

istihkak iddiası üzerine icra mahkemesinin icra takibinin devamı hakkında verdiği karar kesin olup, bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulamamaktadır.

Daha açık bir biçimde ifade edilecek olursa, istinaf sınırını (2017 yılı için 7.260 TL) geçmek kaydıyla İİK m. 363'teki sayıma dahil olmayan ve kanunlarda kesin olduğu yazılı olmayan icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması mümkündür[782].

İcra mahkemesinin şikâyet hakkında verdiği kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması bakımından iki yönlü bir incelemenin yapılması gerekmektedir. Zira, icra mahkemesinin şikâyet hakkında verdiği belli kararlar İİK m. 363/1'deki sayıma dahil oldukları için bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması da mümkün değildir. Buna karşılık, icra mahkemesinin İİK m. 363/1'de sayılmayan şikâyet sebepleri bakımından vermiş oldukları kararlara karşı, istinaf yoluna başvurulabilmesi mümkündür. Bu bağlamda, istinaf sınırını geçmek kaydıyla, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti üzerine icra mahkemesinin vereceği kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması mümkündür[783].

İcra mahkemesi kararlarına karşı kötüniyetle istinaf yoluna başvurulduğu takdirde, kötüniyetle veya haksız dava açılmasının sonuçlarının düzenlendiği HMK m. 329 uygulama alanı bulacaktır. Kötüniyetle istinaf yoluna başvuran taraf, HMK m. 329 uyarınca, yargılama giderlerinin yanı sıra, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekalet ücretinin tamamını veya bir kısmını ödemeye yahut disiplin para

[782] İstinaf yoluna başvurulması bakımından HMK m. 341/5'in de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu hüküm uyarınca, ilk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtay'a başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı da bölge adliye mahkemelerine başvurulabilmesi mümkündür.

[783] **Kuru,** İcra, s. 353.

cezasına mahkum edilebilecektir. Aynı hususlar, icra mahkemesinin verildiği anda kesin olan kararlarına karşı kötüniyetle istinaf yoluna başvurulması halinde de geçerlidir (İİK m.363/3).

İİK m. 363'te sayılmayan, verildikleri anda kesin olmayan ve parasal sınırı geçen icra mahkemesi kararlarına karşı, HMK m. 343 vd. hükümlerindeki usul izlenmek suretiyle, kararın taraflara tefhim veya tebliğinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulması gerekmektedir (İİK m. 363/1, son cümle).

Bu noktada, istinaf süresinin başlangıcına esas alınan tefhim kavramından ne anlaşılması gerektiği önem taşımaktadır. Buradan hareketle, icra mahkemelerinde basit yargılama usulü uygulanması nedeniyle, tefhim kavramının içeriğinin düzenlendiği HMK'nun 321. maddesinin 2. fıkrasına bakılmalıdır. Bu düzenleme uyarınca, kararın tefhiminde esas olan hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanmasıdır. Aynı husus, icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması halinde de geçerli olmalıdır. Dolayısıyla, icra mahkemesi kararının tüm unsurlarıyla ve gerekçesiyle tefhim edilmiş olması halinde istinaf süresi tefhim tarihinden itibaren başlamalıdır.

Bu hususlara ek olarak, tefhim edilen icra mahkemesi kararında hükmün tüm unsurlarının yer aldığı ancak gerekçesinin bulunmadığı hallerde, on günlük istinaf süresinin gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlaması gerektiği de belirtilmelidir. Bununla birlikte uygulamada, tefhimden itibaren yine aynı on gün içinde icra mahkemesi kararının istinaf edildiğini ve gerekçeli kararın görüldükten sonra ayrıntılı

bir istinaf dilekçesi verileceği hususlarını içeren süre tutum dilekçesi verildiği görülmektedir[784].

İcra mahkemesi kararlarına karşı katılma yoluyla istinafa başvurulması mümkündür. Dolayısıyla, istinaf yoluna başvurmamış taraf, diğer tarafın istinafa başvurmuş olması şartıyla, istinaf dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren on gün içinde cevap dilekçesi vermek suretiyle katılma yoluyla istinafa başvurabilmektedir.

Kesinleşmeden icra edilemeyecek kararlar arasında yer almadığından icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması satıştan başka icra işlemlerini durdurmayacaktır[785]. Buna karşılık, HMK'nda düzenlenen istinafın aksine, icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması halinde İİK m.36 hükmü kural olarak uygulanmayacaktır. Başka bir deyişle, icra mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvuran tarafın, kararın icrasını durdurabilmek için teminat göstermek suretiyle üst mahkemeden icranın geri bırakılması kararı alabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, İİK m. 36 hükmünün uygulanmayacağına ilişkin kuralın birtakım istisnaları söz konusudur.

İlk olarak icra mahkemesince istihkak davasının reddine ilişkin kararına karşı istinaf yoluna başvurulması halinde İİK m.36 uyarınca icranın geri bırakılması

[784] Bu hususa ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi, 26.2.2015 tarihli kararında, icra mahkemesi kararının tefhiminden itibaren on gün içinde verilen süre tutum dilekçesinin temyiz dilekçesi olarak nitelendirilmesi gerektiği, aksi halin Anayasa'nın 36. maddesi ile düzenlenen adil yargılama hakkının ihlaline yol açacağını belirtmiştir (AYMK, T. 26.2.2015, Başvuru No: 2013/3954: RG., T. 16.4.215, Sa. 29328, s. 57-70). Buna karşılık KURU, medeni usul ve icra iflâs hukukunda süre tutum dilekçesi şeklinde bir usul olmadığını belirtmekle birlikte, herhangi bir yorum uyuşmazlığından zarar görülmemesi adına icra mahkemesi kararının tefhiminden itibaren on gün içinde verilecek böyle bir dilekçede, icra mahkemesi kararının istinaf edildiği hususunun açıkça belirtilmesi gerektiğine işaret etmiştir (**Kuru,** İcra, s. 457, dn. 46).

[785] Yukarıda ayrıntılı bir biçimde değinildiği üzere, haczedilen şeyin para olması hali bu hususun istisnasını oluşturmaktadır.

mümkündür (İİK m. 97/14). Bununla birlikte, kiralanan taşınmazın tahliyesi bakımından taşınmazı işgalinde haklı olduğuna dair bir belge göstermemekle birlikte icra dairesine verilen kira sözleşmesi tarihinden önceki bir zamandan beri orayı işgal ettiğini iddia eden üçüncü kişinin bu iddiasının dava konusu yapılması sonucunda icra mahkemesinin vermiş olduğu karara karşı istinaf yoluna başvurulması halinde de İİK m.36 hükmü uygulama alanı bulacaktır (İİK m.276/3). Son olarak, İİK m. 269/c-3 uyarınca borçlunun icra mahkemesi kararının tahliyeye ilişkin bölümü için icranın geri bırakılmasına karar verilmesini isteyebilmesi mümkündür.

İstinaf incelemesi sonucunda, icra mahkemesi kararının kaldırılmasına, düzelterek veya yeniden esas hakkında karar vermesi halinde İİK m. 40 hükmü kıyas yoluyla uygulanacaktır (İİK m. 366/4). Dolayısıyla, icra mahkemesi kararının istinaf mahkemesince kaldırılması halinde, kaldırmaya ilişkin kararın icra dairesine verilmiş olması şartıyla, icra işlemleri olduğu yerde duracaktır. Aynı husus, istinaf mahkemelerinin düzelterek veya yeniden esas hakkında karar vermesi halinde de söz konusu olacaktır. Sonuç olarak, aleyhine istinaf yoluna başvurulan icra mahkemesi kararı icra edildikten sonra istinaf mahkemesince kaldırılır veya yeniden esas hakkında karar verilir ve bu karar kesinleşirse, iyiniyetli üçüncü kişilerin hakları gözetilmek şartıyla, ayrıca bir hükme gerek kalmaksızın icra tamamen veya kısmen eski haline iade edilecektir (İİK m. 40/2, 3).

İstinaf yoluna başvurma, yasal süre geçtikten sonra yapılır veya istinaf yoluna başvurulmasına olanak bulunmayan bir karara veya vazgeçme nedeniyle itiraz veya şikâyetin reddine yahut süresi geçmiş bir şikâyete ilişkin olduğu takdirde, istinaf talebi icra mahkemesince HMK'nun ilgili hükümleri uyarınca reddedecektir (İİK m. 365/1). Başka bir deyişle, HMK 346 uyarınca belli şartların gerçekleşmesi halinde kararı veren

ilk derece mahkemesinin istinaf dilekçesini reddedebilmesi hususu, icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yolu bakımından da söz konusu olmaktadır.

İİK m. 365/1 uyarınca icra mahkemesi tarafından verilen ret kararına karşı istinaf yoluna gidilmesi halinde istinaf dilekçesi diğer tarafa tebliğ edildikten sonra, karar sureti ve verilirse cevap dilekçesiyle birlikte yetkili istinaf mahkemesine gönderilecek ve bu halde satış dahil hiçbir icra işlemi durmayacaktır. Ayrıca, İİK m. 365/1'de sayılan hallerin varlığına rağmen reddedilmeyen başvurular geri çevrilmeksizin istinaf mahkemesince incelenip, kesin bir karara bağlanacaktır.

İİK m. 366/1'de, istinaf incelemesinin HMK'ya göre yapılacağı belirtilmiş olsa da istinaf incelemesi dışında kalan belli hususlar (örneğin istinaf dilekçesinin içeriği veya istinaf dilekçesinin verilmesi) bakımından HMK'ndaki genel istinaf hükümlerine yollama yapılmamıştır. Dolayısıyla, İİK m. 366/1'deki yollamanın geniş anlaşılması daha doğru olup, söz konusu hükmün bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi gerekmektedir[786].

İstinaf mahkemesi, HMK hükümleri uyarınca yaptığı incelemeyi on beş gün içinde karara bağlamalıdır (İİK m. 366/1). İlgili ister ve ücretini verir veya gönderirse karar özeti en seri vasıtalarla mahalline bildirilir (İİK m.366/2).

B. Temyiz

İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması sonucunda istinaf mahkemesinin vermiş olduğu nihai kararlara karşı, kararın miktar veya değerinin belli bir parasal sınırı (2017 yılı için 40.000 TL) geçmesi şartıyla temyiz yoluna başvurulabilir (İİK m.364/1).

[786] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 67.

Dolayısıyla inceleme konusu yapılan borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti üzerinde icra mahkemesinin vermiş olduğu şikâyetin kabulü veya reddi kararı hakkındaki istinaf mahkemesi kararına karşı temyiz yoluna başvurulabilmesi için kararın miktar veya değerinin İİK m.364/1'deki parasal sınırı geçmesi yeterli olacaktır.

İstinaf mahkemesi kararlarının temyizi bakımından öncelikle İİK m. 364 ve m.366'daki özel düzenlemelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bundan sonra, anılan düzenlemelere aykırı olmamak şartıyla HMK'ndaki genel temyiz hükümleri uygulanacaktır[787]. Zira, gerek İİK m. 364/2, c.1 gerekse de 366/1 uyarınca istinaf mahkemesi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurunun ve temyiz incelemesinin HMK'nun ilgili hükümlerine göre yapılması bu hususun bir sonucudur.

Buna karşılık, temyiz incelemesinin HMK uyarınca yapılacağının düzenlendiği ve dolayısıyla temyize ilişkin diğer hususların kapsam dışı bırakıldığı İİK m.366/1'in, "Bu Kanunda temyizle ilgili açık hüküm bulunmayan durumlarda HMK'nun temyize ilişkin hükümleri uygulanır" şeklinde anlamak ve olması gereken hukuk bakımından anılan hükmü bu şekilde değiştirmek gerekmektedir[788].

İstinaf mahkemesi kararlarının temyizinin işlemi uzatmak gibi kötüniyetle yapılması halinde de HMK m.329'da düzenlenen kötüniyetle veya haksız dava açılmasının sonuçları ve buna ilişkin yaptırımlar uygulama alanı bulacaktır (İİK m. 364/2).

İcra mahkemesi kararlarının istinafından farklı olarak, istinaf mahkemesi kararlarına karşı temyiz yoluna başvuru süresi belirlenirken, HMK'nun ilgili hükümleri uyarınca hareket edilir. Zira HMK m. 361/1 uyarınca, istinaf mahkemesi

[787] **Kuru,** İcra, s. 463.

[788] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** İcra, s. 67.

kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulması kararın taraflara tebliğinden itibaren bir aydır. İstinaf mahkemesi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulduğu takdirde, satıştan başka hiçbir icra işlemi durmayacaktır. İstinaf mahkemesi kararlarının temyizi söz konusu olduğu takdirde, İİK m. 36 uyarınca icranın geri bırakılmasına karar verilemez[789]. Bu yönüyle istinaf mahkemesi kararlarının temyizi, genel mahkeme kararları hakkında verilen istinaf mahkemesi kararlarının temyizinden farklıdır.

HMK hükümleri uyarınca yapılan temyiz incelemesi on beş gün içinde karara bağlanır (İİK m. 366/1). İİK m. 366/2 uyarınca, ilgili ister ücretini verir veya gönderirse karar özeti en seri vasıtalarla mahalline bildirilecektir. İnceleme sonucunda Yargıtay'ın icra ve iflâs işlerine bakan hukuk dairesi bozma kararı verdiği takdirde, genel hükümler uyarınca direnme kararı verilebilecek ve direnme kararları, Hukuk Genel Kurulunca acele işlerden sayılacaktır (İİK m. 366/3).

Temyiz incelemesi sonucunda bozma kararı verilmesi halinde, İİİK m. 366/4 hükmü uyarınca, İİK m. 40 hükmü kıyas yoluyla uygulanacağından icra işlemleri olduğu yerde durur. Bununla birlikte, temyize konu edilen istinaf mahkemesi kararı icra edildikten sonra Yargıtay tarafından bozulur ve bu bozma kararı kesinleşirse, iyiniyetli üçüncü kişilerin hakları gözetilmek şartıyla, ayrıca bir hükme gerek kalmaksızın icra tamamen veya kısmen eski haline iade edilir (İİK m. 40/2, 3).

C. Kanun Yararına Temyiz

Kanun yararına temyiz, verildikleri anda kesin olan veya istinafı veya temyiz kabil olmakla birlikte süresi içinde istinaf veya temyiz yoluna başvurulmaması nedeniyle istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş nihai kararlara

[789] İcra mahkemesi kararlarının icrası bakımından İİK m. 36 hükmünün uygulanmayacağına ilişkin kuralın istisnaları (İİK m. 97/14, İİK m. 276/3 ve İİK m. 269/c-3) burada da geçerlidir.

karşı, bu kararların yürürlükteki hukuka aykırı olduklarından bahisle gidilebilen bir yoldur. HMK m. 363/1 uyarınca kanun yararına temyize, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurulabilmektedir. Bu başvuru üzerine inceleme mercii olan Yargıtay ilgili dairesi, hukuka aykırılığı tespit ettiği takdirde kararı kanun yararına bozar. Ancak bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmamaktadır[790]. Dolayısıyla mahkemenin tekrar yargılama yapması ve bozmaya uygun yeni bir hüküm vermesi söz konusu olmamaktadır. Ayrıca, bu bozma kararına karşı direnme kararı verilmesi de mümkün değildir[791].

Şikâyet incelemesi sonucunda icra mahkemesince verilen karara karşı kanun yararına temyize başvurulup başvurulamayacağı hususu bakımından, HUMK m. 427/6'daki "hüküm" ibaresinin aksine, HMK m. 363/1'de "karar" ibaresi kullanılmıştır. Dolayısıyla, HMK m. 363/1'in lafzından hareket edildiği takdirde, verildikleri anda kesin olan veya istinafı veya temyiz kabil olmakla birlikte süresi içinde istinaf veya temyiz yoluna başvurulmaması nedeniyle istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş icra mahkemesi olan kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilmesi mümkün olabilecektir.

[790] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 610; **Pekcanıtez/Atalay/Özekes,** s. 544-545.

[791] **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz,** Usul, s. 611.

SONUÇ

Türk Ticaret Kanunu'nun kıymetli evraka ayrılan üçüncü kitabının dördüncü kısmında (TTK m. 670-823) düzenlenen ve "poliçe", "bono" ve "çeki" ifade eden kambiyo senetleri, takip hukukunda özel bir yer işgal etmektedir. Zira, kambiyo senetlerine bağlı alacak hakkının takibi bakımından, kambiyo senetlerine özgü takip yolu İcra ve İflas Kanunu'muzda ayrıca düzenlenmiştir. Bununla birlikte, alacaklı kambiyo senedine bağlı alacağı için mutlaka kambiyo senetlerine özgü takip yapmak zorunda olmayıp, genel haciz yolu ile takibe de başvurabilmesi mümkündür.

Kambiyo senetlerinin takip hukuku bağlamında ele alınması, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetinde zorunludur. Başka bir deyişle, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti söz konusu olduğu takdirde, gerek maddi hukuk kurallarının gerekse de takip hukukuna ilişkin kuralarının birlikte ele alınması gerekmektedir. Bu hususu gerçekleştirecek olan mercii ise, icra müdürüdür.

Kambiyo senedine bağlı alacağını kambiyo hukuku uyarınca takip etmek isteyen alacaklının takip talebi üzerine icra müdürü, senedin kambiyo senedi olduğunu ve vadesinin geldiğini gördüğü takdirde borçluya hemen ödeme emri düzenleyip gönderir (İİK m. 168/1). Takip talebi üzerine icra müdürü belli hususları re'sen incelemek suretiyle, kambiyo senetlerine özgü takibe ilişkin ödeme emri gönderme işlemini gerçekleştirmektedir. Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyeti de, böyle bir ödeme emri gönderilmesi işlemine karşı sadece kambiyo senetlerine özgü takip bakımından ortaya çıkabilecek özel şikâyet nedenlerinden bahisle yapılmaktadır. Dolayısıyla, icra dairelerinin icra ve iflâs hukukuna aykırı olan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş başvuru yolunu karşılayan şikâyet,

kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından özel bir anlam kazanmaktadır ki; bu husus borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetiyle açıklanmakta ve hakkında ayrıca özel hükümler (İİK m. 168/3; İİK m. 170/a) sevk edilmektedir.

Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetine yol açacak nedenleri, kambiyo senedinin niteliğine ilişkin şikâyet nedenleri, alacaklının takip hakkına ilişkin şikâyet nedenleri, takip talebine eklenmesi zorunlu olan belgelere ilişkin şikâyet nedenleri ve kambiyo senetlerinin vadesine ilişkin şikâyet nedenleri olarak sıralayabilmemiz mümkündür.

Kambiyo senedinin niteliğine ilişkin şikâyette borçlu, alacaklının takibine dayanak yaptığı senedin kambiyo senedi olmadığını beş gün içinde icra mahkemesi nezdinde ileri sürmektedir (İİK m. 168/3). Bir senedin kambiyo senedi niteliğinde olup olmadığı, kambiyo senetlerinin her biri bakımından ayrı ayrı öngörülmüş olan zorunlu unsurları taşıyıp taşımadığına göre belirlenmektedir. Bu bağlamda, alacaklının takibine dayanak yaptığı senedin, poliçe bakımından TTK m. 671/1, bono bakımından TTK m. 776/1 ve çek bakımından ise, TTK m. 786/1 hükümlerinde sayılan unsurları içermesi gerekmektedir. Ayrıca, bu unsurlardaki eksikliklerinin yol açabileceği şikâyetin uygulamadaki görünüm biçimleri, bu hususta verilmiş Yargıtay Karalarını incelemekten geçmektedir.

Alacaklının takip hakkına ilişkin şikâyette borçlu, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkının olmadığını beş gün içinde icra mahkemesi nezdinde ileri sürmek suretiyle takibin iptalini talep etmektedir (İİK m. 170/a). Dolayısıyla, borçlunun bu şikâyeti gerek sebep gerekse de süre yönünden özel şikâyet sebebini oluşturmaktadır.

Alacaklının, kambiyo hukuku uyarınca takip hakkının olup olmadığı, onun yetkili hamil sıfatını taşıyıp taşımadığına göre belirlenmektedir. Başka bir deyişle, borçlu bu hususa ilişkin şikâyetinde alacaklının yetkili hamil olmadığını ileri sürmektedir.

Senedin yetkili hamilinin belirlenmesi bakımından ciro işleminin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği önem taşımaktadır. Zira senet ciro edilmemişse yetkili hamil lehtardır. Senet ciro edildiği takdirde, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşılan, senedin kendisine en son ciro edildiği kişi yetkili hamildir (TTK m. 686/1; TTK m. 778/1-a; TTK m. 790). Bu noktada, ilk cirantanın lehtar olması gerektiği aksi takdirde ciro zincirinde kopukluk olacağından bahisle senedi elinde bulunduran kimsenin yetkili hamil sayılamayacağının da belirtilmesi gerekmektedir.

Kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşılan kimse, senedi temlik cirosuyla elinde bulunduran kimsedir. Bununla birlikte, senedi tahsil cirosu veya rehin cirosu ile elinde bulunduran kimse, senet bedelini ödemiş aval veren (avalist) ve en nihayetinde senet bedelini araya girme suretiyle ödeyen kimse de kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takiplerde alacaklı sıfatını haizdir.

Alacaklının kambiyo hukuku uyarınca yapacağı takipler bakımından takip talebine senedin aslını veya protesto çekilmesinin şart olduğu hallerde protestoyu eklememesi halinde de şikâyet söz konusu olmaktadır. Senedin aslının takip talebine eklenmemesi hususu, borçlunun İİK m. 168/3 ve 170/a anlamında şikâyetine yol açmamakla birlikte, kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takipler bakımından özel bir şikâyet sebebini oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, bu şikâyet nedenin varlığı halinde, genel hükümler (İİK m.16 vd.) uygulama alanı bulacaktır.

Protestonun takip talebine eklenmemesi hali de bir anlamda alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip yapma hakkına sahip olmadığından bahisle şikâyet nedenini oluşturmaktadır. Zira, protesto çekilmesinin şart olduğu hallerde kambiyo senedi ve protesto bir bütün oluşturmakta ve icra müdürü de bu bütün üzerinden alacaklının kambiyo hukuku uyarınca takip hakkına sahip olmadığını incelemektedir.

Kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takipler bakımından takip konusu senedin vadesinin de gelmiş olması gerekmektedir. Takip konusu senedin vadesinin gelmemiş olmasına rağmen, icra müdürünün borçluya İİK m. 168/1 uyarınca ödeme emri göndermesi halinde, borçlu yedi gün şikâyet yoluna başvurarak takibin iptalini talep edebilmektedir. Senedin aslının takip talebine eklenmemesi halinde olduğu gibi burada da, sadece sebep bakımından özel bir şikâyet gündeme gelmekte, süre bakımından ise şikâyete ilişkin genel hükümler (İİK m. 16/1) söz konusu olmaktadır.

Sonuç olarak, kambiyo hukuku uyarınca yapılacak takiplerde ortaya çıkabilecek şikâyet sebeplerinin tayin edilmesi, söz konusu takiplerin ilerlemesi ve en nihayetinde de alacaklının alacağına kavuşması amacına hizmet etmektedir. Bu amaç doğrultusunda, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip bakımından borçlunun şikâyetine yol açacak özel şikâyet nedenleri incelenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla, her bir özel şikâyet nedeni bu yönde verilmiş Yargıtay Kararları da gözetilerek ayrı ayrı ele alınmaya çalışılarak ayrıca söz konusu nedenlere ilişkin ortaya çıkabilecek istisnai durumlara da işaret edilerek takip hukuku bakımından faydalı olacağı düşünülen bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA[*]

Akil, Cenk: İstinaf Kavramı, Ankara 2010.

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil: Türk İdare Hukuku, 7. B., Ankara 2016.

Ansay, Sabri Şakir: Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. B., Ankara 1960.

Arslan, Ramazan/Tanrıver, Süha: Yargı Örgütü Hukuku Ders Kitabı, Genişletilmiş, Tümüyle Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. B., Ankara 2001.

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: İcra ve İflas Kanunu, 1. B., Ankara 2015.

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema: İcra ve İflas Hukuku, 2. B., Ankara 2016 (İcra).

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema: Medeni Usul Hukuku, 2. B., Ankara 2016 (Usul).

Arslan, Ramazan: İcra-İflas Hukukunda İhale Ve İhalenin Feshi, Ankara 1984 (İhalenin Feshi).

Arslan, Ramazan: Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi (İade-i Muhakeme), Ankara 1977 (Yargılamanın Yenilenmesi).

Arslanlı, Halil: Ticari Senet Dersleri, 3. B., İstanbul 1954.

Bahtiyar, Mehmet: Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Keşide Tarihi Ve İmkansızlığı, [BATİDER, Y. 1999 (Haziran), C. XX, S. 1, s. 41-53].

[*] Bir yazarın birden fazla eserinden yararlanılması halinde yapılan kısaltmalar parantez içinde ayrıca gösterilmiş olup, kısaltılması verilmeyen eserler metin içinde yalnız yazarın soyadı ile belirtilmiştir. Her bir bölümü belli bir yazar tarafından kaleme alınan eserlerde, önerilen atıf önerisine uyularak anılan bölümün yazarı başta gösterilmek suretiyle diğer yazarlar parantez içinde gösterilmiştir.

Berkin, Necmeddin M.: İcra Hukuku Dersleri, 2. B., İstanbul 1969 (İcra Hukuku Dersleri).

Berkin, Necmeddin M.: Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980 (İcra Hukuku Rehberi).

Bilge, Necip: Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme, Ankara 1973.

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: Kıymetli Evrak Hukuku, 6. B., Bursa 2016.

Blumenstein, Ernst: Handbuch des Schweizerischen Schuldbetreibungsrechtes, Bern 1911.

Bozer, Ali/Göle, Celal: Kıymetli Evrak Hukuku, 6. B., Ankara 2017.

Can, Mertol: Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Kitabı), Ankara 2012.

Çağlayan, Ramazan: İdari Yargılama Hukuku, 8. B., Ankara 2016.

Çoşkun, Mahmut: Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Güncellenmiş 5. B., Ankara 2016.

Değirmenci, Veli: Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine Karşı Şikâyet, [Yargıtay Dergisi, Y. 1986 (Ekim), C. 12, S. 4, s. 466-486].

Domaniç, Hayri: Kıymetli Evrak Hukuku, Genişletilmiş 2. B., İstanbul 1975.

Ekici, Akın/Durukanoğlu, Nihayet: Türk Hukukunda Ve Dış Ticarette Poliçe, İstanbul 2013.

Erem, Faruk/Kalpsüz, Turgut/Çelebican, Gürgan: İktisadi Ve Hukuki Yönden Çek, 2. B., Ankara 1974.

Eriş, Gönen: Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak (Poliçe-Bono-Çek-Makbuz Senedi-Varant), 2. B., Ankara 2016.

Erol, A. Nevzat: Takip Hukukunda Kambiyo Senetleri, Ankara 1971.

Gözler, Kemal/Kaplan, Gürsel: İdare Hukuku Dersleri, 18. B., Bursa 2016.

Gözler, Kemal: Devletin Genel Teorisi, 2. B., Bursa 2009.

Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku-İdari Yargılama Hukuku, C.2, 4. B., Ankara 2010.

Gözübüyük, A. Şeref: Yönetsel Yargı, 32. B., Ankara 2012.

Günday, Metin: İdare Hukuku, 10. B., Ankara 2011.

Gürdoğan, Burhan: İcra Hukuku Dersleri, Ankara 1970.

Halman Çetin, Emine: İcra Hukukunda Kambiyo Senetlerine İtiraz Ve Şikâyet Yolları, İzmir 2008.

Helvacı, Mehmet: Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, (İÜHFM, Y. 2013, C. LXXI, S. 2, s. 165-191).

İmregün, Oğuz: Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1998.

Kaçak, Nazif: Açıklamalı Ve İçtihatlı Son Değişiklerle İcra Ve İflas Kanunu Uygulamasında Şikâyet, Ankara 2004.

Karahan, Sami/Arı, Zekeriya/Bozgeyik, Hayri/Saraç, Tahir/Ünal, Mücahit: Kıymetli Evrak Hukuku, 3. B., Konya 2015.

Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku-Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri), 4. B., Ankara 1970.

Karslı, Abdurrahim: İcra ve İflas Hukuku, 3. B., İstanbul 2014.

Kınacıoğlu, Naci: Kıymetli Evrak Hukuku, 5. B., Ankara 1999.

Kuru, Baki: Almanca Düzenlenmiş Poliçe Veya Bono'ya Dayanarak Türkiye'de İlamsız İcra Takibi Yapılması, (Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 613-617) (Almanca Düzenlenmiş Poliçe).

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B., Ankara 2013 (El Kitabı).

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukukunda Müddetler, (Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, 621-638) (Müddetler).

Kuru, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, 1. B., Ankara 2016 (İcra).

Kuru, Baki: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2016 (Usul).

Kuru, Baki: Nizasız Kaza, Ankara 1961 (Nizasız Kaza).

Lothar, Zysk: Rechtslexika, München 1979.

Moroğlu, Erdoğan: Bono Ve Poliçelerde Yeni Şekil Koşullarının Hukuki Anlamı, Makaleler, 1. B., İstanbul 2010 (Şekil Koşulları).

Moroğlu, Erdoğan: Bonoda İmza, Makaleler I, 3. Tıpkı B., İstanbul 2006 (Bonoda İmza).

Muşul, Timuçin: İcra ve İflas Hukuku, 4. B., Ankara 2010 (İcra).

Muşul, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 2014 (Şikâyet).

Nötzli, Peter: Die analoge Anwendung zivilprozessualer Normen auf das Beschwerdeverfahren nach SchKG: unter besonderer Berücksichtigung des Kantons Zürich, Zürich 1980.

Oskay, Mustafa/Koçak, Coşkun/Deynekli, Adnan/Doğan, Ayhan: İİK Şerhi, 3. Cilt, Ankara 2007.

Öğütçü, A. Tahir/Altın, Mehmet: Ticari Senetler (Poliçe, Bono, Çek) Ve Özel Takip Yolları, Ankara 1979.

Öğütçü, A. Tahir/Çitoğlu, Ali: Uygulamalı İcra ve İflas Kanunu, Cilt 2 (168-370. Maddeler), Ankara 1977.

Öncel, Mualla/Kumrulu, Ahmet/Çağan, Nami: Vergi Hukuku, 22. B., Ankara 2013.

Özbek, Mustafa: Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansı, 2. B., Ankara 2016.

Özcengiz, Nezir M.: Tetkik Mercii, Ankara 1975.

Özekes, Muhammet: HMK Bakımından Dava Dilekçesinde Eksiklik Halinde Yapılması Gereken İşlemler, (Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEÜHFD, Y. 2014, C. 16, Özel Sayı, s. 263-300) (Dava Dilekçesi).

Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003 (Hukuki Dinlenilme).

Öztan, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 32. B., Ankara 2010.

Öztan, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 18. B., Ankara 2013.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 2. B., Ankara 2014.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflas Hukuku, 11.B., Ankara 2013.

Pekcanıtez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş Korkmaz, Hülya: Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, 15. B., İstanbul 2017.

Pekcanıtez, Hakan: İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. B., İstanbul 2013.

Postacıoğlu, İlhan E./Altay, Sümer: İcra Hukuku Esasları, 5. B., İstanbul 2010.

Pulaşlı, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Genişletilmiş Ve Gözden Geçirilmiş 4. B., Ankara 2015.

Serozan, Rona: Medeni Hukuk (Genel Bölüm/Kişiler Hukuku), 5. B., İstanbul 2014.

Sorg, Hans: Das Beschwerdeverfahren in Schuldbetreibungs und Konkurssachen im Kanton Zürich, 1954.

Süphandağ, Yavuz: İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar, 6. B., Ankara 2010.

Tanrıver, Süha: Medeni Usul Hukuku-Cilt I, Ankara 2016.

Tekinalp, Ünal: Geriye Ciro Ve Teminat Senedi Sorunları, Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XI Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1994.

Teoman, Ömer: Banka Çekleri Hukuken Çek Midir?, (İÜHFM, Y. 1994, C. LIV, s. 261-265).

Tercan, Erdal: Medeni Usul Hukukunda Eski Hale Getirme, Ankara 2006.

Umar, Bilge: İcra Ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi Ve Genel Teorisi, İzmir 1973.

Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt: İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK. 167 – 170b), 4. B., Ankara 2013 (Kambiyo Senetleri).

Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt: İcra Ve İflas Hukuku Rehberi (İİK. mad. 142-370) , 2. Cilt, 3. B., Ankara 2015 (Rehber).

Uyar, Talih: İcra Hukukunda Süreler, (TBBD, Y. 2004, S. 55, s. 239-260) (Süreler).

Uyar, Talih: İcra Hukukunda Şikâyetin Hukuki Niteliği Ve Konusu (İİK m. 16), [Yargı Dünyası Dergisi, Y. 2004 (Ocak), S. 97, s. 9-17] (Şikâyetin Niteliği).

Uyar, Talih: İcra Hukukunda Şikâyetin Tarafları, (Legal Hukuk Dergisi, S.12, Aralık 2003, s. 3021-3037) (Şikâyetin Tarafları).

Uyar, Talih: Kambiyo Senetlerine İlişkin Özel Takip Yoluna Konu Olabilecek Senetler, [Yargıtay Dergisi, Y. 1990 (Ocak-Nisan), C. 16, S. 1-2, s. 126-152] (Takip Yoluna Konu Olabilecek Senetler).

Uyar, Talih: Kambiyo Senetlerine İlişkin Takiplerde Takip Talebinin İçeriği (İİK m. 167), (ABD, Y.66, S.1, Kış 2008, s. 180-218) (Takip Talebi).

Uyar, Talih: Tetkik Merciinde Yargılama Usulü, [Yargıtay Dergisi, Y. 1980 (Temmuz), C. 6, S. 3, s. 339-359] (Yargılama Usulü).

Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan: Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 7. B'dan 10. (Tıpkı) B., İstanbul 2015.

Üstündağ, Saim: İcra Hukukunun Esasları, 7. B., İstanbul 2000.

Yalçınoğlu, Haydar: Kambiyo Senetlerinde Alacaklı Sıfatı Ve Özellikle Ciroya İlişkin Sorunlar, (İBD, Y. 1989, C. 63, S. 10-11-12, s. 714-723).

Yıldırım, Mehmet Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis: İcra Hukuku, 5. B., İstanbul 2012.

Yılmaz, Ejder: Hukuk Davalarında Yasayollarına Başvuru Hakkı Ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu, (TBBD, Y. 1988, S.1, s. 131-155).

Yılmaz, Ejder: Olağanüstü Temyiz (Kanun Yararına Bozma-Yazılı Emirle Bozma), Ankara 2003 (Olağanüstü Temyiz).

ÖZET

BORÇLUNUN KAMBİYO HUKUKU BAKIMINDAN ŞİKÂYETİ

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip, ilamsız icranın bir türünü oluşturmakta ve genel haciz yolundan bağımsız olmak üzere İcra ve İflas Kanunu'nda ayrıca düzenlenme alanı bulmaktadır. Bu çalışmanın konusunu, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip uyarınca kendisine ödeme emri gönderilen borçlunun bu ödeme emrine karşı, temelini kambiyo hukukundan alan belli sebepleri ileri sürmek suretiyle yapabileceği şikâyeti oluşturmaktadır. Borçlunun kambiyo hukuku bakımından böyle bir şikâyeti, İcra ve İflas Kanunu'nun 16 ve devamı maddelerinde genel olarak düzenlenmiş şikâyetten belli yönleri itibariyle farklı olup, İcra ve İflas Kanunu'nun 168. maddesinin 1. fıkrasının 3. bendinde ve 170/a maddesinde ayrıca düzenlenmiştir.

Temel amacı, borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikâyetini belli yönleriyle incelemek olan bu çalışmada, öncelikle kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip genel olarak incelenmiş, şikâyetin amacı ve niteliği üzerinde durulmuştur. Daha sonra kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte özel şikâyet sebepleri ayrıntılı biçimde ele alınmış ve en nihayetinde şikâyete ilişkin yargılama usulü ve sonuçları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo senetleri, bono, poliçe, çek, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte şikâyet.

ABSTRACT

THE COMPLAINT OF A DEBTOR FROM THE PERSPECTİVE OF THE LAW OF EXCHANGE

Attachment proceedings particular to the bill of exchange is one of the types of enforcement proceedings without judgment and it is regulated in the Enforcement and Bankruptcy Code separately from general attachment. The subject of this study is the complaint that a debtor, who has been sent payment order in accordance with the attachment proceedings particular to the bill of exchange, can make by putting forward specific justifications on the grounds of Law of Exchange. With its specific aspects, such complaint of the debtor from the perspective of the Law of Exchange, is different from the one generally regulated in the Article 16 and the further articles in Enforcement and Bankruptcy Code. It is separately regulated in the Article 168 (paragraph 1, clause 3) and Article 170/a in the Enforcement and Bankruptcy Code.

The main aim of this study is to examine the complaint of the debtor in the framework of the Law of Exchange with its specific aspects. First, attachment proceedings particular to the bill of exchange has been reviewed and the purpose and the nature of the complaint have been studied. Then, specific reasons, for complaints about the attachment proceedings particular to the bill of exchange, have been examined in detail and finally, the procedures and their results associated with the complaints have been discussed.

Keywords: Bills of exchange, bills, policies, cheques, attachment proceedings particular to the bill of exchange, complaints about attachment proceedings particular to the bill of exchange.